

ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

1. basım: 1978
2. basım: 1982, Can
3. basım: 1988, Can
4. basım: 1991, Can

Bu kitap, istanbul'da Can Yayınları'nda dizildi,
Özen Basımevi'nde basıldı. (1991)

BAŞKAN BABAMIZIN

SONBAHARI

Gabriel Garcia Marquez

1982 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

ROMAN

Türkçesi
TOMRİS UYAR

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.

Babıâli Cad. Sıhhiye Apt. No. 19 **Kat 2 Cağaloğlu İstanbul**
Telefon: 528 6113 Faks: **513 5188**

Özgün adı
El Otono del Patriarca

ISBN 97551026711
© Onk Ajans Ltd. / Can Yayınları (1982)

Hafta sonunda akbabalar, balkon pencerelerindeki kepenkleri gagalayarak başkanlık sarayına girdiler, kanat çırpışları, içerdeki durağan zamanı dalgalandırdı ve pazartesi günü tan ağarırken, kent, büyük bir ölü ve çürüyen bir görkemli min ılık esintisiyle, yüzyılların uyuşukluğunu üstünden attı. Ancak o zaman, kimilerimizin Önerdiği üzere ana kapıyı menteşelerinden sökmek için koçbaşı kullanmadan ve daha gözüpek olanlarımızın sözlerine uyarak, yıkılmaya yüz tutmuş, kaç kereler payandalanmış taş duvarları zorlayıp içeri girme yiğitliğini gösterebildik, yapının cesur çağlarında, William Dampier'in Lombardiyalılara karşı direnmiş koskocaman kurşun geçirmez kapılar, bir omuzlayışta açılıverdi. Başka bir çağın havasına girmiş gibiydik; saltanatın bu geniş inindeki beton tuzaklarda hava daha hafifti, sessizlik epeskiydi ve ölgün ışıktaki nesneler kolaylıkla seçilemiyordu. Girişte, döşeme taşlarının boydan boya alttan süren ayrıkotlarına boyun eğdiği avluda, görevini bırakıp kaçan nöbetçinin kulübesindeki keşmekeşi gördük, silâhlılardaki pusatları gördük, ansızın bastıran bir ürkü sonucu yanda kalmış pazar öğle yemeğinin artıklarıyla dolu tabakların dizildiği uzun, kaba tah-ta masaları, gölgeler içinde hükümet konağının bulunduğu bölmeyi gördük, en tatsız hayatlardan da daha ağır işlem görmüş dosyaların arasından fışkıran renk renk mantarları, solgun irisleri, avlunun tam ortasında, en aşağı beş kuşağın askeri törenle vaftiz edildiği vaftiz kurnasını gördük, geride, şimdi atlı arabaların durduğu eski genel valilik ahırını, kamelyalarla kelebeklerin ortasında, ayaklanma günlerinden kalma üstü kapalı faytonu, salgından kalma yük arabasını, kuyruklu yıldızın görüldüğü yıldan kalma yolcu arabasını, düzenin yerleştiği yılların simgesi cenaze arabasını, barışın ilk yüzyılından kalma uyurgezer kupayı gördük, tozlu örümcek

ğalarının altında sapaşağlamdı hepsi, bayrağın renklerindeydi diler. Bitişik avluda, demir parmaklığın ardında, evin tantanalı günlerinde cüzzamların gölgesinde uyukladıkları, ay tozuyla kaplı gül fidanları vardı, büyük bırakılmışlıklar içinde öylesine güreleşirdi ki, bahçenin ötelerinden burnumuza kadar gelen leş kokusu, kümes kokusu, bir süre önce mandıraya çevrilmiş koloni kilisesinden yükselen tezek kokusu ve ineklerle askerlerin dışkı ve ekşi sidik kokularıyla kaynaşmış bu başlan gül kokusunun sızmadığı tek çatlak bile kalmamıştı. Sık, boğucu fundalığı aralayınca, karanfil saksıları, astro melya dalları ve hercai menekşelerle kemerli geçidi, odalıkların barındığı bölmeyi gördük, eviçi ıvr zıvrıklarının çeşitliliği, hele sürüyle dikiş makineleri karşısında, ola ki, diye düşündük, burada binden fazla kadın yaşamıştır zamanında, yedi aylık doğan piçlerden bir orduyla, mutfaklardaki savaş alam keşmekeşini gördük, muslukların yanıbaşında güneşte çürüyen birtakım giysiler, odalıklarla askerlerin ortaklaşa kullandıkları toprak ayakyolunu ve arkalarda Küçük Asya'dan kendi toprakları, kendi özsuları ve nemleri korunarak, koskocaman, özel deniz aşan serlerle canlı canlı getirtilmiş Babil söğütlerini gördük, onların da arkasında hükümet konağını gördük, dev bir yapıydı ve hüznüydü, akbabalar, didik didik edilmiş pancurlardan içeri dalyıyorlardı hâlâ. Sandığımız gibi, yüklenmek zorunda kalmadık, anakapı bir sesin usul yüklenişiyle kendiliğinden açıldı, yol halısı inek turnaklarıyla delik deşik olmuş çıplak, taş merdivenlerden çıkıp birinci kata vardık, ilk geçitten, özel yatak odalarına kadar, yerlebir olmuş yazıhaneler, arsız ineklerin istilâsına uğramış protokol salonları, kadife perdeleri ve iskemle püsküllerini kemiren inekler gördük, askerlerle azizlerin, kırık dökük eşyaların arama atılmış, yere çalınıp taze inek fişkusına bulanmış kahramanlık portrelerini gördük, ineklerin kemirip bitirdikleri bir yemek odası gördük, yine ineklerin hışmına uğramış, sıçılıp sıvanmış müzik odasını, kırılmış domino masalarını, keçelerini ineklerin kemirdiği bilardo masalarını, bir köşede öylece du-

ran rüzgâr gülünü gördük, pusulanın dörtbir yanında olup biten doğa olaylarına tıpatıp benzer sesler çıkaran bu gül sayesinde evdekiler, çekilmiş denize duydukları özlemi giderebiliyorlardı, her köşeden sarkan kafesleri gördük, bir hafta önce bir gece, üstlerine geçirilmiş örtüler de duruyordu daha ve sayısız pencerelerden yavaş yavaş doğan bu tarihsel pazartesi-den habersiz, saf saf uyuyan, adına kent denilen o azman hayvanı gördük ve kentin ötesinde, ufka doğru, eskiden denizin bulunduğu uçsuz bucaksız düzlükte, katı ay külünden oluşmuş ölü kraterleri gördük. Birkaç ayrıcalıklı kişi dışında kimselerin adım atmadığı yasak bölmede akbabaların döktüğü kanın kokusunu duyduk, ilk olarak; akbabalardan yılların soluksuzluklarını ve içgüdüsel önsezilerini devraldık, kanat çırpışlarından yayılan çürüme kokusunu izleyerek kabul salonuna girince, ineklerin kurtlanmış iskeletleriyle karşılaştık, dişigerileri boy aynalarında defalarca yansıyor, sonra duvara gizlenmiş bir yazıhaneye açılan yan kapıyı ittik, orada O'nu gördük, rütbesiz şayak üniforması üstündeydi, çizmele-ri, sol topuğunda altm mahmuzu, karada ve denizdeki bütün ihtiyar insanlarla bütün ihtiyar hayvanlardan daha da ihtiyar- dı, yerde yatıyordu, yüzüstü, sağ kolunu kıvrıp başına daya- mıştı, yapayalnız bir zorba kimliğiyle yıllar yılı sürdürdüğü hayatının her gecesinde, bitimsiz gecelerinde hep nasıl uyul- muşsa öyle. Yüzüne bakmak için sırtüstü döndürdüğümüz- de, tanınacak durumda olmadığını farkettilik, gerçi yüzünü ak- babalar didiklememişti, ama içimizden hiç kimse daha önce görmemişti ki onu, gerçi profili bütün demir paraların iki yü- zünde de vardı, pullarda, kaput reklamlarında, kasık bağla- rında, keşiş gömleklerinde, her yerde, gerçi göğsüne bayrak ve anayurdun simgesi ejderha oturtulmuş resmi her zaman, her yerde göze çarpardı ama biz bu resimlerin daha kuyruk- luyıldızın görüldüğü yıl bile aslına uygun sayılmadığını bili- yorduk; o devirde ana-babalarımız onun kimliğini biliyorlar- dı, onlar da ana-babalarından duymuşlardı ve biz, çocukluğu- muzdan başlayarak, onun egemenliğini sürdürdüğü bu ko-

nakta yaşadığına inanmaya alışarak büyümüştük; biri, bir festivalde onu Çin fenerlerini yakarken görmüştü; biri, hüznü gözlerini, solgun dudaklarını, dinsel, bezeklerle süslenmiş başkanlık koltuğunda başını düşünceli düşünceli salladığını gördüğünü söylemişti, çünkü yıllar önce bir pazar, huzuruna sokaktaki kör şarkıcıyı getirmişlerdi, beş sent karşılığında, unutulmuş şair Rub  n Dario'nun şiirlerini söyleyecekti, yalnız başkanımızın izleyeceği bu şiir gösterisi için bir tomar para aldığından, keyfinden bayılıyordu herif, başkam görmemişti tabii, kör olduğundan değil, hummadan bu yana hiçbir ölümlü görmemişti ki onu, yine de orada olduğunu biliyorduk, değil mi ki dünya dönüyordu, hayat sürüyordu, posta geliyordu, belediye bandosu cumartesi, alanda, tozlu palmiyelerin ve loş ışıkların altında uçarı valsler çalıyordu ve bandoda, ölen mızıkacıların yerini başka ihtiyar mızıkacılar alıyordu. Son yıllarda, konaktan insan sesleri ve kuş cıvıltılarını gelmemeye başlayınca, kurşun geçirmez kapılar ilelebet kapandığında bile, içerde birinin olduğunu biliyorduk, çünkü geceleri, bir geminin işaret ışığını andıran birtakım ışıklar sızıyordu denize bakan pencerelerden ve daha yakına gidecek cesareti gösterenler, payandalanmış duvarların arkasından binlerce toynak şakırtısıyla hayvan hırıltıları duyuyorlardı; bir ocak ikindisi, başkanlık balkonunda gurubu gözleyen bir inek görmüştük, düşünün bir, ulusal balkonumuzda bir inek, ne korkunç bir şey, ne boktan ülke, herkes ineklerin merdiven çıkamayacağını, yol halıları seyrelmiş merdivenleri bile çıkamayacağını bildiğinden, ineğin ne yapıp balkona çıktığı uzun uzun tartışıldı ve sonunda, ineği gerçekten gördük mü, yoksa ikindiüstü alanda gezinirken başkanlık balkonunda bir inek gördüğümüzü mü sandık, anlayamadık, o balkonda yıllardır bir şey görmemiştik çünkü ve geçen cuma tan ağarırken gelen ilk akbaba sürüsü de olmasa, daha nice yıllar göremeyecektik; akbabalar o gün, sağlık yurdunun saçaklarında hep uyukladıkları yerden uçuşa geçmişlerdi, ta içlerden, bir zamanlar denizin bulunduğu toz denizinin kıyılarında dalga

dalga kopup geliyorlardı, bütün bir gün boyunca egemenliğin simgesi yapının üstünde halkalar çizerek uçtular, ta ki güveylik süslerini takmış, kızıl tüylü bir dövüşken, kral, sessiz bir buyruk verene kadar, işte cam şangırtıları, yüce bir ölünün saldığı esinti, ancak dirliğı kalmamış bir evde rastlanılacak o akbaba saldırısı, camdan girip çıkmalar o zaman başladı da, bizler içeri girme yiğitliğini gösterdik ve ıssız sığmakta, görkemli yıkıntılarını bulduk, gaganmış gövdeyi, genç kız eli gibi pürüzsüz o elleri; saltanat mührü, orta parmağının boğumundaydı, bedeni, denizin derinlerinden emdiği küçük yosunlarla asalakları fıskırtıyordu, özellikle kolaltıları ve kasıkları; fitk ameliyatı geçirmiş hayasında, yelken bezinden bir fitk bağı vardı, taşığı bir öküz böbreğı iriliğindeydi ama nasılsa akbabaların gözünden kaçmış tek organıydı, gelgelelim bizler onun öldüğüne yine de inanamıyorduk, çünkü böyle giyimli kuşamlı, uykusunda doğal bir ölümle ölmüşçesine, yazıhanesinde tekbaşma ikinci kez ölü bulunmuştu bu, biliciler sulara bakıp öyle demişlerdi ya uzun bir süre önce. İlk ölüşünde, sonbaharının başlangıcında da bu durumda bulunmuştu, o zamanlar yatak odasının yapayalnızlığında bile, ölümüne üstünlük tanımayacak kadar zinde bir ilgi duyuyordu ulusuna, yazgısı hiç ölmekmiş gibi sürdürüyordu egemenliğini, o zamanlar burası, bir başkanlık sarayına değil bir pazar yerine benzerdi, küfe boşaltan, geçitlerde eşeklerin üstünden tavuk kümesleri indiren çıplak nöbetçileri, açlıktan kırılan torunlarıyla basamaklara çöküp devletten mucizevi bağışlar bekleyen dilenci kadınları yarıp geçmek, çanaklardaki gece çiçeklerini atıp yerlerine taze çiçekler yerleştiren, yerleri silen, balkonlarda halı döven, kuru daldan patpatların temposuyla düşsel aşk şarkıları söyleyen küfürbaz odalıkların sıçratıldığı pis sulardan sakınmak gerekirdi ve bu şamata, çekmelerinde kuluçkaya yatmış tavuklar bulan tımarlı kamu görevlilerinin feryatları, helalarda orospularla askerlerin bitmeyen gitgelleri, kuş çığılıkları, ortalıkta hırslanan sokak köpekleri; kapıları açık duran bu sarayda, hükümetin nerede olduğu

nu kestirmenin olanaksızlaştığı bu büyük kargaşada, kim kimin ne olduğunu, kimden yana olduğunu da bilmiyordu. Evin beyi, yalnızca bu pazar kargaşasına katılmakla kalmamış, kargaşayı yaratıp yönetmişti, onun yatak odasındaki ışıklar yanar yanmaz, daha horozlar ötmeden, başkanlık muhafızlarının çaldığı kalk borusu, yakınlardaki Conde kışlasına yeni günün başladığını bildirdi, sonra San Jeronimo üssü için bir boru daha çalınırdı, sonra doğru liman kalesine; kalede peşpeşe tam altı kere çalman boru, önce kenti uyandırdı, sonra da bütün ülkeyi: bu arada başkanımız oturağına kurulup düşüncelere dalar, yeni yeni başlayan kulak vınlamasını gidermek amacıyla ellerini kulaklarına bastırarak, o şanlı günlerde daha penceresinin altında uzanan oynak, kehribar rengi denizden geçen gemi ışıklarını gözlerdi. Evin yönetimine elkoyduğu günden soma her gün, ağıllarda ineklerin sağlığını denetler oldu, kentteki kışlaya üç başkanlık arabasıyla yollanacak sütü eliyle tartardı, mutfakta bir çanak koyu kahveyle, biraz çörek atıştırırdı, yeni günün delişmen esintileriyle nereye savrulacağı daha tam kestiremeden, hizmetçilerin lâklâkına kulak kabartarak; evinde aynı dili konuştuğu tek kimselerdi onlar, en çok onların içten pohpohlamalarına önem verir, en iyi onların akıllarından geçeni okurdu, saat dokuza gelmeden az önce, özel avlusuna, badem ağaçlarının gölgesine oyduktuğu granit havuzda, kaynatılmış şifalı yaprakların arasında uzun uzun yıkanır ve ancak saat on birden sonra, tanın uyuşukluğunu üstünden atardı, gerçeğin tehlikeli oyunlarıyla yüzleşmeyi göze alabilirdi. Daha önceleri, denizcilerin çıkartması sırasında, ulusun yazgısını kararlaştırmak adına işgalci kuvvetlerin kumandanıyla birlikte yazıhanesine çekilmiş, önüne uzatılan yasaları, genelgeleri parmak basarak imzalamıştı, o zamanlar okuma-yazma bilmiyordu, ama onu yeniden ulusuyla ve saltanatıyla başbaşa bırakıp gitdiklerinde de yazdı hukukun ağır aksak yöntemleriyle kanının zehirlenmesine izin vermedi; sesiyle, sözüyle, fizik gücüyle sürdürdü egemenliğini, her zaman, her yerde katı pintili

giyle hazır ve nazırdı, ama o yaştaki bir ihtiyara göre akıllımaz sayılabilecek bir zindeliği vardı, cüzzamlılar, ellerinden sağlık tuzu emmeye can atan körler, sakatlar kuşatırdı çevresini, deprem, güneş tutulması, artık yıllar gibi Tanrı yanlışlarını onun düzelteceğini ilan eden okur-yazar politikacılarla gözükara dalkavuklar; karda yürüyen fil adımlarıyla odaları arşınlar, devlet işlerim de ev işleri gibi aynı kolaylıkla, yalnızlıkla yürütürdü, şu kapıyı burdan sök şuraya götür; götürürlerdi, yine getir lütfen; getirirlerdi, kulenin saati on ikide on iki kere vurmamalıydı, iki kere vurmalıydı ki hayat daha uzun görünsün; buyruk yerine getirilirdi bir an duraksamadan, bir an beklemeden; ölümcül siesta saatini saymazsak tabii, o zaman odalıklarının gölgesine sığır, içlerinden birine saldırdığı gibi kadını soymadan, kendi de soyunmadan, kapıyı örtmeden girişirdi işe, canıtez bir güveyin gözyaşı işlemez solukları, altın mahmuzunun tutkulu çınlayışı ve köpeksi inilti duyulurdu bütün evde, bu aşk saatini yedi aylık doğmuş piçlerin pis bakışlarından kurtulmaya çalışmakla harcamış kadının şaşkınlığı, çıkın buradan diye bağırışı, git avluda oyna, çocuklar görmemeli böyle şeyler ve sanki ulusun semalarından bir melek geçmiş gibi ansızın dinerdi sesler, hayat dururdu, herkes parmağını dudaklarına bastırıp taş kesilirdi, soluk almazdı; sessizlik, şşt, general karı düzüyor, onu yalandan tanıyanlar bu kutsal an'a da bel bağlamazlardı pek, çünkü hep iki yerde birden olabilirmiş gibiydi, akşamüstü saat yedide, domino oynarken görürlerdi, oysa aynı anda kabul salonundaki sivrisinekleri defetmek için tezek yaktığını görenler de olurdu, son penceredeki ışıklar sönünceye, başkanlık yatak odasının kapısındaki üç kol demirinin indiğini, üç kilitin kilitlendiğini, üç sürgünün sürüldüğünü kulaklarıyla duyana kadar boş avuntularla oyalanmazlardı; taş döşemeye, yorgunluktan bayılmışçasına bir gövde düşerdi, gelgitle birlikte bitkin bir çocuğun soluklan derinleşirdi, ta ki rüzgârın arpi, ağustosböceklerinin seslerini ve kemanlarını susturana kadar ve kocaman bir dalga, genel valilerle korsanların eski kenti

nin sokaklarını tarayıp da hükümet konağının bütün pencere-
lerinden koskocaman bir ağustos cumartesi gibi içeri yükle-
nene kadar, bir cumartesi ki aynalarda midyeler büyümüş,
kabul salonunu köpekbalıklarına teslim etmiş, tarih öncesi
okyanusların ulaştığı en yüksek düzeyi aşip toprağın, mekân-
nın ve zamanın yüzünü silip geçmişti, yalnız o, tekbaşma, bo-
ğulmuş bir adamın düşlerinde, düşlerin ay-suyunda yüzüko-
yun sürüklenip kalmıştı, şayak er üniforması, çizmeleri, altın
mahmuzuyla, sağ kolu başının altında kıvrılmış. İlk ölümünü
izleyen acımasız yıllarda, kendisi yokuş aşağı giderken, doru-
ğa tırmanan, kendisi coşkudan köpürürken, başarısız aşkla-
rın acısını çeken ikinci eş kişiliği, ne dalkavukların ileri sür-
düğü gibi doğanın tanıdığı bir ayrıcalık, ne de hasımlarının
söylediği gibi bir toplu sanrıydı; başkanımıza tıpatıp benze-
yen Patricio Aragones, kusursuz hizmeti ve köpekçe bağlılı-
ğıyla onun bahtının açılmasını sağlamıştı; aranmadan bulun-
muş bir benzer; general hazretleri demişlerdi, Kızilderili köy-
lerini dolaşan düzmece bir başkanlık arabasına rastladık, he-
rif üç kâğıtçılıkla para kazamıyor; evet, ölümler evini andıran
oyuklarda sakın gözleri görmüşlerdi, solgun dudakları, kadi-
fe eldiveniyle önünde diz çöken halka avuç dolusu tuz saçan
pürüzsüz, taze gelin elini; arabanın arkasından giden iri yarı,
iki süvari, sağlık dağıtımı karşılığında para topluyordu, düşü-
nün generalim, düpedüz küfürdür bu; ama general, sahtekâ-
rı cezalandırmamış, onu gizlice huzuruna getirmelerini, halk
ikisini birbirine karıştırmamış diye de başına bir çuval geçir-
melerini buyurmuş, sonra da böylesi bir eşitliğin koşullarına
düşmenin utancım çekmişti, Allah kahretsin bu herif benim
işte, demişti, gerçekten de adam onun kalıbına girmişti san-
ki, yalnız öbürü, generalin buyurgan sesini asla çıkaramıyor-
du, bir de onun hayat çizgisi, başparmağının dibinde, hiç ke-
sintiye uğramaksızın bir halka çiziyordu; adamı hemen kurşu-
na dizdirtmeyişi, yalnızca kendi kuklası olarak kullanmayı ta-
sarladığından ötürü değildi, bu tasarı çok sonra gelmişti aklı-
na, ama öz yazgısının şifresinin bir düzenbazın avucunda yatı-

tığını düşünmek, düpedüz canını sıkıyordu. General bu ku-
runtuların yersizliğini kavrayadursun, Patricio Aragon6s, ko-
lunu bile kıpırdatmadan altı suikast atlatmış ve falakayla yas-
sıltılan aylakların sürüyerek yürümeye alışmıştı, artık onun
da general gibi kulakları vnlıyor ve kış sabahları tan ağarr-
ken hayası sızlıyordu, altın mahmuzu takıp çıkarırken kayışla-
rı birbirine dolaştırmayı, böylelikle karşısındakileri oyalama-
yı, zaman kazanmayı da öğrenmişti, tüh Allah kahretsin şu
tokaları, Flaman demircileri şuncacık işi bile beceremiyorlar
keratalar; babasın dükkânında şişecilik yaptığı günlerdeki
şaklabanlığı, gevezeliği durulmuş, düşünceli, dalgın bir adam
oluvermişti; insanların neler dediklerine aldırıyor, gözler-
deki gölgelerden, neleri gizlediklerini kestirmeye çalışıyor;
sen ne dersin peki, diye sormadan, soruları asla yanıtlamıyor-
du, mucize sattığı günlerdeki aylaklığından da iz kalmamıştı,
kendine işkence edencesine didiniyor, yerinde duramıyordu,
boyuna yürüyüşe çıkıyordu, zamanla eli büsbütün sıkılaşmış,
gözü doymaz oldu, giysilerini çıkarmadan, yerde yatıyordu
geceleri, yüzüstü, yastıksız, önceleri telâşla sahip çıktığı özel
kimliğini, babadan kalma cam üfleme, şişe yapma mesleği-
nin altın uçanlığını yadsıyordu artık, ikinci bir taşın asla sığ-
mayacağı köşelere taş koyarak saltanatın en büyük tehlikele-
rine karşı diretiyordu, düşman topraklarında hız kesiyor, yu-
muşacık düşlere, gerçekleşmesi olanaksız, bastırılmış nice iç-
çekişlerine kafa tutuyordu; uçucu, erişilmez güzellik kraliçe-
lerine taç giydirirken, onlara elini değdirmiyordu bile, çünkü
sonsuz kadar kendisine ait olmayan bir yazgıya boyun eğ-
mişti, yoo, ne gözü doymazlık, ne de inançtı bu boyun eğme-
nin nedeni, general ayda elli peso ödeyerek kendi hayatını
onun hayatıyla takas etmişti, üstelik kral olma felâketine uğ-
ramadan krallar gibi yaşama ayrıcalığını da vermişti, daha
ne isteyebilirdi? Aralarındaki kimlik karışıklığı, rüzgârın azıtı-
tığı bir gece doruğuna varmıştı; general, Patricio Aragon6Vi
yaseminlerin tatlı kokuları arasında denize bakıp iç çekerken
bulmuştu, haklı bir korkuyla sormuştu, yemeğe kaplanboğa

notu mu katmışlardı ne, neden böyle soluğu tıkanıyor, içi çekiliyordu; yoo hayır generalim, dedi Patricio Aragonds, ondan da beter, cumartesi günü bir karnaval kraliçesine taç giydirmiş, onunla ilk dansı etmişti, bir daha kurtulamamıştı o anıdan, görmemişti öylesini, dünyama en güzel kıızıydı, sizin ayarladığınız kadınlardan değil generalim, bir görebilseydi niz onu, o zaman rahat bir soluk almıştı general, ne oluyor canım, kadınlara tutulunca başı derde girer insanın; kızı ka! çırsaydın ya, kendisi sonraları odalığı olan bir sürü güzel kadını kaçırmıştı, karyı yatağa bastau:, kollarına dört binici asker oturturum, sen kepçenle tadına bakarsın bu arada, Allah kahretsin, varsın tekmelesin, sen bu arada işini görürsün, en zorbaları bile önce öfkeyle çırpınır, sonra n'olur beni bu durumda bırakma generalim, böyle tohumu düşmüş elma çiçeği gibi bırakma generalim, diye yalvarırlar; gelgelelim Patricio Aragon6s bu kadarıyla yerinmiyordu, kadınların kendisini sevmelerini istiyordu, sözgelimi bu kız, generalin nasıl aşka geleceğini bilen ustalardan, bir bakışta anlaşılıyor, general bir çıkar yol buldu, ona odalıklarına giden gece geçitlerini gösterdi, onları kendisi gibi rahatça kullanmasına izin verdi; hemen saldıracaksın, çarçabuk, soyunmadan, Patricio Aragones de böylece sevda bataklığına batmış oldu, içinde kabaran tutkuları dindireceğini sanarak, ama artık öylesine kaygılıydı ki, bazan pazar lığın koşullarını unutuyor, pantolon düğmelerini dalgın dalgın çözüyor, ayrıntılarla oyalamıyor, en aşağılık kadınların en gizli cevherlerini, en derin iç çekişlerini koparıp alıyor, gölgelik yerlerde şaşkınlıktan güldürüyordu onları, seni ihtiyar çapkın seni, diyorlardı, ihtiyar yanında iyice düştün bize ve o günden sonra ne ikisi, ne de kadınlar hangi çocuğun kimden olduğunu kestirebildiler, çünkü Patricio Aragon6s'in çocukları da generalinkiler gibi yedi aylık doğuyorlardı. Ve böylelikle başkanlık koltuğunun vazgeçilmez adamı oldu Patricio Aragones; rivayet ederler ki en sevilen, belki de en çok korkulan adamdı, generalin de silâhlı kuvvetlere ayıracak vakti bollaşmıştı bu arada, hepimizin

sandığı gibi egemenliğini sürdürmede silâhlı kuvvetlerin desteğine gerek duyduğundan değil, tam tersi, onları en ürkünç doğal düşmanları saydığından, kimi subayları, başka subaylarca gözetlendiklerine inandırdı, darbe girişiminde bulunmasınlar diye görevlerini sık sık değiştirdi, özellikle arapsaçına çevirdi, her askeri üse, on atımlık merminin yanısıra sekiz manevra mermisi veriliyordu, ıslak kum katılmış barut yolluyordu askerlere, gerçek donamm, başkanlık sarayının silâh deposunda duruyordu, deponun anahtarları, eşleri olmayan başka anahtarlarla, kimselerin açamayacağı başka kapıların anahtarlarıyla birlikte bir halkaya geçirilmişti, anahtar destesini gözetken de, akademi bitirmiş bir topçu subayı olan, aynı zamanda savunma bakanlığı görevini ve yine aynı zamanda başkan muhafızları kumandanlığını, saray hizmetleri şefliğini üstlenmiş, bir keresinde başkanın kapalı faytonu suikast alanından geçmeden birkaç dakika önce bir dinamit kapsülünü zararsız hale getirmeye çalışırken sağ kolunu kaybettiği için de domino oyununda başkam yenmesine izin verilen birkaç ölümlüden birinin, can dost General Rodrigo de Aguilar'ın sakın gölgesiydi, General Rodrigo de Aguilar'ın koruyuculuğuyla Patricio Aragon6s'in varlığı, generale öylesine bir güven vermişti ki, kendi güvenliğim daha az düşünür olmuştum, gittikçe daha sık görünüyordu ortalıkta, kendi armasını taşıyan kapalı arabada, tek muhafızın eşliğinde kentte gezindi, dünyanın en güzel katedrali ilan ettiği, yaldızlarıyla gözü alan taş katedralin deliklerine gözlerini uydurdu, her şeyin tatlı bir uyuşukluğa büründüğü, günebakanların denize döndüğü devirden kalma taşlıklarıyla eski taş konaklara baktı, genel valilik mahallesinin bulunduğu alanda enfiye kokan taş döşeli yolları, ışıklı balkonlarında hercai menekşelerle karanfil saksıları arasında kılı kırk yararak pamuk ipliğiyle dantel işleyen solgun genç kadınları, Biscayan rahibelerinin kuyruklu yıldızın ilk geçişini kutladıkları günkü arp temrinini, her ikinci saat tam üçte yineledikleri o dama tahtasını andıran manastın, ticaret merkezinin Babilsî labirentini geçti, ölüm

kokan ezgileri geçti, piyango biletlerindeki alacalı sancakları, şeker kamışı suyu satan arabaları, iplere dizili iguana yumurtalarını, Türkleri ve pazarlıkların rengi atmış sesini, ana-ba-ba sözünden çıktıkları için akrebe dönüşmüş kadınlarla donatılmış ürkünç kilimleri, günbatımında, giysileri oymalı tahta balkonlarda kururken, çırılçıplak dışarı uğrayıp mavi korbinalarla kırmızı levrekler satın alan ve sebzezi kadınlarla ana avrat küfürleşen erkeksiz kadınların acılar mahallesini geçti, çürük midye kokan rüzgârı içine çekti, köşede, pelikanların hep aynı yerde duruşları, koyun ta ötelerinde, Zenci gece-kondularındaki renk kargaşası, birdenbire, tüm liman, sırlıklam tahtalarıyla rıhtım, gemicilerin *doğru'd&n* bile daha eski, daha iç karartıcı eski savaş gemileri, korku saçan kupanın önünden zamanında kaçamayan Zenci liman işçisi kadın ve dünyanın en hüznüli bakışıyla limanı gözleyen ihtiyarın günbatımında ansızın belirişiyile, kadının ölümü ense kökünde duyusu; o işte, diye bağırması kadın, çabuk atlara, diye bağırması, Çin barlarından, aşevlerinden kopup gelen erkekler, haydin diye bağırmaşlardı, kadınlarla çocuklar haydi diye haykırarak atıldılar, atın bacaklarına yapışıp arabayı durdurdular, saltanatın eline sarılalım hadi, öylesine hızlı, öylesine beklenmedik bir kargaşaydı ki bu, general, silâhlı muhafızının kolunu itecek zamanı ancak bulabildi, ona sert bir sesle çıkıştı, aptallık etme teğmen, bırak bana sevgilerini göstere-sinler, o gün ve sonraki günlerdeki sevgi gösterilerinden öylesine duygulanıyordu ki, yurtseverler beni iyice görebilsinler, bundan böyle üstü açık arabayla dolaşacağım diye tutturduğunda, onu bu kararından caydırana kadar General Rodrigo de Aguilar'ın cam çıktı, ne vardı yani, Umandaki gösterinin içtenliğinden kuşkulanamamıştı, ama sonraki gösterilerin kendisini hoşnut etmek için kolluk kuvvetlerince düzenlenmiş olduğunu anlamıyordu, sonbaharının akşamında, sevgi esintileri içini tatlandırmıştı, yıllar sonra kentten çıkmak cesaretini gösterdi, bayrağının renkleri boyanmış eski treni yeniden çalıştırdı, uçsuz bucaksız, yaşlı ülkesinin kuytularına sokuldu,

orkide dallarını, şifalı Amazon elmalarını aralayacak, maymunları, cennet kuşlarını, raylarda uyuklayan jaguarları uyardırarak; tepelerdeki çorak toprakların buz gibi soğuk, bırakılmış köylerinde, istasyonlarda, ağıt çalan bandolarla, ölüm canlarıyla karşılandı; Ruhül Kudüs'ün sağ elinde oturan bu adsız yurtsevere içtenlikle hoş geldin diyorlardı, ta uzaklardaki ırgatlara da haber salındı, başkanlık arabasının cenaze karanlığında gizlenen saltanatı karşılamaya koştular ve arabaya yaklaşabilenler, yalnızca o titreyen dudakları ve nereden çıktığı belli olmayan şanlı bir elin araftan kendilerine doğru sallandığını gördüler, o sırada yanındakilerden biri pencereden çekmeye çalışıyordu generali, aman dikkat, generalim, ulusun size ihtiyacı var; kaygılanma, boş ver albay diyordu, uykulu bir sesle, bu adamlar seviyorlar beni ve çorak topraklarda trenle nasıl gezdiyse, ekvatorlu uyruklarının topraklarından, gardenya ve çürük semender kokuları arasında, dümen suyunda piyano valsleri bırakarak süzülüp giden ahşap, yandan çarklı gemisiyle de öyle geçiyordu, yerlilerin meşin tabanca kılıflarındaki tarih öncesi ejderlerden kendini sakınarak, sonra sirenlerin yere uzanıp doğum yaptığı kutlu adalarda, yökölup gitmiş nice görkemli kentin felâketini hazırlayan ne günbatımlarında, yerlilerin ulusal renklere boyanmış ahşap gemiyi görmeye ırmak kıyısına koştukları ama yalnızca kadife eldivenli bir elin başkanlık kamarasından sallandığını seçibildikleri o yanık, derme çatma kasabalarda, oysa general, bayrakları olmadığı için kıyıda malanga yaprakları sallayan kalabalıkları görüyordu, canlı tapirler, fil ayağı büyüklüğünde dev bir patates ya da bir kafes dolusu keklikle başkanlık çorbasına tuz yetiştirmek için denize atlayanları görüyordu, başkanlık kamarasının o dinsel alacakaranlığında duygulanarak içini çekiyordu, bakın nasıl geliyorlar kaptan, bakın nasıl seviyorlar beni. Aralık ayında, Karayip dünyası buz kesildiğinde, kapalı arabasına kurulup dağ yamaçlarına tırmanıyor, kayalıkların tepesine kondurulmuş büyük evde, kıtanın öbür uluslarının eski diktatörleriyle domino oynayarak geçirir

yordu ikindiye, yıllarca önce sığınma hakkı tanıdığı, tahtlarından edilmiş bu sabık babalar, onun bağışından yararlanarak yaşıyorlardı şimdi, taraçadaki koltuklarda, ellerine geçecek ikinci bir fırsatın hayal gemisini kuruyor, kendi kendilerine konuşuyor, denize uzanan bölmede generalin onlar için yaptırdığı dinlenme evinde ölümlerini ölüyorlardı; önce hepsini teker teker, biricik konuğu gibi karşılardı; hepsi de tan ağarırken, pijamalarının üstüne geçirdikleri üniformayla çıkagelmişlerdi. Yanlarında devlet hazinesinden yürüttükleri bir sandık dolusu para, nişanlarla dolu bir bavul, gazete kesikleri yapıstırılmış eski defterler, karşılıklı karşılaşmaz göstermeye can attıkları fotoğraf albümü, balan generalim, işte teğmenken ben, bu da yönetimi ele aldığım gün çekildi, bakın şu başkanlığımın on yedinci yıldönümü, balon general; oysa general, söylediklerine kulak asmadan, kanıtları gözden geçirmeden sığınma hakkı tanırdı onlara, çünkü onun gözünde, tahttan düşürülmüş bir başkanın tek kimlik belgesi ölüm ilmihaberiydi, öyle ya ve aynı küçümser bakışla, ezberledikleri hayal ürünü konuşmaları dinlerdi, evet generalim, kısa bir süre sizin soylu konukseverliğinize sığmıyorum, kısa bir süre, halkın adaleti âsiden hesap sorana kadar; bu ahmakça resmi açıklamayı bir süre sonra âsinin ağzından duyardı, sonra da âsiye asilik edenden, sanki Allanın belâsı salaklar bilmiyorlar mı ki, bu erkek dövüşünde bir kere düştün mü, temelli düşmüşsün demektir; hepsini birkaç aylığına başkanlık sarayında barındırır; dominoya çağırır, son meteliklerini de sömürdükten sonra; evet, sonra koluma grip pencereye götürdü beni, denize bakan pencereye, şu zorlu, kemirici hayatın acılarından sözettik, şans bir kere dönmeye görsün, bak şuraya gidersin, evime, diye avuttu beni, nah şu kayalıkların üstünde transatlantik gibi duran kocaman yapıya, aydınlatma iyidir, odalar bol, yemekler güzeldir; aynı felâkete uğramış dostların yanında acmı unutacak bol bol zaman bulursun, denize bakan bir taraça var; o taraçada aralık ikindileri oturmaya baydırdı, yoo, o salaklarla domino atmaya baydığından değil, onların

durumunda olmamanın tadım çıkarmak, onların acınılabilir halinden ders almak niyetiyle; doyurucu mutluluğun batağında debeleniyor, düşler kuruyor, tan ağarırken, yarı karanlıkta, hükümet konağını süpüren boynu eğik melez kızların peşinden, sinsi bir artniyet gibi parmak uçlarına basarak gidiyordu, yatakhane ve ecza kokan yağlı saçların kokusunu izliyor, içlerinden birini ansızın avlamak amacıyla pusu kuruyor, kapıların arkasında horoz gibi zavallının ensesine biniveriyordu, karanlıktakiler gülmekten kırılıyorlardı, yamansız generalim, hem büyük bir adamsınız, hem de tam bir horoz, gel gelelim seviştikten sonra, bir mutsuzluk çökerdi generalin üstüne, kimselerin sesini duyamayacağı bir yere çekilir, kendini şarkılarla avutturdu, ey parlak ocak mehtabı, derdi şarkısında, sen pencerenin tepesinde darağacındayken, benim çektiğim üzüntüyü görmüyor musun, derdi; hele uğursuz bel Jirtgeler getirmeyen ekim aylarında, halkımın sevgisine öyle güvenirdi ki; anası Bendicion Alvarado'nun kent dışındaki konağının avlusuna bir hamak asar, hint hurmalarının gölgesinde, yanma muhafız bile almadan siestaya dalar, yatak odalarının renkli sularında yol alan serüvenci balıkları düşlerdi, ulus kadar iyi bir buluş yoktur ana, inan, diyerek iç çekerti, yine de, kendisini kolaltları acı soğan koktuğu için azarlayabilen bu biricik insanın yanıtını beklemeden başkanlık sarayına döner, ocakta Karayıplerin mucize mevsiminin esintileriyle, ihtiyarlığın sonunda dünyayla varılan uzlaşmanın dinginliğiyle anakapıdan girerdi; papalık elçisiyle anlaştıkları günden sonra, o olgun, yumuşak ikindilerde, elçi, onu görevi dışında da yokluyordu, ama artık İsa dinine döndürmeye yeltenmeden; birlikte çikolatalar, şekerler yiyorlardı, general kahkahalar atarak, hadi bakalım diyordu, eğer Tanrı senin dediğin çapta bir herifse kulağımın dibinde vızıldayıp duran şu bokböceğini defetsin, sonra pantolonunun dokuz düğmesini açıyor, elçiye muhteşem aletini göstererek, hadi diyordu, şunun ateşini söndürsün Tanrı da görelim; gelgeldim elçi, sürüsünü güden çoban mesleğinde gereken sabır ve kararlılığı el

den bırakmadan, her doğrunun, kimin ağzından çıkarsa çıksın, Kutsal Ruh'tan doğduğuna inandırmaya çalışıyordu onu; general, ilk ışıklar yandığında dostunu kapıya kadar geçirir, pek ender attığı kahkahalardan kırılarak, barutunu şahinlere harcama peder, derdi, halkın isteklerini yerine getirmekten başka derdim yokken, neden dine döndürmeye uğraşıyorsun beni? Allah Allah. Bir gün, bu uykulu dinginliğin kozası çatladı, ta uzaklarda, horoz dövüşü çukurunda kana susamış bir horoz, rakibinin boynunu kopardığı gibi kandan gözü dönmüş bir sürü seyirciyle, korkunç olayı şenlik müziği çalarak kutlayan sarhoş bir bandonun önünde gagasıyla didik didik etti, uğursuz belirtgeyi ilk değerlendiren, general oldu, tehlikeye çok açık seçik, çok yakındaydı, muhafızına gizlice çalgıcılardan birini tutuklamasını buyurdu, şunu canım, şu, tuba çalanı; gerçekten de adamın üstü arandığında, el yapısı bir tabanca bulundu, işkence sırasında, kalabalık dağılırken, karışıklıktan yararlanıp generalı öldürmeyi tasarladığını itiraf etti, apaçık ortadaydı dedi general, ben herkese bakıyordum, herkes de bana, yalnızca bu orospu çocuğu tubacı, bir kerecik bile gözlerimin içine bakmaya cesaret edemedi beceriksiz köpek; yine de kendisini kaygılandıran asıl nedenin bu olmadığını biliyordu, çünkü güvenlik görevlilerLartık kaygılanacak bir şey kalmadığını bildirdikten sonra da, gece hükümet konağında tedirginliği sürmüştü, bakın generalim her şey yolunda ve horoz dövüşü çukurundaki uğursuz belirtgeden sonra Patricio Aragones'e, kendine sarıhrcasına sarılmıştı, ona kendi yemeğinden veriyor, kendi balından kendi kaşığıyla tatırıyor, böylelikle yemeklere zehir katıldıysa hiç değilse birlikte ölecekleri avuntusuyla, iç rahatlığıyla öleceğini düşünüyor-du, ikisi, ıssız odalarda kaçaklar gibi ses etmeden dolaşıyorlar, hiç kimse kocaman, yassı, Siyam fili ayaklarının sesini duymasın diye halıların üzerinde geziniyorlar, kulede belli aralarla yakılan, konağın odalarını her otuz saniyede bir aydınlığa boğan, inek fişkılarından yükselen buğuda, uyuklayan denizlerdeki gece gemilerinin yası selâm düdüklerini yeme

şil bir parıltıyla yaran ışıktaki, elyordamıyla yollarım buluyorlardı, nice ikindiye yağmuru gözleyerek geçirmişlerdi, iki ihtiyar âşık gibi serçeleri saymışlardı eylül ikindilerinde, general, dünyadan öyle uzaklaşmıştı ki, iki kat varolmak adına gösterdiği yaman savaşm, tam karşıt bir kuşkuyu, gittikçe daha az varolduğu kuşkusunu beslediğinin farkında bile değildi, tam bir uyuşukluk içindeydi, muhafızlar iki kata çıkarılmıştı, başkanın bölmesine girip çıkmak herkese yasaklanmıştı, ama biri ne yapıp edip bu kaim ağı aşmış, kafeslerinde suskun duran kuşları, vaftiz kurnasında su içen inekleri, gül yatakları arasında uyuyan cüzzamhlarla yatalakları görmüştü; herkes, gün ortasında tanın ağarmasını bekliyor gibiydi, çünkü su yorumcuları, onun uyku sırasında, doğal bir ölümle öldüğünü bildirmişlerdi, ne var ki, yüksek kumanda kademesi, kendi aralarındaki çatışmaları ertelemek amacıyla çok gizli toplantılar düzenliyor, ölümün resmen ilanını geciktiriyorlardı. Bu söylentilerden habersizdi ama yakında hayatında bir şey olacağının bilincindeydi, ağır giden domino oyununu kesip General Rodrigo de Aguilar'a soruyordu, işler ne âlemde dostum, her şey yolunda general, ülkede tam bir durgunluk vardı; o, yine de avlularda yakılan tezeklerin küllerinde, köhne kuyulardaki sulara sezgisini doğrulayacak belirtiler arıyor, bir türlü kaygısına bir açıklama bulamıyordu, sıcak azaldığı saatlerde, annesi Bendicion Alvarado'nun kent dışındaki konağma gidiyordu, hint hurmalarının altında serin ikindi rüzgârlarını içlerine çekiyorlardı, annesi, geleneksel sallangaçlı iskemlesinde, yaşlı, bitkin ama ruhu bütün, avluda dolaşan tavuklarla tavus kuşuna avuç avuç yem atardı; generalim geniş hezaren koltukta şapkasıyla yelpazelenir, doymaz bakışlarıyla kavurucu susuzluğunu gidermek ister, renk renk meyve sulan getiren iri yarı melez kadınları izlerdi, ah Bendicion Alvarado anacığım derdi içinden, dünyaya artık katlanamıyorum, bir bilsen, nereye gitsem bilmem ki anacığım, bunca haksızlıktan başımı alıp nerelere gitsem, ne var ki, bu iç çekişlerin temelinde yatan duyguları anasından bile

gizlerdi, sonra akşamın ilk ışıklarıyla sarayına döner, mutfak kapısından girer, geçitlerde kendisini selâmlayan nöbetçilerin topuk seslerine kulak verirdi, her şey yolunda generalim, ama bunun doğru olmadığı biliyordu, gizlemeye alışmışlardı bir kere, korkudan yalan söylüyorlardı, zaferini acılaştırıran bu güvensizlik bunalımında, hiçbir doğruya bel bağlayamazdı, horoz dövüşü çukurunun başında geçen ve yazgısını belirleyen o geceden sonra, eski yönetme tutkusu da azalmıştı; ta geç saatlere kadar uyumadan yüzüstü yerde yatıyor, açık pencereden denizi gözlüyor, uzaklarda yoksullar arasında kutlanan bir düğünden gelen tok davul seslerini, içli tulumları dinliyordu, kendi ölümünü de aynı coşkuyla kutlardı mutlakla, liman kaptanından izinsiz, sabahın ikisinde demir alan serseri bir buharlı geminin veda düdüğünü duyabiliyordu, tan ağarırken kâğıt sesleri çıkararak açılan gülleri duyabiliyordu, bir dakika rahat yüzü görmeden, bir kolcu içgüdüleriyle, çok önceden sezdiği o ikindiye; anasının konağından dönerken sokaktaki kalabalıktan irkilişi, pencerelerin açılışı, kapanışı, donuk aralık göğünde kaçışan kırlangıçlar; arabanın perdelerini aralayıp ne olup bittiğini görmek istemişti, tamam anacığım bitti işte, dedi kendi kendine, büyük bir iç erinciyle, gökteki renk renk balonları görünce, kırmızı yeşil balonlar, iri mavi portakalları andıran sarı balonlar, kırlangıçların telâşı arasında göklere yükselen sayısız gezgin balon, bir süre saat dört'ün kristal ışığında yüzdükten sonra ansızın sessizce hep birden patlıyor, kentin üstüne binlerce, binlerce kâğıt parçası savuruyorlardı, bu kâğıt bombardımanından yararlanan arabacı, kimsenin başkanlık arabasını farketmesine kalmadan pazar yerinin kargaşasından süzülüvermişti, herkes balonlardan düşen kâğıtları yakalamak derdindeydi generalim, balkonlardan o kâğıtlarda yazılanları haykırıyorlardı, iç ezikliğiyle ezbere yineliyorlardı, haine ölüm diye haykırıyorlardı, başkanlık sarayının geçitlerindeki nöbetçiler bile yüksek sesle okuyorlardı bildirileri, yüzyıllardır süren zorbalığa karşı sınıf ayrımı gözetmeden hepimiz birleşelim, yozlaş

mış, kıyıcı askeri düzene karşı bir yurtseverler cephesi kurulum, kan dökülmesin artık, diye bağırıyorlardı, yağmacılığa son, o arabasıyla kapıdan girdiği anda, bütün ülke, yüz yıllık uykusundan uyanıyordu, kara haberi o anda aldı; generalim efendim, Patricio Aragon6s zehirli oktan ölümcül bir yara aldı. Yıllar önce, sıkıntılı gecelerinden birinde, Patricio Aragon6s'e hayatları üstüne bir kumara girişmeyi önermişti, yazı mı tura mı, turaysa sen öleceksin, yazıysa ben, ama Patricio Aragon6s, birbirlerinden ayrı ölemeyeceklerini, çünkü bütün demir paraların her iki yüzünde de ikisinin resimleri olduğunu anlatmıştı ona; o zaman da general, hayatları üstüne bu kumarı domino masasında oynamayı önermişti, yirmi çeşit oyunumuzdan en iyisidir domino ve Patricio Aragon6s şeref duyarak kabul etmişti öneriyi, şerefle generalim, yalnız bana sizi yenme ayrıcalığını tanımanız koşuluyla; kabul etmişti, peki; bir el oynadılar, derken iki el, yirmi el oynadılar ve Patricio Aragon6s her keresinde kazandı, çünkü şimdiye kadar general, kendisini yenmek yasak olduğundan ötürü kazanmıştı hep, uzun, kanlı bir savaş açıldı ve son ele geldiklerinde general, bir kerecik bile kazanamamıştı; Patricio Aragon6s gömleğinin yeniyle alındaki teri sildi, çok özür dile rim generalim, diyordu bir yandan, ölmek istemiyorum; general taşları toplamaya koyuldu, onları sırayla tahta kutuya dizerken, ezberlediği dersi makine gibi anlatan bir öğretmen tavrıyla, kendisinin de domino masasında ölmeye can atmadığını, zamanı geldiğinde tıpkı su yorumcularının çanaklarına dadandığı günlerde öğrendiği üzere, yatağında, uykusunda doğal bir ölümle öleceğini söyledi, aslında iyice düşünürsen öyle bile değil, Bendicion Alvarado çanakları gözlemem için değil, soyumu sürdürmem için getirdi beni dünyaya, hem zaten sen değilim ki ben, ben benim, Tanrıya şükret altı üstü bir oyundu oynadığımız, dedi gülerek, ama o gece bu korkunç şakanın bir gün gerçekleşeceği akimin ucundan geçmişti, ta ki Patricio Aragon6s'in odasına girip onu zehrin etkisiyle kıvrılırken, çaresizlikle can çekişirken görünceye ka

dar; kapıdan elini uzatarak selâm vermişti, Tanrı korusun seni yığdım, demişti, ülken uğrunda can vermek şereftir. Canı çekiştiği süre içinde, yanımda kalmıştı; ikisi odada yalnızdılar, ağrıkesici şurubu ona eliyle, kaşık kaşık içirmişti, Patricio Aragones, hiç teşekkür etmeden ilacı yutuyor, yudumlar arasında, seni bir süre bu boklu dünyanda yalnız bırakacağım general, diyordu, çünkü içimden bir ses, çok yakında cehennemden yedi kat dibinde yine buluşacağımızı söylüyor, ben şu zehirden ötürü kefal balıkları gibi kıvrık durumda olacağım, sen de elini atıp kafanı dayayacak bir yer arayacaksın, generalim bil ki, en ufak bir saygı duymadan konuşuyorum, sandığının tersine, seni sevmediğimi artık rahatça söyleyebilirim, uğruluk günlerimde senin topraklarına ayak basma talih-sizliğine uğrayalı beri, her gün öldürülmeni bekledim, ama çok acı çekmeden, ancak o zaman bana çektiğin bu cehennem hayatının hesabını verebilirdin, senin gibi uyurgezer adımlarıyla yürüyebileyim diye ayaklarımı falakayla yassıltı-tın, fitık olayım diye hayalarımı kunduracı bizi vurdurdun, terebentin içirdin bana zorla, anamın nice çabalarından sonra öğrendiğim okuma-yazmayı unutayım diye kendi gitme yü-rekliliğini gösteremediğin törenlere gitmeye zorladın beni, yoo, dediğin gibi, ulusun senin dirine ihtiyacı var gerekçesiyle değil, en yiğit adam bile bir güzele taç giydiren ölümün hangi köşeden beynine ineceğini kestiremezse, kıcının donduğunu duyar da ondan, en ufak bir saygı duymadan söylüyorum bunları general; generali Patricio Aragones'in küstahlığından çok nankörlüğü sıkılmıştı, seni kral mevkiine yükselttim, dünyada kimsenin kimseye vermeyeceği şeyi verdim sana, kendi kadınlarımı bile bağışladım; bu konuyu hiç açma sak daha iyi general, insan o zavallı anaları buzağı damgalar gibi yere çökerteceğine, hayalarına topuz insin daha iyi, zavallı sahipsiz orospular, korkudan ne dağlayan demirin acısını duyuyorlar, ne çırpınıyor, ne de sızlanıyorlar buzağılar gibi, kalçalarından duman tütmüyor, yanık et kokusu gelmiyor, ki bir kadından en az bunu bekler erkek, oysa bunlar,

ölü inek gövdeleriyle yere çöküyor, işimi bitirmemi bekliyorlar, bir yandan patates soyup öbür kadınlara seslenerek, n'olur mutfağa benim yerime göz atıver de bir soluk alayım şurada, aman pilavın dibi tutmasın, ancak sen sevişme diyebilirsin buna general, çünkü başka sevişme bilmezsin şen, en ufak saygım yok demiştim; sus diye kükrüyordu general, kapa çenen, canına okurum, ama Patricio Aragon6s hiç de şakaya vurmaktan, neden sUsacakmışım diyordu, en çok, tut ki öldürürsün beni, zaten öldürüyorsun ya, şu anda doğruyu görme fırsatı var elinde, değerlendire, kimsenin sana gerçek düşüncelerini söylemediğim, herkesin yalnızca duymak istediğin şeyleri söylediğini, bir yandan önünde eğilirken, arkam dönünce dilini çıkardığını öğren artık, bu dünyada sana en çok acıyan insan ben olduğum için yazgına şükret, sana tek benzeyen adam benim diye, herkesin gizlice söylediklerini mertçe yüzüne haykıracak namusu gösteren tek adam benim, evet kimselerin başkanı değilsin sen, seni şu tahtına koca koca topların değil, İngilizler oturttu, gringolar da savaş gemilerindeki birkaç gülleyle korudular, görmüştüm seni, hamamböcekleri gibi koşuşturup duruyordun; gringolar giderken, Zenci orospularınla başbaşa bırakıyoruz seni, diye haykırıyorlardı, bakalım biz olmadan dizginleri elinde tutabilecek misin, o zamandan bu yana şu koltuktan kalkmamışsan, hiç de kalkmamak derdindeysen, canım çekmediğinden değil, kalkacak cesareti göstermeyişiendendir anladın mı, biliyorsun ki, seni sokakta siradan bir ölümlü kılığında gördükleri an, köpekler gibi üşüşecekler tepene, Santa Maria del Altar'da ki cinayetlerin, kulenin hendeğine attırıp timsahlara yedirdiğin mahkûmların, derilerini diri diri yüzdürüp ders olsun diye ailelerine yolladığın insanların öcünü bir çırpıda alacaklar senden; Aragonds, nicedir ertelenmiş kinin dipsiz kuyusuna dalıyor, onun rezil yönetiminin gaddarlıklar zincirini açığa çıkarıyordu; bir ara konuşamaz oldu, barsaklarına kızgın bir tırmık saplandı, yumuşadı o zaman, kızdırmak amacı gütmekten, neredeyse yakarırcasına, çok ciddiym general, dedi, şu

anda ölmemden yararlanın, hadi ölü benimle, bunları size söyleme hakkım kendinde benden fazla kimse bulamaz, çünkü bir gün bile bir başkasına, bir kahraman özentisine benzetmek istemedim, babam gibi küçük, hüznü bir cam üfleyici si olmak, şişe yapmak istedim, siz de deneyin general, görüldüğü kadar çok acıtmıyor, sesindeki güvenli durgunluk karşısında, generalin kabaran öfkesi duruldu, karnım tutup kıvrılmaya başladığım görünce, onu koltuğuna oturtmaya çalıştı; Aragon'ın, acı ve utanç gözyaşlarıyla sarsılıyordu, özür dilerim general, altıma ediyorum; general, bu sözlerden onun çok korktuğu anlamım çıkardı; hayır, dedi Patricio Aragon'nes, gerçekten altıma ediyorum general; tut kendim, bizler anayurdun generalleri, ucunda ölüm bile olsa, erkekçe direnmeliyiz, diye yalvardı general, ne var ki geç kalmıştı, Patricio Aragon'ın, üstüne yıkıldı, korkudan tepmiyordu, boka ve gözyaşına batmıştı. General, kabul salonunun bitişiğindeki yazıhanede, cesedi sabunlu bezle sildi; koku geçti, ona kendi giysilerini giydirdi, yelken bezinden kasık bağını taktı, çizmelerini ayağına geçirdi, sol topuğuna altın mahmuzunu taktı, bu işleri yaparken, yavaş yavaş yeryüzünün en yalnız adamı haline geldiğim duyuyordu, son olarak, bu maskaraca gösteriden kalan bütün izleri yok etti, su yorumcularının çanaklarında, kendi gözleriyle gördüğü imgeyi en ince ayrıntılarına kadar gerçekleştirdi, öyle ki, ertesi gün gelen temizlikçi kadınlar, onu üstünde rütbesiz şayak üniforması, çizmeleri, altın mahmuzuyla yazıhanede yüzüstü yere uzanmış, sağ kolu başının altında kıvrılmış bulacaklardı, uykusunda doğal bir ölümle ilk ölüşü buydu. O zaman da haberi hemen yaymamışlardı, tam umduğu gibi, nice sırvermez saatler gizli kapakh sordurmalarla, birbiriyle çelişen açıklamalarla, ölüm söylentisinin asılsızlığını bildirerek zaman kazanmaya çalışan yönetim mirasçılarının gizli pazarlıklarıyla geçti, yas tutmadığım kanıtlamak amacıyla annesi Bendicion Alvarado'yu pazar yerine getirdiler; bana zorla çiçekli bir yosma entarisi giydirdiler, herkes mutlu olduğuma inansın diye papağan tüyleriyle süslü

bir şapka aldırıldılar, dükkânlardaki bütün incik boncukları aldırıldılar bana, olmaz diyordum, hayır, şimdi alışveriş edilecek zaman mı, yas tutma zamanı şimdi, çünkü ben de ölenin oğlum olduğuna inanmışım efendim, boy boy fotoğraflarımı çekerken hep gülümsememi istediler, askerlerin dediğine bakalırsa, ülkenin esenliği için öyle gerekiyormuş. Bu arada general, gizlendiği yerde düşünüp duruyordu, ölüm numarasından sonra ortalıkta hiçbir şey değişmediğine göre, dış dünyada acaba neler olup bitiyordu, güneş nasıl da hiç tökezlemeden bir daha, bir daha doğabilmişti, şu pazar telâhi neydi ana, hava bensiz de sıcak olabiliyormuş demek, ama limandaki kuleden bir top sesi yükselip de katedralin çanları çalmaya ve dünyanın en önemli haberiyle çalkalanan kalabalıklar, yüzyılların bataklığından çıkıp hükümet konağına doğru seller halinde akmaya başlayınca, yatak odasının kapısını araladı, toplantı salonuna baktı, Hristiyanlığın gelmiş geçmiş bütün papalarından daha ölü ve daha süslü gövdesini yere yatırılmış gördü, çiçekler arasındaki bu yiğit asker bedeninin ürkü ve utancıyla yandı içi, yüzü bembeyaz pudralanmamış, dudakları boyalı, pervasız bir genç kızmına benzeyen elleri, askeri nişanlarla bezenmiş göğsünün üstünde kavuşturulmuş, gösterişli üniformasında on yıldızlı bir nişan var, ölümünden soma kimbilir kimin yakıştırdığı bir "kâinatın generali" unvanı, ömrü boyunca hiç kullanmadığı maça papazı kılıcı da yarıda, çifte altın mahmuzları, saltanatının bitmez tükenmez bezekleri, hüznü askeri zaferlerin nişanları, hepsi bir insan kalıbına sığdırılıp gözleri önüne serilmiş olanca debdebeyle; Allah kahretsin, dedi kendi kendine öfkeyle, bu ben olamam, doğru değil Allah kahretsin, dedi cesedinin çevresinde dönenleri izlerken, bir an, oyunun bulanık nedenlerini unutmuş, ölümün saltanata oynadığı bu zalim oyun karşısında, saldırıya uğramış, ezilmişti; kendisi olmadan sürüp giden hayatı gördü, yetkisinden yoksun kalmış insanları garip bir acımayla gözledi, ölenin gerçekten o olup olmadığı anlamaya, esrarı çözmeye gelmiş kimseleri gizli bir tedirginlikle gözle

di, federal savaş döneminden kalma, mason selâmı veren çok ihtiyar bir adam gördü, yas giysili bir adamın mührünü öptüğünü gördü, cesedinin üstüne çiçek koyan öğrenci kızı; bu ölümün gerçekliğine katlanamayıp sepetindeki bütün canlı balıkları yerlere fırlatan, cesedin üstüne kapanarak hıçkırarak hıçkırarak ağlayan balıkçı kadını, Tanrım, valla o, şimdi onsuz ne yapacağız bizler, diye ağlıyordu, demek kendisiydi gerçekten, demek oymuş diye haykırdılar avaz avaz, alanda bunaltıcı güneş altında soluğu tıkanmış kalabalık bağırıyordu, demek oymuş ve sonra katedralin çanları sustu ve bütün kiliselerin çanları kutlu bir çarşamba adına çalmaya başladılar; şenlik fişekleri fırlatılıyor, meşaleler yanıyor, özgürlük davulları vuruluyordu, bekçinin suskun, ezik bakışları altında pencerelerden içeri dalan saldırganları gözledi, kalabalığı sopalarla dağıtan, dertli bahkçı karısını yere yıkan gözü dönmüş elebaşları gözledi, cesedin lekelenişini gözledi, sekiz kişinin, ölüyü o anıtsal konumundan, zambak ve günebakanlarla bezenmiş masalsi havadan çekip merdivenlerden sürüdüklerini gördü; bereketin ve kara yazgının birlikte barındığı bu cenneti yağmalarken, saltanatın barınağını yerlebir ettiklerine inanıyorlardı, Dor kabartmalarını, kadife perdeleri, ak mermerden palmiye ağaçlarıyla taçlanmış Babil sütunlarını alaşağı ediyor, kafesleri pencerelerden fırlatıyorlardı, genel valilik koltuğunu, kuyruklu piyanoyu, ne varsa, adsız yurtseverlerin küllerinin durduğu kâseleri, gondolalarda uyuyan küskün kızlar işlenmiş goblen halıları talan ediyorlardı, piskoposların, eski denizcilerin ve akılsız deniz savaşlarının kocaman yağlıboya tablolarını, o dünyayı öylesine silip süpürüyorlardı ki gelecek kuşakların belleğinde bu kahrolası savaşçılar soyundan tek iz bile kalmasın, sonra pancurların aralığından sokağa bakıp bu yakıp yıkmaya tutkusunun hangi boyutlara ulaştığını kestirmeye çalıştı, aman Allahım, daha ilk bakışta böyle şerefsizlik, böyle nankörlük olamaz diye gözyaşları dökmeye başladı, anacığım doğduğumdan beri böyle gözyaşı dökmemiştin, yanmamıştım böyle, şen dullarını mutfak kapı

sından çıkarlarken görmüştü, ağıllarımdaki ineklerin yularlarına asılmış sürüyorlar hayvanları, devlet malını çalmış götürüyorlar, peteklerimdeki kavanoz kavanoz balları götürüyorlar ana; yedi aylık doğan piçlerinin mutfaktaki kapkacaklara saldırıp, papalık yetkilileri adına verilen şöenlerde kullanılan kristalleri, porselen yemek takımlarını keyifle şangırdatıklarını gördü, sokak çocukları gibi avaz avaz, babam öldü diye sevinç çığlıdan atıyorlardı, yaşasın özgürlük; yönetiminin ta ilk günlerinden bu yana yerlerinden hiç indirilmeyen resmi portrelerle taşbaskısı yıllıkları yakmak üzere alanda hazırlanan büyük şenlik ateşini gördü, sokaklarda sürüklenirken, ardında madalyalardan ve apoletlerden süvari düğmeleri, sırmalı kadife parçaları, işli kuşak iplikleri, iskambil kâğıdı kılıçlarından püsküller ve kâinatın generali nişanının on küskün yıldızını bırakan kendi cesedini gördü, ah anam, bak öe yapıyorlar bana, dedi, önlerinden geçtiği balkonlardan suratına savrulan tükürüklerin, fırlatılan oturakların utancını etinde duyarak, ölüm şenliğini kutlayan donanma fişeklerinin gümbürtüsü, o çılgınca haykırışlar arasında köpeklerle akbabalar beni bir köşeye kısıtıverecekler diye içim gitti. Hengâme dindiğinde, esintisiz ikindinin uzak ezgilerini duyabiliyordu daha; durmadan sivrisinek öldürdü, yanaklarına şaplaklar atarak, düşünmesini engelleyen kulak vınlamasını dindirmeye çalıştı, ufukta alevlerin ışığını görebiliyordu daha, pancurların arasından sızıp yüzünü her otuz saniyede bir yeşile boyayan deniz fenerini de, günlük hayatın soluğu eski haline döndüğü sıra kendi ölümü, tıpkı geçmişteki öbür ölümler gibi hızla başka bir ölüme değişiyordu, onu acımanın ve unutuşun karanlık ülkesine taşıyan bitimsiz bir gerçekler çağlayanına, tüh Allah ölümün anasını, diye haykırdı, sonra en görkemli saatinin vurduğundan emin, kendinden hoşnut, çıktı sığmağından, yağma edilmiş odalarda kalın, hortlakı ayaklarını sürüyerek, önceki hayatının yıkıntıları arasında, kurumuş çiçek ve ölü mumu kokan gölgeliklerde dolaşarak; toplantı odasının kapışım itti, uzun, ceviz masanın çevre

sine doluanların kısık seslerini duydu cigara dumanıyla dolu havada ve gördü ki, bulunmasını istediklerinin hepsi oradalar, federal savaşı satan liberaller, satm alan tutucular, yüksek rütbeli generaller, kendi bakanlarından , Başıpiskopos ile Büyükelçi Schontner hepsi orada, hepsi yüzyıllardır süregelen zorbalığa karşı halkı birleşmeye çağırıyorlar, aynı tezgâhı kurmuşlar, ölümünün ganimetlerini rahatça pay edebilsinler diye aralarında; gözlerini öylesine bir açgözlülük bürümüştü ki hiçbiri, kefensiz başkanın farkına varmadı, başkan bir yumruk indirdi masaya, aha! diye haykırdı, yapıp yapacağı da bu kadardı zaten, çünkü elini masadan kaldırdığında, bozgun sona ermiş, odada ağzına kadar dolu kl tablalarından, kahve anaklarından, devrilmiş koltuklardan "e savaş giysileriyle tiril tiril, serinkanlı, aziz dostum General Rodriğgo de Aguilar'dan başka kimse kalmamıştı, bir eliyle dumanı dağıtıyor, hadi kn diye yeri gösteriyordu öbür eliyle, buyurun generalim, çünkü asıl şenlik şimdi başlıyor; makineli tüfeklerin ölümcül serdiği n kapıda başladığında, birlikte yere ktler, başkanın muhafızı büyük bir keyif ve onur duyarak, bu ihanet toplantısından çıkanların diri kurtulmamaları konusundaki kesin buyruğunu bir kıym töreni düzenleyerek uyguluyordu, n kapıdan kaçmaya kalkışanlar, makineli tüfekle taranıyorlardı, pencerelerden sarkanlar, kuşlar gibi indiriliyorlardı yuvalarından, kuşatmadan kurtulup yakındaki evlere sığınabilenler, fosforlu elbombalarıyla ateşe veriliyorlardı; başkanın ilkeleri uyarınca, yaralılar hemen öldürülüyordu, çünkü hayatta kalan her yaralı, sağlam bir düşman kadar tehlikeliydi; kendisi, General Rodrigo de Aguilar'ın yarım metre ötesinde, yüzüstü yere kapanmış, her patlamada yağan cam ve alçı sağanağına karşı koymaya çalışarak yatarken dua edercesine mırddamyordu hiç durmadan, evet sevgili dostum, tamam, vartayı atlattık, bundan sonra tekbaşına yneteceğim ülkeyi, itler ulumayacak çevremde, yarın sabah bu anasını bellediğimin ayaklanmasından bir bok çıkıp çıkmadığım göreceğiz, bu arada kıımızı dayayacak şey kalmadı

mysa, en ucuzundan altı meşin tabureyle birkaç hasır ayarlarız, şuraya buraya koyup delikleri rteriz, birkaç ıvr zıvr daha alırız o kadar, ne tabak, ne kaşık ne bir şey, hepsini kışladan kendim getireceğim, askermiş subaymış artdc istemem evremde, Allah belâlarım versin, tek yaptdanı iş, süt tüketmek ama başımız derde girdi mi, demin gördüğümüz gibi, kendilerim besleyenin gözünü oyuyorlar, bir tek, başkanlık muhafızlarım tutacağım, iyi nişancıdırlar, dürüst adamlardır onlar, hükümet falan da kurmayacağım, Allah belâsını versin, bir sağlık bakanı bulurum, zaten sağlıktan başka bir şeye ihtiyaımız mı var şu dünyada, bir de eh yazıya yatkın birini bulmalı kayıtlar için, böylece bakanlıkları, kışlaları falan da kiraya veririz, topladığımız parayı hizmet içlerinde kullanırız, burada insana değil, paraya gerek var asd, iki iyi hizmeti kız tutarız, biri ortalığı temizler, yemeği yapar, öbürü çamaşırı, ty halleder, bir daha ineğimiz, kuşlarımız falan oldu mu, kendim ilgilenirim onlarla, kendim beslerim, yoo, artık ne helalarda cilveleşen orospular isterim, ne gl fidanlarının altmda yatan czzamhılar, yeter artc, her şeyi bilen felsefe doktorlarıyla her şeyi gören akdh politikacılar da paydos, öyle ya burası bir başkanlık sarayı ne olsa, Patricio Aragon6s de söylemişti ya, gringoların dediği gibi Zenciler kerhanesi değil, kuyrukluyıldız bir daha görünene kadar tekbaşıma ynetebilirim ülkeyi, yeterim de artarım bile, bir kere değil on kere bekleyebihrim yddızın gelişini, şimdi şu durumda, bir daha ölmeye hiç niyetim yok bilesiniz, Allah kahretsin, başkaları ölsün, di mi; hiç duraksamadan, ezbere konuşuyordu, yüksek sesle düşünmenin, odayı sarsan dinamit patlamalarının yarattığı korkuyu gidereceğim savaşta öğrenmişti, durmaksızın ertesi sabaha ilişkin tasanlar hazırlayarak, tan ağarırken gelecek yüzyılın tasarılarına başlayarak, sonunda, sokaktan son yaralımın da aasımın dindirildiğini bildiren an sesi duyulduğunda, General Rodrigo de Aguilar pencereye sürünüp, çöp kamyonlarım hazır etmeleri, cesetleri götürmeleri buyruğunu verene kadar; soma, iyi geceler general diğ

yerek odadan çıktı, sana da aziz dost, dedi general, çok teşekkürler, toplantı salonunun mezar taşım andıran döşemesine yüzükoyun yattı, sağ kolunu başının altına dayadı, hemen uykuya daldı, o gece, tüten cesetlere, kıyımın kan gölündeki tortulara, bir daha bitmemecesine başlayan acılı sonbaharının sararmış yapraklarına kulak verirken, her zamankinden daha da yalnızdı. Önceden bildirdiği önlemlerin hiçbirini alması gerekmedi, çünkü ordu kendiliğinden bozuldu, birlikler dağıldı, kentteki garnizonlarda son anlara kadar direnen birkaç subayla kırık kesimlerdeki altı garnizona bağlı subaylar, sivil gönüllülerin de yardımıyla, başkanlık muhafızlarınca kırılıp geçirildi; canlarını kurtaran bakanlar, tan ağarırken kaçtılar, içlerinden en sadık ikisi kaçmadı; biri, generalin özel doktoruydu aynı zamanda, öteki de ülkenin en güzel elyazısı yazanıydı; general yabancı güçlere baş eğmek zorunda da kalmadı, devlet hazinesi, hemen partizan kesilenlerin teminat adı altında elkoyduğu nikâh yüzükleriyle dolup taşıyordu, zararları karşılamak üzere hasır ya da en ucuzundan meşin tabureler almak zorunda da kalmadı, çünkü ülke daha tamtamına yerine oturmadan, görüşme odası eskisinden de daha gözalcı bir biçimde onarılmıştı, her yanda kuş kafesleri, geveze papağanlar, Portekiz adına değil hep İspanya adına türküler çağran Güney Afrika papağanları, yapıyı bir savaş gemisi gibi pırıl pırıl, tertemiz tutan, saygılı, hizmete hazır kadınlar göze çarpıyordu, pencerelerden zafer ezgisi duyuluyordu, sevinç belirtisi, meşaleler, ölümünü kutlamak amacıyla çalmaya başlayan şenlik çanlarının bu kere ölüm-süzlüğünü kutlamak üzere çalıp duruşu, alanda da bitmek bilmeyen bir şenlik vardı, bağlılıklarını haykıran sesler ve kocaman afişler, 'Ölümünün Üçüncü Günü Dirilen Muhteşem Başkanımızı Tanrı Korusun', şenliği uzatmak için daha önce başvurduğu dümenleri kullanması gerekmedi bu kere, sonsuz bir kutlama töreniydi bu, devlet işleri kendiliğinden yola girmişti; ulus, kendi yolunda yürüyordu, hükümet, kendisiydi tekbaşına; hiç kimse, keyfi yönetimini sözle de eylemle de

bozmaya yeltenmiyordu, zaferinde öylesine yalnızdı ki, düşmanları bile kalmamıştı artık, can dostu azizim Rodrigo de Aguilar'a duyduğu yükümden ötürü harcanan süt miktarına da sinirlenmiyordu artık, tersine görev sorumluluklarına sahip çıkan, kıycılıklarıyla gözdolduran erleri avluda topladı, içinden gelen esine uyararak, parmağını rastgele sallayıp en yüksek rütbelere yükseltti onları, sırası geldiğinde gözünü oymaktan çekinmeyecek silâhlı kuvvetleri yeniden kurduğunu bile bile, sen yüzbaşı oldun, sen binbaşı, sen albay, yahu ne diyorum ben general oldum, general; geri kalanlar da teğmenliğe yükseldiler, işte aziz dost, buyurun ordunuzu; ölümüne yas tutanların hali de çok duygulandırmıştı başkanı, mason selâmı veren ihtiyarla yas giysileriyle yüzüğünü öpen beyefendiyi huzuruna çağırttı, barış madalyası taktı göğüslerine, balıkçı kadmı da getirtti, en çok istediği şeyi armağan etti ona, on dört çocuğuyla birlikte rahatça yaşayabileceği çok odalı bir ev, cesedinin üstüne çiçek koyan öğrenci kızı da çağırttı, onun da dileğini yerine getirdi, dünyada en çok istediğim şey bir deniz adamıyla evlenmektir; yine de, bütün bu iyilik gösterilerine karşın, her an içi içini yiyordu, San Jeronimo kışlasında, başkanlık sarayını yağmalayan saldırganları elleri kolları bağlı görene kadar sürdü bu duygu; halk, nasıl yüzlerine tükürüyordu; kinle kızışan acımasız belleğiyle hepsini teker teker tanıdı, işledikleri suçların ağırlığına göre kümelere ayırdı onları, şen buraya, sizler saldırının elebaşları, sizler şuraya, zavallı kederli balıkçı kadını yere yıkanlar, sizler buraya, siz, siz, cesedi tabuttan çıkarıp merdivenlerden aşağı sürülenler, çamurlara beleyenler, geri kalanlar şu tarafa geçsin, sizi alçaklar sizi; onları cezalandırmak değil asıl amacı, konağa yöneltilen saldırının kendiliğinden bir halk hareketi olmadığını, haince bir pazarlık sonucunda gerçekleştiğini kendine kanıtlamaktı; hemen orada bulunan tutukluların sorgusunu üstlendi, habire konuştu, yüreğinin duymak istediği tek doğruyu kendi ağızlarıyla söylemelerini sağlamak istedi, beceremeyince de, enlemesine bir sırğa astı onları, el

leri ayakları bağı, başaşağı, saatlerce asılı durdular, yine beceremeyince, avlunun hendeğine attırdı, öbür tutuklular, arkadaşlarının timsahlarca kısırlılıp diri diri yiyilişini gördüler, yine olmadı, elebaşlar kümesinden birini seçti, derisini hepsinin gözleri önünde yüzdürdü, adamın yeni doğmuş bir bebek eşi gibi sapsarı, yumuşacık etini gözleriyle gördüler, gövdenin ılık kan fokurtusunu kulaklarıyla duydular, ıslaklığını, avlu taşlarına çarparak, cançekişerek düşüşünü yaşadılar, o zaman generalin istediğini itiraf ettiler, cesedi pazar yerindeki gübre yığınının kadar sürüklenme karşılığında dört yüz altın peso almışlardı, isteyerek yapmamışlardı tabii, para yüzünden de değil, generale bir düşmanlıkları yoktu ki, hele öldüğüne göre, gelgelelim, iki yüksek rütbeli generalin de hazır bulundukları gizli bir toplantıda her türlü gözdağı verilmişti, gözleri korkutulmuştu, o yüzden yaptık generalim, yemin ederiz; işte o zaman, rahat bir soluk koyvermişti general, tutukluların doyurulmalarını buyurdu, gece dinlenmelerine izin verilecekti, ertesi sabah atılacaklardı timsahlara, zavallı aldatılmış oğlanlar, diye içini çekerek, yüreği kuşkunun iğneli zırhından sıyrılmış, başkanlık sarayına döndü, hepiniz gördünüz ya, diye mırıldanıyordu, tüh Allah kahretsin hepiniz gördünüz işte, bu insanlar seviyorlar beni; yüreğine Patricio Aragonese'in ektiği son tedirginlik tohumlarını da silip süpürmek telaşıyla bu işkencelerin son olduğuna, bir daha kimseye işkence yapılmamasına karar verdi: timsahlar öldürüldü, gövdeyi öldürmeden her kemiğin teker teker unufak ezilebildiği işkence odaları boşaltıldı, genel af ilan edildi; geleceğe, içine doğan nurlu bir düşüncenin ışığında bakıyordu, evet, bu ülkenin asıl derdi, insanların fazla düşünecek boş vakitleri olmasıydı, onları birşeylerle oyalamak amacıyla mart ayı şir şenliğini yeniden düzenledi, her yıl bir de güzellik kraliçesi seçilecekti, Karayip Adalarının en büyük beyzbol alanını yaptırdı, milli takıma, ya zafer ya ölüm sloganını verdi, her eyalette süpürgecilik öğreten okullar açılmasını buyurdu, başkalarının öncü ruhundan şevk alan öğrenciler, evlerini süpürdük-

ten sonra süpürgelere sarılıp sokakları, yakınlardaki kentlerarası yolları, ara sokakları süpürmeye başladdar, bir eyaletten öbürüne, durmadan çöp taşınyordu, kimse çöpleri nereye boşaltacağını bilmiyordu, çöp kamyonlarında ulusal bayraklarla, 'Tanrı Ulusun Temizliğine Bekçilik Eden Temizler Temizi Büyüğümüzü Korusun' yazıları göze çarpıyordu; general, hınzır bir hayvanın ağır adımlarıyla yol alıyor, sivil halkı iş üstünde tutmanın yeni yöntemlerini arıyordu, ellerindeki şifalı tuzu yalamak için yalvaran cüzzamlıların, körlerin, sakatların arasından geçip avludaki kurnada vaftiz çocuklarının çocuklarına adını vererek, sizden büyüğü yoktur, diyen sınaşık dalkavukların arasında dolaşarak; bir benzerin yetilerinden yararlanamazdı artık, güveni kalmamıştı, annesi Bendicir on Alvarado'nun kuşçu olduğu sırrı açığa çıkmalı beri, her gün eşi bulunmaz kuşlarla dolu kafeslerin yağdığı bir saray çarşısında, iki kişiliği birden yürütmek zorundaydı, kimilerinin sırf yaltaklanmak için, kimilerinin de iş olsun diye gönderdikleri kafesleri asacak yer kalmadı bir süre sonra, aynı anda o kadar çeşitli devlet işleriyle ilgilenmek zorundaydı ki yazıhanelerde ve avlularda biriken kalabalıklarda hizmet edenlerle hizmet edilenleri ayırdetmesi olanaksızdı artık; duvarları yıkip odaları genişletmişler, pencereleri açıp denizi görmeye çalışmışlardı ve bir odadan öbürüne geçmek gibi günlük bir iş, aykırı sonbahar rüzgârlarıyla savrulan bir yelkenlide yürümek kadar güçleşmişti. Öteden beri pencerelerden giren mart alizelerine, barış rüzgârları bunlar general hazretleri, deniliyordu; yıllardır çektiği kulak vınlamasına, generalim, barış vınlamaları bunlar, demişti özel doktoru; onu ilk kez ölü bulduklarından bu yana, yeryüzünde ve gökyüzünde bir barıştır gidiyordu, generalim efendim, bir barış, bir barış sormayın; o da inanıyordu söylenilenlere, hem de candan inanıyordu, kayalardaki eve gidip sıla özlemi çeken eski diktatör kardeşlerinin karayazgılarına bakarak kendini avutmaya başlamıştı, adamlar domino oyununu tam ortada kesip, sözgeli mi siz düşüş atmış olun şimdi deyiveriyorlardı, kuramcı tutu-

cular da düşe atmış olsunlar, yalnız ben Masonlarla rahipler arasındaki gizli ilişkiyi nereden bilebilirdim, kimin aklına gelirdi, çorbanın yağının donduğunu bile unutarak anlatırlardı, biri atılırdı derken, sözgelimi şu şekerlik başkanlık sarayı diyelim, işte, düşmanın en uzun menzilli topu da, elverişliyse, bilemedin dört yüz metre, işte bakın, yani şimdi bu duruma düşmemin tek nedeni kırk yedibuçuk santimlik bir aksilik kısacası, sürgünlükleri kaskatı kabuk bağlamış olanlar bile, gözleriyle ufku tarıyor, yurtlarından gelen gemilere bakıyorlardı, dumanlarının renginden seçiyorlardı bu gemileri, sis düdüğündeki pastan, sabahın erkenci ayazında limana inerek gemicilerin kıyıya çıkarken getirdikleri kumanyayı sardıkları gazeteleri tarıyor, çöp tenekelerinden gazete toplayıp, baştanaşağı, soldan sağa, son satırına kadar okuyor, ölüm ve evlenme ilanlarından, kimin doğum gününe kimleri çağırıldığından, kimleri çağırmadığından, ülkelerinin geleceği konusunda kestirimlerde bulunuyorlardı, kendi yazgılarını Tanrının tam zamanında yollayacağı bir fırtına bulutunun azizliğine göre çözümlüyorlardı; ülkelerini kasıp kavuracaktı bu yağmur, cehennemsi bir tufan ırmakları taşıracak, her yanı sular basacak, barajlar yıkılacak, kentler yoksulluk ve salgından kılınacak, evet o zaman buraya ayağıma gelecekler işte, n'ölür bizi felâketten koruyun diyecekler, görecekler; bu arada, o büyük anın gelmesini beklerken, genç sürgünlere yalvarıyorlardı, lütfen şu iğneye iplik geçirir misiniz, pantolonu yamayacağım da, duygusal nedenler yüzünden atmak istemiyorum durup dururken ve giysilerini gizlice yıkıyorlardı, yeni gelenlerin kullanılmamış jiletlerini şerefendiriyor, odalarına kapanıp yemek yiyorlardı, kimse kirli donları görüp de altlarına kaçırdıklarını anlamasın; sonra beklenmedik bir perşembe günü, içlerinden birinin sonuncu gömleğine madalyalarını topluiğneye iliştirir, cesedi bayrağına sarar, ulusal marşını söyler, doğru denize, kayaların dibine, unutulmuş insanları yönetmeye yollardık onu, tek yükü, kendi yorgun yüreğidir, hiç ufuk görmeyen taraçadaki sallangaçlı iskemlesi

kadar bir boşluk bırakır dünyada, bizler de ölünün mallarını paylaşmak için zar atardık aramızda general, tabii varsa malı, o görkemden sonra bu sivil hayatı yaşamayı bir düşünün general. Başka bir uzak aralık ayında, evin açılışı yapılırken general, sanrılı Antiî Adalarım görmüştü; birisi göstermişti denizin camekâmna doğru parmağını uzatıp; Martinik'in kokulu yanardağım görmüştü, bakın ta şurada generalim, sağlık yurdunu görmüştü, vali karılarına kilise basamaklarında demet demet fuller satan dantel gömleklili o kikiyim Zenci'yi de, Paramaribo'nun pazar yeri cehennemini, işte şurası general, denizden çıkıp doğru kuburlara ve dondurmacılardaki masalara tırmanan yengeçleri, iliklere işleyen yağmurun altında sağlam kıçları üstünde yangelip Kızılderi kellesiyle zencefil kökü satan Zenci ninelerin dişlerine gömülü elmasları da, general bakın; Tanaguarena kumsahndaki som altın inekleri, tek telli kemaniyle cilve döktüren, ölümü ürkütme karşılığında iki riyal isteyen kör La Guayra bilicisini, Trinidad'm kavurucu ağustosunu da görmüştü, ters yönde ilerleyen otomobilleri, dükkânlarının önüne sokağa bağdaş kurmuş, katıksız ipek gömlekler giymiş yeşil suratlı Hinduları, kucaklarında som fildişinden oyulmuş mandarinlerle, Haiti'nin karabasanını, mavi köpeklerini görmüştü, tan ağırlı sokaklardan ceset toplayan kağıyı, Curaçao'da benzin bidonlarında hayata dönüşünü Hollanda lâlelerinin, çatıları kardan yeldeğirmenlerini, kentin tam ortasından, otel mutfağlarının arasından "süzülüp geçen esrarengiz transatlantiği, Cartagena de İndias'ın taş şeddini de görmüştü, zincire vurulmuş koyunu, balkonlardaki son ışıkları, genel valinin eliyle verdiği samanı düşündükçe gidişen kirli atlarını kiralık arabaların; şu gübre kokusu yok mu generalim, söyleyin ne güzel değil mi, ne büyük şu dünya, öyleydi gerçekten, hem yalnız büyük de değil sinsiydi de, çünkü aralık ayında kalkıp kalıyalıklardaki eve tırmanıyorsa, birliktayken, aynada kendi talihini dönmüş suratına bakarken duyduğu tiksinti kadar büyük tiksinti duyduğu şu göçmenlerle vakit geçirmeye değil, aralık

İkinci kez aynı giysilerle aynı yatar durumda, yazıhane-sinde akbabalar tarafından didik didik edilmiş olarak bulun-duğunda, hiçbirimiz ilk bulunuşunda neler olup bittiğini anımsayabilecek yaşta değildik, tek şey biliyorduk, onun ölü-müne ilişkin hiçbir kanıt kesin değildi, her zaman bir doğru-nun arkasında başka bir doğru yatıyordu. En ataklarımız bi-le görünüşe bel bağlamıyorlardı artık, sara nöbetine tutuldu-ğu, kalabalıkların karşısında kıvranarak tahtından düşmesi-nin, ağzından kanlı köpükler gelmesinin bir an meselesi oldu-ğu kaç kez resmen açıklanmamış mıydı, hani çok konuşmak-tan dili tutulmuştu da, onun konuştuğu izlenimini uyandır-mak için perdelerin arkasına bir karnımdan konuşma ustası gizlemişlerdi, hani sapıklıklarının bedeli olarak teni pul pul olmuş dökülüyordu, hani aralık ayazında fitiği sızım sızım de-niz ezgileri söylüyordu da ameliyatlı hayasını küçük bir el arabasına koymadan yürüyemiyordu, hani altın Dor başlıkla-ıyla süslenmiş bir tabut getirmişti askeri bir kamyon, birisi de yağmur bahçesinde, Leticia Nazareno'nun kanayarak can Verişini görmüştü; üstelik, ölümü konusundaki söylentilerin kesinliği arttıkça, kendisi daha canlı, daha da dediği dedik kesiliyor, en beklenmedik anlarda, hiç umulmayan yönle-re doğru zorluyordu yazgımızı. Başkanlık mührü kazılı yüzüğün-den, durmadan gezinen olağanüstü büyüklükteki ayakların-dan ya da akbabaların didiklemeye cesaret edemedikleri fıtk-lı hayasından kesin kanıtlar yakalayıp onlara yapışmak kolay olabiliirdi, ama her seferinde biri çıkıp geçmişteki daha az önemli ölümlerden söz açıyor, o zaman da böyle belirtilere bel bağlandığını anımsıyordu. Evdekilerin sonsuz dikkati ve kuşkuculuğu bile onun kimliğinin saptanması yolunda hiçbir güvenilir ipucu getirmiyordu. Bendicion Alvarado'nun yatak odasında, tek anımsadığımız, kadıncağzın resmi bir buyruk

la azize katına yükseltildiği, odasında, nice yılların geçişi-yle taşlaşmış küçük kuş kemikleriyle dolu kırık kafesler bul-duk, ineklerin didiklediği bir hasır koltuk, suluboya takımla-rı, camlar, boya fırçaları, hepsi de yaylalarda oturan kuşçu kadınların kullandığı türdendi, tüyleri solmuş kuşları boyar, sarıcık kuşu diye satarlardı bu kadınlar; bir çanakta bakım-sız, kendi kendine boy atmış bir melisaotu gördük ki dalları duvara tırmanıp duvardaki portrelerin gözlerine dalmış, son-ra pencereden çıkmış, sonunda arka avlulardaki yabancı otlara dolanmıştı, gelgelelim generalin bir zaman bu odaya girdi-ğine ilişkin en ufak bir iz bulamadık, yalnızca daha yakın bir dönemde egemenliğini sürdürdüğünden değil, açılış törenle-rinin görkeminden ötürü gözlerimizin önünde biraz daha iyi canlandırabildiğimiz Leticia Nazareno'nun zifaf odasında, aşk çılgınlıklarını yatıştırmaya birebir bir yatak gördük, işli örtünün üstü, tavukların kuluçka yeri olmuştu, dolaplarda gi-velerin dışından kurtulabilen artık tilki kürkünden atkılar gördük, çemberli etekliklerin demir ağı, iç eteklerin üstü-ne çökmüş kaskatı toz tabakasını, Brüksel dantelinden fırırlı memeliklerini, evde giydiği erkeksi botlarla çağrılarda giydi-ği uzun ökçeli, atmalı iskarpinleri, devletin bir numaralı kadı-nı sıfatıyla adına düzenlenen cenaze töreninden kalma keçe menekşeler ve tafta kurdellalarla süslü uzun kefenim, sonra özel çağrılarda kullanılan kristal sandıkla Jamaica'dan kaçırıl-p bir başkanın gizli karısı olarak tahta oturtulduğunda, üs-tündeki el dokusu rahibe giysisini, boz koyun derisini andı-ran giysiyi de gördük ama odada belirgin hiçbir iz bulama-dık, bu korsanca serüveninin bir aşktan doğup doğmadığını bile anlayamadık. Generalin son yıllarının büyük bölümünü geçirdiği başkanlık yatak odasında, hiç kullanılmamış bir kış-la yatağı bulduk, denizcilerin terkettiği konaklardan, antika meraklılarının hemen toparlayıp götürdükleri cinsten bir otu-rak, generalin doksan iki madalyasını sakladığı demir bir ka-sa ve tıpkı tıpkısına cesedin üstündekine benzeyen kaba pa-muklu bir takım, sırttan girip göğüsten çıkarken birer yara

izi bırakmış altı adet geniş kalibreli kurşun gördük; hemen, sırttan yediği kurşunun ona işlemeyeceği efsanesinin doğruluğuna gitti aklımız; Önden yediği kurşun gövdesine çarpar çarpmaz seker, tepip saldırganı hedef almış, ancak kendini onun uğruna feda edecek kadar seven birinin sevecenlikle ateşlediği bir silâh yaralayabilirmiş onu. Ashnda her iki üniforma da bedenine göre oldukça küçüktü, yalnız biz üniformaların onun olmayabileceği sonucuna bu yoldan varmadık, çünkü bir zaman, yüz yaşma kadar yaşadığı, yüz elli yaşma varınca da üçüncü bir kere dış çıkardığı söylenmişti, oysa akbabaların delik deşik ettikleri gövdesi, zamanımızın sıradan bir adamınkinden iri değildi, sağlam dişleri, süt dişleri gibi küçük ve kalındı, teni kara sarıydı, karaciğer lekeleriyle kaplıydı, tek yara izi yoktu bedeninde, bir zamanlar oldukça şişmanmış izlenimini veren et cepler sarkıyordu orasından burasından, o suskun gözlerin yerinde boş oyuklar vardı şimdi, ameliyatlı haya dışında oransız sayılabilecek tek organı, yayvan, nasırlarla dolu, bir atmaca pençesini andıran kocaman ayaklarıydı. Giysilerinden anlaşılanın aksine, tarihçileri çok iri göstermişlerdi onu, ders kitaplarında kapılardan sığamadığı için evden dışarı çıkamayan, çocuklarla güvercinleri seven, kimi hayvanların dilinden anlayan, doğanın hilelerini önceden sezebilme yeteneğine sahip, kişinin içinden geçenleri bir bakışta anlayabilen, cüzzamlıların yaralarını iyileştirecek, yatalakları yürütecek bir tuzun gizini elinin ayasında tutan iri cüsseli bir başkan baba olarak geçiyordu sözü, soyağacı, metinlerden yok edildiği halde, yukarı yaylalar bölgesinden geldiği sanılıyordu, kudret hırsı, yönetim biçimi, hüznü tavır, denizimizi yabancılara satarak bizleri bu katı ayıtozlarının sınırsız ufkuyla başbaşa bırakacak, dipsiz günbatımların ruhumuza acı vermesine gözyumacak kadar katı, akılalmaz kötülükte bir yüreği oluşu böyle açıklanıyordu. Hayatı süresince beş bin çocuk, hepsi de yedi aylık doğan çocuklar peydahladığı hesaplanmıştı, sayısız, sevgisiz sevgilileri sırayla yer değiştirir, onun keyif anını kollarlardı, ama çocuklardan hiçbirini

ne adım ve soyadını verdiği görülmemişti, yalnız Leticia Nañazareno'dan olma oğlu, bir kararnameyle, doğduğu an orgeneral ilan edilmişti, çünkü general, annesinden başka kimsenin bir oğulun anası olabileceğini düşünmüyordu. Bu inanç, kendi oğulluğu için de geçerliydi, tarihteki ünlü zorbarların çoğu gibi piç olduğunu biliyordu, tanıdığı tek kandaşı, canım anası Bendicion Alvarado'ydu; okul kitaplarında, anasının onu hiçbir erkekle cinsel ilişki kurmadan peydahladığı, ulusu kurtaracak bu kahramanın yazgısını simya anahtarıyla düşünde ele geçirdiği yazıyordu; general, ulusal ana ilan etmişti annesini, ana dediğin, biriciktir, o da benim anaradır gibisinden bir savla; gelgelelim nerede doğduğu belirsiz bu kadmcığının basitliği, yönetimin ilk yıllarında başkanlık onurunu korumayı iş edinen birtakım bağnazların gözünde tam bir kepezelikti, devlet başkanının annesinin, her türlü bulaşıcı hastalıktan korunmak için boynuna kâfuru asmasını, havyan tabağın dibinden kazımaya kalkışmasını, rügan terlikle ortalıkta dolaşarak durmasını kendilerine yediremiyorlardı, müzik odasının tıraşında arı kovarı bulundurmasını, resmi alanlarda hindiler ve suluboyayla boyanmış birtakım kuşlar yetiştirmesini, söylevlerin verildiği balkonlara çarşaf asıp kurutmasını da hoş karşılamıyorlardı, hele diplomatik bir çağrıda, aman efendiler, Tanrıya oğlumu tahtından indirmesi için her gün dua etmekten usandım, şu başkanlık sarayında yaşamak da her an elektrikleri yanık tutmak gibi bir şey, deyişini hiç hazımedememişlerdi, üstelik zavallı anacık bu sözleri büyük bir doğallıkla söylemişti, tıpkı ulusal bayramlardan birinde, şeref kıtasının önünden bir sepet dolusu boş şişleyle geçerkenki doğallığıyla, sevinç çığlıkları, marşlar, çiçek yağmuru arasında kortejin başını çeken başkanlık arabasına yanaşmış, pencereden sepeti uzatarak oğluna, oralardan geçeceğine göre, şişeleri köşedeki bakkala geriver diye haykırmıştı zavallı anacık. Amiral Higgingson'un komutasındaki denizci birliklerinin topraklarımıza ayak bastığı günü kutladığımız resmi bir tören sırasında, tarih bilinçsizliği de en görkemli gecesini ya

şıyordu, evet, Bendicion Alvarado, oğlunu tören üniformasıyla, altın madalyaları ve o günden sonra elinden eksik etmediği kadife eldivenleriyle görünce, analık gururunu bastıramamış, diplomatik zevatın önünde avaz avaz, oğlumun başkan olacağını bilseydim, diye bağırırmıştı, bir bilseydim efendiler, onu okula gönderirdim ne yapıp edip ve ne ayıptır, o günden sonra kent dışındaki konağa sürgün edildiğinde, federal savaş liderlerinin, bozguna uğramış tutuculardan kalan güze- lim toprak parçalarını bölüşmek amacıyla kumar masalarını kullandıkları hızlı bir kumar gecesinde, generalin kazandığı bu konağa da burun kıvrırmıştı Bendicion Alvarado, bu görkemli dekor karşısında Papa'nın karısı sanıyorum kendimi efendiler, buyruğuna verilen altı yalınayak hizmetçinin kaldığı bölmede oturmayı yeğlemişti, sıcak yüzü görmeyen unutulmuş bir odaya dikiş makinesiyle boyalı kuşlarının kafeslerini yerleştirmişti, saat altıda çıkagelen sivrisinekleri kovmak da kolaylaşmıştı böylece; ana avludan gelen uyuşuk ışıktaki demir- hindi otlarının eczalı kokusunda, tavuklar odalara girip çıkar- ken, muhafız askerler boş yatak odalarında hizmetçilerin yo- lunu beklerken dikişinin başına oturuyordu, sarıcık kuşlarını boyamaya koyuluyordu, birtakım denizcilerin, anasmdan bunca uzaktaki bir başkanlık sarayına oturttuğu oğlunun çektiği acıları anlatıp dertleşiyordu onlarla, zavalh yavrum, gece bir sancısı tutacak olsa, bakacak, seven bir karısı bile yok, bu başkanlık mesleği de getire getire ayda üç yüz peso gibi berbat bir aylık getiriyor, zavalh bahtsız oğlan. Ne söylediğini bilmiyor değildi, başkan her gün, kent halkı siestanm batıklığında debelenip dururken yoklamaya gidiyordu onu ya, onca sevdiği meyve şekerlerinden götürüyor, denizcilerin şa- maroğlamna dönmekten yakmıyordu, şeker portakallarım, ballı incirleri nasıl peçetelere sarıp sakladığını anlatıyordu, iş- gal kuvvetlerinin muhasebecileri, öğle yemeğinin artıklarını bile kalem kalem not ediyorlardı, savaş gemisinin kaptanı ge- çen gün saraya gelirken yanında toprak gökbilimcileri falan gibi birtakım adamlar getirmişti de herifler her şeyin ölçüsü

nü almışlardı, merhaba bile demeden mezurayı boynuna geçi- rivermiş, aralarında İngilizce konuşarak birtakım hesaplar yaptıktan sonra tercüman aracılığıyla dışarı çıkmasını söyle- mişlerdi, haydi ayak altında dolaşma; çıkmıştı, işimize engel olamayacağın bir yere git, Allah kahretsin, sanki nereye gitse, engel olacaktı işlerine, herifler balkondan vuran ışığa kadar, her şeyi inceden ölçüp biçiyorlardı, işin en kötüsü bu da değil ana, elinde avucunda kalan son alız odalıkları da defetmişler- di; amiral, bir başkana yaraşmıyor bunlar, demişti çünkü, şim- di kadın açlığı doruğuna Varmıştı işte, bazı ikindiler, konak- tan gider gibi yapıyordu ama annesi, yatak odalarının gölgelik yerlerinde hizmetçilerin peşisıra koşturduğunu duyuyordu, öy- lesine hüznüleniyordu ki, hemen kafeslerdeki bütün kuşları uyandırıyor, kimsenin oğlunun gizli dertlerini öğrenmemesi- ne çalışıyordu, kuşları ötmeye zorluyordu, konu- komşu saldı- rının kokusunu almasın, itişmenin utancını duymasın diye, o kısık sesli gözdağları, generalim, ya kendinize gelirsiniz ya da hemen ananıza söylerim ve kadıncağz uykusunu haram edi- yor, oğlunun kanı kabarmış erkek hırdıklarını, giysilerini çıkar- madan sevişen bir âşık olarak yüklendiği zavalhlığı, köpeksi iniltilerini, akşam karanlığı gibi inen yalnızlık gözyaşlarını kuş şarklarıyla örtbas etmeye çabalıyordu, zavalh oğlum, ö sıvım- sı, cam havada, Tanrının bile boşladığı o ağustos ikindisi saat üçte, acıdan çürüyor sanki, yazık. Kıtık, işgal kuvvetleri sal- gından ürüp de ülkeyi terkedene kadar sürdü, oysa anlaşma koşullarını yerine getirmeleri için daha yıllar vardı önlerinde, subay konutlarını parçaladılar, bölümlere ayırıp numaraladı- lar, tahta sandıklara yerleştirdiler, mavi çimenlikleri kazıp bir çırpıda durulmuş halılar gibi taşıyıp götürdüler, içme suları- mızdaki solucanlar barsaklarını kemirmesin diye kendi ülkele- rinden gelme artılmış su ile doldurdular kauçuk sarnıçlarımızı, beyaz gezgin hastaneleri söktüler, kimsecikler nasıl yapıldı- ğını anlamasın diye dinamit koydular kışlaların temeline, rıhtı- ma kadar geldikleri eski gemiyi, güvertesinde, haziran gecele- rinin çığırkanlığında, yitik bir amiral hayaletinin volta attığı

gemiye bıraktılar, yine de savaşın bu taşınır cennetim uçan trenlerine yüklemeyen önce, generale örnek komşu nişanı taktılar, devlet başkanı rütbesi verdiler, herkesin duyabileceği bir sesle, şimdi seni Zenci kerhanenle başbaşa bırakıyoruz dediler, bizsiz işleri nasıl yürüteceksin bakahım, gittiler işte ana. Gittiler, Allah kahretsin ve general, işgalle gelen ilk boynu eğik yıllarından sonra, yüksek sesle buyruklar yağdırarak çıktı merdivenleri, bizzat, horoz dövüşlerine yeniden izin verilmesini isteyen sesler arasında, peki, izin verdi, kabul ediyordu, uçurtma uçurmak da yasak değildi artık, denizcilerin koyduğu bir sürü yasaktan dönülüyordu, kendi yetkisini sonuna kadar kullanarak, buyruklar yağdırarak, dilekleri kabul ederek gücünün öylesine bilincine vardı ki, buyurdu, kabul etti, bayrağın renklerini, kendisi kararlaştırdı, armadaki Frigya kasketinin yerine işgalcilerin yenik düşmüş ejderhasını koydurttu, ne de olsa artık kendi kendimizin köpekleri olduk ana, savaşın salgın. Bendicion Alvarado, hayatı süresince bu saltanat şaşırtmacalarını unutmuyacaktı, daha eski ve buruk yoksulluk şaşırtmacalarını da, gelgelelim bunların hiçbirini, oğlu ölü oyununu oynayıp bahtının tadını çıkarırken kendisinin, önüne gelece, kulağını her uzatana aktardığı sızlamalar kadar taze değildi belleğinde, dikiş makinesinden başka hiçbir şeyi olmayan bir başkan anası olmanın ne yararı var, diye sızlanıyordu altın oymalı cenaze arabasına bakarken, zavallı oğlum bunca yıl yurduna hizmet ettikten sonra başım sokabilecek bir kovuk bile bulamadı ya, Tanrım, adaletin bu mu; alışkanlığa da düşkünlüğüne de bağlanamazdı sızlanmaları, general, artık ne yeni atılımlarını anasıyla paylaşıyor, ne de eskisi gibi, saltanatın en büyük gizlerini onunla ortaklaşmaya yelteniyordu, üstelik denizciler döneminden sonra öylesine değişmişti ki, Bendicion Alvarado, kendisinden daha yaşlı görüyordu onu, gerisinde kalmış hissediyordu, sözcükleri kekeleyerek çıkardığını duyuyordu, doğru kavramı da iyiden iyiye sarpa sarmıştı, arasıra saçmıyordu, bir sürü paketle, hepsini aynı anda açmaya çalıştığı armağanlarla konağına geldiğinde, ona bir ananın de-

ğil, bir kızın duyabileceği acıyı duyuyordu, sicimleri telâştan dişile koparıyordu general, anasının dikiş sepetinden makası almasını beklemeden, kancalara takıp kırıyordu tırnaklarını, çırpman elleriyle doludizgin bir endişe yaşayarak, yıkıntının fundalığına tutunuyordu, baksana şu şahane şeylere ana, diyordu, al sana akvaryumda canlı bir deniz kızı, saat başlarında odayı dolanıp çanını çalar, insan boyunda, kurgulu bir melek, kulağını dayayanın dalga sesleriyle deniz rüzgârının uğultusunu değil, ulusal marşın ezgilerini duyduğu dev bir deniz kabuğu, ne acayip şeyler di mi ana, artık yoksul olmamanın güzelliğini anlayabilirsin, ama anası bu coşkunluğa katılmıyor, yüreğinin paramparça olduğunu oğlundan gizlemek amacıyla, papağan boyadığı fırçaları kemirmeye başlıyordu, kimsenin kendisi kadar yakından bilmediği bir geçmişe yanıyordu, şu koltuğu korumak nelere patlamıştı, yok canım, saltanatın elle tutulur, eşsiz benzersiz bir sorun olduğu tatlı günlerde değil, hani avucunda küçücük camdan bir misket tutu yormuşsun gibi anacığım derdi ya, o değil Tanrım, federal savaş liderlerince izlendiği, yakınlardaki bir sarayda, Tanrının ve hukukun elini eteğini çektiği yerlerde, can derdine düşmüş bir tirsî balığı gibi yüzüp durduğu günler; şair general Lautaro Munoz'un alaşağı edilmesinden sonra liderler, hırsla üşüşmüşlerdi tepesine, aydın bir zorbaydı Munoz, Latince ayinleri ve kırk iki soylu atıyla toprağı bol olsun, liderler silâh yardımları karşılığında, yasadışı ilan edilmiş çiftçilerin çiftliklerine, mallarına elkoymuşlardı, bağımsız eyaletlere bölmüşlerdi ülkeyi, federalizm budur general, gibisinden tartışmasız bir sav ileri sürerek, damarlarımızdaki kanı bu yüzden akıtmadık mı; kendi bölgelerinde tartışmasız hükümdarlardılar, yasalarını kendileri çıkarıyorlardı, kişisel ulusal bayramlarını îa, altına imza bastıkları özel kâğıt paralarıyla, kılıçlarına değerli taşlar kakılmış üniformaları, altın kurbağalar işli süvari ceketleri ve kendilerinden önce ülkeyi yöneten genel valilere özenerek tavus kuşu tüyleriyle süsledikleri üç köşeli şapkalarıyla, evet yabanıl ve duygusaldır Tanrım, hem de nasıl, baş-

kanlık sarayına ön kapıdan, kimsenin iznini almadan girerlerdi, bu ulus hepimizindir general, canımızı bu yüzden dışımıza takmadık mı, balo salonunda yayılıp yatarlardı, barış ödüllü diye istedikleri haremeleri ve çiftlik hayvanlarıyla; böylelikle yiyecekleri hiç eksik olmuyordu, kiralık barbar askerler de getiriyorlardı yedeklerinde, özel muhafızlardı bunlar, çizme yerine ayaklarına paçavralar sarıyor, Hıristiyanca'da dertlerini kütüküne anlatabiliyorlardı, gelgelelim kumar hilelerinde, savaş silâhların kullanmada yamandılar, ustaydılar, başkanlık sarayı Çingene çergisine dönmüştü artık, gelgitle suları yükselen bir ırmak gibi ekşi kokuyordu, genelkurmay subayları, devlet malını kendi özel çiftliklerine taşımışlardı, Bencion Alvarado Ana'nın öğütlerine kulak asmadan, yönetimin sunduğu ayrıcalıkları rastgele kumara yatırıyorlardı; kadıncağz bu reziller panayırının süprüntülerini toparlamaya çabalıyor, batan gemiye bir parça olsun düzen getirmeye uğraşıyordu; içlerinde, liberal savaş ilkesinin böylesine alçalmasına karşı çıkan tek kişi oydu, yüksek rütbeli subayların makam koltuklarında kıyasıya kumar kavgalarına girişerek evin saygınlığına leke sürdüklerini görünce, süpürgesini kapıldığı gibi defetmeye kalkışmıştı onları, piyanonun arkasında erkek erkeğe düzüştüklerini görmüştü, kaç kez yapmayın dediği halde, su mermerinden amförlara sıçtıklarını görmüştü, beyler kenef falan değil ki bunlar, Pantelleria denizlerinden çıkarılmış amforlar, oysa onlar, zenginlerin oturaklarıdır bunlar, diyorlardı, Tanrım ne günlerdi, iktidara gelişimin onuncu ydını kutlarken düzenlediğim diplomatik çağrıya General Adriano Guzman'in da katılmasını engelleyememiştik, yine de o gecede özel olarak giydiği sade keten üniformasıyla kapıda görüldüğünde, başımıza gelecekleri kestiremedik; bana verdiği asker sözünü tutmuş, silâh kuşanmamıştı, sivil giyinmiş kaçak Fransız askerleriyle gelmişti; kocaların önünde eğilip izin istedikten sonra, elçilerle bakanların karılarına, adamlarının getirdikleri Cayenne şekerlemelerini teker teker dağıtıyordu; yordakçılarından, Versailles'da görgü kurallarının böyle ge-

rektirdiğini öğrenmişti, kuralları tam bir centilmen inceliğiyle uyguladıktan sonra balo salonunun bir köşesine çıktı, dans edenlere bakarak başım tatlı tatlı sallamaya başladı, çok güzel diyordu, bu Avrupalı züppeler güzel dans ediyorlar, haklarını vermeli, koltuğunda gözden uzaktı, yaverlerinden birinin, her yudumdan sonra bardağına tepeleme şampanya doldurduğunu yalnız ben ayırdettim; saatler geçtikçe, gerginliği ve kızarıklığı artıyordu, bin güçlkle yuttuğu geçirinin basıncı göz hizasına geldiğinde, tere batmış ceketinin bir düğmesini açıyordu, sayıklamaya başlamıştı anacığım, o sırada, dansa ara verilmesinden yararlanarak güçlkle ayağa kalktı, tepeden turnağa çözdü düğmelerini, en sonunda pantolon düğmelerini de açtı, öyle çınlçıplak, aval aval dikilip, elçilerle bakanların hoş kokulu, çıplak gerdanlarına, sümsük, koca hortumunu tutarak işlemeye koyuldu, savaş sarhoşu, ekşi sidiğiyle, muslin etekleri, altın brokarla kaplı göğüsleri, tavus kuşu tüyünden yelpazeleri suladı durdu, o kargaşada hiç umursamadan şarkı söylüyordu bir yandan, çardagının güllerini sulayan toy kölüyüm ben, ey tomurcuğa durmuş gül, diye sürdüriyordu, kimsecikler susturmaya cesaret edemiyordu onu, general bile, çünkü ben teke tek kaldığımda hepsinden daha güçlü olduğumu ama onlar başbaşa verdiklerinde herhangi ikisinden daha güçsüz olduğumu kavramıştım; onları oldukları gibi görebiliyordu, onlarınsa granit suskunluğunda ve suskunluğu ancak usulca yelken açan sakınganlığıyla, sabrıyla atbaşı giden bir ihtiyarın gizli düşüncelerini asla okuyamadıklarının bilincinde değildi; bizler, onun kararmış gözlerini görebiliyorduk yalnızca, kara haberi aldığı korkunç öğlede bile, kılıcının kabzasında bir an titremeyen genç kız elini; generalim efendim, demişlerdi, General Narciso Lopez ottan ve rakıdan kafayı bulmuş, başkanlık muhafızlarından birini helaya atmış, oğlanı çılgın bir karının yardımıyla kızıştırdıktan sonra, hadi şimdi hepsi bana, demiş, emrediyorum, hepsini birden aşkım, altın hayalarını da diye acısından ağlayarak, öfkeden ağlayarak; dörtayak üstün

de utancından kusar durumda, düşünün kafası kenefin pis kokusuna bulaşmış, sonra Adonis'i andıran o teğmeni kaldırmış, toplantı salonunun baharda serdiğimiz duvar kilimlerine bir keleşli iştirir gibi çıkıvermiş; üç gün süreyle kimsecikler zavallıyı indirmeye cesaret edemedi, çünkü generalin tek derdi, eski silâh arkadaşlarını yakından ama hayatlarına karışmadan gözleyerek kendisine karşı kumpas kurmalarını önlemektir; ispiyonlamadan da birbirlerini yiyeceklerine inanıyordu; general hazretleri, refakat subayı, General Jesucriste Sanchez'in kedi ısırmamasından kuduz olduğunu farkedince, zavallıyı başına iskemle indirip öldürmesiye dövmek zorunda kalmış, bakın generalim anlatıyorum, General Lotario Seleno, ırmağı geçerken, atı altında çatlamış zavallının, dediklerinde, gözlerini domino masasından kaldırmıyordu bile, General Narciso Lopez'in kışma bir dinamit çubuğu sokarak barsaklarını uçurduğunu, azgın sapıklığını böyle utanç verici bir biçimde kanıtladığı haberini aldığı anda, gözünü bile kırpmamıştı, zavallı adam, demişti yalnızca, bu onursuz ölümlerle hiçbir ilişkisi yokmuşçasına, hepsine ölüm sonrası ödülleri, nişanlarını bol keseden dağıtmıştı, görev sırasında şehit düşen kurbanlar diye ilan etmişti onları, ulusal panteona büyük bir törenle gömdürmüştü, mezarların yükseklikleri bile eşitti, çünkü kahramansız bir ulus, diyordu, kapısız bir eve benzer, bütün ülkede eski savaştan kala kala altı general kaldığında, hepsim doğum gününü kutlamak üzere başkanlık sarayına içki şölenine çağırılmıştı, hepsi birarada, Tanrım en esmerleri ve en akılları General Jacinto Algarabia da içlerin deydi, anasından bir oğul peydahlamakla övünürdü, yalnızca içine barut katılmış metil ispiertosu içerdi, eski günlerdeki gibi doluşmuyorlar şenlik sofrasına generalim, hepsi kankardeş gibi, silâh kuşanmamışlar, refakatçileri bitişik odaya doluşmuşlar, bizi anlayan tek insan diye adlandırdıkları kişiye paha biçilmez armağanlar getirmişlerdi, bizi yönetebilen tek kişi sensin demek istiyorlardı, safkan Kızılderili, efsanelerde general Saturno Santos'u bile uzak dağlardaki ininin derinlikle

rinden çıkarıp getirmeyi becermişti; tıpkı beni doğuran orospu anam gibi ayağı yerde, tetikteydi o adam, çünkü biz ense kalınlar generalim, ayağımız toprağa basmadan rahat soluk alamayız; acayip hayvan desenleriyle süslü pırl pırl bir pelerinle çıkagelmişti herif, tekbaşına, her zamanki gibi refakatçisiz, kasvetli ve silâhsızdı; bir tek palası vardı kuşağında, savaş aleti değildir bu, emek aletidir, diyerek çıkartmayı reddediyordu, armağan olarak insanların savaşlarında dövüşmeyi öğrenmiş bir kartal getirmişti bana anacığım, bir de arpyıla, kasırgalar estirebilen, harman dönemlerinin arasını kısaltan ezgileriyle General Saturno Santos, yürekten gelme bir beceriyle tellere dokunuyordu, hepimizde, savaşın korkunç gecelerine bir sıra özlemi uyanıyordu anacığım, hepimiz savaşın kudurgan kokusunu alıyorduk, ruhlarımızın çevresine bizi ta ötelere götürecektik altın bir geminin savaş şarkısını örlüyordu; hepsi bir ağızdan ta içten söylüyorlardı şarkıyı anacığım, gözyaşlarıyla, güçlükle köprüden gerisin geriye sürükledim adımlarımı; kışına erik doldurulmuş bir hindiyle yarım süt domuzunu midelerine indiriyorlardı, herkes kendi şişesinden içiyordu; başkam, bir de onların hayatlarının toplamı bir hayat boyunca ağzına içki sürmemiş, tütün içmemiş, yaşamak için gereken besinden bir lokma fazlasına dokunmamış General Saturno Santos'u saymazsak; benim onuruma, gözyaşları içinde, gelmiş geçmiş bütün doğum günü şarkılarını, Kral Davud'un içli serenadını söylediler, Konsolos Heneemann, borulu gramofon diye görmediğimiz bir şey getirmiş generalim, plakta İngilizce, doğum günün kutlu olsun şarkısı çalıyordu, herkes uykudaydı, içkiden yarı ölmüş gibiydi ve saat on ikiyi vurur vurmaz kışla usulü yatağa girmeden önce, lâmbayı eline alıp evi gözden geçiren sessiz ihtiyarı görmedi bile; dönüşte, şölen salonundan geçerken, altı generali yerde üstüste yığılmış durumda gördü, birbirlerine sarılmışlardı, uyuşuk ve dingindiler, birbirlerini sürekli gözaltında tutan beş refakatçiler kümesinin koruyuculuğu altındaydılar, çünkü uyurken bile, birbirlerine sarılırken bile kendisinden tek

tek korktukları kadar birbirlerinden de korkuyorlardı, başkan, onların kendisine karşı işbirliği yapmalarından ne kadar korkuyorsa öyle; lâmbayı rafa bıraktı, yatak odasındaki üç kilitli kilitledi, üç sürgüyü sürdü, üç kol demirini indirip yüzükoyun yere uzandı, refakatçilerin silâhları hep birden ve aynı anda ateş almea, yapı temelinden sarsıldı yoğun bir patlamayla, öf Tanrım ne o, ne bir ses, ne bir inilti, öf Tanrım ne o, tamam' işte, çirkef temizlendi, geriye yalnızca, dünyanın sessizliğinde oyalanan bir barut kokusu kalmıştı ve o, saltanatın getirdiği kaygılardan kurtulmuştu, hatmi yumuşaklığında ışınlarıyla yeni yeni doğan o günde, emir erlerinin şölen salonundaki kan birikintilerini süpürüşlerini gözlerkenki gibi, korkudan başı dönen anası Bendicion Alvarado'yu görmüşü, kadıncağız duvarları küllü suyla sıkı sıkı sildiği, ovaladığı halde, kan sızıyordu her yandan, Tanrım, ne kadar kıyasıya sıkarsa sıkınsın, boyuna kan fışkıırıyordu halılardan, kıymının izlerini yok etmek için geçitlerle yazıhaneleri boydan boya yıkamalarına karşın akan kan çağlayanı durmak bilmiyordu, savaşımızın son mirasçılarının kanı; resmi kayıtlara göre, kendilerinden geçen refakatçilerince öldürülmüşlerdi, ulusal bayrağa sarılı cesetleri piskoposlara layık bir gömülme töreniyle yurtseverler panteonuna sıralanmıştı, kanlı temizlikten, bir tek refakatçi sağ kurtulamamıştı çünkü, tek general sağ kurtulamamıştı, kuştüyünden gerdanlıklarıyla zırhlı, Kızıldere'den dilediğince kalıp değiştirmenin gizlerini öğrenmiş General Saturno Santos'u saymazsak, Allah kahretsin, canı çekti mi kertenkele oluyor generalim, havuz oluyor, şimşek bile oluyor; doğruydu dedikleri, en yaman iz sürücüler bile, geçen Noel'den beri bulamamışlardı izini, en iyi yetiştirilmiş av köpekleri ters yönde aramışlardı onu, iskambil destesinde, maça papazı kılığmdayken, birdenbire canlanmıştı, diri ydi evet, gündüzleri uyuyor, geceleri kara, su demiyor hızla yol alıyordu, ardında izini sürenlerin kafasını bulandıran, düşmanlarına yığı veren bir dua zinciri bırakarak, gelgelelim general, bir gün bile ara vermedi onun aranmasına, yıllarca

her gün, her gece, ta ki bir gün, başkanlık treninin penceresinden kalabalıktakileri görene kadar, erkekler, kadınlar, çocukları, hayvanları, mutfak eşyalarıyla alana dolmuşlar her zamanki gibi, savaş sırasında cephe gerisinde kaç kereler rastlamıştı bu kalabalıklara, yağmurda ilerliyor, kazıklara geçirilmiş sedyelere yatırdıkları hastalarını, soluk benizli, abalar giymiş bir adama götürüyorlardı, generalim, Tanrının eli çisiymiş bu adam, öyle diyor; general alnına vurdu, tüh yahu, General Saturna Santos bu, ta kendisi, gamlı, zavallı bir halde, akortsuz arpından yükselen tatlı ezgilerle göçebelerden bağış dileniyor, başında döküntü bir keçe şapka, sırtında lime lime bir panço ama bu acınası durumda bile kolay öldürülecek gibi değildi, palasına davranıp en iyi askerlerden ikisinin kellelerini uçurmuştu, en gözü kara adamlara karşı öyle yiğitçe, ustalıklı direnmişti ki general, trenin bu Tanrı elçisinin vaaz verdiği düzlükte, mezarlığın tam karşısında durmasını buyurdu; başkanlık muhafızları, bayrak renklerindeki trenden atlayıp silâhlarına sarıldılar, herkes çil yavrusu gibi dağıldı, efsanevi arpınm yanında eli palasının kabzasında öylece duran General Saturno Santos'tan başka kimse kalmadı; candüşmanmı, vagon sahanlığında, rütbesiz şayak er üniformasıyla, silâhsız görünce büyülenmişti galiba, evet öyle ihtiyar ve uzaktı ki, sanki görüşmeydi yüz yıl oldu general, bezgin ve yalnız gibiydi, karaciğeri bozulmuş, teni kara sarı, gözleri sık sık yaşıyor yine de gücünden düşmemiş kişilere özgü bir ışıltı, benim ölümümle pekişecek iktidarının ışıltısı da vurmuş yüzüne, fazla direnmeden ölmeye hazırlandım, çünkü egemenliğini sürdürmekten başka hiçbir hırsı, hiçbir erdemi olmaksızın bunca yol tepmiş bir ihtiyara karşı koymak gereksizdi bence, oysa başkan, yılan balığını andıran elini uzattı, Tanrı seni kutsasın ulan hergele, bu ülke sensiz ne yapar, bükemeyeceği bileği öpmesini bilmez mi bu ülke; General Saturno Santos da başkanın bastığı toprağı öpmüş, hizmetini lütfen kabul etmesini dilemişti, ne hizmet isterseniz, buyruğunuzdayım generalim, palamı dilediğimce savurabilirim

yorum daha, peki demişti general, kabul, benim özel koruyucum olacaksın ama tek şartla, asla arkama geçmeyeceksin; dominoda da suç ortağıydı generalin, birlikte nice bahtsız zorbayı soyup soğana çevirdiler, general, başkanlık arabasına çıplak ayak binmesine izin verirdi, diplomatik çağrılara götürürdü onu, bırakırdı jaguarsı soluğuyla köpekleri uyar-sın, elçi karılarının başım döndürsün ve hayat, düşlemdeki kişilerle yapayalnız kaldığım düşünüp de tirtir titreyeceği kadar katılaşınca, uykuda avlanma korkusundan kurtulmak için onu yatak odasının kapısında yatırdı yıllarca, ürik asit, palasını dilediğince savurmasını engelleyene kadar, biraz uzaklık kollayarak gözettiler sıkıfıkılıklarını, düşkünlüğünde, aman generalim siz öldürün beni dedi, lütfen, haketmemiş birine bırakmayın bu zevki, gelgelelim general, onu doğduğu düzlüklere yakın güzel bir emekliler evinde, bir şeref madalyasıyla ölüme terketti ve General Saturna Santos bütün utancını bir yana bırakarak gözyaşları ve hıçkırıklarla açıldığında, o da gözyaşlarını tutamadı, yaa, görüyor musun generalim, zamanla biz azgın aygırlar bile karı olup çıkıyoruz ne boktan iş, değil mi? Bendicion Alvarado'dan başka hiç kimse, generalin zor günleri anlatırkenki çocuksu sevincini, çocukken yoksun kaldığı şeylere ihtiyar bir adamken sahip olunca, iktidarın nimetlerini neden böyle bilinçsizce saçıp savurduğunu anlayamıyordu yine de kadıncağz, kendisinin asla dört tane-den fazla satmayı başaramadığı boyalı kuşlara kıyasla çok pahalı, üstelik yapımı hiç de ustalık gerektirmeyen o cicili bicili gringo oyuncakların oğluna yutturmalarına, onun saflığını sömürmelerine öfkeleniyor, şimdi keyfin yerinde diyordu ama biraz da geleceği düşün, yarın öbür gün ağzından yel alsın ya, altındaki koltuğu çekiverirlerse, seni kilise kapılarında ona buna el açarken görmek istemem, hiç değilse ^arkı söylemeyi becerebilseydin, piskopos, kaptan falan gibi bir şey olsaydın, ama ola ola general oldun, komut vermekten başka iş gelmez elinden, devlet parasından artanı güvenli bir yere gizlemesini öğütlemişti oğluna, hiç kimsenin bulamaya

cağı bir yere, dediğimi yap ki kayahklardaki evde oturup dalgın dalgın uzaklara bakan, gemilerden bir merhaba dilenen bilmem nere başkanlarına dönmeyesin, aynaya bir baksana; ne çare ki oğlu dinlemiyordu, dediklerine kulak asmıyordu ve tek geçerli yöntemiyle avutuyordu onu, sen kaygılanma ana, halk seviyor beni, diyordu. Bendicion Alvarado yıllar yılı yoksulluktan yakınarak, hizmetçilerle çarşı pazar hesabı yaparak, harcamayı kisma adına öğle yemeklerini geçiştirerek yaşadı ve hiç kimse ona ülkenin en zengin kadınlarından biri olduğunu, generalin devlet bütçesinden ayırabildiği her kuruluşunun hesabına yatırdığını, uçsuz bucaksız arazilerle sayısız taşınır malın yamsıra, tramvayların, posta hizmetlerinin, telgrafın ve ulusun kara sularının sahibi olduğunu açıklamak yürekliliğini gösteremedi, Amazon'da, ülkenin kara sularında dolaşan bütün tekneler, anaya belli bir ücret ödemek zorundaydılar, ama kadıncağz, öldüğü güne kadar bilmiyordu bunları, tıpkı kent dışındaki konağa gelerek yılanmış oyun-caklarıyla oyalanan oğlunun, sandığı kadar kötü durumda olmadığını bilmediği gibi; davar başına topladığı kişisel vergiden, hatırseverliğinin ödülllerinden ve partizanların kollanmak için yolladıkları armağanlardan başka, müthiş bir vurgun yolu daha bulmuştu general, düzmece ölümünü izleyen şamatalı yıllarda, aslında Aziz Heraclius gecesi, ulusun her yanından duyulan o korkunç, ne idüğü belirsiz yeraltı patlamasından ötürü şamatalı diye anmıyorduk bu yılları; başlangıçta, dünyanın en'büyük atılımları olarak adlandırılan, gel gör bir türlü tamamen eremeyen tasarıların yarattığı sürekli bir şamataydı sözünü ettiğimiz; general, kent dışındaki konakta siesta yaparken, danışmanlarını da yanına çağırırdı; hepsi çevresine doluşurlardı, dingin bir saat, general, tatlı mandalina dalları altına gerilmiş hamakta, şapkasıyla kendini yelpazeler, gözleri yarıkapalı yatarken bir yandan kalın ceketleri, kaskatı yakalarıyla güneş altmda bunalan, yağlı bıyıklılarıyla hamağın çevresine doluşup akıcı konuşmalara dalan doktorlarını ve onca nefret ettiği halde tembelliği yüzünden

yine eski görevlerine atadığı bakanlarını dinlerdi, avluda tavukların peşisıra seğırtten horozların yaygarası, ağustosböceklerinin bitmeyen vızıltısı, komşu gramofonunun inatla Susana, gel Susana bağırışları arasında devlet işlerini tartışarlardı, birden susarlardı, general uyudu galiba, derken general gözlerini açmadan, horultusunu bile kesmeden gürlerde, uyuduğum falan yok ahmaklar, hadi devam, onlar da devam ederlerdi, ta ki general uykunun örümcek ağlarından sıyrılıp bu saçmasapan konuşmalar arasında tek akıllıca sözleri eski dostum kültür bakanı söyledi, diye bağrana kadar, Tanrım bitti bu rezalet, bitti off, yaverleriyle volta atardı ortalıkta, bir elinde yemek tabağı, bir elinde kaşığı, yürürken atıştırırdı, merdivenin başında, tam bir kayıtsızlıkla uğurlardı hepsini, siz aklınıza en uygun geleni yapın, nasılsa emirleri ben veriyorum dercesine, Allah kahretsin, istiyor musunuz istemiyor musunuz diye göbek çatlatmak bitti, yetti Allah kahretsin, açılış törenlerinde kurdelaları kesiyordu, kalabalık içindeyken hayat gibi kocaman gösteriyordu kendini, daha dingin barış dönemlerinde asla üstlenmeyi göze alamadığı tehlikeleri göğüsliyordu, ne var yani, can dostum General Rodrigo de Aguilar ve eski dostu sağlık bakanıyla bitmez tükenmez domino partileri çeviriyordu, bir tutukluyu salıvermesi ya da ölüme mahkûm birini bağışlaması yolunda ricada bulunabilecek tek kişiler onlardı. Yoksulların seçtiği güzellik kraliçesini özel bir toplantıda huzuruna kabul etmesini de onlar öğütlemişlerdi ya, inanılmaz bir yaratık canım, it dalaşı mahallesi dediğimiz bataktan gelme, yörenin bütün köpekleri yıllardır bir an ateşkes yapmadan kavga ediyorlar orada, ölümcül bir palanka generalim efendim, cırtlıçiplak soyuluruz korkusuyla başkanlık muhafızları bile adım atmadılar oraya, arabalar bir hamlede unufak edildi, zavallı başıboş eşekler sokağın bir ucundan girdiler de öbür ucundan kemiklerini topladık; bu adamlar zengin çocuklarını kızartıyorlar generalim, sosis yapıp pazarda satıyorlar, düşünün bir, neden mi, kara yazgılı Manuela Sanchez o mahallede doğdu diye, bir bataklı

lık zambağı ki güzelliğine şaşarsınız generalim, bütün ulus şaşı kaldı, bu sözler generalin içine işlemiştir; söyledikleriniz gerçekten doğruysa, dedi, onu yalnızca özel olarak huzuruma çağırmakla kalmayacağım, ilk valsi ben yapacağım onunla, çabuk gazetelere haber verin diye buyurdu, yoksullar böyle zirvalıklara bayılırlar. Gelgelelim o gece, topluluk dağıldıktan sonra, domino oyunu oynarlarken General Rodrigo de Aguilar'a kırgınlığını belirtti, yoksullar kraliçesi öyle dans edilmeye değecek kadar güzel değildi canım, müsün eteğiyle, altın yaldızlı taçıyla, yapma mücevherleriyle, elinde güliyle, yüzlerce gecekondu Manuela Sanchez'inden biriydi, anası da gözünü eksik etmiyordu üstünden, sanki altından yapılmış, general de kızın isteklerini yerine getirmişti işte, zaten it dalaşı mahallesine elektrik ve su verilmesinden başka bir şey dilememişti, yalnız şunu bilersiniz, diye uyardı, bir daha dilenci istemem karşımda, Allah kahretsin, bir daha yoksullarla asla konuşmayacağım dedi ve oyun bitmeden kapıyı vurup çıktı odadan, sekizi çalan saatin metalsi tınlamasını duydu, ahırlardaki ineklere yem verdi, tezeğin getirilmesini buyurdu, elinde tabağı, bir yandan yiyor, bir yandan da bütün yapıyı gözden geçiriyordu, yediği, fasulyeli, pirinçli, muz dilimleri katılmış bir çorbaydı, girişten yatak odalarına kadar sıralanan gözcüleri saydı, evet hepsi görevlerinin basındaydılar, on dördü de, öteki başkanlık muhafızları, avludaki nöbetçi kulübesinde domino oynuyorlardı; gül fidanlarının arasında uyuklayan cüzzamlıları gördü, basamaklara uzanmış yatanları gördü, saat dokuzdu, bitiremediği yemeğin tabağını pencerenin pervazına dayadı; bir ara, kışlanın çamurlu havasında, odalıklar arasında elyordamıyla ilerler buldu kendini, hepsi, yedi aylık piçlerine sarılmış uyuyorlardı, bazan üçü bir yatağa sığmış oluyordu, dün pişen çorba gibi yağlı yağlı kokan bir insan tümseğine çıktı, birbirine dolanmış iki kafayı, altı bacağı, üç kolu ayırdı, kimin kim olduğunu sormadan gördü işini, ne uyanmadan, düş görmeden kendisini doyuran kadının kimliğini sordu, ne de öteki yataktan uyku arasında,

aman generalim fazla heyecanlanmayın, çocuklar korkacaklar diye mırıldanan kadının kim olduğunu, sonra yine barınağına döndü, yirmi üç pencerenin her birinin kilitlerini sıladı, girişten özel odalara giden geçitte, birer metre arayla dizilmiş tezek yığınlarını ateşledi, duman kokusunu alınca, ancak dumanı gördüğü an anımsadığı, sonra bir daha anımsamacası na unuttuğu olmadık bir çocukluğu anımsadı, yatak odalarından geçide doğru yürürken, bu kere, öbür uçtan başlayarak söndürdü ışıkları, uyuyan kuşların kafeslerini teker teker sayarak örttü, kırk sekiz tane, bir kere daha elinde lâmbasıyla bütün evi dolaştı, aynalarda yanar bir lâmbayla yürüyüşünü izledi, tam on dört tane general, saat ondu, her şey yolundaydı, başkanlık muhafızlarının bölmesine gitti, ışıkları söndürdü, iyi geceler beyler, zemin kattaki yazıhaneleri dolaştı, görüşme salonlarını, helaları, perdelerin arkasını, masaların altını gözden geçirdi, hiç kimse yoktu, dokunur dokunmaz hangi kapıyı açtıklarını ezbere bildiği anahtarların sallandığı desteyi çıkardı, yazıhaneleri kilitledi, birinci kata çıkıp oda oda gözden geçirdi her yam, kapıları kilitledi, bal kavanozunu gizlediği yerden çıkarıp odasına çekilmeden önce iki kaşık bal yedi, kent dışındaki konakta uyuyan anasını düşündü, merhemler ve mercanköşkları arasında o uykulu iyi geceler mırıltısını, papağan boyayan kansız, kuşçu kadın eli, yanma düşmüş, ölü bir ana gibi; iyi geceler ana, dedi, sana da çok iyi geceler dedi Bendicion Alvarado uykusunda kent dışındaki konaktan, yatak odasının önünde, elindeki lâmbayı bir çengele astı, uyurken yanık duracaktı lâmba, hiç söndürülmemesi ni buyurmuştu, kesin bir buyruk, yoksa ışsız, nasıl tüyebilir di dışarı, saat on biri vurdu, karanlıkta son bir kere gözden geçirdi evi, belki de birisi, uyuduğunu sanarak gizlice içeri girivermişti, işaret fenerinin dönerken çıkardığı yeşil kıvılcımların tez geçen şafaklarından, altın mahmuzundaki yıldızla tozlar da iz bırakarak; ışığın iki çakışı arasında, uykusunda gezen bir cüzzamlı gözüne çarptı, önünü kesti, ona hiç dokunmadan gölgelerde yol gösterdi, yalnızca tetikliğinin saçtığı

ışıkla yine gül fidanlarının arasına yerine yerleştirdi onu, karanlıkta, gözcüleri bir daha saydı, yatak odasına dönerken pencerelerden, her pencereden aynı olan denizi, yani nisan ayındaki Karayip Denizini gördü, aralıksız yirmi üç kere baktı; deniz her keresinde nisanda olduğu gibiydi, yaldızlı bir yelpaze, on ikiyi çalan saatin sesini duydu, katedral çanlar on ikiyi vurunca hayasının ince sızısını duydu, başkaca bir ses yoktu dünyada, tekbaşına ulusun tümüydü o, üç kol demirini indirdi, üç kilidi kilitledi, yatak odasındaki üç sürgüyü sürdü, oturağına çöküp işedi, önce iki damla, sonra dört, derken ar darda hızla yedi damla, yüzüstü yere attı kendisini, hemen uykuya daldı, düşsüz bir uyku, saat üçte, uykusu süresince gözetlendiğinden, her nasılsa demirleri açmadan içeri girebilen birisince gözetlendiğinden emin, ter içinde uyandı, kim var orada, diye sordu; kimsecikler yoktu, gözlerini kapadı, yine gözetlenildiği izlenimine kapıldı, korkuyla açtı gözlerini, yaa işte, tüh Allah kahretsin, Manuela Sanchez gezinmiyor mu odada, kilitleri açmaya gerek duymaz o, canı istedi mi duvarlardan geçer gönlünce, müsün giysisi, elinde akkor gül lüyle, meyan şerbeti kokan soluğuyla ta kendisi, bir sanrı bu, gerçek değil de bana, diye haykırdı, sen değilsin gördüğüm değil mi, bu çılgın başdönmesi senin meyan şerbeti kokan solugundan doğmuyor; ama tâ kendisiydi, oydu işte, gül onun gülüydü, yatak odasının havasını denizin homurtusundan daha baskın, daha epeskî, inatçı bir rüzgârla dolduran koku, başımın belâsı Manuela Sanchez'in sıcak soluğuydu, felâketimin habercisi Manuela Sanchez, avucumda yazılı değildin, ne avucumda, ne kahvem telvesinde, ne de su yorumcularının çanaklarındaki ölümcül sularda, bir daha benini soluduğum havaya, uykudaki düşlerime, hiçbir kadının şimdiye kadar adım atamadığı, bundan sonra da atamayacağı odamın sınırları içine yayılayım deme, söndür şu gülü, diye inledi, lâmbanın düşmesine davrandı ama ışık yerine çdgnlığının ürünü Manuela Sanchez yandı, Allah kahretsin, hadi sen izimi bırakmıyorsun, ben neden izini sürüyorum senin, istersen

evimi al, ejderiyle falan bütün ülkeyi al istersen, yeter ki bırak da şu ışığı yakayım, gecelerimin akrebi, felâketim Manuela Sanchez, seni orospunun kızı, diye haykırdı, ışığın büyü-yü bozacağım umarak, çıkarın onu buradan, sırtımdan ahn, boynuna bir çapa bağlayıp yalçın bir kayadan denize fırlatın da bir daha kimse onun gülünün ışıltısından yanmasın, diye çığlıklar atarak koştu geçitlerde, karanlıkta inek fişkalarına basarak, dünyada neler oluyor acaba diye şaşarak, yani saat neredeyse sekize gelecek, bu rezil evde herkes mışıl mışıl uyuyor, kalkın alçaklar, diye bağırdı; ışıklar yandı, saat üçte kalk borusu çalındı, limandaki kalede, San Jeronimo üssünde, ülkenin dört yanındaki kışlalarda çalındı sonra, telâşlı silâh sesleri duyuldu, çiy zamanına iki saat kala açan güllerin sesleri ve yıldızların altında kilimler silkip, uyuyan kuşların kafeslerini örten, geceyi bir gece öncenin çiçekleriyle aynı çanaklarda geçirmiş çiçekleri yenileyen uyurgezer odalıkların sesi, duvarcı ustaları istihkâm duvarları örüyorlardı, pencere camlarına yaldızlı kâğıttan küçük güneşler yapıştırarak güne bakanları ürkütüyorlardı ki gökyüzünde gecenin, konakta pazar ayının yirmi beşinin ve denizde nisanın sürüp gittiği anlaşılmasın ve o patırtıda son uyuklayanları da yataklarından itip çarşafı altlarından çeken Çinli çamaşırcılar, aşk adına bir şey yokken, boyuna aşk aşk diye haykıran yalvaç körler, dünün yumurtaları daha çekmecelerde dosyaların arasındayken, tavukları pazartesinin yumurtalarını yumurtlarken bulan sapık kamu görevlileri ve şaşkın kalabalıkların bağırtısı, acele bir bakanlar kurulu toplantısında kavgaya tutuşan köpeklerin şamatası, bu arada general, kendisini günün doğdu rucusu, zamanın kumandanı, ışığın bekçisi ilan eden onulmaz dalkavuklarının arasında, ansızın bastıran günışığıyla aydınlanmış bir yolda ilerliyordu, tam o sırada, geçitte, yüksek rütbeli bir subay yolunu kesme yürekliliğini gösterdi, hazırla geçti, generalim efendim, daha saat ikiyi beş geçiyor; başka bir ses girdi araya, sabahın üçü; generalim beş geçiyor, elinin tersini savurdu general, göğsünü vargücüsüyle şişirerek,

bütün dünya duysun diye haykırdı, ben saat sekiz diyorum, Allah kahretsin, ben diyorsam sekizdir, Tanrının buyruğu bu. Bendicion Alvarado, oğlunun kent dışındaki konağa girdiğini gördü, sordu, nereden geliyorsun, o ne biçim surat öyle, tarantula mı ısırıldı seni, neden elin yüreğinin üstünde, gelgelelim o anasının sorularını yanıtızsız bırakıp hasır iskemleyle çöktü, anası, papağan boyamada kullandığı fırçayı yüzüne doğru sallayıp da, şu yorgun gözlere, şu göğsünün üstündeki ele bak, gerçekten İsa'nın kutsal yüreğine mi inanıyorsun yoksa, diye sorana kadar onun varlığını bile unutmuştu, hemen elini çekti şaşkınlıkla, saçmalama anacığım ve kapıyı çarptı, çıktı; sarayda elleri ceplerinde çalımla volta atmaya başladı ki, kendisi ortalıkta yokken, olmayacak mevkilere göz dikmesinler, pencereden yağmuru gözledi, camlardaki beyaz yaldızdan yapılma ayları gözledi, öğleden sonra saatin üçü, gecenin sekizine benzesin diyeydi bunca çaba, avluda soğuktan buz kesen muhafızları gördü, hüzünlü denizi gördü, yağmuru Manuela Sanchez'siz yağıyor Manuela Sanchez'in kentinde, alabildiğine boş bir bekleme salonu, iskemleler masaların üstüne çevrilmiş, onsuz bir gecenin daha, bir uçucu cumartesinin daha ilk gölgeleriyle çöken onulmaz yalnızlık, Allah kahretsin, şu dansın anısını bir atabilsem, bana en çok acı veren bu, diye içini çekti, yüce sıfatından utanıyordu, gövdesini yokladı, elini yüreğine değil de başka nereye koyabileceğini araştırdı, yağmurdan sonra sızısı azalan fitüğünde karar kıldı sonunda, yüreğinin tıpkısıydı, aynı biçimde, aynı ağırlıkta, sızısı bile aynı, üstelik kanlı canlı yüreğinin etini avucunda tutuyormuşun gibi müthiş bir duygu ve o zaman başkalarının arasına söylediği sözün anlamını kavrayabildi, yürek üçüncü hayamızıdır generalim, Allah kahretsin, pencereden uzaklaştı, kabul salonunda, ruhuna kılçık saplanmış müebbet bir devlet başkanının çözülmez kaygılarıyla volta atarken bakanlar kurulunun toplandığı odada buldu kendini, hiçbir şey anlamadan, dinler gibi yaparak ama dinlemeyerek, mali yıldaki durum üstüne uyku geti

rici bir raporun okunuşuna katlanmaya çalışırken birdenbire bir şey oldu, maliye bakanı sustu, odadakiler, acıyla yer yer çatlamış bir zirhin yarıklarından bakıyorlardı ona, ceviz masanın başında, yaşadığı sürece bir eliyle yüreğini tutmuş ömür boyu bir başkan sıfatıyla acımlası durumunun gümüşü na çıkmasından ötürü yüzü seğirirken, savunmasız ve yapayalnız buldu kendini birden, hayatı, can dostum sağlık bakanının küçük titiz kuyumcu gözlerindeki akkorla dağlandı; yelek cebindeki küçük altın saatinin zinciriyle oynarken, bir yandan generalı inceliyordu galiba, dikkat, dedi biri, bir nöbettir belki, oysa general o arada öfkeden kaskatı kesilmiş, canavar yumruğunu masaya indirmişti bile, yüzünün rengi yerine gelmişti, sözcükleriyle ölümcül bir yetke dalgası püskürtüyordu havaya, sizler ola ki, nöbet geçirmemi istediniz, sizi alçaklar sizi, hadi devam; devam ettiler, evet ama ne dediklerini duymadan, böylesi bir öfkeye kapıldığına göre generalin başına mutlaka ciddi bir şey geldiğini düşünerek aralarında fısıldaştılar, söylenti gitgide yayıldı, parmaklarını uzattılar, bakın beti benzi attı, hep yüreğini tutuyor, dikişleri sökülüyor artık; diye mırıldandılar; sağlık bakanım hemen çağırdığı söylentisi yayıldı, bakan, onu ceviz masanın üstüne kapaklanmış bulmuş, sağ kolu, kuzu budu gibi kaskatı duruyormuş masanın üstünde, hatırım için kes şu kolu aziz dostum, diye buyurmuş, gözyaşlarına boğulmuş bir devlet başkanı olmanın verdiği utançla, gelgelelim bakan, hayır general, demiş, beni kurşuna dizdirtseniz bile bu buyruğunuzu yerine getiremem, bir hak sorunu bu general, benim sizin kolunuzun yanında ne değerim var. Durumuyla ilgili başka söylentiler de yoğunlaşıyordu gitgide, ağullarda, kışlalara yollanacak süt miktarım ölçerek Manuela Sanchez'in Kutlu Salı'sının ağarmasını bekliyormuş, cüzzamlı gül fidanlarının yanından uzaklaştırmış senin gülünün güllerini kirlletmesinler diye, yapının köşebucağını araştırmış, kimseler duymadan sarkışım söyleyebileceği bir yer bulmuş, senin kraliçelik valsini, beni unutma asla diyordu şarkıda, beni unutursan, ölüm kapını ça-

lıyormuş gibi ol, bu azaptan kurtulma telaşıyla odalıkların yatakhanelerinde bataklığa dalıyordu, uçarı bir âşık kimliğiyle sürdürdüğü uzun hayatın sonunda kapıp koyvermişti içgüdülerini, ayrıntılarda oyalanıyor, en düşük kadınlardan iççekişleri koparıp alıyordu, gölgeliklerde şaşkınlıktan güldürüyordu onları, bu yaşta aklımz alıyor mu generalim yine de çok iyi biliyordu ki bu kararlı direniş, zamanı geçirme adına kendi kendine çevirdiği dümenlerdir ve yalnızlığında attığı her adım, soluğundaki her tutukluk onu amansız günlere doludizgin sürüklemektedir, o kaçınılmaz ikinci saat ikide, krallığının görkemli tezek yığınlarında boy atmış, at dalaşı mahallesindeki saraya Manuela Sanchez'den, Tanrı adına aşkını yakarmaya gittiğinde sivil giysiler vardı üstünde, refakatçi almamıştı, siesta saatinin uyuşukluğundan mayışmış kentte, ekşi benzin kokuları saçarak ilerleyen bir takside, ticaret bölgelerinden, sokakların Asya'yı anımsatan uğultusundan kaçtı, başımın kara yazgısı Manuela Sanchez'in kocaman, dişi denizini gördü, ufukta tekbaşma bir pelikan duruyor, buzlu camlarında Manuela Sanchez'in kadife tahtım taşıyan ihtiyar tramvayları gördü, denizli pazarlarımızın bırakılmış kumsalını gördü ve Manuela Sanchez'e ayrılmış özel kumsal parçasında küçük küçük soyunma odaları yapmalarım, havanın oynaklığına uygun düşecek, değişik renkte bir bayrak dikmelerini buyurdu, çelik bir ağ geçirilecekti o bölümün çevresine, başlıklarından yararlanmış on dört ailenin mermer taraçalı malikânelerini, dalgın çimenlerini gördü, malikânelerden biri, öbürlerinden daha büyüktü, döner fıskiyele, balkon pencerelerinde renkli camlarıyla; beni an burada yaşarken, eve hemen elkonulmuştu, böylece dünyanın yazgısını da kararlaştırmışlardı, bu arada başkan, deniz rüzgârıyla kent yitene kadar gözleri açık, düşler kuruyordu arabasının arka koltuğunda, pencerenin pervazlarından senin it dalaşı mahallenin şeytansı uğultuları geliyor; oradaydı işte, gözlerine inanamıyordu, anacığım Bendicion Alvarado, bak sensiz nerelerdeyim, başışını üstümden eksik etme, gelgelelim o patırtıda kimse!

cikler, hüznü gözlerini, titrek dudaklarını, göğsünde duran bitkin elini, ancak bir dedenin büyük dedesine Özgi uyuklu bir konuşma tutturan sesini tanıyamadı, beyaz keten bir takım ve bir ustabaşı kasketi giymiş, camın kenarından bakan bir ihtiyar, yüzkarı Manuela Sanchez'in nerede oturduğunu sormaya gelmiş, yoksullar kraliçesi canım, hani şu elinde gül olan; ürkölere kapılarak, bu şeytanca bakışların, kanlı pençelerin, kuyruklarını bacalarının arasına kısıtıp koşan maymunların, birbirlerini köşelere kısıtıp didikleyen itlerin zulmü, bu sert, keskin, sivri dişliler arasında mı senin yurdun, şu orospu çocuğu hoparlör, zehrettin sen hayatımı, şarkıları, bar mezbahalarından tekmelerle kovulan sarhoşlar arasında senin meyan şerbeti kokan soluğun nerede, yemişlerle tekir balıkları, kedi balıkları, salam, yazı tura ve zardan oluşmuş bu potada, Zenci Adan ve Juancite Trucupey'in masalsı cennetinde, gökten yağın kara meteliklerin bitimsiz içki şöleninde yolunu nerede yitirdin Allah kahretsin, soyulmuş balkabağı suratlı şu sarı duvarlar, piskopos şeridi morunda süpürgelikler, papağan yeşili pencereler, oğlan mavisî pervazlar ve senin gülünün pembeliğinde bu direkler arasında, bu kargaşada nerede evin, şu aşâğılık herifler buyruğundan habersiz, bilmiyorlar ki bu cehennemî bucağında olduğı gibi gecenin saat sekizi değil şimdi, şu anda saat üç, söyle senin hayatında saat kaç, bomboş odalarda başları omuzlarına düşen, sallangaçlı iskemlelerde bacalarını açıp apışaraların dan yükselen ısıyı içlerine çeken, etekleriyle yelpazelenen şu kadınların hangisinin sen, söyle; pencereden eğildi, canına tükürdüğüm Manuela Sanchez'in nerede oturduğunu sordu, şu beyaz, incecik giysili kız, giysisi yürek biçiminde pullarla donatılmıştı, başında kraliçe seçilişinin yıldönümünde generalin armağan ettiğı som altundan bir taç var, kalabalıktan, koca kışlı bir kadın, şimdi anladım kimi aradığınızı efendim, dedi, karı gorilin öz anası gibi kurumlu, burada oturuyor, şurada; öbürleri gibi bir ev, rengârenk, köpek pisliğine basmış birinin ayak izi duruyor kapıda, genel vali koltuğuna kurulmuş

bir Manuela Sanchez görüntüsüne öylesine aykırı bir yoksul evi ki, şaşmamak elde değil, ama o işte, canımın içi anacığım Bendicion Alvarado, destek ol bana da içeri girebileyim, kız oydu gerçekten, çarpıntısı geçsin diye evin çevresinde tam on kere dolanmıştı, üç yakarışı andıran üç vuruşla vurmuştu kapıyı, girişteki yakıcı gölgeler arasında beklemiş, düşünüp durmuştu, soluduğı şu kötü havayı güneşin kavurucu ısısı mı bozmuştu, yoksa duyduğu kaygılar mı, yüce sıfatım hiç düşünmeden beklemişti kapıda, sonunda Manuela Sanchez'in anası gelmişti, gözlerinden uyku akan bir evin, içi dışından büyük bir evin geniş oturma odasına, bayat balık kokan gölgelere buyur etmişti onu; anası, Manuela Sanchez'i uykusundan uyandırırdursun o, çöktüğü meşin kaplı taburede, bozgunluğunun boyutlarını kavramaya çalışıyordu, duvarları, eski yağmurlardan artakalan sızıntıları gözledi, kırk sedir, meşin altıklı iki tabure daha, köşede yayları kırk bir piyano, işte o kadar, tüh, bunca zahmet, diye içini çekti, Manuela Sanchez'in anası dikiş kutusuyla çıkageldi, dantel işlemeye koyuldu, Manuela Sanchez giyiniyordu, saçlarını tanyordu, bu beklenmedik konuga gereken saygıyı gösterebilmek amacıyla en iyi pabuçlarını giydi, neredesin ki yüreğimin yangını Manuela Sanchez, diye sorup duran bu ihtiyar adama; ayağımla geldim ama bu düşkünler evinde bulamadım seni, bu yemek artıklarıyla dolu böcek yuvasında senin meyan şerbeti kokulu soluğun nerede, gülün nerede, aşkın nerede, bu itçe kuşkulardan kurtar beni n'olur, diye içini çekti onun arkasından girdiğini görünce, tıpkı bir başka düşün aynasında yansıyan bir düş imgesi gibiydi kız, metresi bir penilik basmadan giysisiyle; saçım alelacele toplayıp bir tarak ilıstırmış, pabuçları eskilikten dökölüyor, ama elinde ısı ısı ısı yanın güllüyle yeryüzünün en güzel, en gururlu kadını, öylesine soluk kesiciydi ki Tanrı sizi korusun ekselans diyerek kendisini selâmladığında, general ona eğilecek gücü ancak bulabildi, sonra kız, tam karşısındaki sedire, ihtiyarın ekşi ten kokusunun erişmeyeceğı bir yere oturdu; işte o zaman gözlerinin içine

bakma yürekliliğini gösterebildim, iki parmağım la gülümü çevirip duruyordum ki korktuğumu anlamasın, yarasa dudagım andıran dudaklarım, bir havuzun ta derinlerden bakıyor muşçasına yüzüme dikilmiş suskun gözlerim acımasızca inceledim, ödyagına bulanıp sıkıştırılmış toprak parçalarını andıran tüysüz tenini, sağ elinde daha katılaşmış, daha yoğunlaşmış bu bulamacın, dizine düşmüş bitkin elindeki başkanlık mührünü, içinde bir beden yokmuşçasına sarkan bol keten takımını, o kocaman ölü adam pabuçlarını, yenilmek bilmeyen usunu, görme gücünü, yeryüzündeki en ihtiyaç, en ürün, en nefret edilen, en az açınılan kişiydi ulusumuzca, kafasında ustabaşı kasketiyle sessiz sessiz öbür kıydan beni izliyordu. Tanrım, ne hüznü bir adam diye geçirdim içimden şaşkınlıkla; evet, sizin için ne yapabilirim ekselans, dedi bana hiç acımaksızın; ağırbaşlı bir tavırla, hanımefendi, dedim, bu ziyaretimin bağışlanmasını diliyorum sizden. Aylar boyunca hiç ara vermeden her gün, annesini yoklamaya gittiği ölü sıcak saatlerinde gitti ona, ulusal güvenlik yetkilileri kent dışındaki konakta olduğunu sansınlar istiyordu. General Rodrigo de Aguilar'ın nişancılarının, korumak için çatılarda siper aldıklarını ondan başka herkes biliyordu, trafiğin canına okuyorlardı, geçeceği yolu açarken, dipçiklerine davranıyorlardı, sokakları boşaltıyorlardı ki ikiden beşe kadar her yer ıssız görünsün, balkonlara çıkmaya yeltenenlerin kurşunlanacağı buyruğu yayılıyordu, yine de en az meraklılar bile, taksi şeridi geçirilmiş bir başkanlık arabasının hızla ilerleyişini gözetleyebiliyordu, masum keten takımıyla, sivil giyinmiş, içi geçmiş ihtiyarı, onun yüzündeki öksüz solgunluğu görebiliyorlardı, nice tanların atışım görmüş yüzünü, gizliden ağlamış, göğsünün üstündeki eh neye yoracakları artık umurunda değil, ardından nice yanılşamalar bırakarak giden arkaik, sinmiş bir hayvan, bakın bakın, yasak sokakların buzlu sıcakına dayanamıyor; bir ara bu garip hastalık konusundaki kuşklar öylesine arttı ki, sonunda generalin annesinin evinde değil Manuela Sanchez'in gizli oyuğunda, serin bir köyde olduğunu, so-

luk almak için bile ara vermeksizin, habire iş işleyen bir annenin sıkı gözetiminde bulunduğunu ağızlarından kaçırdılar, evet, Bendicion Alvarado'yu üzüntüden yataklara düşüren akıllamaz makineler almıştı onlara, manyetik iğnelerin gize miyle kızm gönlünü çelmeye çalışmıştı, kristal kâğıt ağırlıklarla kısırılmış ocak tipileriyle, gökbilimcilerin, eczacıların, dağlamacıların gereçleriyle, basımcı ölçerlerle, zaman ölçerlerle, ciroskoplarla, annesinin koyduğu yasağa karşın kendisine satış yapan esnaftan durmaksızın aldığı garip araçlarla, o çelik para tutkusunu bile çiğneyerek, yeter ki Manuela Sanchez ile birlikte onların tadım çıkarabilsin, kızın kulağına denizin seslerini değil, kendi yönetimini öven marşlar fısıldayan yurtsever bir denizkabağı tutuyordu, kibriti termometreye yaklaştırıyordu, kahrolası cıva nasıl inip çıkıyor bak; Manuela Sanchez'e hiçbir şey istemeden, niyetlerini açmadan, sessizce bakıyordu, bu garip armağanlarla, sessizce gönlünü çelerek ona istese neler söyleyebileceğini cıvlatıyor, en gizli itililerini, olağandışı gücünün gözle görülür simgeleriyle açıklayabiliyordu, sözelimi Manuela Sanchez'in doğum gününde, pencereyi açmasını söylemişti kıza, o da açmıştı; amanın, benim zavallı itdalaşı mahalleme ne yaptıklarım görünce dilim bağlandı, yelken bezinden sayvanlarıyla ahşap evler gördüm, çiçeklerle donanmış taraçalar, döner fiskiyeleriyle çimenlikler, tavus kuşları bir de buzlu bir böcek ilacı esintisi; evleri eski işgalcilerin konutlarına benzetmeye çalışmışlardı, bir gecede sessizce gerçekleştirilmiş kötü bir kopya; köpeklerin boğazlarını kesmişler, mahalleliyi yerlerinden etmişlerdi, onlar kraliçeyle komşuluk edebilirler miydi hiç, başka bir gübre yağnında çürüyüp gitsinlerdi, hadi bas, böylelikle birkaç gecede ve gizlice, Manuela Sanchez'e yeni bir mahalle yapmışlardı, doğum gününde pencereden gör diye, işte kraliçem, nice mutlu yıllara, gör de anla bakahm bu saltanat gösterileri senin o incelikli, boyun eğmez, katı tutumunu yumuşatabilecek mi; anam namusumun bekçisidir; iyi ama general, tutkularının selinde boğulmak üzereydi, öfkesini yutuyor, kızm eliyle

hazırladığı o buz gibi acı sevecenlik şerbetini ihtiyar adamların ufak yudumlarıyla içiyordu, şakaklarındaki buzlu kısıpçılara da katlanıyordu, yeter ki yaşın getirdiğı aksaklıklar farke dilmesin, yeter ki ben senin adına bütün kaynaklarımı seferber edip tükettikten sonra sen acıdığın için sevmeme beni, senin yanında, varolma gücünü bile bulamıyorum; onu yalnızca soluğıyla okşayabilmek bile acı veriyordu: derken insan kahbındaki melek içeri kaçıyor, generalin kara saati gelip çatıyordu, kız oyuncaklarını kutulara yerleştiriyordu, aman denizin nemi içlerine işleyip çürütmesin ve general, konukluğunun son yudumunu keyifle içine çekiyordu, bir dakikacık daha kraliçem, ayağı kalkıyordu, yarma kadar, bir ömür boyu, ne kargaşa bu, Tanrı meleklerinin adımıyla kalakalan, kucağında ölmüş gülüyle kıpırtısız duran bu erişilmez bakireye dönüp bir kere bakabiliyordu ancak, önüne gelen ilk gölgeye dalıyordu, halkın diline düşmüştü, sokaktaki herkesin üstünde ileri geri konuştuğı bu ayıbını gizlemeye çabalıyordu, bu leke adına yakılan türküyü ondan başka bütün ulus biliyordu, avlulardaki papağanlar bile çığırıyorlardı, yol açın kadınlar yol açın, eli böğründe toy generalimiz geliyor ağlaya ağlaya, bakın yürüyüşüne, o kim saltanat kim, uykusunda yönetiyor ülkeyi, işleyen bir yarası var diyorlar, yırtıcı papağanlar, evcil papağanlardan öğrendiler türküyü, muhabbet kuşlarıyla alaycı kuşlar da onlardan, sürüler halinde, onun uçsuz bucaksız karabasanlı yurdunun göklerine taşıdılar türküyü; alacakaranlıkta, ulusun bütün göklerinde kanat çırpın sürülerin bir ağzdan şakıdıkları duyuluyordu, ağzından herze, kışından yasa koyveren ezeliâşık generalimiz geliyor, bitimsiz bir türküyü bu, herkes, hatta papağanlar bile, türküyü tutuklamak isteyen gizli güvenlik örgütlerini alaya almak amacıyla yeni yeni dizeler ekliyorlardı, tam teçhizat savaş giysilerine bürünmüş askeri devriyeler, kapıları kırıp avlulara dalıyor, tüneklerinde kıstırdan sapık papağanları kurşuna diziyorlardı, ufak papağanları fıçılara doldurup diri diri köpeklere atıyorlardı, düşman şarkının kökünü kurutmak niyetiyle bir kuşatmaya

girişilmişti, türkünün alacakaranlıkta seyreden bir kaçak kimliğiyle başkanlık sarayının kapılarından süzüldüğünü, mutfaklarda dolaştığını, özel odaların gübre kokusunda yitip gittiğini, aman herkesin bildiğı şeyleri kimsecikler anlamasın, ertesi gün dörde kadar, her gün dörde kadar, sonra Manuela Sanchez'in evine bu alışılmadık armağanlarla eli kolu dolu geliyordu, sonunda komşu evlere elkoymak, armağanları yerleştirmek için aradaki duvarları yıkmak gerekti; eskiden sofa olan bölme, her dönemden kalma sayısız saatlerin bulunduğu koskocaman, karanlık bir hangara dönmüştü, her çeşit gramofon vardı, silindirli ilkel modellerden aynalılara kadar, her çeşit dikiş makinesine de rastlanıyordu, kollular, pedallılar, motorlular, yatak odaları elektrik ölçekleriyle doldu, ho meopatik eczalar, müzik kutuları, göz yanılın aletler, kurutulmuş kelebek levhalarıyla. Asya'nın şifalı otları, fizyoterapi ve cımnastik laboratuvarları, gökbilim, ortopedi ve doğal bilime ilişkin gereçler, insan özellikleri taşıyan gizli mekanizmalarıyla bir dünya dolusu bebek, kimsenin süpürmek için bile adım atmaya cesaret edemediğı yasak odalar, daha alındıklarını gün yerleştirildikleri konumlarında kalan bir sürü şey vardı odalarda, kimse adlarını bile duymak istemiyordu, hele Manuela Sanchez; evet, kraliçe olma bahtsızlığına uğradığım o kara cumartesiden bu yana hayat hakkında bir şey bilmek istemiyordu, o ikinci karardı dünyam, eski sevgilileri, garip hastalıklardan teker-teker ardarda ölüp gitmişlerdi, kız arkadaşları iz bırakmadan yok olmuşlardı ortalıktan, evinden dışarı adım atmadan, yabancılarla dolu bir mahalleye götürülmüştü, yapayalnızdı, en özel durumlarda bile yanından gözücü eksik olmuyordu, hayır diyecek gücü kendinde bulamadığı bir yazgının tutsağıydı, yöresini her yandan bir deliler evi dolusu aşkla kuşatan bu amansız âşiğa evet diyecek gücü de bulamıyordu ya, saygı dolu bir ürperti nöbeti içinde gözlerini yüzüne diken, beyaz şapkasıyla yelpazelenen, tere batmış bu âşık, öz benliğinden öylesine uzaklaşmış görünüyordu ki ara sıra onun kendisine mi, yoksa yalnızca korkulu bir imgeye

mi baktığım kestiremiyordu kız; generalin günüşiğmda tökezlediğini görmüştü, meyve sularını isteksizce yudumladığını görmüştü, elinde bardağıyla sallangaçlı iskemlede otururken, uykudan başının düştüğünü görmüştü, ağustosböcekleri nin bakır vızıltıları sofadaki gölgeleri koyulttuğu anlarda, horladığım görmüştü, aman dikkatli olun ekselans, demişti ona; sıçrayarak uyanırdı, yoo kraliçem diye mırıldanarak, yoo uyumuyordum, gözlerimi kapamıştım o kadar, kraliçenin, uyurken düşürmesin diye elinden bardağım aldığını bile ayırdetmeyerek, o akılalmaz ikindi, eve soluk soluğa koşup da, bak bugün sana kâinatın en büyük armağanım vereceğim, haberini getirene kadar kız, onu usta yalanlarla oyalamıştı, bu gece on biri beş gece bir mucize gerçekleşecek evet, yalnız senin için ve kuyruklu yıldız geçmişti. En büyük düş kırıklıklarımızdan biriydi bu, çünkü bir süredir nice söylentilerin yanısıra yayılan bir başka söylentiye göre, başkanımızın hayat çizelgesi, insanların kullandığı zamanla değil, kuyruklu yıldızın dönüşleriyle denetleniyordu, dalkavuklarının kehanetlerine kulak asmamalıydık, general ancak bir kere görebilecekti kuyruklu yıldız, ahnyazısı böyleydi, yüzyıl sonra gelip çatan bu kasım gecesini, tanın ağarışını beklercesine sabırsızca beklemiştik, çalgılar gırla gidiyordu, şenlik çanları çalmıyordu, yüzyıldan bu yana ilk kere, onun zaferini kutlamak amacıyla fırlatılmıyordu şenlik fişekleri, herkes onun hayatının sona erdiğini bildirecek on bir metalsi çan sesine kulak kabartmıştı, başkanım Manuela Sanchez'in evinde, çatıda, anayla kızın arasında oturarak beklediği Tanrı bağışını kutluyordu; kötü belirtgelerle kaplı, uğursuzluktan kaskatı kesilmiş bir göğün altında sık sık geniş soluklar alıyordu, yüreğinin çözöldüğü dışardan anlaşılmasın diye Manuela Sanchez'in gecesel solugunu, yoğun acımasızlığım, kır rüzgârını ilk kez içine çekiyordu ki, ufukta belâlı anı karşılamaya çıkmış büyücü davullarını duydu, uzaktan gelen ağıtlara kulak verdi, kalabalığın lava bulaşmış haykırışlarını da duydu, öz saltanatına bunca yabancı, onların yaşadıkları yıllar toplamından önce varolmuş, son

ra da varolacak bu canımın karşısında korkudan perişandılar ve o üstünde zamanın ağırlığını duydu, ölümlü oluşuna yandı bir an, sonra yıldızı gördü, işte, dedi, oradaydı gerçekten, yıldızı tamyordu, evrenin öbür yakasma geçişini izlemişti, aynı yıldızdı, buydu kraliçem, yeryüzünden daha yaşlı, gökyüzü genişliğinde acılı bir ışık meduzasıydı, yörüngesini karış karış katedip milyonlarca yıl arasından kendi kaynaklarına dönüyordu; kalay yapraklarının hışırtısını duydular, başkanın hüznünlü yüzünü, yaş dolu gözlerini gördüler, ışık, dünyada yıldız yığınlarından, tembel ayların geciktirdiği tanlardan ve yeryüzü zamanının başlangıcından önce varolan okyanus kraterlerinden kalma küllerden pırl pırl bir iz bırakıp giderken general, saçları donmuş zehir tohumları ve uzay rüzgârlarıyla darmadağınık, işte kraliçem, diye mırıldandı, iyice bak, çünkü bir yüzyıl daha göremeyeceğiz onu ve kraliçe, kuyruklu yıldızın fosforlu parıltısında, yumuşacık yıldız tortularından, göksel birikintilerden yumuşak bir tipyle aklaşmış saçlarıyla, her zamankinden daha güzel, korkudan haç çıkarmıştı; işte o sıratla anacığım Bendicion Alvarado, tam o sırada, Manuela Sanchez gökte sonsuzluğun uçurumunu görmüş olacak ki, hayata yapışayım diye elini boşluğa uzatmıştı ve tutunabileceği tek şey başkanlık mührü taşıyan o sevimsiz eldi, başkanın, egemenliğin sinsi ateşindeki korlarda pişmiş, kızgın, katı, talana eli. Gökte Cervus'u yerinden eden, yıldız çerçöpünden ıslıtlı bir toz çizgisiyle yurdu buğusunda arıtan bu ıslıtlı meduzanın dinsel geçit töreni çok az kişiyi etkilemişti, çünkü en güç inanılarımız bile, Hıristiyanlık ilkelerini yok edecek, yerine Üçüncü Ahd'i geçerli kılacak bu alışılmadık büyük ölümüne bel bağlamıştık, boşuboşuna tan ağarmcaya kadar bekledik, eve döndüğümüzde uykusuzluktan çok, beklemekten yorgun düşmüştük, şenlik sonrası, sokaklarda alacakaranlığın kadın işçileri kuyruklu yıldızın bıraktığı göksel çöpleri süpürüyorlardı, yine de aslında hiçbir şey olmadığma inanmak içimizden gelmedi, üstelik yeni bir tarihsel hileye kurban gitmiştik, resmi yayın organları, kuyruklu yıldızın geçişini, rejil

min kötü güçlere karşı kazandığı bir zafer olarak yorumluyorlardı, egemenliği elinde tutan kişinin garip hastalıkların pençesine düştüğü söylentisini büyük dirim gösterileriyle yalanlayabildiler böylece, yeni sloganlar bulundu, başkan önemli bir duyuruyla halkına, değişmez kararımız, yüce kararımız, kuyruklu yıldız bir daha gelene kadar ulusumuza karşı görevimizi yerine getirmek, bu görevde kalmaktır diye seslendi; müziğe, fişeklere kendi yönetiminin dışındaki birtakım olaylar gözüyle bakmıştı, alam koca yaftalarla, 'Sonsuz Zafer Bugünleri İlerde de Anlatacak Büyüğümüzündür' çığlıkla rıyla dolduran kalabalıkları da duygulanmadan izlemişti, artık hükümet işleriyle uğraşmıyordu, yetkisini astlar arasında paylaştırmıştı. Manuela Sanchez'in elinin üstünde kor gibi yanan elini unutamıyordu, doğanın yolundan sapması, evrenin yerlebir olması pahasına o mutlu anı bir daha yaşama düşünü kuruyordu; tutkusu öyle yoğundu ki gökbilimcilerine donanma fişeklerinden bir kuyruklu yıldız, kayan bir sabah yıldızı, mumlardan bir ejderha ve güzel bir kadında sonsuz bir iç geçmesi yaratabilecek ürperticilikte bir yıldız bulgusu emretti, oysa onlar yalnızca gelecek hafta çarşamba günü ikindiüstü güneşin tutulacağını hesaplayabildiler, saat dörtte generalim; peki dedi, tamam, dedikleri gibi öğleüstü koyu bir gece bastırdı, yıldızlar çıktı, çiçekler soldu, tavuklar kuluçkaya yattılar, hayvanlar akıllıca sezgileriyle sığınak aramaya koyuldular ve general, Manuela Sanchez'in alacakaranlıktan geceye dönen soluğunu içine çekti, kızın elindeki gül, gölgelere kanıp solmuştu, işte kraliçem, buyurun güneş tutulmanızı, Manuela Sanchez karşılık vermedi, eline dokunmadı bile, soluk alamıyordu, gerçeğin dışındaymış gibiydi, başkan kendini tutamadı, elyordamıyla uzanıp onun elini tutmaya çalıştı ama bulamadı, arandı yine bulamadı, her yanı koklayarak koca evi dolaştı, bir uyurgezer gibi gözleri açık, kollarını iki yana sallayarak, nerede olabilirsin ki başımın derdi Manuela Sanchez, diye fısıldıyordu, şu kara gün tutulmasında bulamıyorum seni, acımasız elin, gülün rterde; dibi görünmez su

larda yitmiş bir dalgacı andırıyordu, derinliklerde, galvanometrelerin tarih öncesi deniz böceklerini yüzer buldu, müzikli çalar saatlerin yengeçlerini, düşsel tecim gereçleri ıstakozları yine de senin meyan şerbeti kokan soluğundan bir iz bulamadı ve bu kısacık gecenin karanlığı yarıldığında, gerçeğin ışığı daha bir parladı içinde, o ikindiüstü saat altıda, ağarmaya yüz tutmuş gökyüzünün kara ışığında, bırakılmış evde, Tanrıdan daha yaşlı, daha tasalı olduğunu duydu, yeryüzünün yalnızlığında, sensiz daha da yalnız kraliçem, güneş tutulmasının karanlık gizeminde yolunu yitirmiş, sonsuza kadar, çünkü egemenliğini sürdürdüğü uzun yıllar boyunca bir daha bahtımın kara yazısı Manuela Sanchez'i o labirente bulamayacaktı; güneş tutulduğu gece kaçmış generalim, demişlerdi, birileri Porto Riko'da plena oynadığını görmüşler, hani Elena'yı bıçakladıkları yerde, ama o değilmiş, Papa Menro'nun orada da gördük dediler, rezil rumbacılar arasında, yine o değilmiş ama, madenin üstünde, Barlovento'nun yerinde Aractaca dansı yapıyormuş, Panama davulunun esinine uyup koyvermiş kendini dedilerdi ama görülenlerden hiçbirini o değilmiş generalim, yer yarılmış bu kız içine girmiş; general, o günlerde ölüme boyun eğmediyse, ölmek için yeterli öfkeden yoksun olduğundan değildi bu, aşktan ölmemeye acımasızca hüküm giydiğini biliyordu da ondan; hükümdarlığının ilk günlerinde, bir falcıya başvurup da hiçbir yerde, ne avucunda, ne iskariibil kâğıtlarında, ne kahve telvesinde, hiçbir yerde okunamayan yazgısının anahtarlarını su çanağına bakıp okumasını istediğinde işin aslını öğrenmişti, o zamandan beri biliyordu; bilici suların durduğu çanaklarda, kabul salonunun bitişiğindeki yazıhanede doğal bir ölümle öldüğünü görmüştü, doğduğundan bu yana her gece uyuduğu gibi, yüziüstü yere kapanmış gördü kendini, üstünde rütbesiz, şayak üniforması, ayağında çizmeleriyle altın mahmuz, sağ kolunun başının altında kıvrılmış, yaşı da belli değil, 107 ile 232 arasında bir yaş.

Sonbaharının başlangıcında, ölüsü aslında Patricio Aragonés'in cesediyken, onu bu durumda bulmuşlardı, yıllar sonra bizler onu yine bu durumda bulduk, öyle bir belirsizlik anıydı ki, hiç kimse, akbabaların didik didik ettiği, denizin derinliklerinden fışkırmış asalaklarla kaplı bu ihtiyar bedeninin onun olduğuna inanamadı. Çürüyüp küçük bir heykele dönüşmüş elinin, patırtılı günlerde inatçı bir kızcağzın çektiği cefa yüzünden sürekli göğsünün üstünde durduğuna ilişkin hiçbir belirti yoktu, kimliğini tamtamına kamtlayacak bir iz de bulamamıştık. Olayların bizim çağımızda böyle gelişmesi tuhaf gelmiyordu doğrusu, değil mi ki en görkemli günlerinde bile kişiyi varlığı konusunda kuşkuya düşürecek yeterli nedenler vardı, uşakları bile yaşmı doğru dürüst bilmiyorlardı, ne kargaşalı dönemler görülmüştü, bağış balolarında seksen yaşında gösteriyordu da, toplantılarda altmış, ulusal bayramlarda kırkın bile altında gösteriyordu. Güvenlik mektubu sunan son diplomatlardan Büyükelçi Palmerston, ülkemizde okunması yasaklanan anılarında, onun gerçekten görüldüğü kadar ihtiyar mı olduğunu, yoksa bu yıpranmışlığın, başkanlık sarayındaki düzensizlikten, bakımsızlıktan mı ileri geldiğini kestiremediğini belirtiyordu: yığınla kâğıt parçasının, hayvan gübresinin, geçitlerde uyuyakalan köpeklerden artan yemek kırıntılarının arasından geçmek zorundaydım>> gümrüklerde hiç kimse hiçbir konuda bilgi veremiyordu, ben de özel dairesinin birinci kâtını işgal etmiş cüzzamlılarla yatalaklardan yardım istemek zorunda kaldım, beni kabul salonuna götürdüler, tavuklar salon hahlarındaki düşsel başak tarlalarını gagalıyorlardı, bir inek, duvardaki başpiskopos portresinin bezini yemeye çalışıyordu; küp gibi sağır olduğunu hemen anladım, ne konuda soru sorsam ilgisiz bir yanıt verdiğinden değil, kuşların şakımadıklarına üzüldüğünü söyledi, oysa kuş

çığlıklarından durulmuyordu odada, tan ağarırken bir ormanda yürüyor gibiydiniz, güvenlik mektubu sunma törenini ansızın yarıda kesti, duru bir bakışla baktı ve elini kulağına arkasına tutarak pencereden dışarısını, bir zamanlar denizin bulunduğu tozlu ovayı gösterdi, ölüleri mezarlarından uğratacak bir sesle, geçen katırlara kulak vermemi istedi, dinle sevgili Stetson, deniz geri dönüyor. Bu çökmüş ihtiyarın, bir zamanlar, yönetiminin ilk yıllarında, hiç beklenmedik anlarda, eli palalı çıplak ayaklı bir Guajiro Kızılderilisinin koruyuculuğunda, gönüllü seçtiği milletvekilleri ve senatörler eşliğinde kentleri dolaşmaya çıkan o büyük kurtarıcı olduğuna inanmak güçtü; ekinler üstüne bilgi toplardı, malların durumu nasıldı, insanların davranışları nasıldı, alanda, mango ağaçlarının gölgesinde hasır sallangaçlı iskemlesinde kitap okur, o günlerde başından eksik etmediği ustabaşı kasketiyle yelpaze lenir, sıcağın içi geçer gibi olsa da, konuşma sırasında en ufak bir ayrıntının havada kalmasına izin vermezdi, çevresine topladığı kadınlarla erkekleri küçük adları ve soyadlarıyla çağırırdı, sanki bütün ulus, halkının nüfus kütüğü, istatistikler ve sorunlar belleğine kazılmıştı; gözlerini açmadan çağırırdı beni, gel bakalım Jacinta Morales, dedi, geçen yıl güreş tutup yere yıktığı ve bahis sonucunda bir şişe hint yağı diplettirdiği oğlana ne olmuştu; ya sen Juan Prieto, dedi bana, solucanları kulağından dökülsün diye okuyup üflediğim damızlık boğan ne oldu, ya sen Matilde Peralte, şu kaçak kocanı sağ salım geri getirmem karşılığında bakalım ne vereceksin bana, bak burada, boynuna ip dolayıp sürüldük buralara; bir daha yasal eşinden, biricik karından kaçarsan zindanlarda çürütürüm seni diye uyarmıştı kocayı, sonra verdiği cezayı hemen uygulama tezcanlılığı içinde, kasabın birine, hileye başvuran bir veznedarın ellerini halkın gözü önünde kesmesini buyurmuştu; bahçelerden birinden domates topladı, ziraat memurlarının önünde bir uzman havasıyla tattı domatesleri, bu toprak, dedi, erkek eşek gübresi istiyor, devlet üstlenmeli bu işi, diye buyurdu, sonra halk arasında dolaşmaktan vazgeçti

çip pencereden bana seslendi, kahkahadan kırılıyordu, sen ha Lorenza Lopez, yirmi yıl önce bana armağan ettiği dikiş makinesi ne olmuştu, sordu, ben de, cartlağı çekti generalim, dedim, unutmayın ki, ne eşyalar ne de biz insanlar dayanabiliriz bir hayat boyu; o, tam tersini ileri sürdü, dünya sonsuzdur, dedi, sonra sokak ortasında yolunu bekleyen resmi zevatı hiçe sayıp tornavidayla makine yağına sarıdı, başladı makineyi sökmeye, arasıra çaresizlikten boğa gibi homurda nıyordu, yüzü gözü yağ içinde kalmıştı, gelgelelim üç saat sonra makine, ilk alındığı günkü kadar iyi dikmeye başlamıştı, çünkü o dönemde, günlük hayattaki en ufak bir terslik onun gözünde en önemli devlet sorunu kadar büyük bir önem taşıyordu, mutluluk dağıtarak, asker kurnazlığıyla ölümü tavlayabileceğine yürekte inanıyordu. Bu elden ayakta düşmüş ihtiyarın bir zamanlar onca büyük bir egemenlik sürdürdüğüne inanmak güçtü doğrusu, bir zamanlar saat kaç diye sordu mu, siz nasıl buyurursanız yanıtını alırdı, doğruydu da, saatleri işine geldiği gibi değiştirmekle yetinmez, resmi tatil günlerini de oynatırdı, tek isteği, tatilden tatile, o çıplak ayaklı Kızilderilinin, ağlaç suratlı senatörlerin ve her köy alanında en gözüpek horozlarla dövüşmeye hazır eşi bulunmaz horozlarının eşliğinde bütün ülkeyi dol aşabilmektir, bahisleri kendi eliyle yazardı, dövüş çukurunun temeli kahkahalarla sarsılırdı; başkan, müzik sesini, havai fişeklerin gürültüsünü bastıran o garip, borazansı kahkahalarından birini attı mı, bizler de gülmek zorunluğunu duyardık; o susunca, içimize bir acı çökerdi, onun horozları bizimkileri çökertti mi, rahat bir soluk alır, sevinçten haykırmaya başladık; horozlarımızı yenilmek üzere yetiştirirdik, öyle ki bir tanesi bile yüzümüzü kara çıkarmadı, zavallı Dionisio Tguaran'ın uğursuz horozunu saymazsak, garip, kudretlinin boz horozunu bir saldırışta sugötürmez bir şekilde yere yıkmıştı; önce başkan koştu çukura, kazananın elini sıkı, sen aslan gibi bir adamsın dedi tatlı bir sesle, bunca zaman sonra birinin, istemeden de olsa kendisini yenilgiye uğratmasından keyiflenmişti, şu kırmızı

horozu kaç para istersin, dedi, Dionisio Tguaran titrek bir sesle, horoz sizindir generalim şeref benim, karşılığını verdi sonra coşkunu kalabalığın, müzik seslerinin, kahraman kırmızı horozu karşılığında kendisine verilen altı soylu horozu aydınlatan fişeklerin arasından evine yürüdü, nedense yatak odasının kapısını kilitledi o gece, bir kantar kabağı dolusu içki içti, sonra hamağın ipiyle astı kendini zavallı, general, mutlu gelişlerinden sonra arkasında nasıl uzun bir ölümler zinciri bıraktığını, çanak yalayıcı muhafızlarının, adlarını doğru dürüst çıkaramadığı tanışlarını hain damgasıyla sonsuza dek mahkûm ettiklerini bilemezdi ki, armadillo yürüyüşüyle^ ardında keskin terden bir iz bırakarak, sakalları uzamış, ülkeyi boydan boya tanyor; ansızın bir evin mutfağında, yardıma hazır bir büyükbaba kimliğiyle belirveriyor, ev halkını korkudan sapır sapır titretiyordu, su kabağıyla bakraçtan su alıyor, çorba çanağına dahp et parçalarını yakalayıp çıkartıyordu, çok şen, çok doğal bir hali vardı, girdiği evin bu uğrayışla sonsuza dek damgalandığını düşünmüyordu, herhangi bir politik hesap ya da sevgi gereksinimi de yoktu bu seferki davranışının kökünde, içinden öyle geliyordu, gücü, sonbaharının doruğunu yansıtan uçsuz bucaksız bir bataklıkla dönüşmemişti daha, gözlerimizin önünde kaynağından fışkıran deli dolu bir çağlayandı; ağaçlara elini sallasa, yemişler bitiyordu dallarda, onun buyruğuyla gelişip serpiliyorlardı, hayvanlarla insanlar, esenliğe kavuşuyorlardı; yağmurun, ekinlere zarar verdiği bölgelerden alınıp kurak topraklara götürülmesini buyurmuştu ve dediği olmuştu da efendim, gözümle gördüm, kendisi daha bu gücüne inanmazken, çok önceden yayılmıştı efsanesi, kendisi daha belirtgelerin, karabasan yorumlayan bilicilerin tutsağıyken, tepesinde bir kuş öttü diye, biraz önce çıktığı yolculuğu yarıda kesiveriyordu sözgelimi, annesi Bendicion Alvarado çift sarılı bir yumurta buldu diye halkın önüne çıkışını erteliyordu, her yere peşinden giden, onun asla veremeyeceği söylevleri veren tez canlı senatörlerle milletvekillerini de defetti başından, çünkü düşünce kendisini bom

boş, kocaman bir evde görmüştü, çevresine doluşan, gri smokinler giymiş soluk yüzlü adamlar, kasap bıçaklarıyla delik deşik ediyorlardı gövdesini, gülümsüyorlardı, öylesine hınçla saplıyorlardı bıçaklarını, ne yana dönse, ya yüzüne, ya gözlerine doğrultulmuş bir kama çıkıyordu karşısına, bu kurban töreninden pay almaya kararlı kan içici, gülec, suskun cellatların arasına kıştırılmış görmüştü kendisini ama ne öfke duyuyordu ne de korku, yaşam gücü çekilip gittikçe artan, yoğunlaşan bir erinç duygusu bastırıyordu, sanki ağırlıksızdı, pırıl pırıl bir saflıktaydı, katillerinin gülümseyişlerine gülümseyerek karşılık veriyordu, beyaz badanalı duvarları öz kanıyla kızıllaşan bu düşler evinde evet, onlar adına da gülümsüyor du, kendi adına da; yalnız düşünde oğlu olarak gördüğü biri, kasığına bir bıçak saplayınca, son soluğu da uçtu gitti, öz kanı bulanmış bir battaniyeyle yüzünü örttü, yaşarken tanımayanlar, öldükten sonra da tanınasınlar; ama cançekişir ken çırpınışlarım, o kasılmalar öylesine sahici gibiydi ki, can dostum sağlık bakanına bu düşten söz açmadan edemedim; bakan, buna tıpatıp benzeyen bir ölümün tarihte bir kez daha geçtiğini söyleyerek, onu büsbütün şaşkınlığa düşürmüştü, yaa generalim efendim, General Lautaro Munoz'un sayfa uçları dağlanmış koca kitaplarından birinde böyle bir olay okumuştum; tıpatıp aynıydı anacığım, üstelik öykü okunurken, düşünde unuttuğu bir ayrıntıyı da anımsamıştı, ansızın başına çöktüklerinde, ortalıkta yaprak kımıldamazken, başkanlık sarayının bütün pencereleri birden açılıvermişti, hem bedenindeki yaraların sayısı da öyküde belirtilen kadardı, tam yirmi üç tane; bir haftaya kalmadan, korkunç bir rastlantı sonucu düşü doğrulandı, senato ile yüksek mahkeme, korsanlarla onlara yardakçılık eden silâhlı kuvvetlerin saldırısına uğradı, şanlı atalarımızın görkemli bayrağı yanıp kül olmuştu; başkanlık balkonundan, alevleri gece çok geç saatlere kadar izleyebiliyordu, yine de, general hazretleri, temel taşlarını bile çalmışlar haberiyle çıkageldiklerinde, yüzü hiç değişmemişti, saldırıyı düzenleyenleri, herkese ibret olacak bir ce

zaya çarptıracağına andıçmıştı, gelgelelim hiçbirini yakalanamadı, bize atalarımızın evine tıpatıp benzeyen bir ev yaptıracığına da söz vermişti ama evin kara yıkıntıları ta günümüze kadar hiç el sürülmeden durdu; bu karabasanın cinlerini defedeyim kaygısıyla kolunu bile kıpırdatmadı, tam tersine, eski cumhuriyetin yasama ve yargı organlarını yürürlükten kaldırdı hemen, artık yönetiminin ilk yıllarındaki gibi görünüşü kurtarma zahmetine katlanmıyordu, senatörlere, milletvekillerine, yüksek yargıçlara bol keseden onur ve para dağıttı, onları mutlu ve uzak birtakım elçiliklere sürdü; yanında yalnızca bir an başının ucundan ayrılmayan palalı Kızılderili'nin ıssız gölgesi vardı artık, içtiği suyun, yediği yemeğin tadına o bakıyor, hep biraz uzağında duruyor, evimde kapıyı bekliyordu; bu yüzden başkanın gizli sevgilim olduğu dedikodusu yeri göğü tutmuştu, aslında, ayda bir iki kere, iskambil falı baktırmak için geliyordu bana, evet o yıllarda kendini ölümlü sanıyordu, kuşkuculuk gibi bir erdemi vardı, yanlış yapmaktan kaçınmıyordu, köylü içgüdülerinden çok kâğıt destesine bel bağlıyordu, karşıma geçtiği ilk gün kadar kaygılı ve yaşlıydı hep, tek söz söylemeden, ayaları karakurbağa karnı kadar pürüzsüz ve gergin avuçlarını önüne uzatıyordu, uzun el okuyuculuğu sanatım süresince böyle ellere ne önceleri rastlamıştım ne de sonra rastladım, iki avucunu aynı anda, sessizce ve yalvarırcasına masaya bırakıyordu, onulmaz bir çaresizlik içinde ve bana öyle tasalı, öyle umutsuz görünüyordu ki, çatlak ayalarından çok, yatışmak bilmeyen hüznüyle, dudaklarının titreyişiyle, kuşkunun yiyip bitirdiği ihtiyar yüreğiyle ilgileniyordum; o günlerde bildiğimiz bütün falcılık yöntemleri avuçlarında sımsıkı tuttuğu kara yazgıyı apaçık gösteriyordu, daha desteyi keser kesmez, kâğıtlar, bozbulamk çamurlu suya dönüşüyordu, fincanının dibindeki telve, çamura kesiyordu; kendi geleceğine, mutluluğuna, davranışlarının akışına ilişkin ipuçlarının tümü silinmişti, öte yandan onunla alıverceği olan herkesin yazgısı açısından hepsi apaçık ortadaydı, anası Bendicion Alvarado'yu o ihtiyar halinde, gözle

ri renkleri bin güçlkle seçerken, ecnebi adlı birtakım kuşlar boyarken görmüyor muyduk, o zehir buğusu saçan odalarda zavallı anacığım, kentimiz korkunç bir kasırgayla allak bulak oluyordu, taşıdığı kadın adına hiç de yaraşmayan bir duruma düşüyordu, yeşil maske takmış, eli kılıçlı bir adam görmüştük, acılar içindeydi, dünyanın hangi bölgesinde olduğunu soruyordu, iskambiller adamın her salı, öteki günlerden daha büyük bir hızla generale yaklaştığım söylediler, yaa, dedi, peki adamın gözleri ne renkti, iskambiller, bir gözü ışığa tutulmuş şerbet renginde, dediler, öbür gözüyse karanlıkta duran şerbet gibi, yaa dedi, peki neydi bu adamın niyeti, işte o zaman son kere iskambillerin sırrını açıkladım ona, yeşil maske, dedim, döneklidir, ihanettir, yaa dedi büyük bir güvenle, kim olduğunu anladım bile, Allah belâsını versin diye haykırdı, Albay Narciso Miraval'mış, en sevdiği yaverlerinden biri; iki gün soma durup dururken, kendi beynine bir kurşun sıkıverdi adamcağız, zavallı; bundan sonra ulusun yazgısı ve tarihi hep iskambillerin kehanetlerine göre ayarlanır oldu, bir gün eşsiz bir kadın biliciden söz edilinceye kadar, yanılmak bilmeyen sulardan ölümün sırrını çözüyormuş, general gizlice onu yoklamaya gitti katır sırtında, eli palah koruyucu meleğinin dışında tanık almadı yanma, ta tepelere, bilicinin torununun torunuyla oturduğu tepelere, üç çocuklu bir torun torunu, geçen ay ölmüş kocası, giderayak onu gebe bırakmış; bilici, yarı yatalak yarı kördü, general onu kapkaranlık bîr yatak odasının ta dibinde buldu, kadın ellerini çanağın üstüne tutmasını söyleyince, sular yumuşak, içerlerden vuran duru bir ısıltıyla yandılar^ kendini gördü suda, tıpatıp kendi, yerde yüzüstü yatıyordu, rütbesiz, şayak bir üniformayla, çizmeleri ve altın mahmuzuyla, burası neresi diye sordu, uyuyan sulara baktı kadın, bundan geniş bir oda değil, dedi, masayı andıran bir şey görünüyor, bir serinletici, denize bakan bir pencere, duvarlar beyaz, at resimleri var duvarlarda, ejderha resimli bir bayrak, yaa dedi yine, kabul salonunun bitişiğindeki yazıhaneyi hemen tanımıştı, peki, kötü mü

olacak ölüm, diye sordu kadına, kötü bir hastalık sonucunda mı, hayır, dedi kadın, uyku sırasında, hiç acı çekmeden, yaa dedi yine, peki ne zaman diye sordu titreyerek, geceleri rahat uyuyabilirsin, dedi kadın, çünkü benim yaşıma gelmeden şana ölüm yok, 107 yaşındaymış, yalmz 125 yılı da aşmıyacak bu süre general; yaa, dedi ve bir çırpıda zavallı, hasta kadını yatağında boğuverdi, kimse ölümünün nasıl olacağını öğrenenlesin diye altın mahmuzunun kayısıyla boğdu kadını, hiç içi yanmadan, ürpermeden, usta bir cellat gibi, bu dünyada kendi eliyle öldürme onurunu başışladığı tek canlı hayvan ya da insan, savaşta ya da barışta bu zavallı kadıncağız. Sonbaharının gecelerinde buna benzer hunharlıklarını anınca, yüreği burulmuyordu, tam tersine, neyin yapılması, neyin yapılmaması gerektiği konusunda örnek dersler diye değerlendiriyordu bu tür olayları, hele Manuela Sanchez'in tutulan güneşin karanlığına karışışından sonra, zorbalığının doruğunda yaşamaktan büyük tat alıyordu, ciğerlerini yakan aldatılma öfkelerini birazcık hafifletebiliyordu böylece, rüzgârın mandalina ağaçlarındaki küçük çanlarına kulak vererek hamağa uzanıyor, uykusunu zehreden bir kinle Manuela Sanchez'i düşünüyordu, toprağın, denizin ve havanın bütün güçleri, kızın ardına düşmüşlerdi; hiç iz bırakmadan, güherçile çöllerinin insan ayağı değmemiş bölgelerinde onu arıyorlardı, nereye gizlenmiş olabilirsin anasını bellediğimin, diye düşünüyordu general, benim elimin uzanamayacağı, buyruk veremeyeceğim bir yere mi gizlendim sanıyorsun anasını bellediğimin; yüreği kabarmıca, göğsünün üstündeki şapka da kılmıdıyordu, öfkeden kendinden geçmiş yatıyordu, anasının bitimsiz sorularını yanıtsız bırakarak; oğlum, neden güneşin tutulduğu ikindiden bu yana tek söz çıkmadı ağzından, diyor du kadıncağız, karşılık vermiyordu, boşver ana deyip kalkıyor, kan öfkeyle, kocaman, öksüz ayağını sürüyordu, onulmaz bir yara almıştı gururu, neden, neden bunlar başıma geldi, tabii eşşoğlu eşşeklik ettim, eskisi gibi yazgıma yön vermeyi başaramadım, bir orospunun evine anasının izniyle gi

rip çıktım, Francisca Linero'nun, Vereda de los Santos Higuerones'teki serin, ıssız çiftliğine böyle mi girmişti oysa, o zamanlar hükümdarlığın gözle görülür yüzü, kendi öz yüzüydü daha, Patricio Aragones'inki değil; kapıyı vurmada, kocaman guguklu saatin on biri çalışma kulak vererek, o ezgiye uyarak gönlünce dalmıştı çiftliğe; ben o sırada, tараçadan altın mahmuzun metalsi tangirtısını duydum ve bir şahmerdanı andıran, tuğla zemine güvenle basan bu adımları ancak onun atabileceğini sezdim, general, daha tараçanın iç kapısından girmeden, iliklerimde duydum onu, sapsarı ıtrıların arasında bir çulluk, saat on bir türküsünü tutturmuştu, sonra saçaklardan sarkan muz hevenklerinin özlü kokusuna küsmüş bir lavanta çiçeği, evet o uğursuz ağustos salısının ışığı, avludaki muz ağaçlarının yeni yeşeren yapraklarındaydı, kocam Poncio Daza'mın tan ağarırken vurup arka ayaklarından astığı ve balları kaplan derisi şeritlerle kabuklarından akan muz hevenklerinin yanına kanamaya bıraktığı geyik ölüsünün üstünde gönlünce oyalanıyordu. Bir düştekinden daha iri, daha ciddiydi başkanım ilk bakışta, çizmeleri çamura bulanmıştı, ceketi terden sırlısklamdı, silâh kuşanmamıştı, arkasında, eli palasının kabzasında kıpırtısız dikilen çıplak ayaklı bir Kızılderili'nin gölgesi koruyordu onu; ben o kaçınılmaz gözleri gördüm ve uyuklayan genç kız elini; en yakın daldan bir muz kopardı, ağzını şaplatarak, gözlerini çekici Francisca Linero'dan ayırmadan iştahla yedi, kadıncağız, yeni gelinlere özgü utangaçlığıyla ne yapacağını kestiremeden bakıyordu, gönlünü eğlendirmeye gelmişti buraya ve ona kimse engel olamazdı. Yanıma oturan kocamın ürkek soluklarını duyuyordum, ikimiz birbirimizin ellerini tutarak öylece kaldık, bu anlaşılmasız ihtiyarın, beni gördüğü andan sonra gözlerini bir an üstümden ayırmayan, kapının iki adım berisinde muz üstüne muz yiyip kabukları omuzunun üstünden arkaya avluya fırlatan bu ihtiyarın inatçı bakışları altında kartpostal yüreklerimiz, büyük bir korkuyla birleşmişti, bütün hevengi bitirdikten, ölü geyiğin yanında bomboş bir dal

biraktıktan sonra çıplak ayaklı Kızılderili'ye bir işaret verdi, Poncio Daza, bir dakikalığına dostum Kızılderili'yle gider misiniz, diye buyurdu, azıcık işim var; korkudan ölecektim neredeyse, yine de canımı kurtarmak için tek çarenin, kendimi onun ellerine bırakmak olduğunu sezmiştim, yemek masasının üstünde, dantellerin arasında bedenimin yolunu bulmasına yardım ettim, amonyak kokan soluğu içimi altüst etmişti, pençesiyle yırtıp attı donumu, parmaklarıyla oramı buramı yokladı, Tanrım ne feci, ne talihsizlik, o sabah geyiğin derdine düşmüş yıkanamamıştım, uzun kuşatmalardan sonra meramına erdi ama çarçabuk, beceriksizce, olduğundan ya daha yaşymışçasma, ya da çok daha genç, işini ne zaman bitirdiğini anlayamadım doğrusu, ama elinden geleni yapmıştı, derken genç irisi, yapayalnız bir öksüz gibi sıcak gözyaşlarına boğuldu, öyle yürekte ağlıyordu ki, yalnız ona değil, dünyadaki bütün erkeklere acımak geldi içimden, parmaklarımla alnını ovuşturdum, yatıştırmaya çalıştım, üzülmeğin general, hayat uzundur, bu arada palalı adam, Poncio Daza'yı muz korusuna sürüklemiş, parça parça doğramıştı. Dilimlerin inceliği yüzünden gövdesini bir türlü biraraya getiremedik, domuzlar didiklediler zavallıyı; başka çıkar yol yoktu, dedi başkan, öldürülme, can düşmanım kesilirdi hayat boyu. Saltanatına ilişkin bu imgeler ta uzaklardan gelip gelip vuruyor, gücünün yoğun tuzundaki sulanmayı gördükçe burukluğu artıyordu, evet, bir tutulmayı bile kurnazca değerlendirememişti, domino masasında General Rodrigo da Aguilar'm buzlu bakışlarının karşısında, ansızın kara bir öfke titretiyordu içini, palah koruyucu meleğinin eklemlerine ürik asit çökelir keli beri, kendini emanet ettiği tek silâhlı kişi, generaldi; öyleyken arasına, acaba diyordu, tek kişiye bunca güven ve yetki başına bunca derdi açmış olmasın, kendisini yabanıl bölgeler lideri kisvesinden ayıran, doğal yapağını kazıyıp önceden uygulanmamış hiçbir karar akıl edemeyen saraylı bir yatalağa çeviren, aziz dostum değil miydi, halka başka bir yüz göstermek gibi sağlıksız bir çözüm getirmişti, oysa eski iyi

günlerde, Kızılderili, yalnızca palasını savurarak tekbaşma kalabalıkları yarabiliyor, açılın alçaklar, hükümdarınız geliyor diye naralar atarak tekbaşma bir yol açmaya yetiyor da artıyordu bile, törende o alkış tufanında, gerçek yurtseverlerle sahteleri birbirlerinden ayırdedemiyordu tabii, Allah kahretsin, en büyük yaygarayı koparanların, yaşa, aslan diye haykıranların en tehlikeli hainler olduğunu o zaman nereden bilebilirdik, general general çok yaşa; oysa şimdi tersine dönmüştü işler, bunakça tutkularının zincirini koparıp kaçmayı başaran, rahmi ölüm saçan o kraliçeyi bulmakta bu silâhlar hiçbir işe yaramıyordu, Allah kahretsin diyerek her eline geçeni yere atıyordu; belli bir neden yokken oyunları yarıda kesiyordu, birdenbire dünyada kendisinden başka herkesin bir yer edindiği saplantısıyla bungunluğa kapılıyordu, ondan başka herkesin; bu erken saatte gömleğinin terden sırlıklam olduğunu ve denizin buğusundan yükselen leş kokusunu ayırarak derek; fitiğindeki ince flüt sızlayışım, burulüşü havanın nemine yoruyordu, söylediklerine kendi de inanmadan; pencerenin önünde, kımıltısız, kentnin garip ışıklarına bakarken, dünyadaki tek canlılar, vakıf hastanesinin saçaklarından korkuyla uçuşa geçen akbaba sürüleriymiş gibi geliyordu, bir de, alandaki köşesinde, hükümet konağının penceresindeki ihtiyarın varlığını duyup ürperen, bastonunu telâşla onun yüzüne doğru sallayan, anlayamadığı, doğru dürüst duyamadığı yine de o bunalımın etkisiyle kötü bir belirtge olarak yorumladığı birtakım sözler haykıran kör dilenci, uzun, yaşlı bir pazartesi gününün sonunda da, nemdendir diye yinelemekten geri kalmadı, kendini avuttu, uyku ilacı şişesinin buzlu camındaki çisentiye kulak vererek uykuya daldı, sıçrayarak uyandı birden, kim var orada; yalnızca kendi yüreği, tan ağarırken horozların acayip suskunluğu yüzünden içi daralmıştı; o uyurken, evrenin gemisi sanki bir limana varmıştı, buğularda yüzüyordu, ölümü, olur olmaz belirtgelerden de, insan kafasının yarattığı en gelişkin bilimlerden de daha iyi kavrama yetisine sahip gök ve kara hayvanları korkudan çıt çıkarmıyor

lardı, hava yoktu, zaman yön değiştiriyordu; yerinden kalkarken, her adımda yüreğinin biraz daha sıkıştığını, kulak zırlarının çatlayacak hale geldiğini, burnundan kaynar sular boşandığını duyuyordu, ölüm işte, diye düşündü, üniforması kana batmış; yok generalim, kasırğa yüzünden bunlar, eşi görülmemiş bir kasırğa, Karayiplerin eski bitişik düzenini altüst etti, adaları darmadağın savurdu ötelere, korkunç sinsi bir afet; yalnız o, garip önseziyle, daha köpeklerle tavukların kaçışması başlamadan birşeyler olacağını anlamıştı, kasırğa öylesine ansızın bastırmıştı ki, korkudan çılgına dönen görevlilerin yarattığı kargaşada doğru dürüst bir kadın adı yakıştıracak zaman bile kalmamıştı; denilenler doğru generalim, diye geldiler yanıma, evet, ülke cehenneme dönmüştü, kapıları, pencereleri uzun sırlıklarla desteklemelerini buyurdu, geçitlerde nöbetçileri yerlerine bağladılar, tavuklarla inekleri zemin kattaki yazıhanelere kilitlediler, ürküye kapılmış bu karanlıklar beldesinin en büyük alanından son sınır taşma kadar her yerde, her şey olduğu yere çakıldı, başkanın verdiği kesin buyrukla ulus, yerinden kıpırdayamaz hale geldi, ilk panik belirtisinde, önce iki kere havaya ateş edilecek, sonra vur emri verilecekti, yine de döne döne esen, kurşun geçirmez kapılarda jilet çatlakları açarak inekleri önüne katan rüzgârların kesici gücüne kimsecikler engel olamadı; dili bağlanmış, kendine sorup duruyordu, enlemesine yağın bu yağmurun gümbürtüsü de nereden geliyor, volkanik püskürtülerle balkon yıkıntıları, orman ve deniz dibi hayvanlarının kalıntılarını kusuyor yağmur; kafası, tufanın ne boyutlara ulaştığını kavrayabilecek kadar duru değildi, sellerin arasında aylak aylak dolaşıyor, ağzında misk otunun çeşnisi, neredesin ki ağzına tükürdüğümün Manuela Sanchez'i diye mırıldanıyordu, Allah kahretsin, hangi deliğe girdin de öcümün kudurgan seli yakana yapışmadı? Kasırgayı İzleyen dinginlikte, kendini en yakın adamlarıyla birlikte, bir zamanlar kabul salonu olan yıkıntılar denizinde bir kayıkta yüzer buldu, küreklere asıldılar, hiçbir şeye toslamadan arabaların durduğu bölme

den çıktılar, palmiye kütüklerinin, alanın yıkılmış direklerinin arasından geçtiler, doğru katedralin ölü körfezine; bir an generalin içi bir sezgi kıvılcımıyla yandı, hiçbir zaman egemenliğine tam anlamıyla sahip çıkamamıştı, çıkamayacaktı da, içi bu acı kesinlikle ezilirken, kayık, durmaksızın değişen seyreklikte boşluklara doğru yol ahyordu; mihrabın üstünden sarkan zümrüt salkımlarına doğru, diri diri gömülmüş genel valilerin, büyü çözülmesine kurban gitmiş piskoposların ve generalin, okyanus denizleri amirali adına kemikleri aramızda kalsın diye yaptırdığı bomboş türbenin üç karavelayla süslü granit burnunu geçerek, papazlar evinin kanalını aşarak içavluya girdik, çeşit çeşit moyara balıklarının, Hint sümbüllerinin, günebakanların içice yaşadığı beton zemin, ışıklı bir cam kavanoza dönüşmüştü, Biscayan rahibeleri manastırının iç kapayıcı derelerinden hızla geçtik, bırakılmış hücreleri, müzik odasının gizli havuzunda yüzen arpı, yemekhanenin uyuyan sularının derininde uzun, üstü yemeklerle donanmış bir masada, sulara kapılıp boğulmuş bir bakireler soyu gördük; başkan, ışıklı göğün altında bir zamanlar kentin bulunduğu o geniş, gölsü boşluğu gördü bir pencereden ve o zaman, generalim denilenler doğru, sözlerine inandı, evet, bu belâ ben Manuela Sanchez'in anısından kurtulayım diye dünyanın başına geldi, Allah kahretsin, Tanrının yöntemleri bizimkilere göre ne kadar da acımasız diye düşündü, bir zamanlar kentin durduğu, şimdi uçsuz bucaksızlığında dünya kadar boğulmuş tavuğun yüzdüğü çamurlara bakıyordu; bu çamuru yarabilen tek nesneler, katedralin kuleleri, işaret fenerinin ışıldadığı, genel valilik mahallesinin taş ve kârgir yapılarındaki güneşlenme taraçaları ve siklonda gemileri batmış son tanrıtanımaز göçmenlerin barındığı eski tutsaklar limanındaki adalar dizisine dönüşmüş ihtiyaç tepelerdi, bizler, ulusal renklerimiz boyanmış kayığın, yosun bağlanmış tavuk ölüleri arasından usulca süzülüşünü gözlerken, onun hüznünlü gözlerini, solgun dudaklarını, yağışların durması, güneşin yeniden parlaması için haç çıkaran dalgın elini

de gördük ve el, boğulmuş tavuklara hayat verdi, sulara geri çekilmelerini buyurdu, çekildiler; bir curcunadır gidiyordu, çan sesleri, şenlik fişekleri arasında, yeni yapılara ilk taşların konulduğu kutlamırken, kasırga denilen canavarı püskürtebilen en güçlü büyüğümüze alkış tutmak amacıyla binlerce kişi alana koşarken, biri, koluna girip başkanımızı balkona çıkardı, çünkü o gün halkı, her zamankinden daha büyük bir gereksinim duyuyordu onun yatıştırıcı sözlerine, tam içeri çekilecekti ki, her ağızdan aynı anda yükselen ya ya ya şa şa şa, general general çok yaşa çıktığı, uğursuz denizlerden esen bir rüzgâr gibi barsaklarına saplandı, yönetiminin ilk yıllarından bu yana, aynı anda kentin tümüne görünmenin yarattığı güvensizliği yakından bilirdi, sözcükler dudaklarında dondu, ölümcül bir kafa duruluğuyla cesaretsizliğini kavradı, çılgın kalabalığın karşısına boy hedefi olarak dikilme gözüpekliğini ne şimdi gösterebilecekti, ne sonra, asla, bizler alandan o uçucu imgeyi gördük yalnızca, şayak üniformalı, elle tutulmaz bir ihtiyarın, başkanlık balkonunda sessizce haç çıkardığını, bizleri kutsadığını ve hemen içeri çekildiğini gördük, ne var ki, o kaypak imge, onun orada olduğuna güvenmemize yetti, kent dışındaki konağın tarihsel mandalina ağaçları altında, bizim uyuduğumuz ya da uyanık kaldığımız saatler boyunca, o bizleri gözetliyordu, sallangaçlı iskemlesinde düşünce dalmıştı, anası Bendicion Alvarado'nun sukabağından silkelediği çekirdeklerin sesine kulak veriyordu, saat üçte bastırılan sıcakta, titreyerek izlediği anası, kümeisten iri bir tavuk yakaladı, kolunun altına kısırdığı gibi hayvanın boynunu ko-parıverdi, ama sevecenlikle, bir yandan da yumuşacık, anaç sesiyle ve gözlerimin içine bakarak, böyle habire düşünmekten, doğru dürüst yememekten verem olacaksın oğul, diyordu, bu akşam yemeğe kalsana diye yalvarıyordu, cançekişiriken kolunun altından kurtulmaması için iki eliyle yapıştığı boğazlanmış tavuğu göstererek aklını çelmeye çalışıyordu, peki ana, dedi, kalayım, günbatıma kadar, gözleri kapalı, öylece oturdu sallangaçlı iskemlede, uyumadan, tencerede

kaynayan tavuğun tatlı kokusunun uyuşukluğuyla, bu arada hayatlarımıza yön vererek, çünkü yeryüzünde tek güvence-miz, onun orada olduğunu bilmemizdi, ne veba, ne kasırğa, ne Manuela Sanchez'in çevirdiği dümen, ne de zaman işleyebilirdi ona, bizim adımıza düşünenimizdi, kurtarıcımız olma mutluluğuna kendini adanmıştı, çıkarımıza aykırı hiçbir karar vermeyeceğine ilişkin inancımızdan ötürü güvenliydi, bütün bu belâların altından yalnızca aklalmaz cesareti ya da sonsuz uyanıklığı aracılığıyla kalkmamıştı ya, içimizde yazgımızın gerçek boyutunu derinlemesine bilen tek kişi oydu, nasıl mı ulaşmıştı o noktaya anacığı, şöyle, doğudaki son sınıra, ulusun onurunu savunurken şehit düşen son askerin adının ve ölüm tarihinin kazdığı son tarihsel mezar taşına doğru çıktığım yolculuğun sonunda, komşu ülkenin karanlık, buzlu kentini görmüştü ve o bitmez çisentiye, is kokan sabah sisini, elektrikli tramvaylara binmiş takım elbiseli, süslü adamları, başları sorguçu beyaz Fransız kadanalarının çektiği gotik cenaze arabalarını, aristokrat ölümlerini, katedralin basamaklarında gazete kâğıtlarına sarınıp uyuyan çocukları görünce, tüh Allah kahretsin, ne acayip adamlar bunlar, diye haykarmıştı, şair mi ne bunlar, değiller generalim, egemenliği ellerinde tutan Gotlar bunlar dediler ona; yolculuktan bambaşka bir aydımlanışla dönmüştü, evet, bu çürümüş guava kokan rüzgârla, bu pazar yeri kargaşasıyla, yoksulluğun şu anayurdunda karanlık inerken insanın içine çöken derin hüznle boy ölçüşebilecek bir şey yoktu dünyada, sınırları aşmayacaktı artık, hayır, düşmanlarının dediği gibi koltuğundan kalkmaktan korktuğundan değil, bir erkek, ormanda biten ağaca benzer anacığım, inlerini ancak avlanacak bir şey bulmak için bırakan yabanıl hayvanlara benzer de ondan dedi, siesta saatinin ölümcül kof duruluğuyla yıllar öncenin uyuşuk bir ağustos perşembesini anımsayarak, o gün, tutkusunun kısıtlılığını itiraf etmişti, başka ülkelerden, başka zamanlardan gelme bir savaşçıya açmıştı yüreğini, yazıhanesinin sıcak gölgeleğinde karşılaştığı bir dosta; içine kapah bir genç adamdı, ki

birli biri, bir yalnızlık damgasıyla ayırdıyordu ötekilerden, eşikten adımını atıp atmamakta kararsız, kımıldamadan durmuştu bir süre, loş ışığa, kızgın sıcakta yakılmış salkım tütsüsüne alşana kadar, neden sonra, döner iskemlede oturan, yumruğunu çıplak masaya dayamış ihtiyarı tanımıştı, öylesine sıradan, özelliiksiz biriydi ki kamuoyunun tanımına hiç mi hiç uymuyordu, ne yardımcı vardı yanında, ne de silâhlıydı, gömleği bir ölümlünün teriyle sırlıslam, şakaklarına baş ağrısını gidermek için ateş çiçeği yaprakları sarmışlar; demek karşımdaki paslanmış ihtiyar, çocukluğumuzda örnek bellediğimiz büyüğümüz, zafer düşlerimizin en soylu imgesiydi, inanılmaz gerçeği kavrayınca, yazıhaneye girdi, başarılarıyla tanımmayı haketmiş birinin duru, sağlam sesiyle adını bildirdi; çekingen, yumuşak bir tutuşla elimi sıktı, eli bir piskoposun eli gibiydi; general, kendisinden amacı belirsiz bir dava uğruna silâh ve yardım isteyen bu yabancıнын büyük tasarılarını büyük bir ilgiyle dinledi, bu dâva sizin de davanız sayılır ekselans; Alaska'dan Patagonya'ya kadar yeryüzündeki tutucu yönetimleri silip atacak toplu bir savaş adına donanım ve siyasal destek istiyordu; kaygıları generali de etkiledi, neden bu batağa saplandın sanki, diye sordu, neden ölmek istiyorsun ki Allah kahretsin; yabancı, en ufak bir alçakgönüllülük bile göstermeden, insanın yurdu uğruna ölmesinden daha büyük bir onur yoktur ekselans demişti, general gülümsemişti, acı mıştı, eşeklik etme, oğlum demişti, yurt demek sağ kalmak demektir hepsi bu, sonra masada duran yumruğunu açmış, ona avucundaki ufaklık misketi göstermişti, şu gördüğün meret, ya vardır ya yoktur, ancak avucunda tutuyorsan sahibi olursun, ulus da böyledir işte, demiş sırtını sıvazlayıp yoluna göndermişti oğlam, hiçbir yardımda bulunmadan, tek söz vermeden, kapıyı örten yaverine, biraz önce çıkan adamın peşini bırakın artde diye buyurmuştu, gözaltımda tutmaya çalışmayın demişti, ateş bunun iliklerine işlemiş, boka yaramaz ariuk. Siklondan sonraki döneme kadar bu deyimini bir daha duymadık ağzından, o dönemde siyasal tutuklular için yeni

bir af çıkarmıştı, bütün sürgünler yurda geri dönebileceklerdi, tabii yazar çizerlerin dışındakiler, onlar asla, dedi, onların iliklerine işlemiştir ateş, yalazlanan cins tavuklar gibi, bir tek işe yaramazlarsa hiçbir boka yaramıyorlar, politikacılar-dan beter bunlar, papazlardan bile, siyah-beyaz ayrımı da gözetmeyin, bırakın sürgünler dönsünler, ulusumuzun yeni yönetimi herkese mâledilsin, başkanın yeniden güçlenen silâhlı kuvvetlerin desteğiyle eski egemenliğine kavuştuğunu bilme-yen kalmasın; bakanların Kızıl Haç'm gezgin hastaneleri ve saha çadırlarıyla pazar günleri kumsalda ailece piknik yaptıklarını öğrenince, yabancı yardımla gelen besin, ilaç ve halk sağlığı gereçlerini yüksek rütbeli subaylar arasında dağıtmamış mıydı, kaç gemi yükü plazmayı, tonlarla süt tozunu sağlık bakanlığına satmışlardı, sağlık bakanlığı da vakıf hastanelerine yeniden satmıştı bunları, genelkurmaydaki subaylar, yeni sözleşmeleri, ulusa taze kan verilmesi yolundaki programları okur okumaz yüksek ilkelerini hemen bir yana attılar, bütün bu işler, Büyükelçi Warren'in, ulusuna ait gemilere karasularımızda kısıtlamasız avlanma hakkı tanınması karşılığında devletimize verdiği kredilerle yürütülüyordu; cehennem kadar, bu mereti ancak avucunda tutarsan sahibi olursun diyordu o, bir daha adı sanı duyulmayan o serüvenciye gösterdiği misketi anımsayarak, yeni kalkınma hamlesinden gurur duyuyordu gerçekten, en ufak ayrıntıyı bile sesiyle, bedeniyle bizzat yönetiyordu, yönetiminin ilk yıllarındaki gibi bataklıklarda, başında avcı şapkası, ayağında çizmelerle dolaşıyordu, kendisini yapayalnız gördüğü boğulmuş adam düşle-rindeki kentten bambaşka bir kent yaratılacak burada, şanı-na uygun bir kent, şu evleri lütfen kaldırm diyordu mühendislerine, şuraya yerleştirin de ayak altında durmasınlar; onlar da yerleştirdiler, şu kuleyi üç metre kadar yükseltin de halk, uzak denizlerdeki gemileri görebilsin; yükselttiler, lütfen şu ırmağın yatağını değiştirin; değiştirdiler; yanılırlara düşmeden, yürekliliği hiç elden bırakmadan bağlanmıştı bu kalkınma hamlesine, o heyecanla günlük devlet işlerinden öylesine

uzak kalmıştı ki çocuklar sorunu ortaya atıldığında, pat diye ansızın toslayıverdi gerçeğe, dalgın bir yaver ağzından kaçır-mıştı; yüzdüğü buluttan aşağılara uzanıp, hangi çocuklar, diye sordu general, bizim çocuklar efendim, iyi ama hangileri Allah kahretsin; o güne kadar, milli piyangoda çekim işlemini yürüten çocukların ordunun elinde olduğunu kendisinden gizlemişlerdi, gizlemeseler, neden hep başkanın biletinin kazandığını açıklarlardı çocuklar, kendilerine başvurup yakman ana babalara söylentilerin aslı olmadığını bildiriyor, akla yakın yanıtlar uyduruyorlardı, hep hainler yayıyor bu söylentile-ri, kışanının önünde gösteri yapanlara ateş açılıyordu; giriştiği-miz toplu bir kıymı da gizlemiştik başkandan, sırf keyfiniz kaçmasın diye general hazretleri, aslında, liman kalesinin zindanlarında çocuklar, en iyi koşullar altında yaşıyorlardı, moralleri yüksekti, sağlıkları yerindeydi, gelgelelim şimdi ne yapacağımızı şaşırarak, iki bin kadar çocuk var elimizde gener-alim. Piyangoyu sürekli kazanmanın yolunu hiç uğraşmadan bulmuştu, bیلardo bilyelerindeki kabartma sayıları görür görmez, öğleden beri alanda duran, kavurucu güneşin altında el-lerindeki numaralara bakıp mucize bekleyen telâşlı kalabalığın esinlettiği hilenin basitliğine ve gözkamaştırıcılığına ken-di de şaşmıştı ya, neydi o teşekkür çılgınlıkları, mutluluk dağı-tan büyüğümüz yaşasın, tarihin bir yanılığıyla tersine dönecek talih tekerleklerine, silik hayvan resimli biletlere, yıkık düşlerin kalıntılarında hâlâ direnme uğruna başka dünyala-rın ve başka zamanların kötü talihe karşı girişeceği kuşatma-ya düzülmüş ne övgüler, ne görkemli yaftalar; balkonu saat üçte açılar, kalabalıktan gelişigüzel seçilmiş, yaşlan yedinin altında olan üç çocuğu da getirdiler, yönetimin dürüstlüğünden kimse kuşkulanasın, her torbada, duran sıfırdan ona kadar numaralanmış onar bیلardo bilyesini güvenilir tanıklara gösterdikten sonra ayrı renklerdeki torbalan çocuklara da-ğıtıyorlardı, lütfen, dikkat bayanlar baylar, kalabalığın solu-ğu kesiliyordu, şimdi gözlerini bağladığımız çocukların her biri, elindeki torbadan bir bilye çekecek, mavi torbalı çocuk

tan başlayalım, sonra kırmızılı çeksin, en sonunda da sarılı, üç çocuk da ellerini torbalarına daldırıyor, dipte, birbirinin eşi dokuz bilyeyle buz gibi soğuk tek bilyeyi elliyorlar, önceden verdiğimiz emre uyarak, buz gibi olanı çıkarıyor, kalabalığa gösterip üstünde yazılı numarayı okuyorlardı yüksek sesle; böylece generalin kendine ayırdığı biletin üç numarası, günlerdir buz üstünde bekletilmiş bilyelerle tamamlanmış oluyordu, çocukların bizi ele verecekleri hiç aklımıza gelmedi generalim, öyle geç uyandık ki, artık onları üçer üçer kaçırıp saklamaktan başka yapılacak şey kalmamıştı, sonraları beşerlik, yirmişerlik kümeler oluşturduk, düşünün general hazretleri, ucundan bir tutunca çorap söküşü gibi gitti, bir de baktık, yurdumuzun kara deniz ve hava kuvvetlerindeki yüksek rütbeli subayların tümü de milli piyangodan aslan payım almışlar; generalin öğrendiğine göre, ilk seçilen çocuklar, ailelerinin izniyle balkona çıkmış, hatta fildişi kazılı sayıları elle okuyacak biçimde eğitilmişlerdi, gelgelelim sonraları zor kullanmak gerekmişti, balkona bir kere çıkan çocukların bir daha ortalıkta görünmediği söylentisi yayılmıştı, ana babalar o yüzden çocuklarını saklıyor, gece baskınları sırasında diri diri toprağa gömüyorlardı; alandaki kordonu da kendisine söyledikleri gibi taşkınlığı önlemek için oluşturmamışlardı, öfkesi kabarmış kitleleri gözdağı altında, davar güdercesine gütmüşlerdi; başkanla halk arasındaki ilişkileri yumuşatmak isteyen diplomatlar, görevlilerin uydurduğu saçmasa pan yalanları dinlemek zorundaydılar, başkanın garip bir hastalığa yakalandığı söylentisi doğrudu güya, bedenini tepeden turnağa kaplayan mantarlar yüzünden kimseyle görüşecek durumda değildi, omurgasında büyüyen iguana kılıcığının batışını engellemek için, ayakta uyuyordu; oysa generale dünyanın dört bucağından yağın protestoların, ricaların sözünü hiç etmemişlerdi, Papa'nın suçsuzların yazgısına kanat gerilmesi gerektiğini önemle hatırlatan telgrafını bile gizli tutmuşlardı, generalim, zindanlarımız ayaklanan ana babalarla dolup taşıyor, pazartesi çekilişlerinde kullanılacak çocuk da kalı'

mamıştı artık Allah kahretsin, nasıl da batağa saplandık. Yi-ne de bütün bu söylenenlere karşın, liman kalesinin iç avlusu-ndaki kesimevinde, hayvan sürüleri gibi bekleyen çocukları kendi gözleriyle görene kadar düşülen uçurumun derinliğini kavrayamadı; nice korkulu, kara geceden sonra birden güneş-te gözleri kamaşan azgın keçi yavrularının delişmenliğiyle bo-şaldılar zindanlardan, güneş-şaşkıydılar, sayıları da öyle çoktu ki general onları tek tek iki bin çocuk olarak değil, gü-neş yamğı bir ten kokusu salıveren, derin suları anımsatan sesler çıkaran, kocaman, şekilsiz bir hayvan olarak gördü, ancak kütlesi ve katmerli yapısı sayesinde yıkımdan konulabili-yordu, çünkü böyle nicelikli bir yaşam kütlelerini, eninde so-nunda bütün dünyaya yayacak bir öfke dalgası bırakmadan yok etmek olanaksızdı Allah kahretsin, elden hiçbir şey gel-miyordu, bu inançla, yüksek rütbeli subaylarını toplantıya ça-ğırıyor, sapır sapır titreyen, daha önce böylesine kırkmadıkla-rından ötürü de müthiş bir korkuya kapılan on dört kuman-dan; hepsinin gözlerini tek tek inceledi, karşılarında tekbaş-na kaldığını kavradı, o zaman başını dikleştirdi, sesini sertleş-tirdi, silahlı kuvvetlerin temiz adına, onuruna gölge düşürme-mek için her zamankinden fazla birleşmeye çağırdı onları, el-lerinin titrediğini görmesinler diye yumruğunu hızla masaya indirerek suçlarını bağışladığını bildirdi ve sonuç olarak da görevlerinde kalmalarını ve kendilerine düşeni her zamanki şevk ve heyecanla yerine getirmelerini buyurdu; yüce ve tartı-şılmaz kararımıza göre, aslında olup biten bir şey yoktur, toplantıya son veriyorum, her türlü sorumluluğu ben üstleni-yorum. İlk önlem, çocukların geceleri kapalı kasalarla, ülke-nin en ıssız bölgelerine gönderilmeleriydi, bu arada, söylenti-leri yalanlayan, değil iki bin çocuk, zindanlarda bir tek tutuk-lu bile bulunmadığım, çocuk kaçırma dedikodusunun halkı ayaklandırmak amacı güden kışkırtıcı hainler tarafından çık-a-rıldığını ve olayı yerinde incelemek isteyenlere ulusun kapıla-rının açık olduğunu belirten resmi bildirinin uyandırdığı öfke fırtınasını da göğüslemek zorundaydı, gelmek isteyen varsa,

buyursun gelsin demliyordu; geldiler, Uluslar Birliği'nden bir heyet geldi, üyeler her taşın altına baktılar, diledikleri herkese diledikleri soruları sordular, öylesine ayrıntılı sorulardı ki bunlar, Bendicion Alvarado, kim bu papaz kılıklı yabancı herifler, diye sormuştu, çocukları evde yatakların altında mı arıyorlar yoksa, neden dikiş kutuma, boya kavanozlarına dalyorlar ve üyeler sonunda, zindanları kapalı, ulusu huzur içinde, her şeyi yerli yerinde bulduklarını, insan hakları ilkelerinin istenerek, istemeden, ya da bir ihmâl sonucu çiğnendiğine ilişkin hiçbir ipucu göremediklerini, kuşkların yersizliğim bir bildiriyle resmen belirtmişlerdi, hoşça kalın general deyip gittiler; pencereden uçları nakışlı mendil sallayarak uğurladı onları, bu belâlı konunun bir daha âçılmama casma kapanmış oluşunun verdiği erinçle, güle güle, sizi eşek kafalıları sizi, hadi iyi yolculuklar bakalım, dedi, içini çekti, bitti bu dert; hayır, dedi General Rodrigo de Aguilar, nereden bitti, çocuklar ne olacak general; alnına bir şaplak attı tüh, Allah kahretsin, hepten unutmuştu, ne yapacağız çocukları. Kendini bu belâlı düşünceden kurtarmaya çalışırken, kesin, amansız bir çözüm yolu belirtiyordu kafasında, çocukların ormandaki gizlenme yerlerinden çıkarılıp tam aksine yöne, sürekli yağış alan bölgelere gönderilmelerim buyurdu, orada seslerini yayacak hain rüzgârlar esmezdi nasılsa, orada toprak hayvanları, adım atarken kalakalıyor, çürüyüp gidiyorlardı, zambaklar bitiyordu sözcüklerin üstünde, ağaçların çevresinde ahtapotlar yüzüyordu, çocukların, sisi hiç eksik olmayan And mağaralarına taşınmalarım buyurdu, kimse bulundukları yeri öğrenemeyecekti böylece, gölgelik, çürütücü kasım yağışlarından, yatay şubat günlerine aktarılmasını istedi, böylece kimse varoldukları zamanı da kestiremeyecekti. Kızıl Haç uçaklarının gözüne çarpmasınlar diye çeltik tarlalarında kimbilir kaç gün boğazlarına kadar çamura gömülü kaldıklarından, hummaya tutulmuşlardı duyduğuna göre, hemen kinin ile yün battaniye yolladı, güneşin kızıl ışınları ve yıldızların şavkı yüzünden yakalandıktan sıtmayı iyileştirecek

ti, muz bitleri gövdelerini paramparça etmesin diye uçaklarla böcek tozu serptirmişti üstlerine, uçaklardan ne Noel oyuncakları, ne şeker sağanakları, ne dondurma tipileri yağdırmamıştı ki, kendisi şu kurtarıcı çözüm yolunu akledene kadar mutlu olsunlar yavrucaklar, böylece o kötü anıdan uzaklaşıyordu gitgide, usul uykusuzluğun bildik nice gecesinde onları unutuyordu, gelgelelim, saatin onu vurduğunu duyar duymaz batağa saplanıyordu yine, hükümet konağının saçaklarında uyuklayan tavukları indiriyor, kümese götürüyordu, daha yapı iskelesinde uyuklayan hayvanları saymayı bitirmeden, melez bir hizmetçi kız yumurtaları toplamaya geldi, onun genç yaşındaki güneş ışığı sezdi, iç çamaşırlarının hisirtisini duydu, hemen bindi üstüne, dikkatli olun generalim, diyordu kızcağız titreyerek, yumurtaları kıracaksınız, varım kırılın, Allah kahretsin; soyunmadan, kızı da soymadan bir itişte yere çökertti, bir an önce karı bok renginde yağın şu saldan, uyuklayan yaratıklardan kurtulmak kaygısıyla, derken ayağı tökezledi, yer yer mor berelerle, fıskıran terle, çılgın bir dişinin iççeğişleriyle, kıskırtıcı korkutmacalarla yarılmış bir uçuşun düşsel başdönmesine yuvarlanıp buldu kendini, altındaki kadına, altın mahmuzundaki yıldızın tatlı şıngırtısını, sabırsız güveyle özgü hırıltısını, saldırgan güherçile kokusunu, köpek iniltisini, bu yanış süresince sağ kalabilme korkusunu, derinden kopup gelen kıvılcımın patlayışıyla sessiz bir gök gümbürtüsünü bulaştırdı, ne var ki uçuşun dibinde boklu çamurlar duruyordu yine, tavukların uykusuzluk uykusu, yumurtaların sarılarıyla üstübaşı batmış Zenci kızın ayağa kalkarken yakınmaları, gördünüz mü, söylemişim size general, yumurtalar kırıldı işte, ve o bir aşksız aşkın daha öfkesini yatıştırmak amacıyla, kaç tane yumurta kırıldıysa yaz, diye mırıldandı, ücretinden keserim; dışarı çıktı, saat ondu, ahırlardaki ineklerin dişlerini tek tek gözden geçirdi, kanlarından biri kulübesinde acıdan tortop olmuş yatıyordu, ebenin, kadının rahminden göbekbağı boynuna dolanmış, buğular saçan bir bebek çıkardığını gördü, oğlandı;

ne ad takalım generalim, canın ne isterse, dedi, son on bir-di, yönetimi süresince her gece yaptığı gibi nöbetçileri saydı, kilitleri yokladı, kuş kafeslerini örttü, ışıkları söndürdü, saat on ikiydi, ulus erinç içinde, dünya uykudaydı, fener ışıldağının, tez geçici şafaklarından vuran ışık dilimleri arasında yürüyerek karanlık yapıyı aştı, yatak odasına vardığı, gerektiğinde hemen erişebileceği bir yere astı lâmbasını, üç sürgüyü sürdü, üç kilidi kilitledi, üç kolu indirdi, oturağına çöktü, bin güçlülkle işlemeye çabalarken, ameliyatlı hayasını aldı eline, bir çocuğu okşarcasma okşadı, buruntu geçmişti, haya uyuya kaldı elinde, sızı dindi, geldim, pencereden giren rüzgâr-la bastıran bir ürküyle geri döndü, güherçile çöllerinin ötele-rinden esen bu rüzgâr, yatak odasının dört yanına bir şarkı-nın talaşlarını serpiyordu durmaksızın, ağzı süt kokan çocuk-ları anlatıyordu şarkı, savaşa gitmiş bir ihtiyardan haber soru-yorlardı çocuklar, iççekiyorlardı, ne acıydı, ne yastı bu böyle, geliyor mu diye bakmaya, ne acıydı, ne yastrbu böyle, geli-yor mu diye bakmaya, kuleye tırmanıyorlardı, geldiğini görü-yorlardı, geliyordu sağ salım, kadife kaplı bir kupada hem, ne acı, ne yas bu böyle, sürüyle ses, uzak sesler hep bir ağız-dan söylüyorlardı, neredeyse yıldızların şakıdığını sanıp uyuyakalacaktı, hemen ayağa fırladı, yeter artık Allah kahretsin, diye bağırdı, ya onlar, ya ben, diye haykırdı, kurra onlara çık-tı çünkü tan ağarmadan, çocukları çimento yüklü kocaman bir gemiye bindirmelerini, ulusal kara sularının dışına çıkar-malarını, çocuklar bir yandan şarkılarını söyleyedursunlar, onlara hiç acı çekirmeden gemiyi havaya uçurmalarını bu-yurdu ve suçu işleyen üç subay, buyruğunuz yerine getirildi generalim, haberiyle karşısında hazırola geçtiklerinde, rütbe-lerini iki derece yükseltti, bağlılık madalyalarını verdi, sonra da rütbelerini söküp adi suçlular gibi kurşuna dizdirtti onla-rı, çünkü kimi buyruklar vardır, verilir ama yerine getirilmez Allah kahretsin, zavallı yavrucaklar. Bu katı deneyler sonu-cunda, en büyük düşmanın, insanın içinde, yüreğinin dibinde yattığına ilişkin inana büsbütün pekişmişti, yönetimini des

teklesinler'diye silâhlandırdığı, bakıp beslediği şu adamlar, eninde sonunda, kendilerini besleyen eli kapmaktan kaçın-mayacaklardı, şöyle bir silkip attı onları, yerlerine yenileri gelsin, nereden olursa ve yenileri o günün esintisine göre ca-nının çektiği en yüksek rütbelere yükseltti, sen yüzbaşılığa, sen albaylığa, sen generalliğe, öbürleri de üsteğmen oluverdi ler, ne var yani; üniformalarının dikişlerini çatlatana kadar et tutmalarını ilgiyle gözlemlerdi, bir ara gözden kaçırmaya görsün, iki bin tutuklu çocuk olayı gibi ansızın patlak veren bir olaydan hemen anlardı ki kendisine bir kişi falan değil, si-lâhlı kuvvetlerin bütün yüksek rütbeli subayları ihanet edi-yor, zaten süt tüketmekten başka neye yarar bu herifler, dar-da kaldılar mı, az önce yedikleri çanağa sıçıverirler, Allah kahretsin, ben zengin ettim ya bunları; ellerine ekmeklerini tutuşturmuştu, onlara saygınlık kazandırmıştı, yine de hırsla-rından yaka silkiyordu, en tehlikeli saydıklarını denetim alto-da tutabilmek amacıyla yarandan ayırmıyordu, en yüreksizle-ri de sınıra yolluyordu; denizcilerin çıkartmasına bu herifler yüzünden izin vermişti, Büyükelçi Thompson'un günlüğünde yazdığı gibi hummayla savaşmak için değil anacığım, sürgün-deki politikacıların dediği gibi kamuoyundaki tedirginliği ört-mek için de değil, askerlerim görgü edinsinler istedim, bak, pabuç giymeyi, kışkırlam kâğıtla silmeyi, kaput kullanmayı öğ-rendiler, denizciler, bana da, orduda ikilik çıkarmak istedi-ğimde, el ele çalışan örgütler kurmayı öğrettiler, devlet gü-venlik örgütünü, haber alma örgütünü, Ulusal Güvenlik Ba-kanlığım, bir araba ıvrır zıvrır örgüt kurdurdular bana, adları bile aklımda kalmadı; fırtmalı dönemlerde ülkeyi daha rahat yönetebilsin, herkesi bir başkasınca gözlendiğine inandırabil sin diye başka başka adlarla anılan ama temelde işlevleri bir-birlerine tıpatıp benzeyen örgütler; onlardan^ kışlalardaki ba-ruta ıslak kum karıştırmayı, kafasından geçenlerle gerçeğin imgelerini birbirine karıştırmayı da öğrendi, öyleyken, ayak-lanma oluyordu arasıra, o zaman hışım gibi daldı kışlalara, ağzından köpükler saçarak, savulun alçaklar, komutları ve

ren geliyor diye haykırarak, kendi resmini taşıyan hedeflere karşı atış talimi yapan subayların yüreğine korkular salarak, alın şunların silâhların, diye buyururdu duraksamadan, onun sesinden ürüp kendileri çıkarırlardı silâhlarını, çıkarın üstünüzdeki erkek giysilerini bakayım; çıkarırlardı: San Jero nimo Üssünde isyan çıktı generalim, anakapıdan o kacaman ihtiyar ayaklarını acıyla sürüyerek girdi, iki yana dizilip kendisini kâinatın en büyük generali unvanıyla selâmlayan nöbetçilerin arasından geçerek, yanında tek koruyucu bile yoktu, silâhsızdı, isyancıların karşısına dikildiğinde, sesinde olanca yetkesini toplayarak patladı, çabuk yüzükoyun kapanın yere, tuttuğunu koparan generaliniz geldi, çabuk yere kapanın alçaklar, kıyı köylerinde de burunlarını toprağa sürttürüp geçti aralarından, üniformasız asker kaç para ediyormuş halk görsün, orospu çocukları sizi, kışladan gelen isyan haykırıları arasında kendi verdiği kesin komutu duydu, isyanın elebaşları arkadan vurulacaklardı; cesetleri topuklarından asıp güneşe ve kırağıya bıraktılar, Tanrıya küfredenlerin başına gelenleri görmeyen kalmasın, dönecek alçaklar, ne var ki bu kanlı cezalar bir çözüm getirmiyordu, en ufak bir savsaklamada, köklerini kazıdığını sandığı bin kollu asalağın pençesinde buluyordu kendini, bir bakıyordun, egemenliğinin kuzey rüzgârlarında dalbudak salmaya başlamış canavar, en cesur subaylarına tanımak zorunda kaldığı ayrıcalıkların, yetke kırıntılarının, kişisel yakınlık hakkının gölgelerinde serpilmiş, bu hakları tanımak zorundaydı, istese de, istemese de, çünkü egemenliğini ne onlarsız sürdürebiliyordu, ne de onlarla, yüreğini daraltan bir havayı solumaya hüküm giymişti sonsuza kadar, Allah kahretsin, haksızlıktı bu, aziz dostum General Rodrigo de Aguilar'ın yular yılı hiç bozulmayan saflığına şaşmadan yaşamak da bir o kadar güçlü ya; yazıhaneme girdiğinde ölü gibiydi yüzü, ilk piyangoculardan iki bin çocuğa ne olmuş, merak ediyormuş, herkes onları denize attığımızı söylüyormuş da; generalin yüzünde hiçbir değişiklik olmamıştı, hainlerin yaydığı bu asılsız söylentilere inanmamak gerekir

dostum, demişti yalnızca, çocuklar Tanrının gözetiminde büyüyorlar demişti, her gece orada söyledikleri şarkıları duyuyorum, demişti parmağını evrenin belirsiz bir yerine doğru sallayarak, Büyükelçi Evans da şaşkınlık içinde kalmıştı ya, aynı kayıtsız sesle, hangi çocuklardan söz ettiğinizi anlamadım dediğinde, ülkenizin Uluslar Birliği'ndeki sözcüleri bir bildiri yayımlayarak, çocukların okullarda eğitim gördüğünü, sağlıklarının yerinde olduğunu kamuya duyurmadılar mı, ne var yani, belâyı atlattık, gelgefelim geceyanları, kalkın generalim diye uyandırmalarını yine önleyemiyordu; generalim, ülkenin en büyük iki garnizonunda isyan çıktı, başkanlık sarayının az ötesindeki Conde Kışlasında da en belâlısından bir isyan, elebaşı General Bonivento Barboza, bin beş yüz kadar tepeden turnağa donatılmış askerle mevzi almış, muhaliflere yakınlıklarıyla tanman konsoloslar el altından sağlamışlar malzemeyi, yani oyalanmanın zamanı değil generalim, anamızı belleyecekler. Başka günlerde olsa, bu yanardağ patlaması, ateşle oynama tutkusunu bileyleydi, ama şimdi yaşının gerçek ağırlığını herkesten iyi duyuyordu, iç dünyasının çılgınlıklarına karşı koyacak gücü kalmamıştı pek, kış gecelerinde, ameliyatlı hayasını avucuna alıp uyu yavrum, uyu güzelim diye sevecen mırıltılarla yatıştırmadan uyuyamadığını biliyordu, oturakta ıkınırken, sanki bunca yıl, her gece yapayalnız işediğinden ötürü böyle kalınlaşmış bir küf tabakasının süzgecinden, canının damla damla zorlandığını, akıp gittiğini biliyordu, belleğinin .çözüldüğünü artık, kimin kim olduğunu tam bilemediği, kimin kimin nesi olduğunu da bilemediği, bir süre için başka bir evle değişmeye can attığı bu evde kaçınılmaz bir yazgının boyunduruğunda sürüneceğini, başka bir ev, buradan çok çok uzakta olsun, bir Kızdderili mahallesinde, orada nice yıllar, bunca uzun yıllar boyunca ulusunun tek başkam olduğunu, yuların hesabını artık kendisinin bile tutmadığını kimseler bilmesin; öyleyken, General Rodrigo de Aguilar karşı tarafa onurlu bir istifa götürülmesinde, arabuluculuk önerdiğinde, karşısında kalabalıkta uyuklayan, te

ni karaciğer lekeleriyle kaplı bir ihtiyar değil, yoo olmaz, bir adım atmam buradan diye bağırın damızlık bir boğa buldu; bu çekilip çekilmeme sorunu değil artık generalim, herkes bize düşman, kilise bile; hayır, diye diretti, kilise yönetime bağlıdır; iyi ama kırk sekiz saattir toplantıda bulunan generaller çıkmadılar daha, bir anlaşılmaya varamadılar; zarar yok, dedi, en büyük parsayı kimden koparacaklarını anlayınca karara varırlar; ama isyanı destekleyen siviller sokaklarda açık propaganda yapıyorlar; daha iyi ya, dedi, hepsini bacaklarından direklerle asarsınız, dizginler kimin elindeymiş görsünler; çıkar yolumuz yok generalim, halk onlardan yana; yoo, yalan, halk oldum olası beni tutmuştur, buradan ancak ölümü çıkarırlar dedi kesin kararım bildirdiği sesiyle, kızkurusu elini masaya indirdi, sonra süt sağımına kadar deliksiz bir uykuya daldı, kabul salonu moloz yağma dönüyordu bu arada, Conde isyancıları doğu kesimindeki bütün pencerelere kayalar atmış, kırık camlardan içeri fırlattıkları yağlı paçavralarla yapıdakileri gece boyunca korkudan tetikte tutmuşlardı, bir görseydiniz generalim, halimizi sormayın, battaniyeler ve su kovalarıyla oradan oraya koşuşturup durduk, gözümüzü bile kırpmadık, en umulmadık yerlerden ateş havuzları yayılıyordu; general dinlemiyordu bile, mezarı ayaklarını, kül yığınları, halı parçaları, yanık kilimlerle kaplı odalardan sürüyerek, size onlara aldırmayın demiştim ya, diyordu; ama bu kadarla kalmayacakmış, bu alevden güller yalnızca bir uyarıymış, asıl patlamalar sonra başlayacakmış diye haber gönderdiler generalim; general kimseyi dinlemeden bahçeyi boydan boya dolaştı, dipteki gölgelerde, yeni açılan güllerin, deniz rüzgârından huysuzlanan horozların sesini içine çekti, peki ne yapalım generalim, size onlara aldırmayın dedim Allah kahretsin, sonra her gün o saatte yaptığı gibi, süt sağımını denetlemeye gitti, Conde Kışlasındaki isyancılar da, her gün o saatte görmeye alıştıkları sütçü beygirini gördüler; arabaya, başkanlık ağılından, yedi fiçı süt yüklenmişti, emektar arabacı bir haber de getiriyordu, sizler dedi, istediğiniz kadar yediği

niz çanağa sığın, general yine süt yolladı size, çok da saf bir hali vardı, General Bonivento Barboza, arabacı tatmadan önce kimsenin süt içmemesini buyurdu, belki de zehirliydi süt; demir kapılar açıldı, iç. avlunun geçitlerinden sarkan bin beş yüz isyancı asker, arabanın avlunun ortasına gelişini izlediler, yaver elinde bir çanak ve bir kepçeyle arabacının yanma tırmandı, sütü tattıracaktı adama, fiçının tıpasını çıkardığım gördüler, korkunç patlamadan yayılan kara sisler arasında yüzdüğünü de, sonra artık sonsuza dek hiçbir şey göremezdiler, içinde bir tek çiçek bitmemiş bu yaşlı, sarı, taş yapıda tam yedi fiçı dinamitin patlayışını izleyen korkunç gümbürtüde, bütün yıkıntılar bir an havada asılı kaldı. Bitti bu iş, diyerek başkanlık sarayında içini çekti general, kışlanın yakınlarındaki dört evi de havaya uçuran, kentin dışına kadar evlerin tümündeki dolaplarda çeyizlik kristal bırakmayan deprem rüzgârım iliklerinde duydu, bitti işte, diyerek içini çekti, Uman kalesinin avlularından, fazla barut gitmesin diye çiftler sıra halinde kurşuna dizilen on sekiz subayın cesetlerini taşıyan çöp kamyonlarını görünce, oh dedi, bitti işte, General Rodrigo de Aguilar huzuruna çıkıp da, generalim yine zindanlarda siyasal tutuklulardan geçilmiyor, artık yer kalmadı haberini getirdiğinde de, bitti işte, diye içini çekti, şenlik çanları çalındığında, fişekler ateşlendiğinde, zafer ezgileri bir yüzyılın daha esenlikle geçeceğini muştuladığında, bitti Allah kahretsin dedi, bu iş bu kadar, öylesine emin, tasasızdı ki artık, kendi can güvenliğini bile gözetmiyordu, bir sabah, süt sağımından dönerken, incecik kasım sağanağı altında, gül fidanlarının arasından çıkıp avluda yolunu kesen düzmece cüzamı zamlıyı zamamında göremedi, içgüdüğü yanıltmıştı bu kere, tabancanın parlak namlusunu, tetiği çekmeye çabalayan titrek parmağı çok geç ayırdetti, kollarını iki yana açıp göğsünü uzattı, hadi görelim bakalım alçak, diye haykırmıyordu avaz avaz, su yorumcularının böylesine yanık, ölümünün şu anda, bu beklenmedik yoldan olması şaşkına çevirmişti onu, sıkıysa eğer ateş edersin ve o kısacık duraklama anında, saldırı

ganin gözlerinde solgun bir yıldız yandı söndü, dudakları bü-
züldü, eli titredii, o zaman çekiç gibi atıldı general, yumrukla-
rım indirdi adamın kulaklarına, onu yere çökertti, çenesine
bir tekme savurdu, çığlıklarına koşan nöbetçinin sesi bambaş-
ka bir dünyadan geliyordu, ardarda sıkılan beş kurşunun yay-
dığı mavi sisten geçti, başkanlık muhafızlarıyla işkencecilerin
eline diri geçmeyi göze alamayan düzmece cüzzamlı, taban-
casmdaki beş kurşunu kendi karnına sıkmış, bir kan gölünde
kıvrılmış yatıyordu, neden sonra yapıdaki kargaşayı bastıran
kendi sesini duydu general, evet, paramparça edeceksiniz ce-
sedi, herkese ders olsun; hemen parçaladılar, kelleyi kaya tuş-
zuyla sıvayıp alana astılar; sağ bacak, Santa Maria del Al-
tar'ın doğu kesimine, sol bacak, batının uçsuz bucaksız gül-
herçile çöllerine götürüldü, bir kol yaylalara, öbür kol orma-
na, gövdenin öteki parçaları da domuz yağında kızartılıp gü-
neşe ve rüzgâra bırakıldı, sonunda yalnız çıplak kemikler kal-
dı geriye, yaa bu kerhane böyle yaman öğütüyor insanı, baba-
larına karşı gelmeye yeltenenler bundan böyle bilsinler, duy-
mayan kalmasın; öfkeden rengi yeşile kesmişti, cüzzamlar-
dan dipçik zoruyla arındırılmış gül fidanlarının arasına daldı
hışım, bakalım şimdi suratlarını gösterecekler mi alçak dür-
züler, yatakları tekmeleyerek birinci kata çıkardı, ananızı
kim düzüyormuş anladınız mı orospu çocukları, çekilin yo-
lumdan diye bağırarak geçti odalardan, Allah kahretsin hepi-
nizi; korkudan sinmiş görevlilerin, kendisini ölümsüz başka-
nımız alkışlarıyla selâmlayan dalkavukların arasından, savu-
lun efendimiz geliyor diye haykırarak koştu, her köşede, de-
mirocağı kavuruculuğundaki soluğundan taş gibi iz bıraka-
rak, toplantı salonuna şimşek hızıyla girdi, doğru dairesine,
yatak odasına daldı, üç kolu indirdi, üç sürgüyü sürdü, üç ki-
lidi kilitledi, parmağının ucuyla boka batmış pantolonunu çı-
kardı. Odasında düzmece cüzzamhıya silâh veren gizli düşma-
nını ararken burun delikleri kıpır kıpırdı, düşman yanbaşı-
daydı, varlığını duyuyordu, balını gizlediği yeri bilecek kadar
yakın biri, gözleri her an anahtar deliklerinde, kulakları du-

varlarda, tıpkı benim resimlerim gibi, ocak alizelerinin uğul-
tusundan ışığını yükselten konuşkan biri, sıcak gecelerde
korlarda duyuyordu onun varlığım, aylarca uykusuz, korkulu
gecelerde, hortlak adımlarını karanlık yapımın en kuytu köşe-
lerine sürüklediği zamanlarda ardını bırakmayan biri, en so-
nunda bir gece, domino oyunu sırasında, beklediği belirtge-
nin oyunu dübeşle bitiren kaypak bir elde somutlandığını
görmüştü, içinden yükselen bir ses, bu elin hainin eli olduğu-
nu fısıldamıştı sanki Allah kahretsin, o demek, dedi kendi
kendine, canı sıkılmıştı, masanın ortasına sarkan lâmbanın
ışığında gözlerini kaldırmış, can dostum General Rodrigo de
Aguilar'm yakışıklı, topçu askeri gözleriyle karşılaşmıştı; am-
ma iş ha, sağ kolu, kutsal suç ortağı; olamaz, diye düşündü,
asla, bunca yıldır ne yalanlar uydurarak ilgisini başka yöne
çektiklerini yavaş yavaş çözdükçe içi yanıyordu, hep acı ger-
çeği benden gizlemek için, can dostum kimlerin hizmetindey-
miş öğrenmeyeyim diye, federal savaşın en kuytu köşelerin-
den çıkartıp zengin ettiğim, şatafata boğduğum vurguncu po-
litikacıların hizmetindeymiş can dostum; kendisini kullanma-
larına izin vermişti yaa, liberal kasırganın silip süpürdüğü es-
ki soylu sınıfın aklından bile geçmeyen yerlere yükselmede
kendisini bir araç olarak kullanmalarım hoşgörüyü karşıla-
mıştı, daha da gözleri doymadı Allah kahretsin, kendine ayır-
dığı yere, Tanrının yanbaşındaki seçkin kul mevkiine göz
diktiler, benim yerime geçmek, ben olmak istediler peze-
venkler, hem kimin yardımıyla, imza yetkisi verdiği tek kişi
olma ayrıcalığından yararlanarak en büyük güven ve yetkeyi
kazanmayı beceren adamın o duru kafası, sonsuz sakinliği-
ği sayesinde; yönetmelikleri, genelgeleri ona okuturdum, ba-
na yol gösterirdi, parmak basardım kâğıtların altına, sonra
da mührü kasaya kaldırırdı, yalnız o bilirdi şifreyi, sağlığına
dostum, derdi imzalanmış kâğıtları uzatırken, al da kıcını si-
lersin bunlarla derdim katıla katıla, işte General Rodrigo de
Aguilar böylelikle, saltanat içinde ikinci bir saltanat, benim-
ki kadar yaygın ve verimli bir egemenlik kurmuştu, yalnız

gölgede kalmaya razı değildi tabii, Büyükelçi Norton'un suç ortaklığı ve cömertçe yardımlarıyla Conde Kışlasımdaki ayaklanmayı başlatmıştı, Hollandalı orospulara o herifle birlikte gidiyorlar, öbürü bizimkinin paravanası, tabii ki onun diplomatik dokunulmazlığından yararlanıp Norveç yapısı fiçılarla ülkeye gizlice silâh soktu, öte yandan, domino masasında, tütsüler arasında bana yağ çekti, güya benim yönetimimden daha özden, daha haksever, örnek bir başka yönetim dünyada yokmuş, silâhı o düzmece cüzzamhının eline tutuşturanlar da onlardı, saldırganın evinde gömülü bulduğumuz yarısı yırtık elli bin pezoyu verenler de onlardı, öbür yarıyı suç işlendikten soma ödeyecekti can dostum, aman anacığım ne acı, bu yenilgiyi kabul edemediler, kansız bir darbe tasarladılar hemen, sizin kanınız da akmayacak generalim, General Rodrigo de Aguilar'm elinde tartışılmaz kanıtlar vardı zaten, benim uykusuz gecelerimi karanlıkta dolaşarak, yurtseverlerin çanaklarındaki külleriyli, piskoposların yağlıboya tablolarıyla konuşarak geçirdiğimi biliyordu, ineklere fenasetin yutturduğumu da, ateşlerini ölçtüğümü de, sonra bir nöbet şurasında, penceremden az öteye, limana demirlemiş gördüğüm üç karavelanın düşümde yarattığım amirali adına bir türbe yaptırdığımı, halkın parasını büyüleyici icatlarla saçıp savurduğumu biliyordu; yalnızca çılgınlık nöbetlerinde görebildiği bir güzellik kraliçesi uğruna, gökbilimcileri güneş sistemim altüst etmeye zorladığını, hatta bir bunaklık tutturmasıyla, iki bin çocuğun çimento yüklü bir gemiye bindirilip dinamitle havaya uçurulmaları yolunda emir verdiğini de, yaa, hepsini biliyordu anacığım, düşünsene, ne orospu çocukları bu herifler; güvenlik kurulu üyeleriyle General Rodrigo de Aguilar, kutsal koruyucu meleğimiz, yani muhafızların koruyucu meleği onuruna düzenlenen yıllık şenlikten hemen önce, Bir Mart'ta, geceyarısı düzenledikleri toplantıda, bu güvenilir kanıtlara dayanarak onu ünlü sürgünlerin kayalıklardaki sığnağına kapatmayı düşünmemişler miydi; yoksa üç gün içinde generalim, ama general ihanet tasarısının korkunçluğuna, ya

kın bir gelecekte gerçekleşmesi olasılığına pabuç bırakmamıştı, durumu anladığını belli etmedi hiç, her yılki gibi aynı akşam, aynı saatte özel muhafızlarım buyur etti, şölen masasına oturdular, General Rodrigo de Aguilar gelip de ilk kadeh kaldırıla kadar oyalandılar, başkan, muhafızlarıyla söyleşti, güldü, hepsiyle tek tek ilgilendi, subaylar habire bileklerine bakıyor, bozuldu mu diye kulaklarına tutup kuruyorlardı saatlerini, saat on ikiye beş kalmıştı ve General Rodrigo de Aguilar daha yoktu ortalıkta, oda, gemi kazanı kadar sıcaktı, çiçek kokuları her yanı tutmuştu, kuzgunkılıcı ve lâle, dipdiri güller kokuyordu oda, biri bir pencere açtı, oh hava girdi biraz, saatlerimize bakıyoruz, düğün çorbası kokusuyla yüklü yumuşak deniz rüzgârı okşuyor yüzümüzü, ondan başka herkes terliyordu; yeryüzünün başka bir çağında da kendine ayırttığı özel yerde oturan bu yüzyıllık dipdiri hayvanın keskin bakışları altında uyuşmuş gibiydik, sağlığınıza dedi, nazlı bir zambağı andıran cansız eli, gece boyunca şerefe diye kaldırıp hiç tatmadığı içkiyi yine kaldırdı havaya, saatin sesi bu dipsiz uçurum sessizliğinde beyine işliyor, saat on ikiydi ama General Rodrigo de Aguilar görünmüyordu, biri yerinden kalkacak oldu, lütfen, dedi başkan, ölümcül bir bakışla onu dondurarak, kimse kıpırdamasın, kimse soluk almasın, kimse benden izinsiz yaşamaya kalkışmasın, bekleyelim şu on ikinci vuruşu dercesine; tam o sırada perdeler aralandı, soylu Orgeneralimiz Rodrigo de Aguilar geldi, gümüş bir tepside boylu boyunca, karnibaharlarla defnelerin üstüne uzanmış, her yanma bolca bahar serpmişler, çıtır çıtır, önemli günlerde giydiği beş altın badem düğmeli üniformasını giymiş, sağ kolunda, sayısız bağlılık, yararlılık nişanları, şeritler, göğsünde on kilo ağırlığında madalyalar var, ağızda bir tutam maydanoz; başkanlık yontucuları, korkudan dillerini yutmuş konuklara servis yapmaya hazır bekliyorlar ve biz bu zarif yontma ve dağıtım işlemini soluk almadan izliyoruz; içine kokulu otlar doldurulmuş, fıstıklı üzümlü savunma bakanımız, tabaklarımıza, eşit olarak dağıtıldıktan sonra başkan, başlayın dedi, afiyet olsun beyler, yarasın.

Ne belâlar, nice uğursuz güneş tutulmaları, ne gök yangınları atlatmıştı kılıpayıyla, zamanımızda yaşayan biri, iskam-bil kâğıtlarının onun yazgısını bildiklerine artık inanamazdı. Yine de gövdenin mumyalanma işlemi süredursun, en tok sözlülerimiz bile, açık açık söylemesek de, bilicilerin dediklerinin gerçekleşmesini korkuyla bekliyorduk, sözgelimi öldüğü gün, bataklıklardaki çamur, kaynağın gözesine dönecekti, kan yağacaktı gökten, tavuklar köşeli yumurtalar yumurtlaya cacklardı ve evren bir kere daha sessizliğe ve karanlığa gömülecekti, çünkü yaradılışın sonuydu onun ölümü. Bunlara inanmamak da elden gelmiyordu, değil mi ki yayın izni verilmiş bir iki gazetede onun ölümsüzlüğüne övgüler düzülüyor, düzmece belgelerle büyüklüğü boyuna yüceltiliyordu, her gün baş sayfada, eski, görkemli günlerinde giydiği boynu bükük beş yıldız süslü gözalıcı üniformasıyla görünüyordu, her zamankinden daha güçlü, zeki ve sağlıklıydı, oysa bizler kimbilir kaç yıl önce saymayı unutmuştuk yaşını, gündelik fotoğraflarda, ulusa yine görkemli anıtlar, unutulmaz hizmetler sunuyordu, kimsenin bunlardan haberi yoktu ki, dün yapılan bir törende diye yazıyorlardı, aslında geçen yüzyılda yapılmamış mıydı o tören, bu haberlerin doğru olmadığını biliyorduk, hiç kimse Leticia Nazareno'nun iç parçalayıcı ölümünden sonra onu kalabalıkta görmemişti, insanlardan kaçıp bu ölümler evine kapanmıştı, günlük devlet işleri oluruna bırakılmıştı, yıllardır yürüttüğü güçlü baskı dışında yönetici gücü kalmamıştı artık, şu anda en yüksek pencerelerinden göğsümüz daralarak hüznünlü günbatımını gözlediğimiz bu saray yıkıntısında, tekbaşına, kilit altında yaşamıştı ölünceye kadar, kim bilir aynı günbatımını kaç kereler asılsız düşlerinin tahtundan gözlemişti; fenerin yanıp sönen ışıldağının, yeşil, usul sularla odaların yıkıntılarına dolduğunu gördük, bir zamanlar, liman

tepelerindeki renk renk kulübeleri yerle bir eden kasırgalardan birinden soma kalabalıkların istilâsma uğrayan bakanlıklarda, geçmiş günlerin som ışıklı mercan kayalarında yoksulların yaktığı lâmbaları gördük, aşağılarda dağınık, sisli kenti, yabancılara satılmış denizimizin krater küllerinde, solgun şimşeklerin aydınlattığı bir anlık ufuk çizgisini gördük, onsuz ilk gecemiz, onun ve sıtmalı numan çiçeklerinden doğma, uçsuz bucaksız gölleri andıran imparatorluğunun sonu, çamurlu ırmak ağzlarında kurulmuş kavruan köyler, özel topraklarına çektiirdiği öfkeli dikenli teller ki oralarda, daha doğuştan kalıtımsal, başkanlık damgası taşıyan eşsiz bir inek türü, alabildiğine üreyip gidiyordu. Yalnızca kuyruklu yıldızın üçüncü gelişine kadar yaşayacağına inanmakla kalmıyorduk, bu inanç, ihtiyarlıkla ilgili şakalarımızda gizlemeye çalıştığımız garip bir güven, bir erinç veriyordu bize; ona bunak kaplumbağaların özelliklerini, fillerin garip huylarını yakıştırıyorduk, meyhanelerde fıkralar anlatıyorduk, biri, hükümet üyelerine onun öldüğünü bildirmiş de aman hangimiz ona haber vereceğiz diye tir tir titremeye başlamışlar ha, ha, ha, doğrusunu söylemek gerekirse, öldüğünü bilip bilmemek ona vız gelirdi, hem, bu fıkranın doğru mu, yalan mı olduğunu kendisi de tamtamına kestiremezdi, çünkü o sıralar kendinden başka hiç kimse, belleğinde kala kala görkemli geçmişten birkaç paçavra kaldığını bilmiyordu, dünyada yapayalnız, üstelik kütük gibi sağ olduğunu; yassı, kocaman ayaklarını karanlık geçitlerde sürüklerken, smokin ceketli, kolalı yakalı biri mendilini sallayıp gizemli bir selâm vermişti, merhaba demişti de, bu göz yanılmasından bir buyruk doğmuştu hemen, başkanlık sarayında çalışanların tümü, başkan geçerken beyaz bir mendil sallamak zorundaydılar, geçitlerdeki nöbetçiler, gül fidanları arasındaki cüzzamlılar, o geçerken beyaz mendiller sallıyorlardı, merhaba general, merhaba, generalim o duymuyordu ki, Leticia Nazareno adına yas törenleri düzenlenen günbatımından beri bir şey duyduğu yoktu, kafeslerdeki kuşların şakımdan sesleri kısıldı sanmıştı, sesleri da

ha gür çıksın diye kendi balından yedirmişti onlara, ağzlarına Cantorina damlatmıştı, başka bir çağın şarkılarını söylemişti kulaklarına, parlak ocak mehtabı, demişti, bilmiyordu ki kuşların seslerinde kısılma falan yok, kendisi gittikçe daha az duyuyor ve bir gece kulak zannındaki vınlama pat diye dağılıverdi, bitmişti işte, ancak saltanatın gölgesindeki düşsel gemilerden yükselen ağıtların ve ayrılış hüznünün yarabildiği bir alçı yığınıydı artık, çevresinde düşsel rüzgârlar esip duruyordu, gerçek kuşların suskunluğuyla büyüyen uçurumun içinde kuşların cıvıltısı dolduruyordu. Saraya girme izni olan üç beş kişi, onu öğleyin, saat ikinin uyuşukluğunda, yabancı menekşelerin altında, sallangaçlı iskemlesine kurulmuş buluyorlardı, ceketinin düğmelerini çözmüştü, ulusal renkleri taşıyan kuşağını, kılıcını çıkarmıştı, çizimlerini de çıkarmıştı ama Papa'nın özel çoraphğundan yolladığı on iki düzine çoraptan bir çifti, mor çorapları ayağındaydı, hoşgörölü bir nöbetçinin beklediği arka duvarlardan tırmanan, yandaki okulun kız öğrencileri, kaç kereler, ağır bir uyuşukluk nöbetinde, yüzü solgun, şakaklarında şifalı otlarla yatarken baskın vermişlerdi ona, yüzünde çardaktan sızan alacalı ışık dilimleri, havuz dibinde sırtüstü yatan bir manta balığı gibi zevkten kendinden geçmiş; pis bunak diye haykırırlardı, havayı saran sıcak buğuda yüzlerini tam seçemezdi, gülümserdi onlara, kadife eldivensiz çıplak elini sallardı, ama seslerini duyamazdı, karides kokulu ekşi deniz rüzgârını duyabilirdi, bir de ayak parmaklarını tavukların didiklediğini, ama ne ağustosböceklerinden kopan parlak, ışıltılı gümbürtüyü, ne kızları, ne başka bir şey. O dönemde, bu dünyanın gerçeğiyle kurduğu tek bağlantılar, en geniş kapsamlı anılardan arta kalan üç beş dağınık izlenimdi, devlet işlerinden uzaklaştırılıp lekesiz bir saflığın arafında yüzmeye başladığından beri, bunlar diri tutuyordu onu ve aşma uğramış yaşının savurgan rüzgârına karşı koymak zorunda kahyordu, alacakaranlıkta ıssız yapıda dolaşırken, karanlık yazıhanelere gizlenirken, kayıt defterlerinin kenarlarını yırtıyor, kendisini ölmekten alıkoyan anılarının

geri kalan bölümünü süslü yazısıyla kayda geçiriyordu; bir gece, adım Zacariaş'tır yazmıştı da fenerin gelip geçici ışığında kaç kereler okumuştı, sonunda üstüste yinelenen adı, uzak ve yabancı gelmişti, Allah kahretsin, dedi kendi kendine, kâğıdı parçalayıp attı, ben benim, dedi kendi kendine, sonra başka bir kâğıda, kuyruklyıldızın ikinci geçişinde yüz yaş dolaylarında olduğunu yazdı, ama bu arada, yıldızın kaç kez geçişini gördüğünü hepten karıştırmıştı, başka bir kâğıt parçasına, yaralılara saygı duyun, diye yazdı ezberden, yabancı topraklarda ölen yurtsever askerleri unutmayın, bazı dönemlerde aklına her eseni, bütün bildiklerini yazardı, helalarda uygunsuz şeyler yapılmaması gerektiğini bile bir kartona yazmış, kartonu hela kapışma sıkıştırmıştı, bir keresinde o kapıyı yanlışlıkla açtığına, çömelmiş durumda orası burasıyla oynayan yüksek rütbeli bir subayla karşılaşmıştı da; aklında kalan bölük pörçük birkaç şeyi de kâğıda geçirdi aman unutulup gitmesinler. Leticia Nazareno, hayatının tek yasal eşi, diye yazdı, olgun yaşında okuyup yazmayı o öğretmişti kendisine, onu halkın gözüyle görmeye çalıştı, bayrağın rengindeki tafta şemsiyesiyle, tilki kuyruklarından başkan karısı kürküyle, yine de onu ancak cebinliğin buğusu altında, öğleden sonra iki sıcağında çırlıçıplakken gözlerinin önüne getirebiliyordu; senin o yumuşak, solgun gövdenin, serinleticinin vıltısıyla sarmalanıp öylece bitkin yatışını, memelerinin diriliğini duyuyordu, sıcakta ortalığı tutan orospu kokunu, süte, paslı altına, porsumuş çiçeğe kesmiş o müthiş taptaze rahibe ellerinin usta didişkenliğini duyuyordu, aşka yarayışlı ellerdi bunlar, bir tek o, çizimlerini çıkar da Brabanta çarşafının batmasını diyebilme başansını gösterebilmişti, çünkü, general onun her dediğini yapardı; kılıcını da çıkar, fıtık bağını da, mahmuzlarını da, her şeyini çıkar at sevgilim, etinin tadım duyayım ve o, senin uğruna, Leticia Nazareno'dan başka hiçbir kadın için yapmadığı ve Leticia Nazareno'dan sonra da asla yapmayacağı şeyleri yapıyordu, benim tek aşkım, tek yasal aşkım, diye içini çekti, sararmış defter kâğıtlarına geçirir

yordu duygularını, kâğıtları cigara sarar gibi sarıyor, evin en kuytu köşelerine gizliyordu, hiçbir şey anımsayamayacağı gün, yardımlarına başvurduğunda, yerlerini kendisinden başka kimse bilmesin kaygısıyla ve Leticia Nazareno'nun imgesi de bellek olduğundan aşağı usulca süzülüp yittiğinde aklında yalnızca kent dışındaki konakta ikinci ayrılışları sırasında annesi Bendicion Alvarado'nun yüzü kaldığında da, kimsecikler bulamadı kâğıtların yerini, zavallı anacığı, sevgili oğlu ölmekte olduğunu anlamasın diye su kabağına doldurduğu çekirdekleri sallıyor, tavukları çevresine topluyor, sancısından soluk alamadığı sezilmesin diye, mandalina ağaçlarının arasına kurulu hamağa her zamanki gibi meyve suları taşıyordu; zavallı anacığı, kimseden döl almadan gebe kalmıştı; onu tek başına rahminde taşımıştı, şimdi de acısını gık demeden çekiyordu yine tekbaşına, birara sancının yoğunluğu yüzünden, gururunu ayaklar altına almak zorunda kaldı, sırtına bak oğul, dedi, bak da söyle, bana dirlik vermeyen bu akkor nereden çıkıyor, döndü sırtını, gömleğini sıyrdı ve başkan, korkudan dilini yutmuşçasma, anasının sırtındaki kıpkırmızı açık yaraları, guava lapasının içinde yeni yeni kımıldamaya başlayan kurtçukları gördü. Kötü günlerdi onlar generalim, halkın diline düşmeyen devlet sırrı yoktu, General Rodrigo de Aguilar'ın soylu cesedi şölen masasında boy göstereli beri, hiçbir buyruk tamtamına yerine getirilmiyordu, ama başkanın aldıracağı yoktu, yandaki yatak odasında anasının usul bir ateşle için için eriyip bittiği o acı aylar süresince, egemenliğin yavaştan belverişine aldıracağı yoktu, Asya illetlerinde uzman hekimler, veba değil bu, demişlerdi, humma da değil, uyuz da değil, verem de, doğuya özgü sayırlıklardan hiçbirisine benzemiyor, bir Kızılderili ilentisi bu, büyüü de ancak ilenen bozabilir; ölüm desenize düpedüz, anlamıştı başkan ve bir ana sevecenliğiyle dünyadan elini eteğini çekti, anasına bakmaya adadı kendini, zavallının çibanlarla kaplı bedeniyle yemek pişirdiğini görmesinler diye onunla birlikte çürümeyi seçti, tavukları hükümet konağına getirmelerini bu

yurdu, tavusları da getirdiler, boyalı kuşlar, gönüllerince odalarda gezinmeye başladdar, yeter ki anası kent dışındaki konağın köy havasım özlemesin, yatak odasında kendi eliyle kokulu kökler yaktı ki, kimsecikler anasının çürüyen bedeninin kokusunu alamasın, Merkükrokromla ateş alan, pikrik asitle sararan, metilenle moraran bu yangın bedeni, mikrop kırıcı merhemlerle yatıştırmaya çalıştı, işleyen yaralara Türk bitkileri, şıfalı otlar sardı kendi eliyle, hem de ilentiden ödü kopan sağlık bakamın bütün öğütlerini hiçe sayarak, ne var anacığım, öleceksek birlikte ölelim diyordu, gelgeldim Bendicion Alvarado, yalnız kendisinin ölmekte olduğunu bilincindeydi, oğluna mezara taşımak istemediği aile gizlerini açmak istiyordu, senin eşini domuzlara atmışlardı, dedi, Tanrım, onca döneke göçmen içinden hangisinin senin baban olduğunu nereden bilebilirdim, bir barın arka odalarından birinde ayakta, üstelik çürümüş çöplere, kokuşmuş şarap tulumlarına dadanan mavi sinekler ordusundan korunabilmek için başında şapkayla gebe kaldığını anlatmaya çabalıyordu, tarihçe bu işte, bir manastırın girişinde binbir güçlükle doğum yapmıştı, Mekke samanlarının üzünç dolu sazlarında ve o ışıktaki görmüştü önce, çocuğun sağ hayası ceviz büyüklüğünde deydi, soluğu körük gibi açılıvermişti, bir kaval gibi iç çekmişti, onu rahibelerin verdiği paçavralara sarmıştı, bu yapı bozukluğunun tek ilacı baldır, demişlerdi de dolaşmadığı pazar yeri kalmamıştı bebeğiyle, acaba baldan daha etkili ve daha ucuz bir ilaç bilen var mıydı, onu hep bildik sözlerle avutmuşlardı, yazgıya karşı çıkılmaz, diyorlardı, değil mi ki çocuk, nefesli saz çalmak dışında her işin üstesinden gelebilir, diyorlardı, bu arada bir sirk falcısı, yeni doğmuş bebeğin avucunda hiç çizgi olmadığını farketmiş, bunu bebeğin ilerde kral olacağına yormuştu, dediği de çıkmıştı işte, ne var ki başkan, anasını dinlemiyordu, geçmişe eşelememesini, uymasını istedi, yalvardı, ulusal tarihimizdeki bu tökezletici çukurları sayıklamalara yormayı yeğliyordu, uyu anacığım, diye yalvardı, çibanları açılmasın diye kendi eliyle diktiği ince ke-

ten çarşaflardan biriyle onu tepeden tırnağa sarmaladı, yan yatırdı, elini yüreğinin üstüne dayadı, n'olur bu berbat geçmişi unut artık anacığım diye avuttu onu, şu anda ben ben değil miyim nasılsa, rahat uyu. Ulusun anasının yavaş yavaş çül rüyüp gittiği yolunda halk arasında çıkan dedikodulara son vermek amacıyla alınan kesin önlemler bir işe yaramamıştı, uydurma sağlık raporları bile yayımladılar, gelgelelim haberleri yaymakla yükümlü görevliler, raporlardaki bilgilerin yalan olduğunu kendi ağızlarıyla söylüyorlardı, ölen kadıncağzın odasındaki leş kokusu öyle yoğunlaşmış ki cüzzamlılar bile korkup kaçmışlardı, koçlar kesilmişti, hastayı sıcak kana yatırmışlardı, yine de yaralardan sızan yanar döner sıvıya bulanmış çarşaflar, ne kadar yıkarsan yıka, eski parlaklıklarını bulamıyorlarmış, en kötü dönemlerde bile tan ağarırken uğramadan edemediği ağıllarda, odalıkların bölmesinde de generali gören olmuyormuş hiç, başpiskopos, cançekişen kadına karşı son görevini yapmak istemiş ama başkan kapıya dikilmiş, kimsenin öldüğü falan yok peder, söylentilere inanmayın, demiş, odadaki leş kokusunu umursamadan anasıyla aynı tabaktan aynı kaşıkla yemek yiyormuş, yatırmadan önce anasını yıkamazsa rahat edemiyormuş; kadıncağzın, ölümünden sonra hayvanlarına nasıl bakılması gerektiği konusunda tükenmiş sesiyle söylediklerini ürküler içinde dinliyormuş, tavus kuşları yolunup tüylerinden şapka yapılmayacak, peki anacığım; merhemle tepeden tırnağa ovuyormuş hastanın bedenini, kuşlarını toplantılarda zorla şakıtmayın sakın, peki anacığım; evet çarşafı yaralı bedene sarıyordu; fırtına çıktı mı, tavukları kümeslerden almayı unutmayın ki korkudan kertenkele yumurtlamasınlar, peki anacığım; elini yüreğinin üstüne koyup onu yan yatırıyordu yatağına, peki anacığım, rahat uyu sen, alnından öpüyordu, geri kalan birkaç saati, onun yatağının yanında yere yüzüstü kıvrılıp geçiriyordu, anasının uykusuna tutunarak, ölüm yaklaştıkça artan bitimsiz, ateşli sayıklamalara tutunarak, her gece çoğalan bir öfkeyle o yasal pazartesinin hışmına katlanmayı öğrenerek; tan ağar

dığında, dünyanın korkunç sessizliğiyle uyanmıştı, evet bir tanecek anası Bendicion Alvarado soluk almıyordu artık, çarşafı, leş kokulu gövdenin üstünden sıyrılmıştı, ilk horozun cılız ötüşü ışığında çarşafda, ölü gövdeye tıpatıp benzeyen, eli yüreğinin üstünde duran bir gövdenin kalıbım görmüştü, bu ikinci boyalı gövdede ne hastalık kırışıkları, ne yaşlılık bereleleri vardı, teni sağlamdı, gergindi, kefenin iki yüzüne yağlıboya ile boyanmış gibiydi, ölünün salıverdiği taze çiçek kokuları, odadaki hastane kokusunu süpürmüştü, çarşafı nitrattla ovup, kül suyunda kaynatmalarına karşın, lekeyi çıkaramadılar, ketenin dokularına işlemişti, ne de dayanıklı ketenmiş, ama başkan, bu mucizenin hakkını veremedi, yatak odasının kapısını öyle bir öfkeyle çarptı ki konaktakiler silâh atıldığını sandılar, o anda katedraldeki çanlar da çalmaya başladı, yurttaki kiliselerde bütün çanlar, bir an bile durmaksızın tam yüz gün boyunca çaldılar, çan sesleriyle uyananlar, başkanın yeniden gücünün doruğuna eriştiğini anladılar, ölüm yasma boğulmuş yüreğindeki bunalımın etkisiyle onur, hoşgörü gibi duyguları her zamankinden daha büyük bir kararlılıkla bir kenara atacaktı, sevgili anacığı Bendicion Alvarado bir pazartesi, şubatın yirmi üçünde, tan ağarırken öldü ya, demek dünyada yeni bir kargaşa ve rezaletler çağı açılıyordu. Hiçbimiz bu ölümüne tanıklık edecek yaşta değildik, gelgelelim ölüm töreninin görkemi bizim çağımıza kadar gelmişti, güvenilir kaynaklara göre, eski kimliğine bir daha dönmeyecekti general, yüz günlük resmi yastan sonra da uzun süre kimselikler onu çektiği öksüzlük uykusuzluğundan uyandırmaya kalkışmadı, ölüm çanlarının dayanılmaz yankılarıyla dolup taşan bu yasal evde bir daha ortalıkta görünmedi, yastan başka işe ayıracak zamanı yoktu, içini çekerek konuşuyordu kendi kendine; nöbetçiler, yine yönetimin ilk yıllarındaki gibi yalnız dolaşmaya başlamışlardı ve hükümdarın gözlerden uzak bu yasaklar evinde, yalnızca tavuklar canlarının çektiğini yapıyorlardı, general, sallangaç iskemlesinde, öfkeden içi yanarak sevgili anacığı Bendicion Alvarado'nun o ıssız, ço

rak topraklardan talaş ve buz dolu bir tabutta geçişini gözle-
rinin önüne getirirken, adamları cesedin büsbütün çürümesi-
ni engelleme derdine düşmüşlerdi, cenaze arabası, en kuytu,
en ıssız bölgelere götürülüyor, hiç kimse ölünün anısına say-
gı göstermek ayrıcalığından yoksun bırakılmıyordu, savrulan
kara yas şeritleri ve ilahiler arasında tabutu yukarı yaylalara
taşıdılar; mutlu günlerde, başkanlık arabasının gölgelerine
gizlenen saltanat simgesini görmeye koşanlar, yaşlı ezgilerle
karşıladılar tabutu, zamanın daha başlangıcında gezgin bir
kuşçu kadının sonraları hükümdar olacak piçini bin güçlkle
doğurduğu yere yerleştirdiler, yüzyıllardan beri ilk kez Bağış
sever Kardeşler Manastırının koca kapıları açıldı, atlılar köy-
lerden Kızılderilileri toplayıp önlerine kattılar, dipçiklerle
dürterek manastırın geniş tören salonuna sürüklediler; renk-
li camlardan vuran donuk güneşlerden hepsinin gözleri ka-
maşmıştı, dokuz rahip, resmi giysilerle Tenebrae duasını
okuyorlardı, diyaskoslar, görkeminde erinçle uyu, diye sesle-
rini yükseltiyorlardı, rahip yardımcılar, küllerinde erinçle
uyu diyorlardı, dışarıda yağmur vuruyordu ıtırarın üstüne,
rahip yamakları şerbetle ölü ekmeği dağıtıyorlardı, avluların
taş kemerleri altında domuz eti, tespih, çanaklarla kutsal su
satanlar duruyordu, kaldırım kahvelerinden müzik ve barut
sesleri geliyordu, kapılarda dans ediliyordu, günlerden pazar-
dı, bitimsiz bir pazar; o zamanlar, gizli geçitlerde, sisli dağ
oyuklarında şenlik yıllarıydı, canım anacığı Bendicion Alvara-
do, federal savaşın mutlu kasırgasma kapılan oğlunun ardına
düşmüştü, savaş süresince ona bakmıştı, battaniesiyle, yere
düştüğünde, onu katırların önünden çekmişti, oğlu sıtma nö-
betinin etkisiyle sayıklıyordu daha, ona atalarından devraldı-
ğı ürküyü aşlamaya çalışmış, ova insanlarını, karanlık deni-
zin kıyısına kurulmuş kentlerde pusuda bekleyen tehlikeleri
anlatmıştı; genel valilerden korkardı, anıtlardan, yeni doğan
bebelerin gözyaşlarını içen yengeçlerden korkardı; çatışma
gecesi, yağmurda yüzünü belli belirsiz seçebildiği güçlü hü-
kümdarın görkemli evi karşısında da korkudan tirtir titremiş

ti, bir gün bu evin kendi öleceği ev olacağı aklının kıyısından
bile geçmemişti, oğlunun yalnızlıklar dünyası olacağı da; tek
başına yerde yüzükoyun yatarken, kavurucu bir öfkeyle haykı-
rıyordu, hangi cehenneme girdin anacığım, hangi Allahın be-
lâsı mangrov bataklığına saplandın da çıkmadın, şimdi yüzü-
ne konan kelekleri kim kovacak, diye içleniyordu, üzüntü-
den çılgına dönmüştü; aynı anda anası Bendicion Alvarado,
bataklıkların iç bulandırıcı buğularında, muz yapraklarından
bir sayvan altında süzülerek yol alıyordu, orman köylerinde-
ki okullara, güherçile çöllerindeki kışalara ve Kızılderili ağıl-
larına doğru; resmi yapılarla sergilenen gençlik fotoğrafında
zarıftı, güzeldi, alına bir taç oturtmuşlar, boynuna zorla
dantel bir yaka takmışlardı, önce diretmişti, ama bir kerelik
yüzüne pudra sürmelerine ve dudaklarını boyamalarına izin
vermişti, eline de ipekten bir lâle tutuşturmuşlardı, şöyle, öy-
le değil efendim, gelişigüzel dursun kucağımızda, ölüsünü de
Avrupa hükümdarlarının ünlü Venedikli fotoğrafçısının çekti-
ği bu başkadm fotoğrafına tıpatıp benzetmek, böylelikle yeri-
ne bir benzerinin kullanıldığı söylentisini yalanlamak için el-
lerinden geleni yapmışlardı, gizlice toplanarak, boyaları aşın-
mış yüzü yeniden eski durumuna getiriyorlardı, parafın eridi-
ğinde pörsüyen deri yeniden geriliyordu, yağmurlu mevsim-
lerde gözkapaklarında biriken küfü siliyorlardı, ordu terzile-
riyse, cenaze giysisinin daha dün giydirilmiş gibi kırışksız
kalmasını, portakal çiçeklerinden yapılma tacın, kadıncağzın
hayatı boyunca hiç takmadığı gelin tülünün hep öyle zarif
durmasını sağlıyorlardı, yaa anacığım, bu kerhanede hiçbir
orospu dölü, senin fotoğrafına benzemediğini söyleyemeye-
cek bir daha ve zamanın bitimine kadar egemenliğin kimin
elinde olduğunu unutmayacak, yıllar yılı ormanlarda, kum te-
pelerinde unutulmuş yaşadıktan sonra bir gece, eski mutlu
günlerin geri geldiğim sanan, yortu davulları çalan en yoksul
bölgeler insanları, yaşa aslan general diye haykırmışlardı yan-
dan çarklı geminin süzüldüğünü görünce, doğrunun sözcüsü
büyüğümüze alkış turalım diyerek helvacı kabaklarıyla, koca

armadillolarıyla doğru suya atlamışlardı, ulusun yazgısına zar atarak yön veren görünmez güce bağlılıklarını kanıtlamak amacıyla tahta parmaklıklardan girmişlerdi ve bu arkaik geminin güvertesinde, pervane kanatları altında halka sergilenen, kırılmış buz ve kaya tuzundan yapılma katafalkı, katafalkın aynalardaki sayısız yansılarım görünce korkudan dilleri tutulmuştu; gemi, aylarca ekvatordaki soluk sömürge adalarını dolaşıp sonunda gardenyaların us yürüttüğü, iguanaların karanlıkta kanat çırpıtı, karabasanlar çağma vardı, orada dünyanın sonu geldi, ahşap yandan çarklı, altm kumlara oturdu, kırıldı, buzlar eridi, tuzlar suya dönüştü, şişmiş ceset bir talaş çorbasının içinde yüzer kaldı, yine de çürümedi generalim, tam tersine, gözlerini açtığını gördük, gözbebekleri ışıltılı ısıldı, ocak ayında biten boğanotları renginde, her zamanki gibi yine ay taşlarını andırıyordu, en güç inananlarımız bile, tabutun cam kapağının onun soluğuyla buğulandığını görmüştük, gözeneklerinden canlı, kokulu bir ter salgıladığını da görmüştük; gülümsemişti. Gözünüzün önüne getiremezsiniz generalim, inanılır şey değil, katırların doğurduğuna, tuzlu bataklıklarda çiçeklerin boy attığına tanıklık ettik, sağır dilsizlerin mucize, mucize işte bu, diye haykıran seslerinin mucizesine kapıldıklarını da gördük, tabutun cam kapağını kırdılar generalim, parçalarını kapışalım derken az kalsın kıymaya çevireceklerdi cesedi, gözü dönmüş kalabalıkları püskürtmede bir jandarma kıtası kullandık, adlarına Karayip Adaları denilen o anaç topraklardan, sürüler halinde kopmuş geliyorlardı, anneniz Bendicion Alvaradû'da doğa yasalarına karşı koyma gibi Tanrı vergisi bir güç olduğunu duymuşlar, çılgına dönmüşler, kefeninin parçalarını kapışıp satıyorlardı, giydi, gömlekleri, gövdesinden sızan suları, onu kraliçe giysileriyle gösteren kartpostalları, aklınıza gelmez, öylesine korkunç bir kargaşaydı ki bu, yırtıcı bir iğdiş boğalar sürüsü turnaklarıyla önlerine geleni ezip geçiyor sanki deprem gümbürtüsü gibi, kulak verirsiniz siz de duyarsınız generalim, bakın; general, daha az vınlayan kulağına götür

dü elini, dinledi ve duydu o zaman, anacığım Bendicion Alvarado, o sonsuz gümbürtüyü duydu, deniz ufkuna doğru dört-nala yayılan kalabalığın bataklık fokurtusunu, öğlenin parlak ışığında, daha başka, hatta daha parlak bir gün üreten mum sellerini, çünkü anası Bendicion Alvarado, bir zaman savaş çalkantıları, savaşın o çiğ et kokusu içinde girdiği kente geri dönüyordu şimdi, eski korkularının kentine, ama artık dünyadan korkusu yok, çünkü oğlu, okul kitaplarından genel valilerle ilgili bölümleri çıkarttırdı, tarihte adları geçmesin bundan böyle, senin uykularım kaçırın anıtları da yıktırdım anacığım, işte şimdi dingin bir kalabalığın omuzlarında, tabut suz, duru bir gök altında, kelebeklere yasak bir rüzgârda, ormanın ta uçlarından başlayıp oğlunun uçsuz bucaksız, hüznlerle kıvranan ülkesinde son bulan bu sonsuz yolculukla, kalıtımsal korkularından arınmış silaya dönüyordu, dinsel takılardan altın ağırlığıyla ezilmiş, ondan şifa bulmuş yatalakların göğsüne astıkları küçük, altın koltuk değnekleriyle, gemileri batmış denizcilerin taktığı altın yıldızlarla, çalılıklara çömelip bir çırpıda doğum yapan şaşkına dönmüş kısır anaların taktığı altm bebeklerle tepeden turnağa örtülü, görünmüyor, tıpkı savaşta gibi generalim, yine bütün bir ulusun, mutfak eşyaları, hayvanlarıyla gelen, Bendicion Alvarado'nun savaşta oğluna yöneltilen kurşunlara yön değiştirmek amacıyla söylediği gizli dualardan başka hiçbir kurtuluş umuduna bel bağlamayan, hayat kırıntılarını bile yerleştirecek yer bulamayan bir ulusun kalktığı bu kutsal kitap yürüyüşünün ortasında sürükleniyor; bir zamanlar oğlu, basma kırmızı bir paçavra sarıp girmişti dalaşa, çatışmada hummalı savaş çığlıkları atıyordu, Allah kahretsin, yaşasın liberal parti, yaşasın zaferi kazanan federalizm, bok soyu bok Gotlar, doğrusunu söylemek gerekirse, aslında kalıtımsal bir denize ulaşma merakının tutsağıydı ya, her neyse, omuzlarında anasının cesedini taşıyarak kenti kuşatan bu yaşlılar kalabalığının şamatası yanında, federal savaş serüveni sırasında ülkeyi zaman zaman kırıp geçiren kalabalıkların gürültüsü de, göz dönmüşlüğü de

hiç kalırdı, kargaşa da daha büyüktü, panik de daha baskındı, onun yönetiminde geçirdiğimiz sayısız yıllarda böylesini hiç görmemiştik, hiç görmemiştik, bakın, bütün dünya burada generalim. Müthiş bir olay. Bu kanıtlara güvenerek yasisini atmıştı üstünden, yüzü solmuştu, sertti, kara bir şerit takmıştı koîma, yetkesinin verdiği tüm olanakları kullanarak anası Bendicion Alvarado'nun azizler katına yükselttilmesini sağlamakta kararlıydı, daha başka ne kanıtlar gösterilebilirdi ki, okuma yazma bilen bakanlarım ta Roma'ya kadar yolladı, bir kere daha papalık elçilerini çağırdı ülkesine, çardaktan vuran güneş ışıkları altında kakao içip şekerlemeler yediler, başkan, teklifsizce karşıladı onları, hamağa gömleksiz uzanmıştı, beyaz şapkasıyla yelpazeleniyordu, elçiler, karşısında oturmuş buğuları tüten kakaolarını içiyorlardı, pazarlık giysisinden yayılan lavanta kokularından bedenine ne sıcak işliyor, ne toz, ne tropikal uyusukluk, ne de tepedeki güneş havuzlarında gönüllerince kanat çırpıp kuşların, ölü anasının sevgili kuşlarının pislikleri; peder vanilyalı kakaosunu yudumlıyor, kaçınılmaz ağıyu son yuduma ertelemeye can atan bir gelin nazîlığıyla, şekerlemeleri usulca çiğniyordu, generalin kimsenin oturmasına izin vermediği sallangaç iskemlesine kurulmuş, yalnız sen peder tıpkı görkemli günlerde, o hatmi sarısı yumuşak ikindilerde olduğu gibi, o zaman da ihtiyar ve acemi bir elçi, Thomas Aquinas'tan skolastik hikmetler savurup beni Tanrı dinine döndürmeye çalışmıştı ya, tek değişen şey, bugün kendim çağırdım sizi peder, dünyanın işine bak, şimdi inancım sağlam; oysa aslında bu dünyada da öbür dünyada da inandığı bir tek şey vardı, sevgili anacığı insanlara bunca özveri gösterdiğinden, bir alçakgönüllülük anıtı olduğundan azizler katma yükselmeyi haydi haydi haketti, kuzey yıldızının cenazenin gittiği yönde ilerlediğini, yaylı sazların tabut geçerken nasıl kendiliğinden çalmaya başladıklarını ve halkın bu olay karşısında duyduğu heyecanı sayıp dökerek onları etkileyecek değildi tabii, şu çarşafa bakın yeter, ağustosun görkemli ışığına tuttu çarşafı, kete

nin dokularına sinmiş imgeyi gösterdi, görsünler, işte anası Bendicion Alvarado, bedeninde ne bir yaşlılık belirtisi var, ne de yara bere izi, yan yatıyor, eli yüreğinin üstünde ve o an, anasının parmaklarındaki dinmeyen terin ıslaklığım duydu, mucizenin esintisiyle uçuşa geçen kuşların çığlıkları arasında, taptaze çiçeklerin kokusu geldi burnuna, mucizeyi gözünüzle gördünüz peder, dedi çarşafı silkip tersyüz ederek, onu kuşlar bile tanırırlar; ne var ki elçi, Hristiyan dünyasının büyük dokuma ustalarının elinden çıkmış kumaşlara bile volkanik madde karıştırılabileceğini sezen keskin, uzmanca gözlerle keteni inceliyordu, renklerdeki gözalcılık, öledeki kişilik bozukluğunun, hatta tanrıtanımazlığın bir belirtisiydi, zamanın geçmek bilmediği, yüzüp durduğu, gerçekdışı bir kentin ıssız manastırında, kubbenin altında yatıp göğe bakarken, yeryüzünün yuvarlaklığından kendisi de büyük bir coşku duyuyordu, neden sonra çarşaftan ayırdı gözlerini, dalgınlıktan sıyrıldı, yumuşak ama kesin bir sesle, ketenin üstündeki imgenin Kutsal Tanrı ile bir ilgisi bulunmadığını, O'nun bu imge aracılığıyla bize sonsuz bağışımın bir kanıtını daha vermek amacı gütmeyi bildirdi, hiç de değil ekselans, güzel sanatlarla kötücül sanatlara eh çok yatkın bir ustanın işi bu, ekselansın gönül cömertliğini kötüye kullanmış, yağlıboya bile değil bu, düşünün, en ucuzundan bir badana, pervaz boyası, doğal reçinenin kokusuna terebentin lekeleriyle alçı kırıntıları karışmış, şu uçmak bilmeyen nem de general hazretlerinin inandırdıkları gibi son ölüm titremesiyle boşalan terden ileri gelmiyor, keten tohumuna yatırılıp karanlık bir yerde bekletilmiş bezin suni nemi bu, inanın çok üzgünüm, diye içtenlikle sözü bağladı, ne var ki, kendisini gözlerini bile kırpmadan yattığı hamaktan gözleyen, mucizenin doğruluğuna herkesin çok inandığı halde çatık, Asyalı suskunluğunun çamurundan sıyrılıp söylediğini yalanlamaya kalkışmayan granit ihtiyarın dik bakışları karşısında dili bağlanmıştı. Bilmem mi, seni kendi ellerimle sarmıştım o çarşafa anacığım, ölümünün suskunluğu doğrusu önce ürkütmüştü beni, sonra birdenbire,

dünya denizin diplerinden ağıyormuşçasına mucizeyi gördüm diyorum Allah kahretsin; yine de elçinin kararım sözünü hiç kesmeden dinledi, birkaç kere, iguanalar gibi kırıştırdı gözlerini, gülümsedi, peki peder, dedi için* çekerek, herhalde sizin dediğiniz gibi olmuştur, yalnız umarım sözlerinizi tartmışsınızdır, söylediklerinizi size harf harf yineleyeceğim ki yaşadığınız sürece bu sorumluluğu taşıyabilin peder, benden günahtan gitti; uğursuz belirtiler haftasında dünya bir uyuşukluğa gömülmüştü, başkan yemek yemek için bile hamaktan kalkmıyor, üstüne üşüşen kuşları yelpazeyle kışkırtıyordu, menekşelerin arasından sızan ışık dilimlerini de evcil kuş sanıp kışkırtıyordu arasına, kimseyi huzuruna almıyordu, kimseye emir vermiyordu, ama gün gelip de kiralanmış, gözükanlı katiller elçilik sarayını basıp tarihsel kalıntıları yağma edip iç bahçede şekerleme yapan elçiye baskın verdiklerinde, adamı yaka paça yakalayıp sokaklarda çırılçıplak sürüklediklerinde devlet düzeninin kolluk kuvvetleri olaya hiç karışmadılar, düşünün generalim herifin üstüne sıçtılar, general yerinden kalkmadı bile; generalim, elçiyi en işlek caddelerde eşek sırtında dolaştırıyorlar, haberiyle geldiklerinde gözünü bile kırpmadı; generalim, balkonlardan başına bulaşık suyu döküyorlar, güzel oğlan, bayan Vatikan diye bağırıyorlar, artanı bize kalsın; ama elçinin pazar yerinde bir çöp yığınına yarı ölü bir durumda atıldığım söylediklerinde hamağından kalktı, kuşları kovaladı, kara yas şeridini silkeleyerek üstündeki örümcek ağlarını süpürdü, gözleri uykusuzluktan şişmişti, hemen elçinin üç günlük erzakla bir cankurtaran sandalına konulmasını buyurdu, Avrupa'ya giden yolcu gemilerinin izlediği su yoluna bıraktılar onu, ulusun hükümdarına başkaldırmaya çalışan yabancılara ne oluyor, bilen bilmeyen kalmasın, Papa da bundan böyle bilsin ki, o Roma'da altın tahtına kurulmuş, parmağı yüzüklü Papa olabilir, ama burada benim sözüm geçer, Allah kahretsin, onları da boklu cüppelerini de. Gerçekten de etkili bir yol seçmişti, daha o yıl çıkmadan, anası Bendicion Alvarado'nun mumyalanmasına girişil-

di, bozulmak bilmeyen ceset, katedralin ana bölümünde halkın ziyaretine açıldı, mihraplar Gloria ilahileriyle çınladı; başkan, papalığa karşı savaşmaktan vazgeçti, kararım geri aldı, alana toplanan kalabalıklar, yaşasın barış, yaşasın Tanrı, diye haykırıyorlardı; o sırada başkan, Dinsel Törenler Kutsal Birliği denetleyicisi, inancın kurucularından ve kayıtsız şartsız yaylarından Eritreli diye anılan Monsenyör Demetrius Aldos'u bir törenle huzuruna kabul ediyordu; bu adam, Bendicion Alvarado'nun hayatı üstüne incelemeler yapmak, onun azizeler katma yükselip yükselemeyeceğim hiçbir kuşku kalmayınca kadar araştırmak görevini üstlenmişti, acele etmeyin peder, dedi başkan onun ellerini avuçlarına alarak, yaşamayı her şeyin üstünde tutan bu sarı suratlı Habeşi beğenmişti; herif iguana yumurtası yiyor generalim, horoz dövüşüne de düşkün, melez kadınlara, kumbiya dansına da, tıpkı bizler gibi ve kesenin ağzı da, en sıkı kapanmış kapılar da sonuna kadar açılmıştı, aman şeytanın avukatının kafasındaki kuşklar bir engele toslamasm, çünkü bu uçsuz bucaksız hüznün ülkesinde, Bendicion Alvarado'nun, anasının karnından mihrapları süslemek alınyazısıyla doğduğuna ilişkin kesin kanıtları çürütebilecek görünür ya da görünmez hiçbir ipucu yoktu, ulus elleriniz dedir peder, buyurun; gerçekten de öyleydi. Elçilik sarayında silâhlı kuvvetler düzeni sağladılar, ta uzaklardan daha tan ağırlarken çıkıp gelen, çıbanlarının üstündeki taze deriyi göstermeye çalışan sayısız cüzzamlı dolaşıyordu ortalıkta, St. Vitus dansının kurbanları, elçinin önünde iğneden iplik geçiriyorlardı, kumar masasında vurgun yapanlar, Bendicion Alvarado'nun kazanacak sayıları düşünce gördüğünü anlatıyorlardı ona, yitik kandaşlarıyla dostlarından haber alanlar, denizde boğulan yakınlarını görenler, eskiden her şeyden yoksunken şimdi her şeye sahip olanlar, durmaksızın geliyor, duvarları Sir Walter Raleigh'nin tarih öncesi kaplumbağalarıyla, yamyam öldürücü tüfeklerle donatılmış kızgın bir fırını andıran sarayda dolaşıp duruyorlardı; Eritreli, hiç usanmadan^ hiç soru sormadan hepsini dinliyordu, sözlerini kesmeden, terden sırlıslam, an-

cak içtiği ucuz sigaranın dumanıyla havası arınan odadaki tortulu, koyu, vebalı beden çözülüşüne yabancı, tanıkların söylediklerini tek tek not ediyordu, imzalatiyordu sonra, adını soyadını yaz, şuraya, ya da X koy, siz generalim, basın parmağınızı, ha şöyle, nasıl olursa olsun, imza olsun da, imzalıyorlardı, sırada bekleyen giriyordu içeri, çıkanın tıpkısı, veremliydim ben peder, veremliydim, diye yazdı Eritreli, şimdi at şuraya imzanı bakalım. Ben iktidarsızdım önceleri peder ama şimdi günde kaç çıkarıyorum bana mısın demeden. Erit*reli, güzelim yazısı insanlığın bitimine kadar bir değişikliğe uğramasın kaygısı güderek, çıkmaz mürekkeple iktidarsızdım yazıyordu, benim karnımda canlı bir hayvan vardı efendim, karnımda canlı bir hayvan vardı diye yazıyordu serinkanlılıkla, ucuz acı kahveden sarhoşa dönmüştü, zincirleme yaktığı sigaralardan, acı tütünden kafayı bulmuş, kayıkçılar gibi yakasını gevşetmiş generalim, tam bir damızlık bizim peder, gerçekten öyle, tam bir damızlık boğa, herkesin uçkuru kendine tabii, durmaksızın çalışıyor, geceyanlanna kadar, zaman yitirmemek için yemek bile yemeden, o zaman da doğru dürüst dinlenmiyor ya, bakıyorsunuz ykanmış, kaba giysiyle liman boyundaki meyhanelerden birinde boy göstermiş, kurt gibi aç, uzun tahta masalardan birine çöküp açık deniz adamlarıyla balık çorbası içiyor, balığı elleriyle sıyrıyordu, karanlıkta bile ısl ısl yanan o şeytansı dişleriyle kılçıkları bile indiriyor mideye, tam bir yükleme işçisi gibi tabağını eğerek içiyor çorbayı, ah generalim, onun ayakta kimıyla nasd kaynaştığım görseniz şaşarsınız, o döküntü gemiler var ya, körpe oğlanlar, eskimiş oğlanlarla tepeleme dolduktan sonra demir alan gemiler, hani şu Curaçao, Guantanamo gibi, varılacak denizden bile yoksun Santiago de los Caballeros'daki oteUere kaç gemi yüklü çocuk orospular taşıyan gemilerin adamlarıyla, yaa peder, tanın ilk ışığına kadar durmadan düşleyip durduğumuz o en hüznü, en güzel dünya adaları peder, uskunalar bırakıp gittiğinde ne bambaşka insanlardık unutma peder, bizi bıraktılar, Matilde Arenales'in evindeki

geleceğimizi okuyan papağanı da, çorba çanaklarından sürünerek çıkan yengeçleri, savurgan rüzgârı, uzaktaki tamtamları, hayatı, yaa peder, boktan hayatı, oğlanları; o, bizim dilimizi konuşuyor generalim, sanırsınız it dalaşı mahallesinde doğmuş, kumsalda top koşturmuş; yerlilerden daha iyi akordeon çalıyordu, daha iyi şarkı söylüyordu, kraliçelerin çiçek dilini daha çabuk kavramıştı, Latince şakalar yapıyordu onlara, pazar yerinin tayıncı kesimlerinde sarhoş oluyordu, bir keresinde, biri Tanrıya sövdü diye kıyasıya bir kavgaya bile girdi, başladılar yumruklaşmaya generalim, ne yapsak acaba; kimse bizi ayırmaz diye buyurdu, hemen bir halkayla çevrildiler, generalim bizim rahip kazandı inanmazsınız, biliyordum kazanacağımı dedi, ağzı keyiften bir karış açık, tam bir damızlık boğa, hem hiç de herkesin sandığı gibi uçarı değildi, çünkü o çılgın gecelerde peder, elçilik sarayında geçirdiği bezdirici günlerden daha çok yaklaşıyordu gerçeğe, hele o yağmurlu ikindi, başkanın uyanık bekçilerini oyuna getirdiğini sanıp izinsiz girdiği kent dışındaki karanlık konakta oluklardan içeri sızan yağmurda sırlıslık kesilmiş, en ufak oyuğa kadar araştırmıştı odaları, Rendition Alvarado'nun, hizmetçilerinin mutluluğuna adadığı görkemli yatakhane bölümünde malanga kumları ve zehirli kamelyalar arasında tökezleyerek; neden mi bizlere bıraktı burayı, iyi yürekliydi de ondan peder, alçakgönüllüydü, kendisi ranzada çıplak bir şiltede yatar, bizim altımıza tiril tiril pamuklu çarşaf sererdi, ulusun birinci kadını sıfatıyla pazar günleri giydiği entariyi bile giymelerine izin verirdi; onun banyo tozlarıyla yıkanır, aslan ayaklı, kurşundan küvetlerde, renkli köpükler arasında Zenci bekçilerle cınlıçplak oynasarlardı, onlar kraliçeler gibi yaşarken hanımın günleri, kuşlarını boyamakla, odun ateşinde sebze ezmesi pişirmekle, geceyarıları, hanımcığım karnım ağrıyor diye evine koşan komşularına şifalı bitkiler yetiştirmekle geçerdi, karnı ağrıyanlara suteresi çiğnetirdi bol bol, torunlardan biri şaşı mıymış, hemen oğlana kurt döktüren epazote çayı içirirdi, ölüyorum hanımcığım, ama ölmezlerdi

işte, derman onun parmakları arasındaydı, yaşayan bir azezeydi peder, onu zorla başkanlık sarayına götürdüklerinden bu yana hiç yağmursuz kalmayan bu eğlenceler konağında o, kendine özgü saf alanı içinde dolaşırdı, acımasız yağmur, piyanonun üstündeki lotus tomurcuklarına da yağdı, gösterişli yemek odasındaki su mermerinden yapılma masaya da; Bendicion Alvarado hiç oturmamıştı o masaya, mihrapta yemek yemek gibi bir şey, derdi, düşünün peder, azize olacağını nasıl sezmiş yine de komşuların ateşli tanıklıklarına karşın, şeytanın sözcüsü bu yıkıntılarda, alçakgönüllülüğünden çok, pintilik belirtileri buldu, bir zamanın balo salonu olan Mangrov bataklıklarında yüzen abanoz Neptün yontularında, yerli cin biblolarında ve savaş meleklerinde, dünyadan bile isteye bir el etek çekmeden çok, bir ruh fukaralığı belirtisi gördü, üstelik kendisini kavurucu Habeşistan çöllerinden kaldırıp buralara, doğrunun hiç uğramadığı yerlerde doğruyu bulmaya yollayan öbür tanrının, kutsal üçlünün de izine rastlayamadı; hiçbir şey bulamadı generalim, hiçbir şey de demedi, ne baktan iş, di mi. Gelgislelim Monsenyör Demetrius Aldous, yalnızca kenti araştırmakla yetinmiyor; tepelerdeki çorak köylerin buzlu arafına çıkıyordu katır sırtında, Bendicion Alvarado'nun azizeliğinin tohumlarını arıyordu, belki de oralardaki imge, saltanatın gözkaşırtıcı gücüyle karışıp çarpıtılmamıştı; bir eşkıya peleriniyle çıkıveriyordu sislerin arasından, yağında koskoca çizmelerle, daha önce hiç bu renkte insan görmemiş yaylalıları önce korkutan, sonra şaşırtan, en sonunda da meraklandıran şeytansı bir hayalet, ama kurnaz Eritreli, tenindeki ziftin çıkmadığına inandırmak için, kendisine dokunmaya zorluyordu onları, karanlıkta dişlerini gösteriyordu, onlarla birlikte eliyle peynir yiyor, aynı mataradan buğday rakısı içerek sarhoş oluyordu güvenlerini kazanmak umuduyla, patikalar boyunca uzanan içkapayıcı, küçük dükkânlarda, ki oralarda, başka yüzyılların akışı sırasında, alışılmadık bir kuşçu kadına rastlamıştı köylüler, kadın, sepetler dolusu yük taşıyordu sırtında, bülbül renklerine boyanmış piliçler,

altın tukanlar, tavus kuşu kılığna sokulmuş çoban aldatanlar, yaylalar bölgesindeki kasvetli pazar panayırlarına katılan dağlıları kandırmada kullandığı nesneler, şuracıkta otururdu, şenlik ateşlerinin ışığında, bir sevap işleyip kendisiyle yatacak erkek arardı, dükkânın arkasında şarap tulumlarının üstünde, karnını doyurmak için, peder, inamn sırf karnı doyusun diye, çünkü yağmur yer yemez renkleri atan, azıcık oynatıldı mı unufak olan o ucuz şeyleri hangi avanak dağılı alırdı ki yine de çok saftı peder, isterseniz kuşların kutsal rahmeti deyin, isterseniz çorağın bereketi, kimse asıl adını bilmezdi, kendisine Bendicion Alvarado adını ne zaman taktığı da bilinmezdi, asıl adı olamaz ya; buralarda yoktur böyle adlar, bir kıydı adı olacak, ne baktan iş yaa, şeytanın kaypak sözcüsü bunu da öğrenmişti işte, hem de başkanın güvenlik örgütünün doğruları karmakarışık etme çabalarına, önüne görünmez engeller dikmelerine karşın, didiklemediği, açığa çıkarmadığı bir şey kalmadı, ne diyorsunuz generalim, isterseniz kayadan aşağı itiverelim onu geyik sürer gibi; isterse, katırına çiğnetirlerdi, hayır diye karşı çıktı başkan, onu yakından gözleyin ama bedenine zarar getirecek hiçbir şey yapmayın, yineliyorum, bedenine zarar yok, görevini tam bir özgürlükle yerine getirsin, gerekli kolaylıklar gösterilsin, ben izin veriyorum, ben kendim, diye yineledi, bu buyrukla anası Bendicion Alvarado'nun asd kişiliğini öğrenme tehlikesini, ölümcül bir tehlikeyi bile isteye göğüslediğini kavrayarak, daha genç, başıboş yasak yılların Bendicion Alvarado'su, paçavralar içinde, yalınayak, karnını doyurabilmek için bedeninin alt kesimini kullanmak zorunda, nası da güzeldi bilseniz peder, öyle de saftı ki, en bayağısından kırmızı papağanlara, en iyi cins horozların kuyruklarını takıp mako papağanı diye yutturmaya kalkıştı, sakat tavuklara hindi tüylerinden yelpazeler yapıştırır, cennet kuşu diye satardı; kimse yutmazdı tabii, pazar günü çarşılarının erkenci sisinde kendi kendine fısıldayıp duran, bedenine bedavadan sahip çıkacak bir erkek arayan o yalnız kuşçu kadının ağına kim düşerdi ki, bozkırda herkes

onu saf, yoksul bir kadın olarak anıyordu, gerçek kimliği öğlenilemiyordu, vaftiz edildiği kilisenin kayıtlarında doğum kâğıdı gibi bir belge bulunamamıştı, oysa oğlunun üç ayrı doğum kâğıdı vardı, üçünde de ayrı ayrı üç gebeleniş sonucunda, üç ayrı güç koşulda, üç başka biçimde dünyaya geldiği ileri sürülüyordu, ulusal tarihimizi gün gün tutanların gerçekleri arapsaçına çevirme becerileri sonucunda iyi ki hiç kimse, başkanın doğumunu örten gizemli perdeyi kaldıramıyordu, yalnızca Eritreli, sonraları zorla kayda geçirilen yalan bilgileri tek tek aralayarak gizin kaynaklarına inmişti; elini uzatsa, yakalayacaktı doğruyu generalim, derken korkunç bir patlama oldu, yankısı boz bayırlarda, derin dağ geçitlerinde uzun uzun sürdü, ayağı kayan katırın uzun korku çığlıkları duyuldu, karları hiç eksilmeyen doruklardan bir başdönmesiyle dipsizliğe düşüşü, uçurumun doğal bilimler kitabında yer alan anlık, değişken iklimlerinden sırayla geçerek doğru aşağıya, dümene alışkan geniş suların doğum sancılarına, bitki araştırmalarına tutkun bilge hekimlerin, dağarcıklarında gizemli ot bilgileriyle Kızılderililerin sırtında tırmandıkları kayalara, bizlere cömertçe dayanıklılık, barınak ve iyilik örneği sunan sıcak tüylü koyunlarımızın kuzularım doyurdıkları yabancı manolya isteplerine, ıssız taraçalarında kâğıttan çelenkler ve sayısız yatalak barındıran kahve çiftliklerine, ulusumuzun kavurucu doğal sınır çizgilerindeki akışkan ırmakların uğultusuna, daha da diplere, ta aşağıda işte, ihanetini alacakaranlıkta ödemiş bir ihtiyardan bir salgı yaylıyordu hafiften, kocaman inatçı yaprakları, pembe tomurcuklarıyla çikolata yapımda ana madde sayılan yemişlerle dolu kakao çiftliklerinde tekbaşına ölmüş; işte kıpırtısız güneş, kavurucu kum, tohum keseleri, bal petekleri, bin kilometrelik çevredeki tek vakıf okulunun hüznü, cılız, Atlantik cinsi inekleri ve barsakları olgun bir koruk gibi patlayınca uçurumun dibindeki yarkaları ürküten, hâlâ cançekişen katırın soluyuşu, tüh Allah kahretsin, avlamışlar onu generalim, bir av tüfeğiyle Yalnız Ruh Geçidinde bastırmışlar; benim buyruğuma karşı

gelerek ha, orospu çocukları, kesin buyruklarımı hiçe sayıp, Allah kahretsin, ama şimdi kimin ne olduğu çıkacak ortaya, diye haykırdı başkan, ağzı köpük içindeydi, buyruklarım dinlememelerinden değildi doğrusu bu öfke, kendisinden çok önemli bir şey gizlediklerinden emindi, gücünün yıldırımlarını üstlerine çekmeye razı olduklarına göre; haberi getirenlerin soluyuşlarını dikkatle dinledi, çünkü bilirdi ki ancak işin ashı bilen, kendisine yalan söyleme cesaretim gösterebilir, yüksek komuta heyetindekilerin kötü niyetlerini de hesaba kattı, hangisi haindi acaba, siz, çamurdan varettiklerim, siz, topraktan kaldırıp altın döşeklerde uyuttuklarını, siz canlarını kurtardıklarım, herkesten daha büyük paralar bastırıp satın aldıklarım sizler, hepiniz, çirkef anaların doğurdukları, çünkü ancak içlerinden biri benim adımla imzalanmış ve saltanatımın mührüyle pekiştirilmiş yazılı buyruğa karşı gelebilirdi; kurtarma harekâtının yönetilişini kendisi üstlendi, tek ve kesin buyruğum uyarınca, en çok kırksekiz saatlik bir süre içinde ya onu bulur, diri diri getirirsiniz önüme ya da ölü bulursunuz yine diri diri getirirsiniz, ölü veya diri bulamazsanız, yine getireceksiniz, bu buyruk öylesine korkutucu ve kaçınılmazdı ki, süre dolmadan haberi getirdiler, efendim uçurumun dibindeki çaldıkta bulduk, altın çiçekler yaralarını sağaltmış, bizden daha sağ generalim, bakın anneniz Bendici on Alvarado, anısını kirletmeye kalkışan küstaha başış gösteriyor, sevecenliğini, büyüklüğünü bir kere daha gözler önüne seriyor; elçiye, uzun Kızılderili patikaları boyunca, sınıklara asılı bir sedyede taşındılar, yarımda jandarmalar, alayın arkasında, ata binmiş bir boğa güreşi ustası yürüyor, elinde bir çan, duyduk duymadık demeyin, buyrukları veren kimmiş anlamında; elçiye başkanlık sarayının konuk odasına yatırdılar, sağlık bakanının gözetimindeydi artık, iyileşmeye yüz tutar tutmaz, elyazısıyla müthiş bir belge düzenleyecekti; bu yedi ciltlik tutanağın üç yüz elli sayfasının sağ köşesine tek tek adınm başharflerini yazacak ve mührünü basacaktı. Ben, Dinsel Törenler Kutsal Birliği denetleyicisi, İnanç'ın kurucu

lanndan ve kayıtsız şartsız yayıcılarından Demetrius Aldous, içinde bulunduğumuz yılın, nisan ayının şu on dördüncü gününde, en kutsal kurumumuzun şahsına verdiği yetkilere dayanarak, yeryüzünde insanlar arasında adaleti gözetmek ve gökyüzünde Tanrının görkemini pekiştirmek yolundaki görevimi yerine getiriyor, aşağıda bildiklerimin tek doğru, eksiksiz ve katışıksız doğru olduğuna andıçıyorum, sayın ekselans, buyurun. Doğru oradaydı evet, meşin kaplı yedi İncil'e sıkışmış, böylesine kaçınılmaz ve acımasız bir doğru, ancak, zafer büyülerine kapılmayan, öz gücünün sağladığı çıkarlara uzak kalan, sallangaçlı iskemlesinde gözünü bile kırpmadan elçinin dediklerini dinleyen, her ölümcül açıklamadan soma içini çekerek, yaaa diyen, söylediklerini yineleyen, öğle yemeği artıklarının iştahlandıracağı nisan sineklerini şapkasıyla kovarı, bütün doğruları, acı doğruları, yüreğinin gölgesinde kor gibi yanan, sindirip yutan bu kayıtsız ihtiyarın ellerine verilebilir, olup bitenler, baştan sona bir oyun ekselans; dönmedo labı eliyle kurmuştu, üstelik önceden hiç düşünmediği halde, daha azizelik konusu çıdmadan çok önce, anasının cesedinin buzdan bir katafalka yerleştirilerek herkesin ölüye saygı duruşunda bulunabileceği bir yere konulmasını buyurmuştu, senin ölmeden çürümeye başladığım söyleyen yalancıların çanına ot tıkamak için anacığım, kendi oyununa gelip yuttuğu bir cambazhane hilesi; generalim, anneniz Bendicion Alvarado ne mucizeler yaratıyormuş, haberiyle geldikleri gün cesedin görkemli bir törenle, uçsuz bucaksız ve yarasız ülkesinin en kuytu köşelerine kadar götürülmesini buyurdu, sen bunca yıl sığ alçalmaların pençesinde kıvrandıktan sonra erdemlerinin değerini bilmeyen kalmayacak anacığım, karşılıksız boyadığın kuşlardan, teşekkürsüz kalmış aşklardan sonra; ama karınları su toplamış dedikleri düzenbazların halkın önünde işemek için para aldıklarını nereden bilebilirdim anacığım, mezarından kalkan düzmece bir ölüye tam iki yüz peso ödemişler, herif kalabalığın arasında dizüstü sürünmüş de herkes kefeninden korkmuş, ağzı toprak doluymuş, bu mucizelerde

hükümetin parmağı var diyen bir çingeneye ceza olarak, tabii yalandan, iki başlı bir canavar doğurtmuşlar sokak ortasında seksen pesoya; denilenler doğruymuş, bütün tanıklara para verilmişmiş anacığım; ama yoo, Monsenyör Demetrius Aldous'un da önceleri kuşkulandığı gibi, generale yaranmak gibisinden saf bir amaçla dalkavuklar düzenlememişlerdi bu gösterileri, hayır ekselans, muhalifleriniz sıvandı bu kirli işe, onun gücünün gölgesine sığınıp geliştirdikleri en rezilce, en pis girişimlerden biriydi, mucizeleri uyduran, yalancı tanıkları destekleyenler, anası Bendicion Alvarado'ya da süslü bir gelinlik dokumuş, sonra parçalarını satmışlardı, yaa, onu kraliçe kılığında gösteren kartpostallar, paralar basmışlardı, yaa, saçından lüleler koparmışlardı, yaa, derisinden çektikleri suyu şişelere doldurmuşlardı, yaa, kefen bezlerine, eli yüreğinin üstünde yatan bir bakire resmi çizip Hindu çarşılarının arkalarında metreyle satışa çıkarmışlardı, katedralin girişine yığılan sonsuz kalabalığın meraklı gözleri önünde, hiç bozulmadan kaldığını kanıtlamak için uydurulmuş akıl almaz bir yalan, oysa "doğru," bambaşka bir yerdeydi ekselans^ anasının gövdesinin bozulmayış nedeni ne kişisel erdemleriydi, ne parafınle girişilen onarım işlemleri ne de generali bir erkek evlada yakışır sakınma duygusuyla başvurduğu makyaj hileleri; aslında kadıncağız, bilim müzelerindeki doldurulmuş hayvanlara uygulanan en ilkel yöntemlerle mumyalanmıştı, kendi elimle yaptım anacığım, cam kapağı açar açmaz bezekler dağdıverdi, çözülmüş alnından portakal çiçeklerinden yapılma tacını çıkardım,'tel tel diplerinden sökülüp andaç diye pazarlarda satılan saçlarının tek tük kılları kalmıştı, gelin peçenin ıslak tulünden sıyırdım seni, ölümün nice yaman güher çile günbatımlarından ve katı tortusundan ve güneşte kurumuş bir su kabağı kadar hafıftın, eski bir sandık içi gibi kokuyordun, bildim, canının fısıltısını andıran ateşli bir kıpırtı sürüp gidiyordu bedeninde, içini kemirip bitiren güvelerin kesici dişleriydi yaa, seni kucağıma almaya çalıştığımda, kollarıyla bacakların kendiliklerinden kopup düşüverdiler, evet, se

nin o eli yüreğinin üstünde uyuyan mutlu anne dirinin parçalarını birarada tutan iç organlarının tümünü boşaltmışlardı yaa, paçavralarla doldurmuşlardı, eski bedeninden geriye kalan, toz dolu bomboş bir kabuktu artık, senin ateşböceksi kemiklerinin fosforlu salgısına dayanmayıp kırılan bir kabuk, alacakaranlıkla aydınlanmış kilisenin döşemesinde, camdan gözlerin pire sıçrayışından başka bir şey duyulmuyordu, hiçliğe dönmüştün, memurlar, tükenmiş bir ananın kırıntılarını faraşlarla toplayıp yeniden tabuta attılar, hem de iguana gözlerinde en ufak bir duygu belirtisi ele vermeyen bu akıl erdirmemez başkanın som ve katı bakışları altında; kendisini gerçeğin aynası karşısına yerleştirme gözüpekliğini gösteren tek adamla başbaşaydı peder arabasında, iki adam, perdelerin sisi arasından dışarıdaki yoksulları gözlüyorlardı, yoksullar, bir zaman gözü dönmüş katilleri, bahtsız aşkları, etobur çiçekleri, tutkuyu uyuşturan ne acayip yemişleri anlatan kitapçıklar sattıkları, bu çiyile serinlemiş kapı eşiklerine çökmüşler, ikinci sıcağının hışmından kaçıp şimdi buralarda anası Bendicion Alvarado'nun giysilerini ve bedeninin kalıntılarını satan işportaların sağır edici gürültüsünden geçilmiyor, Monsenyör Demetrius Aldous şifasız hastalar yığınından gözlerini kaçırıp olan oldu dediğinde hiç değilse kuşumuzun karşılığım gördük, bu insanlar, general, kendi hayatlarına bağlı oldukları kadar bağlılar size dediğinde, onun, aklından geçenleri gerçekten okuduğunu sezdi general, çünkü Monsenyör Demetrius Aldous, başkanlık sarayının tam ortasında görmüştü ihanetin yüzünü, egemenliğin koruyuculuğunda serpiyenlerin dalkavukluğunda, rezilce uşaklığında o doymak bilmez hırsı görmüştü, öte yandan yoksullarda başka tür bir aşka tanık olmuştu, hiç kimseden bir şey beklemediklerinden, başkandan da bir şey beklemeyen bu yoksullar, elle tutulur bir bağlılık besliyorlardı ona, ancak Tanrıya göstermelerini isteyebileceğimiz sugötürmez bir bağlılık, evet ekselans, doğrusu bu; oysa başkan, başka bir an içini ürpertecek bu açıklamayı gözlerim" kırpmadan dinledi, içini bile çekmedi, gizli

bir tedirginlikle, tamam peder, diye söylendi kendi kendine, istediğimiz de bu değil miydi, kimsenin artık beni sevmemesi, değil mi ki sen benim bahtsızlığımın görkeminden yararlanıp gideceksin, sizin uydurma dünyanın altın kubbelerine sığınacaksınız ben yol gösterecek, sevgili bir anadan yoksunken, evet acımasız doğrunun ağır yüküyle başbaşa kaldım, bu koskoca ulusta bir sol el kadar çaresizim, aslında kendim can atmadım bu ulusa sahip çıkmaya, ulusumuzun, ezelden beri şu gözünle gördüğün gerçekdışılık duygusuyla, bu bok kokusuyla, hayattan başka hiçbir şeye inanmayan bu tarihsizleştirilmiş insanlarla birlikte ellerime yerleşik bir gerçek olarak sunuldu, bana hiç danışmadan, zorla kabul ettirdiler bu ulusu peder, başkanlık arabasında ısı gölgede yüz derecenin altına düşmez, nem oranı yüzde doksan dokuz, ciğerlerinize toz dolar, kalabalıkta fıtığın kaynayan bir çaydanlık fokurtusuyla kök söktürür, domino oyununda yenilebileceğin tek kişi yoktur karşında, senin doğru dediğine kimse inanmaz, yaa peder, kendini benim yerime koy, ama yüksek sesle söylemedi bunları, içini çekti, bir an gözlerini kırıştırdıktan sonra Monsenyör Demetrius Aldous'tan, bu ikinci geçen kırıcı konuşmanın aralarında kalmasını rica etti, siz bana bir şey söylemediniz peder, doğruyu bilmiyorum, söz verin bana ve Monsenyör Demetrius Aldous, ekselansları tabii doğruyu bilmiyorlar, diyerek erkek sözü verdi. Bendicion Alvarado davası, kanıt yetersizliği yüzünden düştü, Roma'nın bildirisi kürsülerden resmi ağızdan halka okunurken, hükümetin her çeşit ayaklanmayı, düzen bozma çabalarını bastırmakta kararlı olduğu da bildirildi, gelgelelim katedralin kocaman ahşap kapılarını sökerek alanda âteşler yakan kızgın göçmen kitlelerine güvenlik kuvvetleri seyirci kaldılar; melekler ve savaşçılarla süslü renkli pencereler taşlandı, her şeyi alaşağı ettiler generalim efendim, gelgelelim general, hamağundan kalkmadı, Biscayan rahibelerinin manastırını kuşattılar, onları aç susuz bırakacaklarmış, öldüreceklermiş, kiliseleri, misyonerlerin barınaklarını yağmaladılar, rahiplere ilişkin ne varsa talan ettiler

tiler efendim, ama general menekşelerin serin gölgesine kurulmuş hamağundan yine kıpırdamadı, ancak genelkurmayın bütün yüksek rütbeli kumandanları, güvenlik kurulu toplantısında kargaşayı yatıştırmadıklarını, önceden alınan karar uyarınca düzeni kan dökmeden sağlayamayacaklarını bildirdiklerinde kalktı ayağa, aylardır uğramadığı yazıhanesine gitti, kendi sesiyle bir bildiri yayımladı halkına, onların duygularını dile getirdiği inancıyla, yalnızca kendi içinden gelen esine kulak vererek, silâhlı kuvvet üyelerine danışmadan, bakanlarıyla görüşmeden, doğacak sorumluluğu tekbaşına üstlenerek yayımladığı bu bildirinin birinci maddesinde, özgür ve soylu halkımızın yüce kararı sonunda Bendicion Alvarado'nun azizelik katma yükseldiğini resmen açıklıyordu, ulusun koruyucu meleği, hastaların hekimi, kuşların anası unvanlarıyla anıyordu onu, doğum günü ulusal bayram olarak kutlanılacaktı, ikinci madde uyarınca, bu bildirinin yayınlandığı andan başlayarak, ulusumuzca papalığa karşı savaş durumu ilan ediliyordu, ulusal hukuk kuralları ülkelerarası antlaşmaların yürürlükteki hükümleri gözetilecekti, üçüncü madde uyarınca, saygıdeğer papalık elçisinin ve sırasıyla bütün piskoposların, rahiplerin, papazların, rahibelerin, kısaca ülkelerin sınırları içinde herhangi bir biçimde Tanrı işlerine bulaşmış yerli yabancı bütün zevatın, hemen ve halkın gözleri önünde, karasularının en az iki yüz elli metre ötesine bırakılarak sınır dışı edilmeleri buyuruluyordu, dördüncü ve sonuncu madde uyarınca, kilisenin bütün eşyalarına, tapınaklarına» manastırlarına, okullarına, topraklarına, topraklarındaki araç ve hayvanlarına, şeker kamışı çiftliklerine, fabrikalarına, tezgâhlarına, kısaca kiliseye ait her şeye, kayıtlarda üçüncü bir kişiye ait gibi görünse de, taşınır taşınmaz bütün kilise mallarına elkonulacaktı, bunların bir bölümüyle kuşların anası Bendicion Alvarado'nun kurduğu insancıl mezhep ve onun ölümsüz anısı yaşatılacaktı, bu ulusun egemenliğinin kayıtsız şartsız, tek ve en büyük temsilcisi olan ben, kendi sesimle okuduğum ve altına mührümü bastığım bu bildirinin okundu

ğu andan başlayarak, buyruklarımın yerine getirilmesini önemle rica ederim. Kutlama töreninin şenlik fişekleri, zafer çanları ve bando sesleri arasında general, buyruklarının yerine getirilip getirilmediğini kendisi denetliyordu, yeni tuzaklara düşürülmeye niyeti yoktu, eski görkemli günlerdeki gibi dinçti, kadife eldivenleriyle gerçeğin dizginlerini sımsıkı yakalamıştı, halkın merdivenlerde yolunu kestiği günlerdeki gibi, n'olur sokaklarda at yarışını yasaklayan kararnameyi geri alın, peki, dileğiniz yerine getirilecek, şarap maratonları da başlasın yine, peki dileğiniz yerine getirilecek; en yoksul köylerde boy gösterdi birdenbire, tavuklarını nasıl kuluçkaya yatacaklarını, sığırlarını nasıl buracaklarını anlattı halka, çünkü kilise mallarının dökümüne göz atarken, listeyi en ince ayrıntılara kadar incelerken büyük bir keyif duymuştu, sınır dışı edilme törenlerini kendisi yönetti, buyruklarıyla uygulamalar arasında bir boşluk doğmasın istiyordu, hayatın aldatıcı gerçekleriyle kâğıtlara dökülmüş gerçekleri karşılaştırıyordu, çeşitli toplulukların sınır dışı edilmesini gözliüyordu, kimilerinin, gizli gözleri olan çantalarla ya da koyunlarına sıkıştırdıkları torbalarla, son genel valinin yoksullar mezarlığına gömülü hazinelerini kaçırdıkları söyleniyordu, federal savaş liderlerinin, uzun savaş yılları süresince, ne kanlı çatışmalar pahasına arayıp da bir türlü bulamadıkları defneyi, işte o zaman her kilise üyesinin, yanında ancak bir kat elbise götürebileceği yolunda kesin bir emir vermekle kalmadı, gemiye analarından doğdukları kılıkta binmelerini buyurdu, değişiklik olsun da nasıl olursa olsun diye düşünen, giyiniklikle çıplaklığı bir tutan kaba saba taşralı rahipler, uzak ülkelerden gelme sıtmanın kasıp kavurduğu misyonerler, sinekkaydı tıraş olmuş soylu piskoposlar, doğayı evcilleştirmeye, çölde sebze yetiştirmeye alışkın yabancı rahibeler, arp çalan dal gibi Biscayan rahibeleri, incecik elleri, gergin gövdeleriyle Salezya rahibeleri, gerçi üstlerinde yalnızca kendi derileri vardı ama üst sınıflardan geldikleri, ayrıcalıkları, önemleri hemen seziliyordu; koca gümrük ambarmdaki kakao çuvalları ve tuzlanmış balık

yıǒnları arasmdan geçerlerken, rktlmş koyunların kasır-
gasına kapılmışlardı, kollarını çıplak memeleri üstünde ka-
vuşturmuş, utanlarıyla birbirlerinin utanlarını örtmeye a-
balıyorlardı, pervane kanatlarının altında taş gibi duran, so-
luk bile almadan, gözlerini çıplak kadınlar selinin eninde so-
nunda geçmek zorunda kalacağı daracık alana dikmiş kayıt-
sız ihtiyaın önünden tek tek geçtiler, topraklarımızda bir ta-
ne bile kalmadı generalim, bunlar sonunculardı efendim;
rkmiş rahibeler arasında birini bakışlarıyla öbürlerinden
ayırırvermişti, ayrıncı hiçbir özelliği olmamasına karşın; kısa
boyly, tıknaz bir kadındı, yapılydı, kalçaları genişti, yaygın
memeleri iri, elleri kocaman, cinsel organı kabarık, saçları
makineye vurulmuş, balta sapı gibi sağlam, düzgün aralıklı
dişleri var, burnu kt, hepsi gibi sıradan bir rahibe, ama ne-
dense, bunca çıplak kadın arasında yalnız o, giderken canımı
yerden kesen garip bir hava, yırtıcı bir hayvanın belirsiz izini
bıraktı, ona ikinci ve son bir kere bakabilmek ğruna gözle-
rindeki kayıtsız bakışı değiştirmeye zaman kalmadan, nüfus
memurluğundan bir subay, kütükteki alfabeyle göre düzenlen-
miş listede kadının adını buldu, Nazareno Leticia diye haykır-
dı, burada, diye bağırdı kadın sert bir erkek sesiyle, artık, ha-
yatının sonuna kadar hep burada, diyecekti generale, son sı-
la özlemi kırıntıları da belleğin çatlaklarından sızıp gidene
kadar, artık tek kalan, kâğıttaki imgeydi, Leticia Nazareno
canım benim, diye yazmıştı kâğıda, bak sensiz neler geldi ba-
şıma, kâğıdı, balını gizlediği oyuğa gizlemişti, kimsenin g-
zetlemediğinden emin olduğu saatlerde, sık sık açıp okuyor,
sonra yine dürüp yerine tıkiyordu, kısacık bir an, o şaşırtıcı
haberini geldiği parlak yağmurlu unutulmaz ikindiye yeniden
yaşayarak; kadının vatandaşlığa alınması konusundaki buy-
ruklarınız yerine getirildi, oysa böyle bir buyruk vermemişti
general, ufukta yitip giden son kl yüklü gemiyi gözlerken,
Leticia Nazareno diye mırıldanmıştı, o kadar, sonra adı unut-
mamak için, Leticia Nazareno diye yinelemişti yüksek sesle,
ulusal güvenlik görevlileri işte bu ipucuna tutunup Jamaica"

daki bir manastırdan kaçırıp getirmişlerdi kadını, ağzı bağlı,
stnde deli gömleği, kancalarla dolu tahta bir sandıkta, ka-
pakta kara harflerle kılacak eşya yazıyor, sonra İngilizce,
başaşağı çevirmeyiniz yazmışlar, başkanın şarap mahzenine
alınmış en iyi cins kristalden iki bin sekiz yüz şampanya bar-
dağının gümrükten geçmesini sağlayacak konsolosluk izniyle
ihracat belgesi de hazır, bir kömür gemisinin ambarına at-
mışlardı kadıncağızı, sonra başkanlık sarayının onur konukla-
rına ayrılan yatak odasındaki şaaklı karyolaya çırılçıplak ya-
tırmışlardı, bolca uyku hapı içirerek, ikindiüstü saat üçte ge-
neral, cibinliğin buğulu ışığı altında görür görmez tanıımıştı
onu, Luminal'm uyusukluğunu atmadan bedenlerini gönlün-
ce kullanmasına izin veren, korkunç bir bırakılmışlık ve yenil-
miştik acısıyla kıvranan nice uyusurulmuş kadın gibi o da
dingin bir uykuda görünüyordu, ama general, Leticia Nazareno
ya elini bile sürmedi, çocukça bir şaşkınlıkla gözledi onu,
limandaki ambarda gördüğünden bu yana ne kadar da değiş-
mişti çıplaklığı, saçlarını kıvrımışlar, en ufak girdi çıktısını ye-
nibaştan yaratmışlardı, el ve ayak tırnaklarına kızıl tırnak ci-
lâsı sürmüş, dudaklarını, yanaklarını boyamış, gözlerine sr-
me çekmişlerdi, bedeninden yayılan tatlı koku, o yırtıcı hay-
van salgısının içine etmişler, Tanrım, yenibaştan yaratalım
derken berbat etmişler kadını, öylesine değiştirmişler ki, ger-
ek yüzü, saçmasapan boyaların altında seçilmiyor bile,
onun Luminal esrikliği içinde çırılçıplak yatısını gözledi, son-
ra yüzeyle çıkışını, uyanışını, kendisini görüşünü, anacığım o
ya, kurban olduğum Leticia Nazareno, cibinliğin yapışkan sis-
leri arasından bedenini acımasızca gözleyen taş kesilmiş ihti-
yarın bakışları karşısında korkudan çılgına dönmüş, suskunlu-
ėunun bütün akıl erdirilmez erekleleriyle korkuyor, çünkü ge-
neral de, yaşadığı sayısız yıllara, sınır tanımaz gücüne karşın,
ondan daha çok korkuyor, ondan daha yalnız, ne yapacağını
daha hiç bilmiyor, bir geceyarısı, ırmakta çırılçıplak yüzer-
ken üstüne geldiği bir ordu fahişesiyle erkekliğini ilk sınıadığı
gecede korktuğu gibi; o kadının gücü, iriliği, her dalıştan son

ra püskürttüğü sulardan belliydi, karanlıkta, onun karanlık, ıssız kahkahasını duymuştu, karanlıkta, kadının bedeninden yayılan neşeyi duymuştu, gelgelelim korkudan eli ayağı tutmuyordu, üçüncü içsavaşta topçu teğmeni rütbesine yükselmişti ama bakirdi daha, fırsatı değerlendirememesi korkusu, saldırı korkusuna baskın çıkana kadar bekledi, sonra dosdoğru, üstündekileri bile çıkarmadan suya dalmıştı, çizmeleri, arka çantası, kütüklüğü, süngüsü, karabinası hepsi üstündeydi, bu askeri engeller ve nice gizli korkular yüzünden eli ayağına öylesine dolaşmıştı ki, önce kadıncağz, atını suya sürdüğünü sanmıştı, ama hemen sonra, zavallı, korkak bir herif olduğunu kavramış, sevecenliğin körfezine çekmişti onu, şaşkınlığın koyu karanlığında elinden tutmuştu, çünkü girdiği körfezde yolunu bulamayacak kadar beceriksizdi; bir ana sesiyle, omuzlanma sıkı sıkı tutun demişti kadın karanlıkta, dikkat et de akıntıya kapılma, suya çökme, usulca soluk al, dipte dizlerini kır, soluksuz kalmayasın; kadının dediklerini bir oğlan çocuğu tezcamlılığıyla yerine getirmişti, bir yandan da, ah anacığım Bendicion Alvarado, diyordu kendi kendine, neden kadımlar her şeyi kendileri icat etmiş gibi üstün davranırlar böyle, nasıl her şeyi böyle erkekçe becerirler; bu arada, kadın, onun boynuna kadar yükselen suya tekbaşına karşı koyarak verdiği savaştan çok daha az ürkünç, daha az yalnız savaşların donanımlarını sıyrıyordu üstünden, çam sabununu koku bu gövdenin koruyuculuğundan, general, can korkusuna düşmüştü düpedüz, hele kadın çifte kemerimi açıp, pantolon düğmelerimi çözdüğünde, korkudan ne yapacağımı şaşırardım, aradığımı bulamamıştım ki; o dev haya, karanlıkta köstebek gibi yüzüyordu, korkuyla elini çekmişti kadın, sen anana git de bir kız bulsun sana, demişti, burada işe yaramazsın sen, Leticia Nazareno'nun çıplaklığı karşısında da aynı kalıtsal korku elini ayağını bağlamıştı işte, kimse bu kadının önceden sezilmez sularına üstündeki ağırlıklarla giremezdi, ta ki kendisi, sevecenlik, bağış elini uzatana kadar; onun üstünü bir çarşafı örttü, gramofonda, baba sevgisi yü-

zünden mahvolan zavallı Delgadina'nın şarkısını çaldı, hem de plak aşınana kadar, onun elinin uğursuz dokunuşlarıyla solmasınlar diye vazolara yapma çiçekler yerleştirdi, onu mutlu etme adına yine de koyduğu katı kuralları ve çıplaklık cezasını hiç gevşetmeden, acımasızca uyguladı ki, tutsağı burada korunup gözetileceğini, sevilleceğini ama bu yazgıdan asla kaçamayacağını anlatsın; o çok iyi anlamıştı aslında, ilk korku anında bile lütfen demeden, general, diye buyurmuştu, pencereyi aç da azıcık hava alalım; pencereyi açmıştı, kapatın, gözüme ayışığı giriyor; kapatmıştı, aşkla verilmişçesine, gözükapalı yerine getiriyordu buyrukları, o parlak yağmurlu ikindiye, üstündekileri çıkarmadan, onu uyandırmadan yanına uzanacağı ikindiye yaklaşabildiği oranda söz dinlerliği ve kendine güveni artıyordu, bitimsiz geceler boyunca kadının bedeninden yayılan gizli salgıyı paylaşmış, aylar geçtikçe daha bir yoğunlaşan sıcak, dağlı orospu kokusunu içine çekmişti, artık rahmin yosunları yeşermişti, çabuk bpradan çıkın general diye haykırarak uyandı bir gece, isteksizce kalktı general, ağır ağır, sonra o uyuyunca, yine yanına uzandı, ilk tutsaklık yılı boyunca ona elini sürmedi, kadın da onun yanında uyanmaya alıştı, saltanatın rahatlığını, dünya nimetlerini sırf bedenini gözlemek, buyruklarını yerine getirmek uğruna tepen bu anlaşılmaz ihtiyarın tutku selini ne yana akıttığını keşfetmede; giysilerini çıkarmadan rütbesiz er üniformasıyla, palaskası, anahtar »destesi, tozlukları, altın mahmuzlu süvari çizmeleriyle kendini sulara bırakacağı o parlak yağmurlu ikindinin sezgisine vardıkça daha bir tedirginleşerek; çığlıklar atarak uyandığı bir karabasanda koşumlara vurulmuş bir atın altından sıyrılmaya çalışıyor, ne var ki, general çok kararlı, o zaman, çıkar koşumları, diye zaman kazanmaya çalışıyor, tokalar canını yakıyor; general, koşumlarını çıkardı, mahmuzu da çıkar general, sivri altın, bileklerini incitiyor, şu belinde sallanan anahtar destesini de çıkar, kalça kemiğine vurup duruyor; bütün buyrukları yerine getirdi, oysa soluğumu kesiyor yakınmasına karşı palaskasını çıkarmayı üç ay

sonraya erteleyecek, bir ay da, tokalar canımı yakıyor sızlanmasını oyalanacaktı, onu umutsuzluğa itmeden oyalıyordu kadın, uzun, güç bir savaş veriyordu, o da ses çıkarmadan boyun eğiyordu isteklere, böylece ikisi de kaçırılma olayının ikinci yılı dolduktan az sonra gerçekleşen garip kazanın nasıl olabildiğini kavrayamadılar, generalin amaçsız, sıcak ve seven elleri uyuyan rahibenin gizli mücevherlerine değmişti bir ara, kadın terden sapsarı, bir ölüm titremesiyle uyanmış, üstüne binen kaba hayvandan kurtulmak için ne güzel sanatlarla başvurmuştu, ne kötücü bir sanata, yalnızca n'olur çizmelerini çıkar da Brabanta çarşafı batmasın, diyerek şaşırtmıştı onu, o kadar; general çabucak çıkardı çizmelerini, tozluklarını da; pantolonunu da, donunu, fıtık bağını da canım, hepsini çıkar at da etini duyabileyim, sardunyanın üzünc dolu sazlarından vuran ışıktaki, anadan doğma kaldığını bile anlamadı general, korkulardan arınmış, özgür, ilk atılışa önüne çıkan bütün engelleri yıkan dövüşken bir bizona dönüşmüş, sessizlik uçurumuna yüzüstü kapaklanmıştı, tek duyabildiği, Nazareno Leticia'nın uşkuna direkleri gibi gıcırdayan azı dişleriydi, burada, Nazareno Leticia burada; benim boğulmakta olduğum dipsiz, başdöndürücü uçurumda tekbaşına ölmek için saçlarıma sıkı sıkı yapışmış, benimkinin tıpkısı bir itiyle, aynı anda, bedeninin bütün gereksinimleri ayaklanmış; general unutmuş onu, gölgelerde tekbaşına kendini arıyordu generalim, gözyaşlarının tuzlu suyunda, öküzsalyası gibi usulca sızan ince salgısında, şaşkınlığın son kertesinde, anacığım Bendicion Alvarado, bunca yıl bu acıyı tatmadan nasıl yaşayabilmişim diye ağlayarak, böbrekleri nasıl sancıyor, barsakları topçu bataryalarına dönmüş ve sonunda iç organlarını kökten kavrayan dokunacın ölümcül bir acıyla sökülüşü, başı kesilmiş bir hayvana dönüşü artık, can çekişirken çarşafı sıcak, ekşi bir sıvı püskürterek yıkılışı, cibinlikteki yağmurlu ikindinin kaygan, buzlu esintisini belleğinde çarpıtan ekşi sıvı, kendi bokuydu generalimin, düpedüz bok.

Gece inmeden az önce, ineklerin fişkılarını süpürüp bu görkemli kargaşaya birazcık düzen getirmeye çalışırken de, cesedin efsanedeki imgeye uyup uymadığını kavrayamamıştık. Derin derin köpekbalıklarının emicilerini üstünden sökelim diye yengeç kabuklarıyla gövdeyi kazıdık, merhem sürüp kaya tuzuyla yıkayarak çürümeye izlerini yok etmeye çalıştık; leş kuşlarının didik didik ettiği yüzü düzeltmede kullandığımız kenevir ve parafin izlerini yok edelim diye bolca nişasta sürdük, allıklar, dudak boylarıyla yüze bir hayat kıvartısı verdik, gelgelelim boş çukurlara yapıştırdığımız camdan gözler bile, ölüye kalabalıklar karşısında gerekecek saltanat mührünü basamadı. Bakanlar Kurulu toplantısında, yüzyılların zorbalığına karşı herkesi birleşmeye çağırdık, böylelikle onun saltanatının ganimetlerini eşit parçalara bölebilecektik; elaltından yayılan inanılmaz ölüm haberi, herkesin aklını başına getirmişti, nice yıl ertelenen tutkuların ateşiyle yanan liberallerle tutucular uzlaşmaya varmışlardı bile, yetkenin kılavuzluğundan yoksun yüksek rütbeli generaller, son üç sivil bakanı, papalık elçisi, kısaca yaşarken yanında istemediği kim varsa, uzun ceviz masanın çevresinde toplanmış, bu müthiş haberin halka nasıl duyurulması gerektiğini kararlaştırmaya çalışıyorlardı, zamansız sokak ayaklanmaları nasıl bastırılabilirdi, önce ilk gece, bir numaralı bildiriyaımladı, general biraz rahatsızdı, törenlere katılmayacaktı, resmi ya da gayri resmi bütün görüşmeler kaldırılmıştı, sonra ikinci bir bildiri de sağlığından söz edildi, hasta büyüğümüz, yıllardır çektiği bir rahatsızlık yüzünden, odasından çıkamıyordu ve en sonunda bir bildiri daha yayımlanmadan katedralin çanları çalmaya başladı, o sıcak ağustos salısının parlak gündoğumunda, çanlar, yüce bir devlet adamının öldüğünü bildiriyorlardı ama hiç kimse tam bilmiyordu, acaba o muydu ölen? Bu so-

ru karşısında elimiz kolumuz bağlıydı, dünyadaki yerini duramayacağımız, mikrop saçan bir leş vardı elimizde, aramızda uzlaşmak zorundaydık, çünkü ölümünden sonra ulusunun yazgısına ilişkin hiçbir karar almamakta bunakça bir inat göstermişti, yılmayân ihtiyar direnciyle her önerimize karşı çıkmıştı, hükümet, güneşli bakanlık yapılarına taşınalı beri, sonsuz saltanatının sarayında tekbaşına kalmıştı; düşlerde, dolaştığını görüyordu, inek pisliklerinde kollarını sallıyordu, körlerden, cüzzamlılardan, gül bahçesini bürümüş ayrı kotlarının arasında hastalıktan değil de yaşlılıktan ölen yataklardan başka evde kimsenin sözü geçmiyordu; yine de kafası öylesine duru, bedeni öylesine zindeydi ki, ne zaman vasiyetname konusunu açsak, kaypak yanıtlarla, oyalamalarla karşılaşşıyorduk, ben gittikten sonra dünyanın durumunu düşünmek, en az ölüm kadar uçucu bir fikirdir Allah kahretsin diyordu, çünkü ben öldüm mü politikacılar yine ortaya çıkacak, Gotlar dönemindeki gibi bölücülüğü yeniden yürürlüğe sokacaklardır göreceksiniz, diyordu, malları rahipler, gringo lar ve zenginlere dağıtacaklardır, yoksullara zırnık düşmeyecek tabii, çünkü o zavallıların anası oldum olasıya belenmiş tir, öyle ki, bir gün bok para edecek olsa, bunlar bok deliksiz doğar anladınız mı, demişti birine görkemli günlerden söz ederken, kendiyle dalga geçmişti, üç günlüğüne öleceğini söylüyordu katıla katıla, Kudüs'e götürmelerine değmezdi, kutsal topraklara götürmeye de, anlaşmazlıklara şöyle bir kanıt ileri sürerek son vermişti, neyin doğru olmadığını şimdiden kestirmek gereksizdir, nasılsa zamanla doğrulanır. Haklıydı da, çünkü bizim dönemimizde bile onun geçmişinin ya sallığı konusunda kuşkuya düşen tek kişi olmadığı gibi bu geçmişi yadsıyan da yoktu, daha kimliğini bile saptayamıyordu ki, hiçbir mutlu insanın konaklamadığı bu rezaletler yuvasında dolanırken, belleğinin en uzak köşelerinde yitip gitmiş bir dönemde kendi gönölünce yarattığı, mutlak istemine göre biçim verdiği, mekânını değiştirip, zamanını yeniden ayarladığı bu ulustan başka ulus yoktu yeryüzünde, hamağı

nın çevresine doluşan tavuklara mısır atardı o günlerde, aklı na esen bitimsiz buyruklarla hizmetçileri canlarından bezdirirdi, bana buzlu limonatamı getirin derdi, elini uzatıp bardağı tutmazdı, bu iskemleyi şuradan kaldırın, oraya koyun, üstelik o korkunç buyruk verme tutkusunu yatıştırmak için kaldırdıkları iskemleyi aynı anda yerine koymaları gerekirdi, avludaki keyba ağacının altında uyuklarken, uzak çocukluk günlerinden uçucu anlar harmanlayarak gündelik egemenlik gösterilerine tatil verdiği de olurdu, önünde uzanan yurdun sonsuz çapraz bulmacasında arasına bir ipucu yakalar gibi olduğunda ansızın uyanıverirdi, bu koskocaman düşsel, kıyışız ülke, usul sallarla magrov bataklıkları, onun saltanat döneminde çok önceleri, timsahı, ağza sopa sıkıştırarak avlayan cesur adamların yaşadığı sarp kayalar, işte şöyle, parmağım damağna bastırıp gösterirdi bize, dediğine göre kutsal cumalardan birinde, rüzgârın müthiş uğultusunu duymuş, küf kokusu almış havada, öğleüstü göğünü çamura bulayan çekirge bulutlarını görmüş, önlerine çıkan her şeyi kesip biçmişler, dünyaya yaratılış gecesindeki kargaşayı getirmişler, ışı ış parparça etmişler, gözleriyle görmüş felâketi, bir kadıncağının biraz önce öldüğü geniş bir kaldırımda, saçaklarından kan damlayan bir evde, ayaklarından asılmış, kafaları koparılmış bir sıra horoz görmüş, annesinin elini bırakmış hemen, çıplak ayak, doğru o hırpani cesedin taşındığı, çekirge tipisiyle delik deşik olmuş arabanın ardına takılmış, yurdu-muz böyleymiş o zamanlar, ölülerimize tabut bile bulamıyormuşuz, general, köy alanında idam edilmiş birinin ipini alıp kendini asmaya kalkışan bir adam bile görmüş, çürük ip koku puermiş de adamcağız, kiliseden çıkan hanımların korku dolu bakışları altında yerde debelenmeye, cançekişmeye başlamış, ölmemiş ama, kim olduğunu öğrenmeye kalkışmadan basmışlar sopayı, kendine gelsin diye tabii, o günlerde, kilise dekilerin tanımadıkları adamın kimliği falan olmazmış zaten, bileklerini kalasların arasına sıkıştırıp öbür acı çeken zavallılarla birlikte suya ve rüzgârın hışmına bırakmışlar yabancıyı.

Gotlar zamanında böylemiş işte, Tanrının hükümetten çok sözü geçermiş, ne kötü günler ama, başkan, pazar günleri asılmış adamlar görmeyelim diyerek bütün köy alanlarındaki ağaçları kestirmiş, kamuya ait kalasların kullanımını, tabut-
suz gömülmeyi yasaklamış, kendi saltanatından önce yürürlükte olan iğrenç yasaları anımsatacak her şeyin kökünü kazımış, yayla yollarına demiryolu döşetmiş ki kahve çiftliklerinde düzenlenen maskeli balolara kuyruklu piyanolar taşıyan katırlar, sarp yamaçlarda ürküp işi rezillığe vurmasınlar, tam otuz tane kuyruklu piyanonun bir uçurumdan aşağı nasıl yuvarlandığım gözleriyle görmüş çünkü, yabancı ülkelerde de çok konuşulmuş bu olay üstüne, yazılar yazılmış, oysa işin aslını bilen tek kişi bizim başkan, en arkadaki katırın tökezleyip öbürlerini de ardından sürüklediği anda, işe bak, tam o sırada pencereye çıkmışmış, tepeüstü yuvarlanan katırların bağrıtları, boşlukta kendiliklerinden çalarak uçuruma düşen piyanoların çıkardığı sesleri bir tek o duyabilmiş, dosdoğru diplere, yurdun derinliklerine; o zamanlar, başkanın önünde uzanan her şey gibi ulus da uçsuz bucaksız ve belirsizmiş, öyle ki, Avusturya'dan getirilme bu piyanoların paramparça olduğu derin vadilerden yükselen siste, o sonsuz alacakaranlıkta geceyi gündüzden ayırdetmek bile olanaksızmış, o eski dünyaya ilişkin neler neler görmüş, ne var ki kendisi de, bunları gözleriyle mi gördüğünü, savaş yılları sırasında geçirdiği sıtmanın ateşli gecelerinde başkalarından mı duyduğunu, yoksa gücünü kullanmak zorunda olmadığı ölü anlarda şöyle keyifle karıştırdığı yolculuk kitaplarındaki resimlerde mi gözlediğini kesinlikle söyleyemiyor, ne önemi var Allah kahretsin, görecekler, zamanla doğru olacak dediklerim, derdi başkan, tütsüler arasında burnunda tütüp yiten belirsiz anıların, gerçek çocukluğu olmadığının bilincindeydi, asıl çocukluğunu biricik yasal aşkı Leticia Nazareno'nun durgun sularında yaşamıştı, her ikinci saat ikiyle dört arasında, menekşeli çardağın altındaki sırada kocasına okuma-yazma öğretirdi, bir rahibe titizliğiyle girişmişti bu kahramanca işe; başkan

da, ihtiyar adamlara özgü müthiş sabırla, sınırsız gücünün sertleştirdiği kararlılıkla, bütün kalbiyle ayak uydurmuştu ona, bütün kalbimle canım, orkinos tavada, aklım havada, takke kafada, kafam bir karış havada, diye türkü söylüyordu bütün kalbiyle, anasının çığırkan kuşlarının sesi arasında kimse duymuyordu söylediği türküyü, kendi bile, yerlinin çaldığı merhem, babanın içtiği tütün, ya Cecilia'nın sattığı? Soğan, sarımsak satar, sinameki, sardalya, sepetle salça satar, sanat satar Cecilia, diye basıyordu kahkahayı, Leticia Nazareno'nun zamanölçere uyarcasına dikkatle okuduğu parçayı, ağustosböceklerinin cayırtıları arasında yinelemeye çalışıyordu, dünya sınırları, senin sesindeki hayvanlarla son doyuma ulaşana kadar canım; uçsuz bucaksız kasvetler ülkesinde okuma kitabındaki örneklerden, resimlerden başka doğru yoktu artık, sislere girmiş bir aydan, topla topaçtan, yaramaz Don Eloy'dan, boğasından, cici Otilia'nın işlemeli havlusundan başka doğru yoktu, her zaman, her yerde ezberinden geçirdiği okuma parçaları, kendi portreleri gibi, her yerde hazır ve nazırdılar. Sözgelimi Hollandalı hazine bakanının resmi ziyareti sırasında, adamcağız, karşısındaki çatık kaşlı ihtiyar, kadife eldivenli elini uçsuz bucaksız saltanatının gölgelerinden kaldırıp da, hadi bakalım hep birlikte katılın şarkıma dediğinde, ne yapacağım şaşırılmıştı, katılın yaa, ana bana top al, adada on gün kaldım, ablam elma yedi, bir yandan parmağıyla tempo tutarak salı gününün okuma parçasını da atlamadan, ezbere söyledi, durum öyle şaşırtıcıydı ki, görüşme tam istediği gibi sonuçlarıymıştı, Hollanda'ya olan borçların ödenmesi daha uygun bir zamana, daha elverişli, daha boş bir zamana ertelenecekti, cüzzamlıların, körlerin, gül fidanlarının arasındatan ağarırken uyanan yatalakların şaşkın bakışları karşısında şarkı söylercesine mırıldanıyordu; garip ihtiyarın karaltısı onları sessizce kutsuyor, sonra üç kez en tiz sesiyle ben kralım, yasa benim, diye haykırıyordu, erkek kel kör körpe kirpinin kürkünü diye tekerlemeye başlamışken, deniz feneri, parlak ışınıyla geceleri denizcilere yol gösteren çok yüksek

bir kuledir, diye bağıyordu, bu bunakça mutluluk anlarında hayatım Leticia Nazareno'nun zamanı işliyor yalnızca, siesta vaktinin boğucu oynaşmalarında, deniz tekeleri arasında yüzen Leticia, serinleticinin tutsak yarasası altında, terden sırlıklam kesilmiş bir şiltede, seninle çırılçıplak yatma dışında hiçbir kaygı yok, senin kabalarından başka hiçbir ışık yok dünyada Leticia, senin totemsi memelerinden, yassı ayaklarından, üzerlik sürgünlerinden başka, demek uzak Antigua Adasının içkapayıcı ocaklarına, için için çürümüş bataklıklardan esen kavurucu rüzgârla yarılmış bir erkenci yalnızlık sabahında dünyaya gelmişsin; onur konuklarına ayrılmış bölme-ye kapanmışlardı, hiç kimse kapıya altı metreden fazla yaklaşmasın, okuma yazma öğrenmeye çalışıyorum, meşgulüm; o yüzden kimse dersi bölmedi, kara veba kırsal kesimlerde halka kan kusturuyor generalim, haberiyle bile gelmediler yanına, artık yürüğünün atışları, zamanölçerin önünde gidiyordu, tabii senin o yabanıl kokundan ötürü, cüce cüce tek ayak, katırmız değirmene gidiyor, Otilia küveti yıkıyor, ibadetin başında i harlı vardır diye basbas bağıyordu; bu arada Leticia Nazareno, ameliyatlı hayayı yana çeker, deminki sevişmeden kalan sarı sıvıyı temizleyiverirdi, ayakları aslan başından küvete, ısl ısl sulara yatırırdı onu, Reuter sabunuyla köpürtür, keseler, kaynamış otların suyuyla durulardı, bitirim de, beyefendi de, bok da "be" ile yazılır diye bir tekerleme tutturuyorlardı birlikte, karısı fıtık bağının kızarttığı bölgelere, eklemlerine kakao yağı sürüyordu, çatlak makatına asitborik tozu serpiyordu, Hollandalı bakana yaramazlık ettiğin için al sana, diyerek bir ana sevecenliğiyle kıcına şaplaklar atıyordu; bu iyiliklerinin karşılığında, yoksul rahibe topluluklarının ülkeye geri dönmelerine, öksüz yurtlarıyla hastanelerin yine başına geçmelerine izin vermesini istiyordu, ama general, bir türlü yatışmayan hırsının kızgın buğuları arasında, asla, diyordu, bir milyon yıl geçse yine izin vermem diye içini çekiyordu, onu kendi başına ve yüksek sesle aldığı bir karardan döndürebilecek hiçbir güç yoktu dünyada, ikindiüs

tü, saat ıki sevişmeleri sırasında, n'olur hatırım için aşkım, diye yalvarıyordu kadım, senin elinin erişmediği ıssız bölgelerde çalışan misyonerler dönsün bari, gelgelelim general sert bir koça tavrıyla, bir milyon yıl geçse olmaz, diye diretiyordu, katır yerine Kızılderililere koşum vuran, altın hırızmalarla altın küpeleri alıp yerine renkli boncuklar veren o uzun eteklilerin karşısında alçalacağıma ölürüm daha iyi, bir milyon yıl geçse yine olmaz, canım Leticia Nazareno, bacak bacak üstüne atmış, hükümetin kapattığı keşişhanelerin yeniden açılması, hükümetçe elkonulmuş malların, şekerpancarı değirmenlerinin, kışlaya çevrilmiş kiliselerin devri yolunda ne diller döküyordu, ama general yüzünü duvara çevirmişti, senin o ağır, doymak bilmeyen obur sevişmenden bile vazgeçmeye hazırım yeter ki yüzyıllardır ulusun kanıyla beslenen bu eşkıyalar karşısında kolum bükülmesin, bir milyon yıl geçse olmaz, ama olmaz olmaz demeyin generalim, oldu işte, ufak çatlaklardan sızdılar içeri, hem de generalin gizli emriyle, yoksul rahibeleri taşıyan gemi gizlice bir koya yanaştı, hiç gürültü çıkarmadan, üstelik ne tazminatlar kopardılar, elkonulmuş yapıları yenilendi, onarıldı, evlenme, boşanma, ilköğretimle ilgili çağdaş görüşlere ayak uyduran yasalar çıkarıldı, anası Bendicion Alvarado'nun azizler katma yükselişinin kutlama törenleri sırasında verdiği öfkeli buyrukların hepsini geri aldı, general Allah kahretsin, yine de hoşnut edemedi Leticia Nazareno'yu, o verilenlerle yetinmiyordu, gözü yükseklerdeydi, kulağını karnıma daya da diyordu, içimde büyüyen canlının çığırdağı türküyü duy, geceyarısı, derinden gelen bir sesle uyanmıştı, senin hatmi yumuşakhındaki günbatımları ve kara sakız rüzgârlarıyla yarılmış iç organlarının su cennetini anlatıyor ses, böbreğinin irinini, barsaklarımn yumuşak çeliğini, kaynağında uyuyakalan sidiğinin ılık kehribarını anlatıyor; daha az vınlayan kulağını karısının karnına dayadı, ölümcül günahının bu canlı meyvesinin fokurtularına kulak verdi; bizim iğrenç organlarımızdan peydahlanma bir çocuk, adı Emunauel olacak, yani Tanrının başka tan

filarca anıldığı ad, alımda görkemli soyunun simgesi beyaz yıldızla doğacak, anasmın özverisini, babasının yüceliğini, üstleneceği görünmez kılavuz yazgısını devralacak, ne var ki general yıllar yılı yatakta alçalttığı günahkâr ilişkiyi kiliseye kutlatmaya yanaşmadığı sürece, gökyüzünün utancı, yeryüzünün kara lekesi olacaktı; o zaman general, eski gelinlikcibinliğin köpüklerinden kendine bir yol açtı, bir milyon yıl geçse olmaz diye basbas bağırdı, korkunç öfkesinin homurtusunu bir gemi kazam istimi gibi koyverdi, evleneceğime ölürüm daha iyi, resmi yastan sonra yepyeni bir çağın görkemine bürünen bu yabancı evin odalarında gizli bir güvey adayının iri adımlarıyla dolanarak, saçaklardan çekilip alınmış yas bürümcükleri buruş buruştu, yatak odaları deniz ışığıyla dolmuştu, balkonlar çiçeklerle; bando çalışıyordu, generalin asla vermediği bir buyruk yerine getiriliyordu, kuşkusuz vermiştiniz generalim, size öyle geliyor efendim, sesinizde suskun bir kararlılık, sert bir yetki havası vardı; doğru diye onayladı söylenenleri, haklısınız ve kapatılmış kiliselerin kepenkleri yeniden açıldı, manastırlar, mezarlıklar, generalin ağzından çıkmayan yine de onayladığını bildirdiği bir emirle topluluklara açıldı, kabul, eski kutsal perhiz günleri, yortular yine kutlanmaya başlandı, açık balkon kapılarından kalabalıkların şenlik naraları geliyordu, kavurucu güneşte diz çökmüş, sizin yüceliğinize övgüler düzüyorlar, kutlu haber için dua ediyorlar efendim, Tanrı sizin buyruğunuzla bir gemiye binip gelmiş, evet, Leticia, tekbaşma kimselere danışmadan geliştirdiği, generalin de kalabalık içinde, dizginleri elden kaçırmış gibi görünmemek için onaylar gözüktüğü yatak odası yasalarını yürürlüğe sokmuştu, anısı gündelik zamandan silinen canım anası Bendicion Alvarado'nun pencereden izlediği müritlerini kat kat aşan şu sonu gelmez insan selinin arkasındaki gizli güç sen değil miydin, anacığının gelinlik giysisi, kemikleri, kırıldıkları rüzgârlara saçılmıştı artık, harfleri ters kazılmış mezartaşı devrilmiş, sonunda erince kavuşmuş, papağan boyayıcısı bir kuşçu kadın olarak bile adı sonsuza kal-

dar anılmasın diye hep senin başının altından çıkıyor bunlar, sen verdin bu buyrukları, başka bir kadının anısı senin anma gölge düşürmesin diye, başımın belâsı Leticia Nazareno, orospu dölü. Yaşadığı çağ, kimsenin değişmediği bir çağ haline getirmeyi başarmıştı Leticia, olabilen tek değişiklik ölümdü, yatak oyunlarıyla generalin bunakça inadını, bir milyon yıl geçse yine olmaz, evleneceğime ölürüm daha iyi, tuturmalarını altetmişti, bak dinle, karanlıkta yollarını yitirmiş, koyunların çingrağına benziyor, diye üsteleryerek yeni kasık bağını zorla taktırmıştı, kraliçeyle ilk valsinden bu yana giymediği meşin çizmelerini giydirtmişti, giysene n'olur, okyanus denizi amiralinin armağanı altın mahmuz, sol topuğuna geçirilmişti, bu en büyük saltanat simgesini ölene kadar çıkarmayacaktı, altın işlemeli, püsküllü üniformanı giysene canım, başkanımızın hüznünlü gözlerini, düşünceli çenesini, başkanlık arabasının pencerelerine dayadığı kadife eldivenli elini görebildiğimiz dönemden bu yana takmadığı apoletlerini de takmıştı omuzlarına, kılıcını da sok beline, tıraş kokunu sür, hani kilisenin mallarını geri verdiğinde Papa'nın gönderdiği şövalye madalyaları var ya, onları da diz göğsüne; beni bayram çocukları gibi elinle süsledin, çekeleyerek kabul salona götürdün, pencerelere asılmış portakal çiçeklerinden yayılan ölü mumu kokusu, duvarlarda ulusumuzun simgeleri, tek tanık yok ortalıkta, muslinin ılık esintisine bürünmüşsün, azgınlığımızın yedi aylık utanç lekesini keten etekliğinle örtmüşsün, evlilik böyurduruğuna koşuyorsun beni; başkanın özel buyruğuyla girişin yasaklandığı karanlık balo salonunda, tedirgin koku izleri süren görünmez bir denizde şakır şakır terliyorlardı, pencerelere duvar örülmüştü, yapıdaki hayat belirtileri kökünden silinmişti, aman bu inanılmaz gizli nikâhın dedikoduları dünyaya yayılmasın, soluk alamıyordun, o oğlan cenini iç organlarının gölgeli yosunlarında yüzüp duruyordu, onun basıncını duyuyordun; başkan, oğlan olacak diye bildirmişti kararını, gerçekten oğlan oldu, senin benliğinin toprak altında, tıpkı nöbetçiler duymasın diye fısıltıyla

Tanrıya dualar okuyan şu cüppeli piskoposun görünmez kaynağı andıran sesiyle şarkdar söylüyor, şu piskopos ruhunu nasıl Tanrının ellerine yolunu yitirmiş bir dalgıç korkusuyla bırakıyorsa, o da aynı korkuyu çekiyor, şimdiye kadar kimse, karşısındaki inatçı ihtiyara bu soruyu sormadı ki, dünyanın sonuna kadar da bir daha soramayacak, Leticia Mercedes Maria Nazareno ile evlenmeyi kabul ediyor musunuz; general gözlerini kırttı, evet dedi, göğsündeki askeri nişanlar, yüreğindeki gizli basınçla hafifçe tınladılar, gelgeldim sesi öylesine buyurgandı ki, senin iç organlarının korkunç canlısı, kat kat suların altında bir gündönümüyle büküldü, öte yana kıvrıldı, pusulasını düzeltti ve ışığa doğru yöneldi, işte o zaman Leticia Nazareno çıkırıklarla ikibüklüm oldu; Tanrım, bu zavallı kuluna acı, senin kutsal yasalarını zevk uğruna çiğneyen, bu korkunç cezaya çoktan hak kazanan kuluna acı, bir yandan da bileğini çevreleyen danteli dişliyordu ki belinde çözülen eklemler, keten etekliğinin gizlediği ayıbı açığa çıkarırmasın, sonra çömeldi, kendi salıverdiği suların buğusuna yığıldı kaldı, muslin giysisinin katları arasından yedi aylık piçini çekip çıkardı, bir inek dölütü iriliğinde, kırmızı, çiğ hayvan eti görünümündeydi bebek, havaya kaldırdı yavrusunu, iğreti mihrabın loş mumlarına tutup görmeye çalıştı, erkekti evet ve tıpkı generalin karar verdiği üzere, önceden kararlaştırıldığı gibi lekeli bir Emanuel adıyla yaşayıp gidecekti, ama general onu sunak taşına yatırıp da göbek bağını kılıcıyla kestikten sonra, bu benim tek yasal vârisimdir peder, onu kutsalım, diye oğluna sahip çıktığı anda, birden orgeneralliğe yükselemedi, bu eşi görülmemiş karar yeni bir dönemin başladığını belirtiyordu, kötü günler gelmişti işte, silâhlı kuvvetler, tan ağarmadan sokaklarda barikatlar kuruyor, balkon camlarını kapatıyor, pazar yerini dipçik zoruyla boşaltıyorlardı, böylelikle göz açıp kapayana kadar giden zırhlı otomobille ona eşlik eden arabaların altın zincirlerini kimse göremiyordu, yasaklanmış çatılardan aşağı kaçamak bakma cesaretini gösterenler, eskisi gibi, çevreleri bayrak rengine boyanmış

göz deliklerinden, çenesini kadife eline dayayıp dalgın dalgın bakan yüzyıllık ihtiyarı değil, yapma çiçeklerle bezenmiş hasır şapkası ve sıcağa karşı boynundan eksik etmediği tilki kuyruklarıyla, tombul yeni gelinimizi görüyorlardı; çarşamba günleri tan ağarırken, bir küme askerin eşliğinde, çarşının az ötesinde arabadan iniyordu, üç yaşma yeni basan küçük orgenerali elinden tutmuş, çocuk öyle nazlı, öyle tatlıydı ki, daha dişleri çıkmadan Leticia Nazareno'nun üstüne geçirdiği, artık ikinci derisi haline gelmiş altın işlemeli üniformayla, onu yalancıkta asker kılığına girmiş bir kız çocuğu sanmamak elde değildi, törenlere de babayı temsilen oğlunu götürüyordu, birlikleri denetlerken kucağına alıyordu, parkta kalabalığın alkışlarına, sevgi gösterilerine karşılık versin diye kollarında havaya kaldırıyordu, ulusal bayramlarda, geçit törenlerinde herkesin gözü önünde emziriyordu çocuğunu, beş yıldızlı generalimiz, anasının memesine bir buzağı iştahıyla yapıyor diye gülüşmelerimiz Leticia'nın umurunda bile değildi; çişini kendi etmeye başladıktan sonra orgeneralimiz, diplomatik çağlarda hazır bulundu, üniformasının üstüne, babasının oynasın diye verdiği madalya kutusundan seçtiği nişanları taktı, garip, ağırbaşlı bir çocuktu, kalabalıkta nasıl davranması gerektiğini kendiliğinden öğrenmişti, büyükleri ilgilendiren konularda ciddi görüşler ileri sürerken, elinde şampanya yerine meyve suyu doldurulmuş bardağını tutardı, kimseden devralmadığı doğal bir incelik, bir soylulukla; ama arasıra, kara bir bulut geçerdi toplantı salonundan, zaman dururdu ve yetkileri sınırsız, solgun veliahtın içi geçerdi; susun, küçük generalimiz uyuyor diye fısıldaşırlardı konuklar, yaverler, kucaklarına alıp götürürlerdi general, üst sınıftan gelme soyguncularla tüylü yelpazelerinin ardına gizlenmeye çalışan ürkek bayanların anlamlı fısıltıları duyulurdu, korkunç camm, general bir duyacak olsa; oysa general uydurduğu yalana kendi de inanmıştı, güya kendi yücelik düzeyinin altında kalan konularla bundan böyle uğraşmayacakmış, o yüzden de bizler sayısız piçleri arasında yasal varisi kabul ettiği oğlunun densiz

liklerine ve biricik yasal eşi Leticia Nazareno'nun engin kapsamlı kamu hizmetlerine elatmasına katlanmak zorundaymı şız; her çarşamba oyuncak generalini elinden tutup çarşıya götürüyordu kadın, yanında kışlanın kadın hizmetçileri ile Karayiplerde güneşin görkemli doğuşunu izleyen o az rastlanır uyanış saatlerinde değişime uğramış hücum birliği askerleri, koyda, kirli sulara dalıyor, su bellerine gelene kadar yürüyüp Martinik'ten getirilme çiçekler, Parambino'dan getirilme zencefil kökleriyle dolu eski esirler limanına demirleyen yelkenlileri, yamalı şalopaları yağmalıyorlar, canlı balıkları ayak altında eziyor, bir zamanlar köle satışı yapılan kürsüde domuzları paylaşırken dipçik dipçiğe dövüşüyorlardı, başka bir dönemin başka bir çarşamba günü, yine generalimizin önünde uzanan şu topraklarda, Senegalli köle bir kadın açık artırmaya çıkarılmıştı da karabasan güzelliği, ağırlığınca altın etmişti, fazlasını bile; ne varsa silip süpürdüler generalim, çekirgeden beter bunlar, kasırgadan beter; ama general, Leticia Nazareno'yu yakıp tüketecek bu kasırgaya dala mazdı; karısı, boynunda mavi tilki kürkleriyle, tilkilerin donuk gözlerine şaşkın şaşkın bakıp havlamaya koyulan sokak köpeklerinin eşliğinde, kuş ve sebze pazarı diye anılan cumbüşe dalıyor, kocaman, sarı cam yapraklan, pembe cam emalarıyla renk renk ışıklar saçan dev kubbenin mavi bitkiler dünyasında, bereketin simgeleriyle süslü demir oymalar arasında, küstah, buyurgan adımlarla dolaşıyordu, en sulu yemişleri en nazlı sebzeleri seçerek, ama eli değdiği anda hepsi soluyordu, daha fırının sıcaklığından sıyrılmamış ekmeği anında küflendiriyordu parmakları, nikâh yüzüğünün altını bile kararmıştı, ama kendisi nedenini bilmediğinden, satıcı kadınlara sövgüler yağdırıyordu, en iyi sebzelerini ondan saklıyorlardı demek, başkan sarayına kala kala şu domuzlara layık mango yaprakları kalmış, geçkin çalgıcılara benzeyen şu içi boşalmış kabağa bak, hırsızlar sizi, orospucuklar sizi, şu leş gibi pırzolalara, pis kanlara bak, geyik eti olmadığım bir bakışta anlıyor insan, gebermiş, hastalıklı bir eşeğin eti bu,

orospu dölleri sizi, diye basbas bağırıyordu; bu arada hizmetçileri sepetleri, askerleri tekneleri çalıp çıptıklarıyla dolduruyorlardı rahatça; boynundaki Prens Edward Adasından getirilmiş mavi tilkilerin kar kokusu köpekleri çılgına döndürüyordu ama askerlerin attıkları korsan naraları bu şamataya baskın çıkıyordu, onun yüzüne söylemediklerini gizlice pako papağanlarına öğreten satıcı kadınların küfürlerinden de daha beter bir şamata, alçak hırsız Leticia, gidinin maması diye haykırıyor papağanlar çarşının cam kubbesinde, tünedikleri oymalarda zampabola denilen korsan dansının hışmından uzakta olduklarını bilerek haykırıyorlar, general bozuntusunun çalkantılı çocukluk yıllarında, her çarşamba tan ağarırken bu dans edilirdi, küçümen general, yürüdüğü zaman ardında sürünen ve iskambil papazı kılıcını andıran kılıcıyla ne kadar erkekleşmiş görünmeye çalışsa, sesi o oranda inceliyor, davranışları tathlaşıyordu, yağma kasırgasından hiç etkilenmeden ortada dimdik duruyor, dingin, gururlu bakışlarla ortalığı süzüyordu, anası, saygınlığı hiç elden bırakmamayı öğretmişti ona; başlarına paçavradan parlak renkli türbanlar sarmış, ihtiyar Zenci kadınların kayıtsız bakışları altında, çılgın bir orospu tavrıyla, ancak Arap satıcıların ağzından çıkacak zehir zemberek küfürleri savurarak harcadığı soylu kanın meyvelerinden bari oğlu yararlansın; ihtiyarlar, suskun mabutlar derinliğindeki gözlerini bile kırpmadan, soluk almadan, tütün tutamlarına, koka yapraklarına ve onurlarının ayak altına alınışına dalgın dalgın bakıyorlardı, Leticia Nazareno adındaki korkunç kasırganın geçişine seyirci kalabilmelerini sağlayan yoksulluğun şifalı merhemlerine sığınarak; Leticia, gözde subayına, tüyleri diken diken olmuş köpeklerin arasından bir yol açtıyor, çıkarken her zamanki gibi, faturayı hükümete yollarsınız, diye bağırıyordu; ah Tanrım, diye içlerini çekiyorlardı pazarcılar, general durumu bir bilse, ona bu konuyu açacak bir babayiğit çıksa; herkesin bildiğini bir tek onun bilmediği yanılmasına kapılmışlardı, oysa ölüm döşegindeyken gizini açıklamıştı general, anımsayabildiğim

en büyük rezalet, biricik yasal eşim Leticia Nazareno'nun Hindu pazarlarındaki cam kuğuları, deniz kabuklarıyla çerçevenilmiş aynaları, mercan küllükleri yürütüşü, Suriyelilerin dükkânlarındaki kefenlik taftaları yağma edişi, gezginci kuyumcuların uğur belledikleri yapraklarla kırmızı balıkları çalışırdı ve yüzüne karşı ne demişlerdi, boynuna doladığın o mavi leticialardan çok daha tilki bir karısın sen; rahibelik günlerinden kalan doyumsuzluğunu giderebilmek adma önüne geleni yağmalyordu, rahibelik yularından, çocuksu bir bayağılık ve hiç gerek yokken boyuna birşeyler isteme hırsı kalmıştı, ama artık genel valiler mahallesinin yasemin kokulu eşiklerine çöküp Tanrı adma başış dilenmek zorunda değildi, hoşuna giden ne varsa, hepsini ordu kamyonlarına yükleyip götürebiliyordu, faturayı hükümete yollayın demekten başka hiçbir zahmete katlanmadan. Aslında parayı Tanrıdan alın, dese de olurdu ya, değil mi ki o günden sonra başkanımızın varlığı konusunda kuşkulara düşmüştük, hiç görünmez olmuştu, payandalanmış duvarları görebiliyorduk gerçi, efsanelere girmiş konuşmaların yapıldığı balkonuyla saltanat sarayını da, dantel perdeli pencereleri, saçaklardaki çiçek saksılarını; geceleri saray, gökte yüzen bir gemiyi andırıyordu, yalnız kentin herhangi bir noktasından değil, otuz beş kilometre çteden, denizden de öyle görünüyordu; tabii ünlü şair Ruben Dario'yu karşılama törenlerinde duvarlar beyaza boyandıktan, tavanlara karpuzlu lâmbalar asıldıktan sonra; yine de bu belirtiler başkanın orada olduğunu kanıtlamıyordu ki, kendi kendimize, tam tersine diye akıl yürütüyorduk, bu belirtiler askerlerin düzenlediği bir hile, onun düşkünlesin dünyadan elini eteğini çektiği dedikodusunu yalanlamaya çalışıyorlar, saltanat gösterilerine aldırıyor artık, demişlerdi ya, güya kendisine yasaklanmış bir kadının zorla ırzına geçerek ona bir erkek çocuğu doğurtmanın günahını ödeyene kadar ruhunda iğneli çile gömlekleri, bedeninde utancın kızgın demirleriyle bir hücrede yaşayacak, yalnızca çavdar ekmeği yiyip acı kuyu suyu içecekmiş, Biscayan rahibelerinden aldığı

hasırın üstünde uyuyacakmış; iyi ki kadın, rahibelik yemini etmemişmiş, Tanrının büyüklüğü işte; generalin uçsuz bucaksız kasvetli ülkesinde bir şey değişmemişti, egemenliğin anaharları Leticia Nazareno'nun elindeydi, general faturayı hükümete göndermenizi istiyor, demekle yetiniyordu, önce geçiştirilmesi kolay gibi gözükse de bu eski yöntem, gittikçe daha korkunç boyutlara ulaştı, alacaklılardan bir bölümü, yıllarca bekledikten sonra, göklere yükselmiş faturaları bavula doldurup başkanlık sarayının kilerine götürmeye karar verdiler; kimsenin bize olur ya da olmaz demediğini görünce, düpedüz afalladık, nöbetçi asker, bizi tertemiz bir bekleme odasına götürdü, orada genç bir deniz subayı dostça karşıladı bizi, sesi tatlı, yüzü güleçti, başkanın ürünü, ince çekilmiş, kokulu kahveden sundu, pencerelerine demir parmaklık geçirilmiş ıslıl ıslıl, bembeyaz yazıhaneleri gösterdi, duvardaki serinleticileri gösterdi, her şey öylesine parlak, öylesine sıcaktı ki havayı dolduran bu tatlı, keskin koku hangi kaynaktan geliyor acaba diye sorduk kendi kendimize; sessizce, hiç telâşa kapılmadan görevlerim yerine getiren şu ipek gömlekli memurların dürüstlüğü yanında, saltanatın zorbalığı, acımasızlığı barınabilir miydi hiç, sonra Leticia Nazareno'nun, sabahın erkenci sisini damıtmak, cüzzamlıların, körlerin, yatalakların vakıf yurtlarında unutulmaya bırakmışlarının kötü anısını yok etmek için kestiği gül fidanlarının bulunduğu iç avluya geçtik, odalıkların eski bölmesini gösterdi bize, paslanmış dikiş makinelerini, haremdeki tutsakların utanç odalarında üç kişilik kümeler halinde uyudukları ranzaları gösterdi; hücreler yıkılacaktı, özel bir tapmak yaptırılacaktı oraya, pencereden hükümet konağının en gizli bölmesini de gösterdi bize, ikinci güneşinin ışınlarıyla yanan yeşil, yollu kafesiyle menekşeli çardağı; biraz önce Leticia Nazareno ve oğluyla öğle yemeği yemişti general, orada, onlardan başka kimsenin sofrasına oturmasına izin vermezdi, generalin en sıcak günlerde siesta yaptığı, bayrağımızın renklerine boyanmış hamağı, gölgesine kurulduğu keyba ağacını gösterdi, mandırayı, peynir tekne

lerini, petekleri de gösterdi, tam generalin sabah karanlığında sütun sağlığını gözledikten sonra geçtiği yoldan dönüyorduk, birdenbire beyninden vurulmuşçasma durdu; çamurdaki bir çizme izini gösterdi, bakın dedi bize, onun ayak izi, bu koskocaman kaba topuğun izine bakarken korkudan küçük dilimizi yutacaktık, tekbaşmalığa alışkın bir kaplanın görkemli, sessiz egemenliği ve yıllanmış uyuzunun koku izleri duruyordu karşımızda, bu izler aracılığıyla o an onun saltanatım, gizemli gücünü daha bir yakınımızda duyduk, kavradık, ordunun üst kademelerinin ayaklandığı günlerde, içimizden biriyle yüzyüze konuştuğunda bile böylesine iyi kavrayamamıştık; yüksek rütbeli subaylar, yeni gelen yabancıya, üst kumanda rütbesindekilerden de, hükümetten de, generalin kendisinden de daha büyük bir egemenlik sürdüren kadına karşı çıkmaya başlamışlardı, Leticia Nazareno kraliçelik taslayacak kadar işi ileri götürmüştü de, başkanın yakınları, içimizden birini başkana elçi yollamaya karar vermiş, tehlikeyi göze almışlardı, yeter ki generalim efendim arkanızdan ne dolaplar döndüğünü birazcık anlatalım size; ben gittim onu görmeye, duvarları beyaz, İngiliz atlarıyla süslü sıcak yazıhanede yapayalnızdı, serinleticinin altına bir sedire uzanmıştı, bakır düğmeli, rütbesiz, buruşuk talim üniformasını giymiş, üstünde birbirinin eşi, altın çerçeveli üç minicik gözlükten başka hiçbir şey olmayan tahta masaya kadife eldivenli sağ elini dayamıştı, arkasında tozlu kitaplarla dolu camlı bir kitaplık duruyordu, kitaptan çok insan derisiyle ciltlenmiş hesap defterlerini andırıyorlardı, sağında kocaman, açık bir pencere vardı, metal kepenklerin arasında bütün kent ve denizin ta öte kıyasına kadar bulutsuz ve kuşsuz bir gökyüzü uzanıyordu göz alabildiğine, yordakçılarının büyüttüğü kadar gücünün bilincinde gözükmeyişi doğrusu içimi rahatlatmıştı, fotoğraflarından daha sevimliydi yüzü, çevresindeki her şeyde bir ihtiyarlık, bir zora koşma göze çarptığından, onulmaz bir hastalığın pençesinde kıvrandığı izlenimini uyandırdığından, daha da acımlasıydı hah, bana buyur diyecek kadar sesini yükseltme

di de kadife eldivenim hüznünlü bir biçimde sallayarak yer gösterdi, söylediklerimi yüzüme hiç bakmadan dinledi, güçlkle soluk alıyordu, hırıltılı soluğu, nemli bir katran kokusu bırakıyordu odada, bir okul çocuğuna anlatırcasına verdiğim örnekleri, gösterdiğim faturaları dikkatle gözden geçiriyordu, soyut sayıları anlayamadığından, Leticia Nazareno'nun bize ne kadar tafta borcu var biliyor musunuz, diye giriyordum söze, Santa Maria del Altar'a denizden giderken aldığınız yolun tam iki katı, yani dokuz yüz elli kilometre diyelim, yaa diyordu kendi kendine, borcun tümünü bildirmek gerekirse, ekselans hazretleri için yaptığımız özel indirim de dahil olmak üzere, on yıldır çekilen milli piyangodaki bütün büyük ikramiyelerin toplamı kadar diyebiliriz, yaa dedi yine ve ilk kez gözlüklerini çıkararak gözlerimin içine baktı, gözleri utangaç ve sevecendi, tatlı bir sesle, ileri sürdüğümüz isteklerin apaçık ve haklı istekler olduğunu söyledi, herkes kendi açısından haklıdır, faturaları hükümete yollayın, dedi. Leticia Nazareno'nun, onu anası Bendicion Alvarado'nun kaba eğitiminden koparıp yeniden biçimlendirdiği günlerde böyleydi işte, bir elinde tabak, bir elinde kaşıkla dolaşarak yemek yeme huyundan onu karısı vazgeçirtmişti, menekşeli çardağın altına kurulan küçük bir sofrada üçü birlikte yiyorlardı, başkanla oğlu karşı karşıya otururlardı, Leticia Nazareno da aralarına oturur, yemekte gözetilmesi gereken görgü ve sağlık kurallarını öğretirdi onlara, sırtınızı dik tutun, iskemleye dayanın derdi, çatal'sol elde, bıçak sağ elde olacak, ağzınızı hiç açmadan, başınızı dimdik tutarak, lokmalarınızı iki avurdunuzda on beşer kere çiğneyeceksiniz; onların, iyi ama kışla disiplininin beter bu, diye karşı çıkmalarına hiç aldırmazdı, yemekten sonra, kocasına, sahibi ve yazışları müdürü gördüğü devletin resmi organı gazeteyi okuturdu, onun devkeyba ağacının gölgesindeki hamağa uzandığını görür görmez, gazeteyi eline tutuştururdu, kusursuz bir devlet başkanının dünyada olup bitenleri bilmemesi söz konusu değildir, derdi, gözlüklerini geçirirdi gözüne; general, kendiyile ilgili

haberleri kem küm okuyadursun, o oğluna rahibelerin sporunu öğretirdi, lastik bir topu atıp atıp tuttururdu; bazan general, gazetede çok eski fotoğraflarıyla karşılaşırdı, çoğu kendisinin de değil öldürdüğü bir benzerinin fotoğraflarıydı, adını bile anımsayamazdı adamın ve birdenbire kuyruklu yıldızın görüldüğü dönemden bu yana adımın atmadığı salı toplantılarına başkanlık eder buldu kendini, okur yazar bakanların kendisine yakıştırdıkları tarihsel sıfatları öğrendi, ağustos ikindilerinde, gezgin bulutlara bakıp asık yüzle okumayı sürdürürken, usulca siestanın lapa yumuşaklığına gömülürdü, ne boktan bir gazete bu yahu, diye mırıldanarak, Allah kahretsin, halkım nasıl katlanıyor buna, diye mırıldanarak yine de bu tatsız okumalardan mutlaka bir şey çıkartıyor olmalıydı ki, kısa, ağdalı uykusundan silkinirdi, okuduğu haberlerden birinin yarattığı esinle, bakanlarına Leticia Nazareno' aracılığıyla buyruklar gönderirdi, onlar da başkanın neler düşündüğünü azıcık olsun sezmeye çalışarak yine Leticia Nazareno'yı la yollarlardı yanıtlarını; çünkü sen tam düşlediğim gibiydin, en yüce tasarılarımın yorumlayıcısıydın, benim öz sesimdin sen, usumdun, gücümdün; evet, Leticia, generali kuşatan geçirimsiz dünyadan durmaksızın akan lavları dinleyen en sadık, en dikkatli kulaktı, oysa aslında yazgısına yön veren kehanet kırpıntıları, hizmetçilerin ayak yolunun duvarlarındaki sahipsiz yazılardı, hiç kimsenin yüzüne söylemek cesaretini gösteremeyeceği gizli doğruları çözüyordu onlara bakınca, senin bile söyleyemeyeceğin Leticia, onları temizlikçiler duvarları silmeden, günün ilk ışıklarında, süt sağımından dönerken okurdu; hela duvarlarının her gün badana edilmesini bu yurdu ki gizli zehirlerini duvarlara boşaltma kışkırtısına karşı koyamamışlar, yüksek komuta heyetinin acımasızlığını da o duvarlardan öğrenmişti, kendi gölgesinde semirip arkasını döndüğünde başkaldıranlara artıyetlerini de, ayakta kimin etkinliğini yansıtan bu aynada insan yüreğinin bir gizini çözmeyi başardı mı, gücünün doruğunda olduğunu duyuyordu, yıllardan sonra yeniden şarkı söylemeye başlamıştı, cibini

ligin sisleri arasında, biricik yasal karısı Leticia Nazareno'nun sabah kıyılarına vurmuş balina uykusunu gözlerken, uyan canım, derdi, yüreğim saat altıyı vuruyor, deniz yerli yerinde, hayat sürüyor Leticia; yatağında uyanmak gibi ufacak bir ayrıcalıktan başka kendisinden her istediğini koparabilen tek kadının sonu bilinmez hayatı sürüyor, sonuncu sevişmeden sonra, karısının yamından ayrılırdı, eski bekâr odasının kapısındaki lâmbayı yakar, üç kolu indirir, üç kilidi kilitler, üç sürgüyü sürer, yüzüstü uzanırdı yere, tekbaşına ve giyimli, senden önce her gece olduğu gibi ve senden sonra, yapayalnız, boğulmuş bir adam düşlerinin son gecesine kadar, süt sağımından sonra senin karanlığın hayvanı kokan odana uğrar, her isteğini yerine getirirdi, anası Bendicion Alvarado'nun tükenmez mirasını, yeryüzünde yaşamış her canlının düşleyebileceği sınırı aşsa da isteklerin; yalnız Leticia'nın değil, onun Antiller'in yitik anahtarından kopup gelen, kendi tenlerinden başka giysileri ve Nazarenolara benzemekten başka sıfatları olmayan kandaşlarının istekleri de yerine getirilirdi, doymak bilmez bir tutkuyla kavru lan yiğit erkeklerle kadınlardan oluşma katı bir aileydiler, generalin, bir zaman silâhlı kuvvetleri başka tutkular dan alıkoyma amacıyla çeşitli kuvvet komutanlarına bağışladığı tuz, tütün ve içme suyu tekel lerine elkoymuşlardı, aslına bakılırsa Leticia Nazareno, generalin ağzından çıkmasa da onaylar gözüktüğü buyruklar aracılığıyla çok önceden tırtıklamaya başlamıştı bu çıkar kaynaklarını, peki öyle ölsün, katır kuyruğunda sürüklenme cezasını da yürürlükten kaldırmıştı general, onun yerine, işgal kuvvetleri kumandanının armağanı elektrikli iskemleyi kullanmak istemişti, eee biz de daha uygarca bir öldürme yönteminin nimetlerinden yararlanalım, liman kalesindeki işkenceler laboratuvarına gitmişti, askerler, bu ölüm tahtını çalıştırmada ustalık kazanmak için siyasal suçlular sevilme yenini seçiyorlardı, taht da kentin bütün elektrik gücünü tüketiyordu canım, ölümcül deneyin son anını tam tamına kestirebiliyor duk, bir an korkuyla tutuyorduk soluklarımızı, ışıklar kesili

yordu, liman kerhanelerinde bir anlık saygı duruşunda bulunuyor, mahkûmun ruhuna kadeh kaldırıyorduk, bir kadeh de-ğil elbet, bir sürü kadeh, çünkü mahkûmların çoğu, kanlı sal-ça gibi uzun süre yapışık kalıyorlardı iskemlenin kayışlarına, pişmiş rosto gibi tütüyorlardı, ta ki bir sürü bocalamadan sonra, artık bu zulmü içi götürmeyen biri silâha sarılma gö- züpekliğini gösterene kadar; hepsi seni hoşnut etmek içindi Leticia, sen zindanları boşaltmıştın, generalin düşmanlarına anayurdun kucağını açmıştın yeniden, ünlü doğu hoşgörüsü- le bir bildiri yayımlamıştın, kimse düşüncelerinden ötürü cel- zalandırılmayacak, vicdan yüzünden kovuşturmaya uğrama- yacaktı, çünkü general, sonbaharın doruğunda, ocak gece- lerinde tattığı dinginliği en yaman düşmanlarının bile paylaş- maya hakkı olduğuna inanıyordu, ocak gecelerinde, kendisi- ni gömleksiz ve uzun iç donsuz, hükümet konağının taraça- sından vuran ayışığında ıslıl ıslıl bir fıtıkla görme hakkına sa- hip tek kadınla paylaştığı dinginliği; yağmur bahçesine dikil- mek üzere Babil kral ve kraliçesi tarafından Noelde yollanan gizemli söğütleri birlikte gözlüyorlardı ve dinmez sulardan Çatlayarak geçişini güneşin, dallara takılı kalan kutupyıldızını gözlemekten birlikte tat alıyorlardı, sürgün gezegenlerin alay- cı parazitleri arasında radyoyu karıştırıyor, evrene göz gezdi- riyorlardı, Santiago de Küba'dan yayımlanan günlük melod- ram dizilerini dinlerken içleri yanıyordu, acaba yarın kadar yaşayıp bu dramın nasıl bir sonuca varacağını öğrenebilecek miyiz diye; general, çocuğu yatırmadan önce, herkesten iyi bildiği tek insan bilimini öğretiyordu oğluna, savaş silâhları- nın kullanımı ve korunması üstüne bilinecek her şeyi yani, ona verdiği tek öğüt şuydu, hayatında bir kerecik olsun yeri- ne getirilmeyeceğine inandığın bir buyruk verme; akıllı bir babadan çok bitkin bir dedenin verebileceği türden bir öğüt- tü bu ve çocuk onun kadar yaşasa bile asla unutamayacaktı bu öğüdü, çünkü daha altı yaşındayken, babasının kendisini ateşe alıştırmak amacıyla götürdüğü bir top atışı sırasında duymuştu ve o gün geri tepen silâh, belleklerden silinmeyen

bir kazaya yol açmıştı; volkanik gök gürültüleri ve şimşekler- le patlayan korkunç toz fırtınasını, Comodore Rivadavia'dan esen, denizin barsaklarını altüst edip eski esirler limanına ku- rulmuş sirkin çadırlarını sürükleyip götüren o korkunç kutup rüzgârını hep bu kazaya bağlamıştık, ağırlar atıp filler, boğul-muş soytarılar yakaladık, fırtınanın hışmından trapezlere tır- manmış zürafalar; gerçekten de bu fırtınanın, birkaç saat sonra limana varan ve sonraları Ruben Dario adıyla ün sala- cak genç şair Felix Rüben Garcia Sarmiento'yu getiren muz yüklü gemiyi batırmaması bir mucizeydi, AUahtan deniz saat dört sularında yatıştı, yunmuş havayı uçan karıncalar sardı, general yatak odasının penceresinden baktığında, limanı ku- şatan tepelerin ta ötesinde, rüzgâr altında, sancak tarafına yatmış, arması sökülmüş küçük beyaz geminin, fırtınanın dal- laşıyla arınmış ikindinin dümen suyunda, tehlikelerden usta- lıkla sıyrıldığını gördü, uzun siyah pelerinli, damalı ceketli ünlü yolcunun onuruna kaptan, kış güvertede büyük bir usta- lıkla yönetiyordu gemiyi, bu yabancıнын adım bile duymamış- tı general ama ertesi pazar gecesi Leticia Nazareno, Ulusal Tiyatro'daki şiir gecesine benimle gelme onurunu benden esirgemezsiniz değil mi, diye sorduğunda gözünü bile kırp- madan kabul etmişti, peki. Üç saattir o boğucu orkestra böl- mesinde son anda giymemiz istenilen resmi giysiler içinde terden sıırsıklam bekliyorduk, ulusal marşın çalındığını duy- duk, alkışlayarak başlarımızı başkanlık arması taşıyan locaya çevirdik, tombul rahibe, kıvrık tüylerle süslü bir şapka giy- miş, tafta gece elbisesinin üstüne ünlü tilki kürklerini sarmış- tı, tören üniforması giymiş veliahtın yanına otururken halkı selâmlamadı, veliaht, annesinden öğrendiği üzere, kadife el- divenini sımsıkı sıkarak selâmladı halkı, eski prensler gibi; başkanlık locasında başka kimseyi görmedik ama iki saatlik dinleti sırasında, başkanımızın orada olduğundan kuşku- muz yoktu, şiirin esintilerine kapılıp değişmesin diye yazgılarımızı habire kollayan görünmez varlığını duyuyorduk, aşka yön ve- riyordu, ölümün yoğunluk derecesini ve koşullarını kararlaştı-

rıyordu, locasının karanlık köşesinden, kimseye görünmeden bu dev Minotor'u izlerken, onun denizsel şimşekleri andıran sesiyle istemeden bulunduğu yerden ve zamandan sıyrıldı, Mars'larla Minerya'ların zafır takları altında, keskin borazanların altın sesinde yüzmeye başladı, bu zafer, general hazretlerinin zaferi değildi, flamalar taşıyan kahraman atletleri, avın kara mastılarını demir toynaklı besili savaş atlarını, soru güçlü şövalyelerin kargalarıyla mızraklarını ve alaşağı edilen tutsak bayrağı kendisine değil bir başkasının kollarına götürüşlerini gördü, kızıl yaz güneşlerine buzlu kış gecesinin karlılarıyla rüzgârlarına ve çiye ve nefrete ve ölüme kafa tutan yırtıcı gençler gördü, ölümsüz bir ulus uğruna, kendisi yalınayak bir savaşçıyken, uzun, sıtmalı düşlerine giren bütün uluslardan daha büyük ve daha görkemli bir ulus; locasından bütün yüreğiyle katıldığı alkış tufanının sarsıntısında kendi varlığını önemsiz, küçük duydu, tören dediğin böyle olur anacığım Bendicion Alvarado, bu nerede, benim onuruma düzenledikleri boktan şenlikler nerede; artık silik ve yapayalnızdı, sıcaktan, sivrisineklerden, şeref locasının ucuz yaldızlı sütunlarından, rengi atmış kadifesinden bunalmıştı Allah kahretsin, nasıl oluyor da, dedi kendi kendine, şu Kızılderili, kıcını sildiği elle böyle güzel bir şey yazabiliyor, yazılı güzelliğin verdiği iç aydınlığıyla esrik, tutsak fillerinkini andıran ayaklarını sürüyor, köslerin marşına tempo tutuyordu, avludaki keyifli ağacının zafer takı altında, gölgelerde, Leticia Nazareno'nun sıcak sesiyle söylediği tatlı ezginin yükselişini dinlerken, içi geçiyordu; dizeleri hela duvarlarına yazıyordu ve ağulların ılık gübreden olimposunda, şiiri baştan sona ezberlemeye çalışırken, yer yerinden oynadı, eski arabaların durduğu yere parketmiş başkanlık otomobilinin bagajında zamansız patlayan bir dinamit; korkunç generalim, öyle korkunç bir patlama ki, Leticia Nazareno ile oğlunun o çarşamba, patlamadan bir saat sonra binip alışverişe çıkacakları zırhlı limuzinin ezilip bükülmüş parçaları, aylar sonra bile ötede beride bulundu, hayatına kastetmişler generalim, kuşku yok; tüh Al

kahretsin, alnına vurdu general, daha önce nasıl da sezelemişti, ne olmuştu dillere destan biliciliğine, aylardır hela "uvarlarındaki yazılar her zamanki gibi kendisini ve bakanları hedef almıyordu, hedef, yüksek komuta heyetinin arpa ikâmı tırtıklayacak kadar azgınlaşmış küstah Nazareno ailesi ile bu geçici egemenlikten yararlanıp sınırsız yetkiler, olanüstü bağışlar koparan devlet adamlarıydı; annesi Bendicion Alvarado'ya bir zamanlar yöneltilmiş çocukça küfürler, artık helalarının ılık dokunulmazlığında yeşerip sokaklara fışkıran zehir dolu gizli bildirilerle tam bir lanete dönüşmüştü, biliyordu, daha önceleri, gelişimini kendi eliyle hızlandırdığı önemsiz rezaletlerde de böyle olmuştu gerçi, yine de hükümet konağına, burnunun dibine yüz kilo dinamit yerleştirecek kadar gözükara olabilecekleri aklının ucundan geçmemişti, geçemezdi, sinsî köpekler; nasıl da utkulu borazanlara kendini kaptırmış, kaplanlara özgü yırtıcı burnuyla tehlikenin eski, kekre kokusunu zamanında alamamıştı, şaşılacak şey, amma pis iş ha, yüksek rütbeli subayları hemen toplantıya çağırıyor; sapır sapır titreyen on dört askerdik, bunca yıllık sıradan davranışlardan, ikinci elden buyruklardan sonra iki kulaç ötemizde, çözülmez gizlerinin en yalın kendi öz varlığı olan bu kararsız ihtiyarı görüyorduk yine, görüşme odasında, tahtı andıran bir koltukta karşıladı bizi, kokarca sidiği kokan er üniformasıyla, gözünde en yeni resimlerinde bile görmediğimiz som altın çerçeveli küçük bir gözlük vardı, hiç kimsenin düşünemeyeceği kadar yaşlı ve uzaktı, bir askerin değil, çok daha genç, çok daha sevecen birinin ellerine benzeyen kadife eldivensiz yumuşak ellerinden başka her şeyi yoğun ve ağırdı; onu yakından inceledikçe, bir soluktuk canının kaldığını anlıyorduk, ne var ki yetkeye sığınmayan kavurucu bir soluktuk bu, gemi azya almış yabanıl bir attı ki kendisi bile onu dizginlemekte güçlük çekiyordu; konuşmadan, başını bile kıpırdatmadan yüce generalimizi selâmlayışımızı izledi, sonra masanın çevresine dizilmiş koltuklara oturduk, ancak o zaman gözlüklerini çıkardı, ardiyetlerimizin çakal yuvaları

nnı sezen keskin bakışlarıyla hepimizi gözden geçirmeye başladı; acımasızca süzdü onları, teker teker, belleğin sislerine gömülmüş o ikindi, canının çektiği rütbeleri cömertçe saçıp savurduğu andan bu yana her birinin ne kadar değiştiğini titizlikle saptamak için ağırdan aldı ve onları süzerken, suikast girişimini tasarlayanın şu on dört gizli düşmanın içinde bulunduğuna ilişkin inancı pekişti, gelgelelim karşılarında öyle yalnız, öyle savunmasızdı ki gözünü kırıştırmakla yetindi, ulusun esenliğini ve silâhlı kuvvetlerin onurunu koruma adına her zamankinden daha sıkı bir güç birliğine çağırdı onları, ataklık ve sağduyu salık verdi, girişimin elebaşılarını fazla oyalanmadan saptayacaklarını umduğunu bildirdi, kutsal bir ödevdi bu, askeri adaletin sert pençesi eninde sonunda hainlerin yakasına yapışmalıydı, hepsi bu kadar beyler, diye bağladı sözünü, biliyordu, içlerinden biriydi elebaşı, belki de hepsi, biliyordu, Leticia Nazareno'nun hayatı Tanrının istencine değil, kendisinin onu saldırıya karşı korurken göstereceği zekâya bağlıydı, bu kesin, kaçınılmaz inanç ölümcül bir yara açmıştı yüreğinde, saldırı ergeç hedefini bulacaktı Allah kahretsin. Karısının halk arasında görünmesini yasakladı, silâhlı kuvvetlerle zıtlaşan gözü doymaz akrabalarının ayrıcalıklarını ellerinden aldı, anlayış gösterenler konsolosluklara atandılar, en gözükaralar, pazar yerinden geçen mangrov bataklıklarında boğulmuş bulundular, yıllardır katılmadığı bakanlar kurulu toplantısına haber vermeden katıldı, nicedir boş kalmış koltuğuna oturdu, din adamlarının devlet işlerine sızmalarına birtakım kısıtlamalar koymak gerektiğine inanıyordu, seni düşmanlarından uzak tutmak için Leticia, ilk şiddet önlemlerinden sonra yüksek komuta heyetinde derin gözlemler yapabilişti, hiç kuşkusuz, kumandanlardan yedisi ve en eski dostlarından genelkurmay başkanı, kendisine tam bir bağlılık içindeydiler, öyleyken yine de gecelerini katlanılmaz kılan öbür altı düşmana karşı yeterince güçlü değildiler, kaçınılmaz bir izlenimle uzayan, bitmek bilmeyen geceler, Leticia Nazareno hedef seçildi, aldığı bunca önleme karşın yine

de öldürecekler onu, ekmekten bir balık kılçığı çıkacak beri yemeği her gün hizmetçilere tattırsa da, böcek öldürücü toza zehir katmışlardır korkusuyla onun soluduğu havayı inceletirirse de, göz göre göre ölecekti, sofrada solgun görüyordu onu, sevişme sırasında sesinin tıkanıldığını ayırdediyordu, içtiği suya kara humma mikrobu, göz damlasına vitriol kattıklarını düşündükçe, içi içini yiyordu, o günler süresince her an yaşamım zindan eden bu sinsî, ustalıklı öldürme yöntemleri yüzünden geceyarıları uykusundan sahici bir karabasanla fırlayışı, Leticia Nazareno bir Kızılderili büyüyle uykusunda kanlara boğulmuş; düşsel korkular ve gerçek gözdağlarıyla öylesine altüst olmuştu ki, gerekli gördüklerinde hemen silâha sarılma buyruğuyla donatılmış kıyıcı başkanlık muhafızları olmadan onun sokağa çıkmasını yasaklamıştı, ama çıkıyordu generalim, çocuğu da götürüyordu, kötü belirtilerler konusundaki duyularını, onlar baştanbaşa zırhlı yeni limuzine binene kadar gizlemeye çalışıyordu, iç bölmedeki balkonlardan birinde bir yandan şeytan kovuculuğu yaparken, bir yandan da, anacığım Bendicion Alvarado, n' olursun koru onları, diye yakarıyordu anasına, kurşunlar memeliğine çarpıp sekin, afyonu kır anacığım, çarpık düşünceleri doğrult, bir an erinç yüzü görmeden, alandaki muhafızların cankurtaran düdüklerini duyup da Leticia Nazareno ile çocuğun, deniz fenerinin ilk ışıklarıyla birlikte avluyu geçişlerini görene kadar, döndüğünde telâşlı olurdu Leticia, savaşıların koruyuculuğunda mutluydu, eli kolu, canlı hindiler, Envigado orkideleleri, Noel geceleri yakılacak küçük renkli ampullerle dolu, başkan, içini kemiren kaygıları örtbas etmek amacıyla sokaklara Noeli kutlamak üzere renkli yıldızlar asılmasını buyurmuştu şimdiden, karısını merdivenlerde karşılamaya koşuyordu, mavi tilki kuyruklarının naftalinli buğusunda, canı seyrelemiş o perçemlerinin ekşi ter kokusuyla sağın demek, diyordu ve garip bir kesinlikle, adını duymamayı yeğlediği lanetli bir şenliğin son kırıntılarıyla beslendiğini bilmenin kesinliğiyle, armağanları yatak odana taşımaya yardım ediyordu, bu katla

nılmaz endişeyi uzaklaştırmak uğruna düşündüğü her çıkar yolun, attığı her adımın kendisini o kadar çarşambaya büsbütün yaklaştırdığım içinden duyarak, kara bahtım; artık Allah kahretsin diye vermişti müthiş kararım, olacaksa bir an önce olsun, demişti, patlatacağı buyruğun parçalarını daha yanyalla getiremeden iki yaver korkunç haberle dalmışlardı yazıhaneye, Leticia Nazareno ile çocuğu pazar yerindeki başıboş köpekler parçalamışlardı, diri diri yediler onları generalim, her zamanki, bildiğimiz sokak köpekleri değil, ürkek, sarı gözlü av hayvanları, biri, mavi tilkilerdeki köpek balığı derisi kokusuyla kızıştırmış onları; birbirine tıpatıp benzeyen, nereden çıktıkları belli olmayan bu altmış köpek, ansızın sebze tezgâhlarının arkasından fırlayarak Leticia Nazareno ile çocuğun üstüne atıldılar; kadınla çocuğu öldürürüz diye korkudan ateş edemedik, sanki cehennemsi bir burgaçta köpeklerle birlikte boğuluyorlardı, gövdelerinin kalan bölümü unufak parçalara ayrılırken, bir görünüp bir gözden yiten ellerim sallıyor, bizden yardım istiyorlardı, çevremizdeki yüzlerde anlık, anlamını kavrayamadığımız duygular belirliyordu; bazan dehşet, bazan acıma, bazan neşe; sonunda bataklığın burgacında yitip gittiler, Letica Nazareno'dan geriye kalan tek şey, totem suskunluğunda, kayıtsız bir ürküyle olayı gözleyen, tepeden turnağa sıcak kana bulanmış sebzeci kadının önünde duran menekşelerle süslü şapkasıydı, sebzeci kadıncağz, Tanrım, diye yakarıyordu, general istemeseydi böyle bir şey asla olamazdı, ya da en azından, bilmiyordur bu olayı; başkanlık muhafızlarının beş paralık onurları kalmamıştı, tek kurşun sıkamamış, kanlı sebzeler arasına dağılmış kemikleri kurtarabilmişlerdi ancak, başka bir şey yok generalim, oğlanın madalyalarını bulabildik yalnız, şunları işte, püskülleri sökülmüş kılıcını, Leticia Nazareno'nun kösele pabuçları da neden pazar yerinden beş kilometre ötedeki koyda bulundu, artık Tanrı bilir, işte renkli camlardan gerdanlığı, şu cüzdanı da elinize teslim ediyoruz üç anahtarla birlikte, kararmış nikâh yüzüğünü de buyurun, şu da bozukluklar, on sentlik bo-

zukluklardan elli senti sayсын diye masanm üstüne koydular, hepsi bu general, bunlar kaldı geriye. Kalanların az ya da çok olması ne farkedirdi yani, o kaçınılmaz çarşambaya ilişkin anıları belleğinden hepten silebilmek için bunca uzun, bunca güç yılların geçmesi gerektiğini bilmeseydi keşke; hırından ağılıyordu, öfkeden basbas bağırarak uyanıyordu gecelerin avluya bağlanmış köpeklerin ulumalarını duyunca, ne yapacağz bu hayvanları generalim, acaba köpekleri öldürmek, midelerindeki Leticia Nazareno ile oğlanı yenibaştan öldürmek demek değil miydi, pazar yerindeki demir kubbenin sökülmesini, yerine manolyalar, bıldırcınlarla süslü bir bahçe yapılmasını buyurmuştu, dikilecek mermer haçın ışığı, deniz fenerinin yükseldiğini ve ışığını da bastıracaktı ki, gelecek kuşakların belleğinde, tarihe sonsuza kadar mâl olmuş bir kadının anısı hep ışılsın, oysa kendisi, kimsenin hesabını pek sormadığı bir gece patlamasıyla anıtın yerlebir edilışinden çok önce unutmuştu o kadını, manolyaları evcil domuzlar kemirmiş, amtsal bahçe mikrop saçan bir gübre yağına dönüşmüştü, general bunu öğrenemedi asla, yoo, yalnızca şoförüne, eski sebze bahçesinden geçme de istersen bütün dünyayı dolaş, dediğinden değil, subayları bakanlıkların güneşe bakan odalarına yolladığından bu yana, evden dışarı adım atmamış, senin kraliçe olma tutkunun son izlerinin de silinip süpürüldüğü bu sersefil yapıda, en az kaç kişiyle yaşayabilirse öyle yaşamayı seçmişti Leticia, yüksek komuta heyetiyle görüşmek, zorlu bir bakanlar kurulu toplantısının kararlarını saptamak, ya da Büyükelçi Wilson'un uğursuz ziyaretleri dışında, bellibaşlı bir işi olmaksızın evde dolanıp duruyordu, Büyükelçi Wilson, ikindinin geç saatlerine kadar keyli ba ağacının altında oturuyor, ona Baltimore'dan getirdiği şekerlemeleri, çıplak kadın fotoğraflarıyla dolu dergileri göstererek, dış borçların korkunç yüzdesine karşılık karasularında ki hakkından devleti lehine vazgeçmesini öneriyordu; general susturmuyordu onu, bırakıyordu konuşun, arasıra duymazlıktan geliyordu söylediklerini, arasıra duyuyordu, yakın

lardaki kız okulunun bahçesindeki limon ağacına tünemiş kuşların şakımasına gözlerini dikip duymazlıktan geliyordu söylenileni; akşamın ilk karaltılarıyla birlikte konuğunu merdivenlerin başına götürüyor, penceremin önündeki denizden başka her şeyi alabilirsiniz benden, diye açıklamaya girişiyordu, düşünün, canım isteyince dışarıya bakamasaydım bu saatlerde, tekbaşına ne yapardım burada, şu ateş alış gözleye meseydim, kırık camlardan uluyarak giren aralık rüzgârlarıyla la deniz fenerinin yeşil ışıkları olmadan ne yapardım, ben ki sisli bozkırımı bırakıp federal savaşın kargaşasına canla başla gönüllü yazılmışım, sanıyor musunuz ki ansiklopedinin dediği gibi yurtseverlikten ötürü, serüvencilik ruhundan ötürü falan, Tanrı ilelebet beni cennetinde korusun diye de değil, federal ilkeleri umursadığım için de değil, yok sevgili Wilson, ne yaptım, denizi tanıyayım diye yaptım ben, iyisi mi, sen başka bir dert ara kendine, der, merdivenlerin başında omuzuna vurarak uğurlardı onu; eski yazıhanelerin ıssızlığına dönüp lâmbaları yakmaya koyulduğu ikindilerden birinde, başıboş bir inek görmüştü, hayvanı merdivenlere doğru kovalamıştı da zavalcılık, kilimlere takılıp tökezleyerek sırtüstü düşmüş, merdivenlerden yuvarlanıp boynunu kırmıştı, böylelikle cüzzamlıların midesi gün görmüştü, hemen atılıp çöreklenmişlerdi hayvanın başına, evet Leticia Nazareno'nun ölümünden sonra cüzzamlılar, körler ve yatalaklarla birlikte gül fidanları arasındaki eski yerlerine dönmüşlerdi, başkanın elindeki tuzdan şifa umuyorlardı yine, yıldızlı gecelerde, şarkı söylediklerini duyuyordu, mutlu günlerden kalma Susana gel Susana şarkısına katılıyordu, ikindiüstü saat beşte, ambar kapağından başını uzatıyor, okuldan çıkan kızları gözliyordu, onların mavi önlüklerine, kısa çoraplarına, örgülerine baktıkça içi içine sığmıyordu, anneciğim sorma, demir parmaklıkların ardından yırtık pırtık eldivenini sallayarak bizi yanma çağran hortlağın aç gözlerinden nasıl korkuyla kaçıyor-duk, kız, gelsene buraya kız, diye sesleniyordu bize, gel de bir elleyeyim seni; onların korkuyla kaçışım izliyordu, anacı

ğım Bendicion Alvarado, bugünün genç kızları da bir başka, diye gülüyordu kıs kıs, özel doktoru sağlık bakanımız, her yemeğe çağrılışında, gözünün ağtabakasını büyüteçle inceledi mi, keyfi yerine geliyordu, nabzını ölçüyordu doktor, belleğindeki delikler tıkansın diye kaşık kaşık balmumu yutturuyordu, kaşık kaşık ilaç, olur iş değil ha, benim gibi hayatında hastalık nedir bilmemiş adama, savaş sırasındaki sıtma nöbetlerini saymazsak tabii, boş laflar bunlar doktor, bildiği bildik Büyükelçi Maryland'den duyduğu üzere, Fas kralları gibi tekbaşına, tek kişilik bir sofrada, dünyaya sırtını dönüp yiyordu yemeğini, unutulmuş bir öğretmenin koyduğu sıkı kurallara uyarak, çatal bıçakla ve başı dimdik, yapının her köşesini dolaşarak, birkaç saat sonra nereye gizlediğini unuttuğu bal çanaklarını arıyordu, onların yerine yanlışlıkla dosyalardan kestiği kâğıt parçalarını buluyordu, artık hiçbir şeyi anımsa yamadığı bir dönem geldiğinde, hiçbir şeyi unutmamak için başka bir dönemde yazdığı notları; kâğıtlardan birinde, yarın salıdır yazıyordu, beyaz mendilinizde bir adm ve soyadın baş harfleri işliydi, ama size ait değildi bu kırmızı harfler, yazıyordu, seni gidi başımın tatlı belâsı, dümenci Leticia Nazareno seni, bak sensiz ne hallere düştüm; her yerde Leticia Nazareno'yu okuyor, insanın, ardında bu yazılı içcekişleri bırakacak kadar mutsuz olabileceğine bir türlü akıl erdiremiyor du, ama benim elyazımdı kuşkusuz, hela duvarlarına kendini avutmak amacıyla, ya ya ya şa şa şa, general general çok yaşa sözcüklerini yazdığı, eşsiz benzersiz aynı solak elyazısı evet, Allah kahretsin, artık manastırdan gelme bir kaçak yüzünden denizde, havada ve karada en zayıf asker sayılması umurunda bile değil, öfkeyi tümüyle altetmişti, zaten kaçaktan geriye kalan tek şey, kâğıt parçalarına kurşunkalemle yazılmış adıydı, yaverlerinin masasına koydukları nesnelere dokunmak bile istemediğine göre, daha getirilenlere bakmadan, kaldırın şu pabuçları, şu anahtarları, onun sevgili ölüsünün anısını uyandırabilecek ne varsa kaldırın gözümün önünden dediğine göre, onlarla ilgili her şeyi yabancı siestalarımın

yatak odasına yerleştirin, kapıları pencereleri örün ve benim buyruğumla bile girmeyin o odaya; aylardır avluda bağlı duran köpeklerin gece nöbetlerini yürekten yaşamıştı, onlara zarar verirse, ölülerim de zarar görür düşüncesiyle hamağa yaydarak, soyuna kastedenlerin kimliğini bilmenin, ama o anda gücü yetmediğinden gözyummak ve onları evinde barındırmak zorunda kalmanın verdiği utançla, öfkeden çileden çıkmış, ölümlere saygı törenleri düzenlenmesine karşı koymuş, başsağlığı ziyaretlerini yasaklamıştı, keyba ağacının koruyucu dalları altındaki hamağında, öfkeden durmadan sallanarak, kolladığı anın gelmesini bekliyordu, en son olarak sayın arkadaş, halkın bu felâket karşısında gösterdiği serinkanlılıktan ve olgunluktan yüksek komuta heyetinin nasıl kıvanç duyduğunu bildirmişti de general kıs kıs gülmüştü, eşeklik etme dostum, ne serinkanlılığı, ne olgunluğu, kimsenin benim bahtsızlığıma aldıracağı yok aslında; gazeteyi baştanasağı tarıyor, kendi basın ajanslarının uydurduğu haberler dışında bir şey var mı diye bakıyordu, küçük radyoyu, yanına koymuştu, Veracruz'dan Riobamba'ya kadar bütün istasyonlardan aynı haberi dinliyordu, yasal güçler, kolluk kuvvetleri, saldırganların izindeydiler, tabii diye mıldanıyordu kendi kendine, sizi anası örümcekler sizi; saldırganların kimlikleri de belirlenmişti, en ufak bir kuşkuya yer yoktu, tabii dedi, tabii, kent dışında adı kötüye çıkmış bir evde çevreleri sarılmıştı, ateş çemberine alınmışlardı, tamam diye içini çekti, salaklar yine de, nefretinin bir nebzesini açığa vurmada hamağında kaldı, anacığım Bendicion Alvarado diye yakarak, n'olur öcümü alacak kadar ömür ver bana, elimi bırakma anacığım, esin kaynağım ol; dileğinin yerine getirileceğinden öylesine emindi ki biz, düzeni ve devlet güvenliğini sağlamakla görevli genelkurmay yetkilileri, huzuruna çıktığımızda onu iyileşmiş bulduk, kendini toparlamıştı, olayın sorumlularından üçünün, kolluk kuvvetleriyle giriştikleri çatışmada öldürüldükleri haberini verdik, öbür ikisi de San Jeronimo zindanlarında kararınızı bekliyorlar generalim; yaa dedi yerin

den kalkmadan, yanındaki meyve suyu dolu çanakta hepimize birer bardak doldurdu, usta bir nişancının titremez parmaklarıyla, her zamankinden daha bilge, daha düşünceliydi, sözgeli mi tedirginliğimi sezince, cigara yakmama izin verdi ki o güne kadar görev başında hiçbir subaya böyle bir izin vermemişti, bu ağacın dalları altında hepimiz eşitiz dedi, pazar yerinde geçen korkunç olayın ayrıntılarını gözünü bile kırpmadan dinledi, İskoçya'dan, ayrı ayrı gemilerle seksen iki tane yeni doğmuş buldog getirilmişti de, yirmi iki tanesi bakımsızlıktan ölmüş, geriye kalan altmış tanesi İskoçyah bir yetiştirici tarafından hunharca adam öldürmek üzere eğitilmişti, yalnızca artık tilkilere değil, Leticia Nazareno ile oğlana da kin duymaları sağlanmıştı, hükümet konağındaki çamaşırhaneden giyim eşyaları çalarak eğitmişlerdi hayvanları, Leticia Nazareno'nun memeliğini, şu mendili, şu çorapları, bu da oğlunuzun üniforması, diyerek giysileri serdik önüne, ama o, yaa, dedi yalnızca, bakmadı bile, altmış köpeğin, havlamaları söylendiğinde nasıl havlamadıklarını, insan etinin tadına nasıl alıştırdıklarını, kent merkezinden yedi fersah uzaklıkta bir Çinli'nin çiftliğinde, uzun eğitim yılları süresince dünyadan uzak, kilit altında tutulduklarını, Leticia Nazareno ile oğlanın giysileri giydirilmiş insan boyunda korkuluklardan başka bir şey görmediklerini anlattık, şu fotoğraflarla şu gazete kesiklerini de göstermişler köpeklerle, diyerek belgeleri yapıştığımız albümü önüne uzattık, bakın da şu alçakların ne eksiksiz bir çalışma yürüttüklerini görün generalim, herkes böyle çalışacak olsa, ama o yalnızca, yaa, demekle yetindi, uzatılanlara bakmadan, en sonunda, suçluların tekbaşlarına çalışmadıklarını bildirdik, kökü dışarıda bir örgütün, simgesi, bıçak üstüne çaprazlama bir kaz tüyü olan falanca örgütün emrinde iş görüyorlardı, yaa öyle demek, hepsi kaçakmış, daha önce de devlet güvenliğine kastetme suçundan askeri mahkemelerde yargılanmışlar, işte şu üçü ölenler, diye gösterdik albümdeki fotoğrafları, üçünün de boynunda polisin geçirdiği numaralı yaftalar asılıydı, şu ikisi

de sağ olanlar, zindanda, sizin tartışılmaz, yüce kararınızı bekliyorlar, Mauricio ve Gumaro Ponce de León adlarında iki kardeş, biri yirmi sekiz, öbürü yirmi üç yaşında, ağabey, işsiz güçsüz, yersiz yurtsuz bir asker kaçağı, kardeşi de sanat okulunda seramik öğretmeni, köpekler ona çok yakınlık gösterdiler, onu görünce öyle heyecanlandılar ki, bu bile suçu işlediğinin kesin kanıtı sayılabilir, general yine, yaa, dedi yalnızca, cinayet soruşturmasını yönetip sonuçlandıran üç subaya çeşitli nişanlar verdi, ulusa yaptıkları büyük hizmet karşılığında şeref madalyası taktı göğüslerine, aynı törende, Mauricio ve Gumaro Ponce de León kardeşleri yargılayacak kurul üyelerini de seçti; kardeşlerin kırk sekiz saat içinde kurşuna dizilmelerine karar verildi, siz bağışlarsanız başka generalim, buyruk sizin. Tekbaşına, dalgın dalgın çöktü hamağına, dünyanın dörtbir yanından yağın af dileklerine sağdı, radyodan Uluslar Birliği'nde yapılan kısır tartışmayı dinledi, komşu ülkelerin bazıları sövgüler yağdırıyordu, kimi uzak ülkeler de onları destekliyorlardı, aftan yana olanların çığırkanlığını da aynı kayıtsızlıkla dinledi, Papa'dan özel bir bildiri, sürüden ayrılmış bu iki şaşkın koyunun yazgıları konusundaki kaygılan dile getiren bir bildiri ileten elçiyi kapıdan çevirdi, suskunluğuyla şaşkına dönmüş ülkesinin her bucağından asayiş raporları topladı, uzaklardan silâh sesleri duydu, körfeze demir atmış savaş gemisinden gelen kaynağı belirsiz patlamayla yerin sarsıldığını da duydu, on bir ölü var generalim, seksen iki de yaralı, gemi işlemez halde, tamam dedi; iki mahkûm, San Jeronimo Üssünde ölü baş beklemek üzere hazırlanmış küçük kilisede, son gecenin arifesini yaşamaya başlarlarken o, yatak odasının penceresinden limandaki şenlik ateşini gözlemeye koyuldu, onları fotoğraflarındaki yüzleriyle anımsadı, analarından aldıkları kalın kaşları ve ölüm hücrelerinin hep yanık kalan ışığı altında, boyunlarında birbirini izleyen iki sayıyla yapayalnızlıkları, titreyişleri geldi gözünün önüne, acıdı gerçekten, aranıldığını, eksikliğinin duyulduğunu biliyordu, ne var ki hayatında rastgele bir günün,

bir günün daha tekdüze işlerini bitirdikten sonra, istencinin doğrultusunu ele verecek en ufak bir davranışta bulunmaktan kaçındı, yatak odasının kapısında gözcülük edecek nöbetçi subaya iyi geceler diledi, kararını onun aracılığıyla bildirecekti, ilk horoz ötmeden, her an olabilir, subayın yüzüne bakmadan yanından geçti, iyi geceler yüzbaşı, lâmbayı çengele astı, üç kolu indirdi, üç kilidi kilitleyip üç sürgüyü sürdü, yüzüstü, bir tavşan uykusuna daldı, uykunun incecik duvarları arasından avludaki köpeklerin havlamalarını duyabiliyordu, cankurtaran düdüklerini, donanma fişeklerini, kararın ağırlığı altında ezilmiş kentin bu yoğun gecesinde, aykırı bir eğlenceden yükselen dalga dalga müzik sesini; katedralin on ikiyi vuran canıyla uyandı, saat ikide bir daha, saat üçten az önce cama vuran yağmur damlalarıyla bir daha uyandı, hantal bir öküz gibi güçlkle doğruldu yerinde, önce kıçüstü oturdu, sonra arka ayaklarına verdi ağırlığını, kafasını şöyle bir sallayıp salya püskürttü dört yana, nöbetçi subaya seslendi, önce şu köpekleri doğal ölümleri gelip çatana kadar hükümetin koruyuculuğunda yaşayacakları ama benim seslerini duymayacağım bir yere götürün, sonra, Leticia Nazareno ile oğlanı korumakla görevlendirilmiş askerlerin işten uzaklaştırılmalarını buyurdu, son olarak da, Mauricio ve Gumara Ponce de León kardeşlerin cezalarının tartışılmaz, yüce kararımız bildirildiği anda infaz edilmesini buyurdu, yalnız kurul üyelerinin önerdiği gibi kurşuna dizilmeyeceklerdi, uzun süredir kullanılan eski bir yönfele, katır kuyruğuna bağlanarak sürükleneceklerdi; uçsuz bucaksız kasvetler ülkesinin en seçkin yerlerinde halk öfkeyle, korkuyla seyredecekti gövdelerinin parçalarını, zavallı oğlanlar; bu arada kötü yaralanmış bir filin ayaklarıyla dolaşıyor, anacığım Bendicion Alvarado, diye yakarıyordu öfkeyle, yanımdan ayrılma, elimi bırakma anacığım, bu suçsuz kanın öcünü almama yardım edecek adamı bulayım; yüreğini kemiren acı nöbeti sırasında Tanrının böyle bir adam yollayacağını kurmuş, yoluna çıkan insanların gözlerinde, dayanılmaz bir endişeyle o adamı aramıştı, kaç

ses arasında sesini saptamaya çalışmıştı, yüreğinin atışlarında, belleğinin en kullanılmamış oyuklarında, tam onu artık hiç bulamayacağına inanmışken, hayatımda gördüğüm en yakışıklı, en gururlu adamla karşılaştım, çarpıldım anacığım, bir zamanın Gotları gibi giyinmiş, bir Henry Pool ceketini vardı üstünde, iliğine bir gardenya iliştiymişti, ayağında Pecover pantolonu, Avrupa'nın değme salonlarında hep bu doğal zallı rifliğiyle dolaşmış, simli brokar yeleğiyle, gözleri insan gözünü andıran inatçı, boğa iriliğinde bir Doberman köpeğin kayışım tutuyordu, José Ignacio Saenz de la Barra ekselanslarının hizmetinde efendim, diye tanıttı kendini, federal önderlerin kökünü kazıdığı soylu sınıfımızın son kuşağındanmış, yani o yavan şatafat düşleri, geniş ve hüzünlü konakları, Fransızca'ya çalan şiveleriyle ulusun topraklarından silinip atılmış bir soydan gelme, son görkemli temsilci, otuz iki yıllık hayatından, öğrendiği yedi dilden ve Deauville'de atış yarışmalarında kırdığı dört rekordan başka bir serveti yok, kunt, zarif, demir tenli, kırçıl saçlarını ortadan ayırmış, perçemini beyaza boyatmış, ince, sert dudakları sonsuz istencini ele veriyor, balo salonunda, duvarda asılı duran efsanevi kilimler, çekilen renkli fotoğrafta çıksın diye kriket oynarmış gibi yapıyordu, kiraz ağacından bir sopayla, Tanrının yolladığı bir adam bu, kararlılığından belli; onu gördüğü anda rahat bir soluk aldı general, işte, dedi kendi kendine, beklediğim adam bu, gerçekten oydu. Generalin hizmetine girerken basit bir koşul ileri sürdü, bana sekiz yüz elli milyon bir ödenek ayıracaksınız, yalnız hiç kimseye paranın hesabını vermek zorunda olmayacağım, ekselansları dışında bir yetke tanımayacağım ve iki yıl içinde Leticia Nazareno ile çocuğun gerçek kaptillerini elinize teslim edeceğim, peki dedi general, tamam, adamın ruhunun girdi çıktısını, istencinin sınırlarını, kişiliğindeki pürüzleri öğrenmek amacıyla nice zorlu sınava başvurduktan sonra bağlılığına ve etkinliğine tam bir inanç duyuyordu, yoksa kendi egemenliğine varan yolun anahtarlarını onun eline vermezdi asla, en sonunda acımasız domino oyunu

nuyla smadı onu. Jose Ignacio Saenz de la Barra, oyunu izin almadan kazanmak gibi delice bir cüret gösterdi, kazandı da, tanıdığım en cesur adamdı anacığım, tükenmeyen bir sabrı vardı, bilmediği yoktu, kahve pişirmenin yetmiş iki tür-lüsünü de biliyordu, kabuklu hayvanların erkek mi dişi mi olduğunu ayırdıyordu, Braille abecesi okuyabiliyordu, hiç konuşmadan gözlerini gözlerime dikip duruyordu karşımda, o sert yüze, kiraz ağacından sopayı kavrayan tedirgin ellere, yüziük parmağındaki sabah suyu taşma, ayaklarının dibinde yatan ve uyuklayan, postunun kıpır kıpır kadifesi altında yırtıcı bakışlarını yüzüme dikmiş o dev köpeğe, şimdiye kadar gördüğüm bu en yakışıklı, en uyanık adamın, sevecenliğe ve ölüme karşı başışıklık kazanmış, köpürtme tozu kokuları saçan bedenine baktıkça, ne yapacağımı şaşmıyordum; bana, siz kolaylık olsun diye askerliği seçmişsiniz general, deme cesaretini gösterdi, çünkü askerler size hiç mi hiç benzemezler, çabuk gerçekleşecek, sıradan tutkuların peşindedir onlar, kumanda gücünü değil kumandanlığı ellerinde tutmak isterler, bir şeyin değil birinin hizmetindedirler ve o yüzden de kolay kullanılabilirler, hele birbirlerine karşı, dedi; sözlerine katıldığımı göstermek için hafifçe gülümsedim, başka bir şey gelmedi elimden, can dostu General Rodrigo de Aguilar'dan "Tanrının sağından eksik olmasın aziz ruhu" bu yana yönetiminde hiç kimseye, şu gözkaşırtıcı adamdan başka hiç kimseye böyle geniş yetkiler vermemişti, gizli düşüncelerini okuduğuna inanıyordu,, onu kendi özel imparatorluğu içindeki gizli bir imparatorluğun tartışmasız efendisi ilan etti, resmi kayıtlarda adı sam geçmeyen, dahası varolup olmadığı bile tam kestirilemeyen bir yıldırma ve kurun örgütüydü söz konusu, görünmez bir örgüt çünkü kimse örgütün etkinliklerinden sorumlu tutulamıyordu, belli bir adı yoktu, nereden yönetildiği belli değildi, gelgelelim devletin öbür yıldırma örgütlerine zorbalık yoluyla kabul ettirilmiş korkunç bir gerçek olduğu apaçık ortadaydı, hem de kaynakları ve akıl erdirilmez yapısı yüksek komuta heyetince yerli yerine oturtulana ka

dar; siz bile bu dehşet makinesinin nerelere elattığını göremediniz generalim, doğru, ben bile anlamayı kabul ettiğim anda, prensler gibi giyinmiş o barbarm dayanılmaz çekiciliğine, kişinin bedenim kavrayan kısaçlı albenisine yenik düştüğümü kavrayamamıştım, başkanlık sarayına, hindistancevizi doldurulmuş sandığımız bir çuval yolladı bana, dosyaları koyduğumuz gömme dolaba koyun diye buyurmuştum, ayak altında olmasın, sonra unuttum, üç güne kalmadan, duvarlardan geçen, aynalarda salgın bir hastalık buğusu bırakan leş kokusu yüzünden soluk alamaz olduk, kaynağını mutfaktaki bulaşık deliğinde ararken, ahırlarda buluyorduk, tütsü yakıp kokuyu yazıhanelerden kovacak olduk, görüşme odasında karşımıza çıktı, salıverdiği çürük gülle en gizli oyuklara, gece yarısı salgınına başlayan uyuzun hafif esintisine ve başka kokulara karışarak gizlendiği çatlakları bile doyma noktasına getirdi, oysa José Ignacio Saenz de la Barra'nın bize anlaşmanın ilk yemişleri diye gönderdiği sözümona hindistancevizi yüklü çuvaldaymış kaynağı, hiç düşünmediğimiz bir yerde, ölüm raporları yanlarında duran altı kelle, işte taş devrinden bu yana dernek kuran babamız Don Nepomuceno Estrada, kör, doksan dört yaşında, büyük savaşın son emekli askerlerinden, Radikal Parti'nin kurucusu, ilişkide sunulan 14 Mayıs tarihli belgeye göre, yaşlılık sonucu ölmüş, sonra Dr. Nepomuceno Estrada de la Fuente'nin başı, deminki büyüğümüzün oğlu, elli yedi yaşında, hemeopati doktoru, ölüm raporunun tarihi babasının ölüm raporunun tarihiyle çakışıyor, trombozdan ölmüş, Elieicer Castor'un başı, yirmi bir yaşında, yazar, ilişkideki ölüm raporuna göre, bir barda çıkan kavganın sonucunda aldığı bıçak yaralarıyla ölmüş, Lidice Santiago'nun başı, otuz iki yaşında, gizli örgütçülerden, rapora bakılırsa, çocuk düşürmeye çalışırken ölmüş, Roque Pinzon'un başı, Görünmeyen Jacinto adıyla anılır, otuz sekiz yaşında, renkli küre yapımında çalışır, Santiago ile aynı tarihte ölmüş, etil alkol zehirlenmesi sonucu ve son olarak Natalicio Ruiz'in başı, 17 Ekim Hareketi adlı gizli örgütün sekreteri,

ilişikteki rapora göre, sevgilisi yüzüstü bırakınca damağına bir kurşun sıkılmış; tam altı tane kelle, ilişkideki alındı fişini, içi kabarak imzaladı general, hem kokudan hem korkudan, anacığım Bendicion Alvarado, o ermiş tavırlarıyla, yakasına taktığı çiçekle, kim derdi ki düpedüz hayvan bu adam, buna kuşbaşı etler yollama artık Nacho, diye buyurdu, senin sözüne güveniyorum, geldim Saenz de la Barra, bu iş erkeğin işidir, diye haber yollamıştı, gerçeğe bakmayı içiniz kalırdırmıyorsa buyurun verdiğiniz altınları, eskisi gibi dost kalalım, amma iş ha, bu paranın onda biri karşılığında general öz anasını doğrardı, dudağım ısırıldı, peki Nacho, dedi, görevini yap sen, kelleler de hindistancevizi çuvalarım andıran o karanlık torbalarda gelmeye devam ettiler; general, hemen buradan kaldırım, uzağa götürün şunları diye buyruklar yağdırırken midesi altüst oluyor, bir yandan alındı fişlerini imzalarken, ölüm raporlarının ayrıntılarını okumaya çalışıyordu, peki, tamam; bir gece, düşünde kendini ıslak çimento üstünde, arkasında parmak izleri bırakarak yürüyen tek parmaklı bir hayvana dönüşmüş gördüğünde, can düşmanlarına ait tam dokuz yüz on sekiz kellenin alındı fişlerini imzalamıştı, ekşi bir ter içinde uyanmıştı, mandıraların kekre anılarında, gübreler arasında kelle sayımı yaparak tanın somurtkan uyuşukluğunu üstünden atmayı denedi, ihtiyar adamlara özgü dalgınlığıyla, kulaklarındaki vınlıyı otlardaki böceklerin vızıltısıyla karıştırdı, anacığım Bendicion Alvarado diye düşünüyordu, nasıl olur da bunca adamın kanına girildiği halde asıl suçlular ele geçmez; Saenz de la Barra uyarmıştı, her altı kelle karşılığında altmış düşman kazanıyorlardı, her altmış kelle karşılığında da altı yüz düşman, derken altı bin, derken altı milyon, bütün ülke, Allah kahretsin bunun sonu gelmez, ama Saenz de la Barra, kaygılanmayın general demişti kayıtsız bir sesle, hepsinin işini bitirdiğimizde sonu gelecek, ama barbar herif. Bir an kuşkuya düşmüyordu, başka bir seçeneğe hak tammiyordu, sonsuz bekçiliğini sürdüren Doberman'ının gizli gücüne güveniyordu yalnızca, görüşmelerin

tek tanığı bu köpekti. İlk görüşmeye, Jos6 Ignacia Saenz de la Barra'nın bu cıva gibi hayvanı, gördüğüm en gözkaştırıcı ama en ödün vermez adamın gizli gücünden başka hiçbir şeye boyun eğmeyen bu hayvanı da getirdiğini görünce, en^ gel olmaya çalışmıştı, o köpeğı dışarıda bırak, diye buyurmuştu, gelgelelim Saenz de la Barra, olmaz generalim demişti, Lord Köchel'in girmediğı yere ben asla adım atmam, köpek de girmişti içeri, onlar kesilmiş kellelerin hesabım yapadursunlar, hayvan, sahibinin ayakları dibinde uyumuş, yalnız, hesap kızsınca heyecanla ayağı fırlamıştı; dişi gözleri aklımı karıştırıyordu, insan soluğunu andıran soluğı içimi titretiyordu, çuvaldan, yıllardır birlikte domino oynadığı eski bir yaverin kellesi çıkıp da general masaya yumruğı indirdiğinde, ıslak burnunu havaya kaldırdı, gördüm, fokur fokur kaynıyordu Allah kahretsin, bu iş burada biter, ne var ki Saenz de la Barra her zaman yatıştırırdı generali, kamtlar ileri sürek değil, yırtıcı köpekleri eğitenlerin esnek acımasızlığıyla; general, kendisine ast'ı gibi davranma cesaretini gösteren tek ölümlüye boyun eğdiği için tedirgindi, yalnızken, onun baskısına başkaldırıyor, kendi yetke alanına usulca yayılan, doyma noktasına doğru akan bu boyunduruktan silkinmeye karar veriyordu, bu iş burada biter Allah kahretsin, diyordu, ne yani, eninde sonunda anacığım Bendicion Alvarado başkalarından buyruk alayım diye değil, buyruk vereyim diye doğurmadı mı beni, ama geceyansı aldığı bu kararlar, Saenz de la Barra odaya girdiğı anda uçuveriyordu, şimdiye dek gördüğü en çekici, en dayanılmaz adamın tartışmasız güzelliğı karşısında eriyiveriyordu, neydi o büyüleyici yumuşak davranışların doğal gardenya kokusu, o katışıksız ses, kokulu banyo tuzları, zümrüt kol düğmeleri, parlak saçlar, o zarif baston neydi, peki peki Nacho diyordu, sen görevini yap ve çuvalar geliyordu, artık bakmadan imzalıyordu alındı fişlerini, tutunacak yer bulamadan onun gücünün bataklığına gömülüyordu, her denizin her tanının her bitiminde, dünyada neler oluyor acaba diye sorarak, saat on biri geçti ve bu me

zarlık evde tek kişi yok, kim var orada, diye soruyordu, yalnız kendisi, neredeyim ki kendimi bile bulamıyorum, diye soruyordu, geçitlerde, eşeklerin sırtındaki sebze küfeleriyle tavuk kafeslerini boşaltan çıplak ayaklı emirerleri nerede şimdidi, çanaklara gece çiçeklerinin yerine tazelerim koyan, kafesleri yıkayan, balkonlardan hah silkelerken patpatların temposuna uyarak Susana, gel Susana, aşkının tadına varayım sarıkışım çığırın küfürbaz odalıklarımın saçtığı pis sular nerede şimdi, nerede benim yedi aylık doğan cılız piçlerim, kapıların arkasına sıçan, görüşme odasının duvarlarına sidikleriyle hecin develeri çizen piçlerim nerede şimdi, yazıhanelerinde kuluçkaya yatmış tavuklar bulan memurlarımın çığlıklarına ne oldu, helalarda orospularımla askerlerimin gitgeline, yabancı elçilere havlayan sokak köpeklerime ne oldu, yine kim kaldırdı yatalaklarımı merdivenlerden, cüzzamhlarımı gül fidanlarının altından, onulmaz dalkavuklarımı her yerden kim kaldırdı; yüksek komuta heyetindeki son dostlarını şöyle bir görebiliyordu, kişisel güvenliğini korumakla görevlendirilmiş yeni askerlerin oluşturduğu sıkı duvarın arkasında, kendinden başka birinin atadığı yeni bakanlar kurulu üyelerinin toplantılarına ancak binde bir katılabiliyordu, cenaze giysilerine bürünmüş altı uzman doktor, düşüncelerini okuyor, bana danışmadan hükümet işleri konusunda kararlar alıyorlardı, oysa benden başka hükümet yok ki, hayır siz hükümet değilsiniz generalim, diye yatıştırıyordu Saenz de la Barra, siz saltanatsınız; domino gecelerinde, en yaman hasımlarının karşısında bunahıyordu, çünkü kendine karşı en iyi tuzakları kurmasına karşın, bir türlü yenik düşemiyordu, yemek saatinde bir saat önce yemeklerinin tadına bakanlara da hayır diı yemiyordu, balım gizlediğı yerlerde bulamıyordu, Allah kahretsin, benim istediğim saltanat bu değil ki, diye karşı çıkıyordu; Saenz de la Barra, başka türlü sü yoktur ki generalim, diyordu; bir zamanlar gözünde cennet yerini tutan bu ölüm uyusukluğundan elinde kalan tek güç buydu, eskiden yerel istasyondan saat dörtte yayımlanan, kısır aşklarla dolu ağla

maklı günlük dizileri izlemekten başka işi yoktu, yaa, hamağına kurulur, elindeki meyve suyu bardağına dokunmadan dinlerdi günlük diziye, kuşunun boşluğunda yüzekalardı bir süre, gözleri yaşlarla dolu, o gencecik kız ölecek mi acaba diye kıvranarak, Saenz de la Barra, evet diye bildirirdi, evet general, kız ölecek; ölmesin öyleyse diye buyururdu general, ölmeyecek, Allah kahretsin, dizinin sonuna kadar yaşayacak, o da herkes gibi evlenip çoluk çocuk sahibi olacak, o zaman Saenz de la Barra, emirleri kendi veriyormuş sanısına kapılarak senaryoyu değiştirirdi, generali hoşnut etmek amacıyla elbet ve onun buyruğu uyarınca bir daha kimse ölmedi, birbirlerini sevmeyen nişanlılar evlendiler, dizinin önceki bölümlerinde ölenler diriltildi, hainler, zamanı gelmeden cezalandırıldılar, yeter ki siz hoşnut olun generalim; buyruklarıyla herkesi mutlu etmeye çalışıyordu ki hayat daha az saçma görünsün, hele saat sekizin metalsi vuruşlarına uyarak yapıyı gözden geçirirken, evet kendisinden önce biri ineklerin yemini vermişti, muhafızların bölmesinde ışıklar söndürülmüştü, hizmetçiler uyuyorlardı, mutfaklarda düzen yerindeydi, yerler tertemiz, kasapların et tahtalarında tek kan damlası yok, hepsi sıkı sıkı ovulmuş, ilaç kokuyor, kendisinden başka kimse de anahtar destesi olmadığı halde biri, pencerelerin demirlerini indirmiş, yazıhaneleri kilitlemiş, alt geçitten yatak odasına giden yol boyunca, lâmbalar, daha elini uzatır uzatmaz, teker teker sönüyordu; karanlıkta, tutsak bir hükümdar gibi yassı ayaklarını sürüyor, kararan pencerelerin önünden geçiyordu, mahmuzuna bir kadife parçası sarmıştı, ardında bıraktığı altın zerrelere izin kimse sürmesin diye, pencerelerden aynı denizi görerek ilerliyordu, ocakta Karayip Denizini, aralıksız yirmi üç kere baktı denize, hepsinde de aynıydı, ocak ayında Karayip Denizi, çiçeğe durmuş bir bataklık; Ben Bendicion Alvarado'nun odasına da uğradı, oğulotu merhemi yerinde duruyor mu bakalım, ölü kuşların kafesleri, ulusun anasının çürüyüşüne tanık olan o acılar döşegi yerinde mi, iyi geceler anacığım, diye mırıldandı her zamanki gibi, oysa kim

se, çok uzun bir süreden beri, sana da iyi geceler oğlum falan demiyordu, Tamı yanında olsun demiyordu, kaçak lâmbayla yatak odasına yöneldiğinde, Lord Köchel'in karanlıkta parlayan şaşkm, akkor gözlerinin ürpertisini duydu, burnu, erkek kokusu alıyordu, bir erkeğin egemenliğinin baskısını duyuyordu, alaycılığının parıltısını, kim var orada, diye sordu, aslında biliyordu ya, Jose" Ignacio Saenz de la Barra, iki dirhem bir çekirdek, kendisine bu gecenin tarihsel, müthiş bir gece olduğunu hatırlatmaya geliyor, 12 Ağustos generalim, yönetimi alışınızın yüzüncü yılını kutluyoruz, en uzun yaşayanların bile ancak bir kere tanık olabilecekleri bu olayın büyümesine kapılan yabancılar doluyor ülkeye dünyanın dört bucağından, ülke şenlik içinde, kendisinden başka herkes, yine de Jose Ignacio Saenz de la Barra'run, bu unutulmaz geceyi halkımızın haykırıları, coşkunluğu arasında geçirmelisiniz diye diretişine kulak asmadan, her zamankinden daha erken bir saatte, uyuduğu zindanın üç demirini indirdi, üç sürgüsünü sürdü, üç kilidini kilitleyip tuğla zemine yüzükoyun uzandı, üstünde rütbesiz şayak üniforması, ayağında çizmele-ri, altın mahmuzunu, sağ kolu başının altında kıvrılmış, tıpkı gövdesini akbabalar didiklediğinde, deniz dibi hayvanlarıyla çiçekleri kuşattığında bulduğumuz gibi ve uyku ilacının sisi arasından, onsuz kutlanan şenliğin uzak fişeklerini duydu belli belirsiz, neşe dolu ezgileri, coşkulu çanları, kendilerini hiç ilgilendirmeyen bir zaferi yüceltmeye koşan kalabalıkların çamurlu selini, üzüntüden çok kaygıya yakın bir duyguyla, anacığım Bendicion Alvarado, kara bahtım benim, diye mırıldanarak, Allah kahretsin, yüzyıl oldu ha, yüzyıl oldu, nasıl da geçiyor zaman.

Sonunda işte karşımızdaydı, oydu galiba, ama olmayabilirdi de, balo salonundaki şölen sofrasına ölü bir papazın kadınsı görkemiyle uzanmış, çiçekler arasında yatıyor, ilk cenaze töreninde olsa, kendisi bile bunca çiçek arasında tanıyamazdı kendini, diri değil korkunç ölü, içine pamuk doldurulmuş kadife eldivenini, onulmaz dalkavuklarının uydurduğu savaşlarda kazandığı uyduruk zaferlerin uyduruk madalyalarıyla donanmış göğsüne dayamışlar, üstünde gözalcı üniforması, çizmeleri, odada bulduğumuz tek altın mahmuz ve son anda, ölümün yükselttiği rütbeyle yetinmeyenlerin uydurduğu on küskün yıldızlı kâinatın generali nişanıyla; yeni ölüm ertesinde, kimliği öyle açık, öyle gözle görünürdü ki, bu sefer hiç kuşkusuz bu kimliğe inanabildik, aslında hiç kimse, kendisinden daha az benzemiyordu ona ya, gecenin şu saatinde mumlar arasında, oradaki ateşte usul usul ışıldayan, kotarılan şu gösteri cesedi kadar da hiç kimse aykırı düşmezdi ona; biz, bitişikte, bakanlar kurulu toplantısında, bu inanılmaz ölüm haberim tartışıyoruz, tam o sırada savaş donanımındaki askeri birlikleri taşıyan kamyonların gümbürtüsüyle uyandık, casus devriyeler, daha tan ağarmadan kamu yapılarını ele geçirdiler, ticaret merkezindeki kemerlerin altında siper aldılar, kapı eşiklerine gizlendiler; ben, avludan yeni kestiğim ıslak karanfilleri koyacak bir vazo ararken, balkon kapışım açtığımda tan, yeni yeni ağarıyordu; genel valilik mahallesinin çatılarına askerlerin makineli tüfek yerleştirdiklerini gördüm, devriyeler, balkonumun altında bir teğmenin buyruğuyla kapı kapı geziyor, çarşıda kepenkleri yeni açılan beş dükkâna kepenklerini indirmelerini söylüyorlardı, bugün ulusal bayramımız diye haykırdılar, emirler yüksek yerden; onlara balkondan bir karanfil attım, bu askerler, bu silâh gürültüleri ne oluyor diye sordum, her yerde bir telâştır

gidiyor, subay, attığım karanfili havada yakaladı, kızım düşünsene, biz bile bilmiyoruz daha, dedi, büyük ölümümüz dirildi herhalde, dedi kahkahadan kırılarak, zaten böyle dünyayı sarsacak bir olayın gerçekleşebileceğini kimseler düşünemezdi, tam tersine, bunca yıllık gevşek yönetimden sonra, başkının yetkesinin dizginlerine yemden asıldığı düşünüyorduk bizler, her zamankinden daha zindeydi, ışıkların yeniden pırıl pırıl yandığı o saltanat yuvasında, düşsel bir hükümdarın kocaman ayaklarını sürümeye başlamıştı, alanın kırık taş kaldırımlarında fırdönen inekleri onun ürküttüğünü sanmamış mıydık, hani ölmeye yüz tutmuş palmyelerin gölgesinde oturan kör dilenci, hayvanların ayak seslerini asker çizmeleri sanmıştı da, ta uzaklardan, ölümü yenip gelmiş o mutlu savaşçı üstüne bir şiir okumaya koyulmuştu, gümbür gümbür bir sesle ve elini ineklere doğru uzatarak okuyordu dizeleri, bu arada inekler, her zamanki gibi, basamakları inip çıkarak bandonun çaldığı platformda elma çiçeklerini yiyorlardı; böylece, esin perilerinin yıkıntılarında, yaban kamelyalarından taçlarıyla yaşayıp gittiler, Ulusal Tiyatro'nun molozlarında, lirlere tutunup sarkan maymunların arasında, susuzluktan çatlayan Hint sümbülü saksılarının gürültüsünden deliye dönerek genel valilik mahallesinin serin gölgeli eşiklerine koştular, iç avlulardaki havuzlara daldırdılar yanıp tutuşan burunlarını, kimse de onlara el sürmeye cesaret edemedi, dişilerin sağrılarında, erkeklerin enselerinde gördüğümüz başkanlık damgasını hımen tanımıştık, onlar dokunulmaz hayvanlardı, askerler bile, cehennemsî gürültüden yoksun kalınca eski Mağribi pazarı havasından çok şey yitirmiş ticaret mahallesinin dar dönemeçlerinde onlara yol veriyor, Öncelik tanıyorlardı; eskiden denizli günlerimizin çarşısının bulunduğu yerde, yanar döner çamur birikintilerinde, yağınla gemi enkazıyla kırık armalar vardı artık, sebze tezgâhlarının arasında karaya oturmuş gemiler; başkanımızın görkemli günlerinde Hindu pazarcıların durduğu yerler bomboştu şimdi. Hindu-lar gitmişlerdi, general hazretlerine teşekkür ederiz bile de-

meden; bırakın cehennem olsunlar diye bağırmıştı son bu-
naklık nöbetlerinden birinde, gidip İngilizlerin bokunu temiz-
lesinler; bir bir gitmişti hepsi, boşalan yerlerinde, Hint mus-
kalarıyla yılan ısırtığı merhemleri satan sokak satıcıları bitmiş-
ti, arka bölmelerinde kirahk yataklarla, çalgın müzik kutula-
nyla tohuma kaçmış barlar; katedralin çanları yas ilan etti-
ğinde, askerler dipçikleriyle delik deşik etmişlerdi o kutuları,
onun sonu gelmeden her şeyin sonu gelmişti zaten, umutsuz
umudumuzun, durmaksızın yinelenen ve durmaksızın yalan-
lanan söylentideki gibi bir gün, sayısız saltanat hastalığından
birine gerçekten boyun eğeceğine ilişkin umudumuzun en
ufak pırıltısı bile sönmüştü nicedir ama söylenti gerçekleşti-
ğinde, yine inanamadık duyduklarımıza, gerçekten inanmadı-
ğımızdan değil, artık söylenti doğru çıksın istemiyorduk, on-
suz ne olacağımızı, hayatlarımızı nasıl sürdüreceğimizi bile-
miyorduk ki, daha on iki yaşındayken, hayatımda başka hiç-
bir erkeğin beni mutlu etmediği ölçüde gönlümü alan p ada-
mın varolmadığı bir dünya düşünemiyordum, yıllar önce, o
ikindilerde, okuldan saat beşte çıkardık; o da ahırların alaca-
karanlığında, mavi önlük giymiş, denizci yakaları takmış, tek
örgülü kızların yolunu gözlerdi, anacığım Bendicion Alvara-
do, bak bu yaşındayken, güzel kadınlar hâlâ bakıyorlar bana
diyerek; arkamızdan seslenirdi, kırıştırdığı gözlerini, Büyü-
kelçi Forbes'un verdiği şekerlerle aklımızı çelmeye çalışan
parmak yerleri yırtık, kadife eldivenini görürdük; hepsi kor-
kup kaçarlardı, benden başka, kimsenin gözlemediğine iyice
inandıktan sonra, okulun yanında tekbaşına dururdum, şeke-
re uzanmaya çalışırdım, derken yumuşacık kaplan pençeleri-
ni andıran elleriyle bileklerime yapışır, hiç canımı yakmadan
beni havaya kaldırırdı, ambar kapağından özenle içeri alırdı,
öyle ki elbisem bile kırışmazdı, sonra ekşi sidik kokan sa-
manlara yatırırdı beni, canattığı halde bir türlü ağzını açıp
bir şey söyleyemezdi, benden daha çok korkuyordu çünkü,
titrerdi, ceketinin altmda, yüreğinin güm güm atışı seçilirdi,
yüzü bembeyazdı, yaşadığım bu sürgün hayatı boyunca, baş-

ka hiçbir erkeğin öyle gözyaşı döktüğünü görmedim, sessizce
dokunurdu bana, yavaştan soluyarak, bir daha eşine rastla-
madığım bir sevecenlikle baştan çıkarırdı beni, memelerimin
küçük tomurcuklarını diriltirdi, parmaklarını donumun ara-
sından sokar, koklardı, bana da koklatırdı, kokla bak, senin
kokun, derdi, bir süre sonra, ambar kapağından girip ergenli-
ğimin mutlu saatlerini sağlıklı yüreği hüznün dolu bu erkeklerle
geçirmem için Büyükelçi Baldrich'in şekerleri gerekmedi, sa-
manların arasına oturup beklerdi beni, elinde yiyecek dolu
bir torba, ilk tatlı suyuma ekmeğini banmıştı, suyuma bandı-
ğı yiyeceklerden bana da yedirirdi, öz salgılarımın baharında
yumuşasın diye kuşkonmaz sapları sokardı içime, nefis, der-
di, liman kokuyorsun sen, böbreklerimi kendi amonyaklı su-
larında pişirmeyi kurardı, koltukaltlarının tuzuyla tabii, diye
düşlerdi, tatlı çişinle, beni ortadan ikiye ayırır, üstüme kaya
tuzu, kırmızı biber ve defne yapraklarından bir salça döker,
bu geleceksiz aşkın hatmi yumuşakhğündaki günbatımların-
da, kızgın korların üstünde kaynamaya bırakırdı beni, ihtiyar
bir adamın olanca tutkusu ve yürek cömertliğiyle tepeden tır-
nağa somurur, bitirirdi beni, hayatım süresince karşılaştığım
acelecî, hırslı erkeklerin hiçbiri, sevişirken beni onun gibi do-
yuramadı bir daha, aşktan sonraki usul sindirim döneminde,
bizi yalamaya çalışan sığırların burunlarını itmeye çalışırken,
kendini anlatırdı bana, aslında kendisinin de kim olduğunu
bilmediğini söylerdi, general hazretleri lafından gına gelmiş-
ti, ama burulmadan, mantık sırası gözetmeden anlatırdı bun-
ları, kendi kendine konuşuyormuşçasına; ancak seslenişlerle
kesilebilen bir iç sessizliğin vınıltılandnda yüzerek, hiç kimse
onun kadar zarif, akıllı değildi, kimse ondan üstün bir erkek
olamazdı, on dört yaşındayken, tek yaşama nedenimdi be-
nim, gelgelelim bir geceyarısı, yüksek rütbeli iki deniz suba-
yı, som altından İspanyol paralarıyla dolu bir bavulla bizim
evin kapısına dayandılar, beni ve bütün ailemi yabancı bir ge-
miye bindirdiler, bir daha ulusun karasularına girmememizi
bildirdiler bize, yıllarca, yıllarca ve bir gün onun öldüğü hal-

beriyle bütün çalkalandı, hayatımın geri kalan bölümünü özlemiyerek tükettiğimi öğrenemeden ölmüş, evet sokaktaki adamlarla yatıyordum, bakalım ondan iyisine rastlayacak mıydım, sonunda yaşlı ve acılı, anayurduma döndüm, değişik babalardan peydahlanmış bir sürü oğlumla, hepsinin onun oğlu olduğunu düşünüp avunarak; oysa general, ambar kapağından girmediği ikinci gün, kızı hepten unutmuştu, her ikinci yenisi geliyordu onun yerine, bir örnek üniformalar giyen, dillerini çıkarıp, bunak diye bağırarak bir sürü öğrenci kızdan hangisinin kim olduğunu tamtamına seçemiyordu, Büyükelçi Rumpelmayer'in verdiği şekerleri uzatıp kandırmaya çalışıyordu onları, aralarında bir ayrım gözetmeden çağırıyordu, bugünkü kız dün gelen miydi diye düşünmeden, hepsini aynı sevgiyle karşılıyor, hamakta yarı uyur yarı uyamak bir durumda, hele Büyükelçi Streimberg'in hiç değişmeyen önerilerine kulak verirken hepsi aynı kızmış gibi geliyordu; Streimberg ona sahibinin sesindeki köpeğinkine benzeyen bir kulak borusu armağan etmişti, bir de, yabana borçların yüzdelerine karşılık, garanti olarak, karasularımızdaki hakkımızı devretmemiz gerektiğini ısrarla belirten tasarımı bir daha duymaması için bir amplifikatör; general, her zamanki gibi bir milyon yıl geçse olmaz asla, diye diretiyordu, denizi istemeyen benden, ne istersen iste, aynı plağı hiç durmamacasına yinelenen metali yaratığın sesini kısıyor, fişini prizden çekiyordu, benim uzmanlarım da kaç kereler açıklamışlardı bunun dediklerini, hem de süslü püslü sözcüklere başvurmadan boğazımıza kadar borca battık generalim, demişlerdi, son kaynaklarımızı da tüketmiştik, bağımsızlık savaşlarından bu yana, yabancı borçların yüzdesini ödeyebilelim diyerek hep yeniden borçlandık, kanımız kurumuştur, sonraları, önceki yüzdelerine binen yüzdeleri ödemek amacıyla borç aldık, hep bir şey karşılığında generalim, önce İngilizlere kinin ve tütün tekelini kaptırdık, sonra Hollandalılara kauçuk ve kakao tekelini, sonra yayalar bölgesindeki demiryollarının işletilmesi geldi ve ırmak taşımacılığında Almanlara ayrıcalıklar

tamdık, hepsi gizli anlaşmalar uyarınca gringolara gitti, ne var ki general, Jos6 Ignacio Saenz de la Barra'nın alaşağı edilip öldürüldüğü güne kadar, bu ikili anlaşmalardan habersizdi, Tanrı cehennemin yedi kat dibinde kazınlarda kaynatılsın o herifi; elimizde avucumuzda metelik kalmadı general hazretleri, iyi ama bütün hazineler aynı şeyleri söylememişler miydi, Hamburglu bankacılarla imzalanan anlaşmada belirtilen ödeme tarihinin bir moratoryumla uzatıldığı zorlu günlerden bu yana hep aynı nakarat, hani Alman donanması limanı abluka altına almış, bir İngiliz savaş gemisi de katedral kulesinde kocaman bir gedik açan bir uyarıda bulunmuştu, Londra'nın kralına sıcağı, Kayzer'e ölüm diye bağırması general, bok yoluna harcanıp gitmektense, ölürüm daha iyi ama son anda domino arkadaşı Büyükelçi Charles W. Traxler sayesinde kurtulmuştu; elçinin hükümeti, toprak altı kaynaklarımızın işletilme hakkı karşılığında, Avrupa ile imzaladığımız bütün anlaşmalara kefil oluyordu, o gün bugündür hep aynı durumdayız generalim, giydiğimiz dona kadar her şeyimizi yabancılara borçluyuz yine de general saat beşlerin değişmez konluğu büyükelçiye merdivenlere kadar uğurladı, onun sırtını sıvazladı, asla olmaz aziz Baxter, denizsiz kalırsa maktansa ölürüm daha iyi; herkesin sular altına gömüldüğü izlenimini uyandıran bu ölümler evi, umutsuzluğunu büsbütün artırıyor, eşeklik edip kandiğim o Jos6 Ignacio Saenz de la Barra'nın kötü yönetiminden, asıl kelleleri uçurulması gereken kişilerden, yani Leticia Nazareno ile oğlunun katillerinden başka herkesin, neredeyse bütün insan soyunun kafasının uçurulduğu dönemden bu yana, gagalarına ne kadar Canlı torina damlatırsa damlatsın, kuşlar şakıymıyorlardı; bitişikteki okulun kız öğrencileri, yeşil limon ağacına tünemiş küçük boyalı kuş şarkısını söylemiyorlardı ders aralarında, ambar da seni, senin ceviz büyüklüğündeki emciklerini, kapan menegeni sabırsızlıkla bekleyen ihtiyarın hayatı da sönmüştü yavrum; menekşeli çardakta yemeğini tekbaşma yiyor, saat ikinin göz kamaştırıcı sıcağında yüzüyor, siestanın dinginliğini

didik didik ediyordu ki televizyon dizisinin ucunu kaçırmasın, televizyonda sinemada bütün olayları, kendi istediği gibi sonuçlanıyordu, hayattakine taban tabana zıt, çünkü her şeyi bilen değerli büyüğümüz Jose Ignacio Saenz de la Barra'nın zamanından beri, radyolardaki diziler için ayrı bir verici istasyon ve yalnız onun beğenisine uygun düşen filmleri izleyebileceği kapalı devre bir televizyon sistemi kurduğumuzu biliyordu, bu dizilerde hainlerden başka kimse ölmezdi, aşk, her zaman ölümü yenerdi, hayatın taptaze bir soluktan farkı yoktu; ihtiyarlığında nice ikindiye önlüklü kızlarla geçirdiğini gözönünde tutarak başka bir hileye başvurmıştık, seçtiğimiz kızcağızlar, ölümüne kadar onu mutlu etmeye razıydılar ama nasılsa içlerinden birine, okulda size ne öğretiyorlar diye sormak gafletinde bulunmuştu; ona doğruyu söyledim, bana bir şey öğrettikleri yok dedim, ben aslında liman orospusuyum, dudaklarımdan okuduğu sözcükleri doğru anlayıp anlamadığını sınamak istedi, bir daha söyledi, ben de sözcüklerin üstüne basarak, generalim efendim, ben öğrenci falan değilim, dedim, limanda çalışan bir orospuyum; sağlık bakanlığı görevlileri kızı kreolinle yıkamış, durulamış, şu denizci üniformasıyla şu güzelim kısa çorapları giymesini söylemişlerdi, her gün saat beşte bu sokaktan geçeceksin; yalnız ben değil, benim yaşındaki bütün orospular ahlak zabıtasınca yıkandı, temizlendi, hepsinin önlüğü birörnek, lastik pabuçlar giyorlar, at kılından yapılma şu örgüleri ilıştırıyorlar saçlarına, bakın, tarak gibi aynen, istediniz mi takıyor, çıkartıyorsunuz; korkmayın dediler bize, ihtiyar bunak bir dededen farkı yoktur, sizi gebe bile bırakmaz, parmağıyla yoklar sizi doktor gibi, emciklerinizi emer, oranıza buranıza yiyecek yerleştirir, yeni geldiğimde yaptığınız her şeyi önceden anlatmışlardı bana, karşılığında, zevkten gözlerimizi yumup aşkım, aşkım dememiz gerekiyormuş, bundan hoşlanıyormuşsunuz, paramızı ödmeden önce yapmamız gereken şeyleri prova ettiriyorlardı bize, ama bana sorarsanız, sağlık vergisi ve çavuşun yüzdesi çıktıktan sonra elimizde kalan işe yaramaz dört peso uğru-

na o olgun muzları önden, o yarı haşlanmış malangaları arkadan yemek kolay değildi, değmezdi Allah kahretsin, insanın ağzına atacak lokması yokken bunca yiyeceği altından yemesi doğru değildi, dedi kız, karşısında, anacığım Bendicion All varado neden bu cezayı verdin bana, diye içgeçirip gözünü bile kırpmadan yaptığı açıklamaları dinleyen bu akıl sır ermez ihtiyarın mayışık havasıyla sarmalanmıştı; uğradığı bozgunu açığa vuracak hiçbir ipucu vermemekte kararlıydı general, önce olayın içyüzünü araştırarak, her türlü gizli soruşturmayı yürütecekti, sonunda, bitişikteki kız okulunun yıllar önce kapanmış olduğunu öğrendi; öyle general hazretleri, doğru, milli eğitim bakanı, başpiskopos ve okul aile birliği yöneticileri hep birlikte kıyıda yeni, üç katlı bir okulun yapılmasını kararlaştırmışlardı, böylelikle kibirli, soylu ailelerin prensesleri bu alacakaranlık şeytanının kıskırtmalarından uzakta, güven altında olacaktı; ş^len sofrasında, artık karaya vurmuş bir tirsi balığını andıran gövdesi, onsuz geçirdiğimiz bu ilk günün tam ağarırken, ufkumuzun ay kraterinde, o soluk hatmi renginde büsbütün göze çarpıyordu karlı Afrika zambakları arasında, her şeyin koruyucu kanatları altındaydı, bunca yılın sonunda saltanatın boyunduruğundan kurtulmuştu işte, zaten bu karşılıklı tutsaklık yılları boyunca, bana sormadan içini dışını beyaza boyayıp mezar taşma döndürdükleri diri başkanların bu ölümler evinde, kimin kimin kurbanı olduğu belli değildi ki, ona saygısız emirler yağıdıyorlardı, bu-
raya girmeyin efendim', badanayı kirleteceksiniz; o da girmiyordu, ikinci katta durun efendim, başınıza kalas falan düşmesin; orada duruyordu, marangozların gürültüsünden, duvarcılarının, çekil şuradan ihtiyar, alçıyı berbat edeceksin diye öfkeyle bağırışlarından serseme dönmüştü, hemen çekiliyordu, kendisine danışmadan girişilmiş onarım işleminin sürdüğü zorlu aylar süresince, tam bir asker gibi boyun eğmişti buyruklara, denize bakan yeni pencereler açıldığında, yanına verilen özel muhafızın sıkı denetimi altında, büsbütün yalnızlaşmıştı, adamın görevi, onu korumaktan çokı gözetlemektir

sanki; muhafızları, zehirlenmesin diye yemeğinin yarısını yiyorlar, balım sakladığı yeri değiştiriyorlar, yürürken şangırtı çıkarmasın diye, altın mahmuzunu dövüşçü horozlarınki gibi baldırına takıyorlardı, Allah kahretsin bir sürü kovboy numarası, dostum Saturno Santos görse, gülmekten ölürdü, ceketli, boyunbağı on bir dalkavuşun ellerine bırakılmıştı, herifler, günlerini Japon usulü cambazlıklar yaparak geçiriyorlardı, odâsma üstünde kırmızı-yeşil ışıklar yanıp sönen garip bir araç getirmişlerdi, yarıçapı altmış metrelik bir dairenin kenarına silâhlı biri yanaştı mı, ışıklar yanıyordu; sokaklardan da kaçaklar gibi geçiyorduk, bindiğimiz birbirine tıpatıp benzeyen yedi otomobil durmadan yer değiştiriyordu, kimileri öne geçiyordu ansızın, öyle ki hangisinde olduğumu şaşırtırdım, Allah kahretsin boşunaydı bu çabalar, çünkü bunca yıllık mahpus hayatından sonra, sokakları görmek amacıyla pancurları aralamıştı başkan ve başkanlık konvoyunun, cenaze arabasına benzeyen limuzinlerinin geçişine kimsenin tepki göstermediğini görmüştü, katedralin kulelerinden de yükseklerle tırmanmış bakanlık yapılarının renkli camlarını gördü, limandaki tepelere kurulmuş Zenci gecekondualarının renk renk çıkıntılıysa görünmez olmuştu, kısa bir süre önce sokak duvarına kalın fırçayla yazılmış bir yazıyı silen devriye askerlerini gördü, ne yapıyor orada, diye sordu, zafer yeni ulusumuzu kuranındır yazıyor, dediler, yalan, düpedüz yalan bu, yoksa neden silsinler Allah kahretsin, hindistancevizi ağaçlarıyla, çiçek tarhlarıyla bezenmiş, altı şerit genişliğinde bir yolun, eskiden bataklık olan denize indiğini gördü, eskiden pazarın olduğu yere Roma sütunlarıyla villalar, tıka bası yığılmışlardı, yepyeni bir mahalle, önlerinde Amazon bahçeleri uzanan oteller yükselmişti, kent yollarında, yılsansı labirentlerde kaplumbağalar gibi ilerleyen otomobiller gördü, kızgın kaldırımlara yansıyan en sıcak yaz gününün tepeyi bulmuş güneşinde, sersemlemiş kalabalıkları gördü, oysa karşı kaldırımda, gölgede yürümek isteyenlerden vergi kesen bazı uyanıklardan başka kimse yoktu; ama bir kişi bile, başkanlık

limuzininin buzdan tabutundaki gizli gücün varlığıyla titreme mişti, o küskün gözleri, kaygılı dudakları, gazete ve muska satanların bağırtılan arasında, gelişigüzel, belirsiz yerlere selâmlar veren o zavallı eli tanımamıştı; dondurmacılar, üç numaralı piyango biletleri, sokak dünyasının günlük gürültüleri, hepsi, büyük bir sıla özlemiyle iççeken bu yalnız askerin yaşadığı özel tragedyaya çok uzaktı, anacığım Bendicion All varado, n'olmuş benim kentime böyle; günbatımında, giysileri balkonda kururken çınlıçıplak dışarı uğrayan, mavi korbi nalarla levrek satın alan, sebzezi kadınlarla ana avrat küfürle şen acılı kadınlar mahallesine ne oldu, sokaklara bağdaş kuran Hindular nerede, sevecen şarkılarıyla ölümü yumuşatan solgun dullar nerede, ana babasının sözünden çıktı diye akrebe dönüşen kadın nerede, paralı askerlerin dadandıkları barlar, oluklardan akan ekşi sidikler nerede, nerede her günkü yerlerinde duran pelikanlar, tüh, nhtım nerede, burada değil miydi, ya kaçakçıların uskunalanına ne olmuş, denizciler döneminden kalma gemiye, o bok kokusuna ne olmuş ana, dünyada neler olup bitmişti ki hiç kimse, bu sürgün âşğın boşu boşuna sallanan elini, çok daha eskiden, sıtma kuşlarının dolaştığı piriç tarlalarının kurutulduğu, yerlerine hoş kokulu otların dikildiği tarlalarda, düdüğünü çalarak açılış törenine yetişen bir trenin pencerelerinden halka selâm veren eski elin anısmı diriltmeye çalışsan, boşluğa doğru sallanan şu eli tanımıyordu, tren inanılmaz mavilikteki otlaklardan, başkanlık damgası taşıyan sürüleri ürküterek geçerci, şimdi göksel kürklerle kaplı arabada, kara yazgılı kupasıyla dertleşirken, nerede benim eski dörtayaklı trenim diyordu kendi kendine, Allah kahretsin, nerede boa yılanlarım, şıfalı ve zehirli elmalarım dolulu dallarım benim, maymun çığıklarım, cennet kuşlarım, ejderhasıyla bütün ulus nerelerde anacığım, baksana, şurada eskiden benzin istasyonları vardı, geniş şapkalı, suskun Kızılderili kadınlar, pencereden içeri hayvan biçiminde şekerler uzatırlardı, kızarmış patatesle domuz yağında pişirilmiş tavuklar satarlardı, tepelerinde, çiçeklerden ördükle

ri zafer takında, Zafer, kimsenin yerini bilmediği yüce büyüğümüzündür, yazardı; ama ne zaman, bu sürgün hayatı ölümden de beter diye karşı çıkacak olsa, hayır generalim, diyorlardı, bu, düzenle sağlanmış iç barıştır, huzurdur; peki diye kabul ediyordu sonunda, tamam, Jos6 Ignacio Saenz de la Barra adındaki herifin büyüüne bir kere daha kapılıyordu, ona inanacağıma anam avradım olsaydı anacığım, uykusuz gecelerinde ona ne ağza alınmadık sövgüler yağırdırıyordu, nasıl suratına tükürüyordu, ama günün ilk ışıklarıyla, yazıhanesine o insan bakışlı köpekle girdiğini görür görmez, hırsı geğiriveriyordu, evet, çişe bile yalnız yollamadığı, Lord KöcheP den başka bir insan adı daha taktığı köpekle girdiğinde, kendisinin de nedenini kavrayamadığı bir uysallık bastırıyordu, peki Nacho, üzülme, diyerek kabul ediyordu ileri sürülen önerileri, bildiğin gibi yap sen, diye boyun eğiyordu ve Jose Ignacio Saenz de la Barra, tüm yetkilerle donanmış, başkanlık sarayının dört yüz metre kadar ötesinde kurduğu işkence merkezine, Hollandalılardan kalma eski, masum koloni yapısındaki deliler evine dönüyordu, sizinki kadar geniş bir yapı general, badem ağaçlarıyla kaplı, dışardan görünmüyor, yabani menekşelerle dolu bir tarlada, ilk katta, sivil yönetime ilişkin kimlik saptaması ve kayıt büroları var, öbür katlara da, insanoğlunun aklına gelebilecek en gelişkin, en barbar işkence aletlerini yerleştirdik; general, duymak bile istemiyordu bunları, sen ulusun çıkarları doğrultusunda, bildiğin gibi yap görevini, diyordu Saenz de la Barra'ya, bir tek koşulla, benim bunlardan haberim yok, ne bir şey duydum, ne bir şey gördüm, oraya adımımı bile atmadım, Saenz de la Barra, şeref sözü veriyordu, buyruğunuzdayım general; verdiği sözü tuttu da, beş yaşından küçük kurbanların hayalarına elektrik telleri bağlayıp ana babalarını suçlarını itirafa zorlama yönteminden vazgeçmesi yolundaki emirlerini de dinlemişti ya; aslında piyangoyu izleyen günlerde, uykusuzluk nöbetlerinde gözünün önünden gitmeyen korkunç sahneleri bir daha görmekten korkuyordu general, ama o dehşetler atölye

sini unutamıyordu bir türlü, yatak odasının az ötesindeydi çünkü ve ıssız, ayışık gecelerde, Bruckner'in tez akışlı müziğini duyunca uyanıyordu, işte yedeğinde seller getiren gök gürültüleri, Hollandalılardan kalma eski deliler evinin badem ağaçlarına ölmüş gelinlerin paramparça gelinliklerini dolayan seller bunlar, içerde kanayarak ölenlerin korku ve acı dolu çığlıkları sokaktan duyulmasın diye çalıyor, karşılığında bir sent istemeden generalim, zaten Jos6 Ignacio Saenz de la Barra, prens giysilerine harcıyordu bütün aylığını, adının başharfleri yazılmış ipek gömleklere, kösele pabuçlara, kapaklarına aile armasız kazılmış Fransız kokularına, gelelim kimse yanında kadın görmemişti, kimse tekerleğin biridir de dememişti, ama tek dostu yok generalim, evi bile yok, azizler gibi yaşıyor, yorgunluktan bitkin düşüp de yazıhanedeki sedire yığılana kadar didinip duruyor o işkence fabrikasında, en çok, bilemediniz üç saat uyur, geceleri asla, kapısında gözcü falan yoktur, silâhı yanında değildir, yalnız Lord Köchel'in sıkı gözetimi altındadır, hayvan, tek sevdiği yemeği yemekten çatlayacak neredeyse, kafaları uçurulan insanların sıcak barsaklarına düşkünmüş dediklerine göre, insan gibi bakan gözleriyle yazıhaneye birinin yaklaştığını sezer sezmez homurtulu sesler çıkarak sahibini uyandırıyor muş, kim olursa olsun generalim, bu adamın aynalara bile güveni yok, muhbirlerinin raporlarını dinledikten sonra kararı tekbaşına veriyor, bütün yerküreyi kaplayan muhbir ve rüşvet ağı sayesinde ondan habersiz hiçbir şey olamıyor gezege-nimizde, sürgünler soluk bile alamıyorlar, parasını bu işte kullanıyor efendim, halkın dediğine bakmayın, işkencecilerin bakanlar kadar aylık aldıkları falan yok, tam tersine, beş kuruş almadan, analarını parçalayabileceklerini ve gözlerini kırpmadan parçaları domuzlara atabileceklerini kanıtlamak istiyorlar, gönüllü olarak, tavsiye mektubu ya da iyi hal kâğıdı yerine, geçmişlerindeki hunhar olayları kanıt gösteriyorlar, sırf şu Fransız işkencecilerin buyruğunda çalışabilmek için; evet generalim, bu adamlar akılcı olduklarından, zalim

likleri de yönteme bağlıdır, acımaya karşı bağışıklık gösterirler, iŖte düzen içinde ilerlememizi ger ekleŖtirenler bu adamlardı, suikastleri, daha insan kafasmda biçim almadan bulup çıkaranlar onlardı, onlar, yani dondurmacılarda, havalandırma aygıtlarının serinliğinde keyif  atan dalgın m Ŗteriler,   in lokantalarında gazetelerine göz gezdirenlef, sinemalarda uyuklayanlar, otobüslerde hanımlara yer verenler, yarı hayatları boyunca ıssız yollarda soygunculuk, haydutluk ettikten sonra, elektrikçiliği, su tesisat ılığını   renmiŖ olanlar, hizmet i kızların gelip geçici aŖıkları, transatlantiklerde ve otel salonlarındaki orospular, Miami'den Karayip cennetine uzanan turist gezilerinin düzenleyicileri, Belçika DıŖiŖleri Bakanının  zel sekreteri, Moskova'daki Enternasyonal Otelinin dördüncü katındaki ayrıcalıklı oda hizmetçisi kız ve sonra kimbilir daha kimler, kolları dünyanın nerelerine kadar uzanıyor, ama siz rahat uyuyun general hazretleri, öyle ya, ulusumuzun saygıdeğer yurtseverleri sizin hiçbir Ŗeyden haberiniz olmadığım söylüyorlar, bütün bunlar sizin izniniz alınmadan olup bitiyormuŖ, generalimiz bir bilseydi bunları, diyorlar, o Saenz de la Barra denilen herifi küfürler mezarlığında gebertiverirdi, bir barbarlık haberi duyar duymaz, içlerinden, ah, diyorlar, general bilseydi, ona bildirmenin bir yolunu bulsaydık, onu görebilmenin bir yolunu bulsaydık ve general, bunları anlatan kiŖiye, Ŗunu asla unutma ki diyordu, benim hiçbir Ŗeyden haberim yok, ne bir Ŗey gördüm ne de kimseyle bunları konuŖtum; kendine ancak böyle gelebiliyor du, gelgelelim koparılmıŖ kellelerle dolu sayısız çuvallara bakınca, Jos  Ignacio Saenz de la Barra'nın hiçbir çıkar gözetmeksizin boğazına kadar kana battığına inanması da olanaksızdı, çünkü halk dediğin, budala rezillerden oluŖmuŖtur gerçi ama budala dedikse, o kadar da değil; üstelik öbür    örgüt yetkililerinin, yıllar boyunca ast sıfatıyla görev yapmaktan yakınmamaları, aylıklarında bir artırım falan istememeleeri de pek hayırlı değildi, o zaman kendim iskandil etti, nedendi askerlerdeki bu boyun eėiŖ, neden ayaklanmıyorlardı

ki, neden bir sivilin üstünlüğünü kabul ediyorlardı, i lerinde en hırslı bildiklerine, sil hl  kuvvetlerin askerce erdemlerini paslandır n bu kana susamıŖ gidiŖe bir son vermek gerekip gerekmediğim sormuŖtu; asla generalim, demiŖlerdi, ciddi bir Ŗey değil ki, iŖte o zamandan bu yana, kimin ne olduğunu ŖaŖırdım, düzen içinde geliŖme adını taktığımız bu kokuŖmuŖ inde kim kimle dosttu, kim kime d Ŗmandı, artık bilmiyordum, yalnız, anmak bile istemediğim piyangolar, o zavallı yavrucaklar zamanında olduğu gibi bir dümen kokusu alıyordum; ne var ki Jos  Ignacio Saenz de la Barra, yabancı hayvanları eğiten birinin yumuŖacak söz ge irirliği ile kuŖkularım yatıŖtırmayı beceriyordu, rahat uyuyun generalim, diyordu, dünya sizindir; onu her Ŗeyin öylesine basit, öylesine açık seçik olduğuna inandırmıŖtı ki, general, ıssız evin kara g lgelelerinde, odaları hiç durmaksızın arŖınlarken, kimim ben diye sormaya baŖlamıŖtı bağıra bağıra, kimin nesiylim b n ashnda, aynalardaki g lgem bile tersine d nm Ŗ gibi geliyor, neredeyim ben, saat on biri geçti,  ğleyi buluyoruz, bir tek tavuk bile, baŖboŖ bir tavuk bile görünmüyor ortalıkta, hangi cehen-nemin dibindeyim; eski günleri unuttun mu, diye haykırıyordu kendi kendine, köpeklerle yemek artığı yüzünden kavga-ya tutuŖan c zzamlılarla yatalakların feryatlarını, basamaklar daki kaygan hayvan fiŖkdarını unuttun mu yoksa, yolumu kesip, general hazretleri elinizdeki sağlık tuzundan serpin üstüme, gövde mi kutsayın da bu sürgünden kurtulayım diye bağıran yurtseverlerin yakarıŖlarını; ellerimin ham muzlardan bile daha Ŗıfalı olduğuna inanmıŖlardı bir kere, ellerinizi Ŗurama koyun da  arpuntum dinsin, bu öldürücü nöbetlerle yaŖa yamıyorum artık, generalim efendim, gözlerinizi denize diki de kasırğa dinsin, baŖınızı gökyüzüne kaldırın da g neŖ, tutulduğuna piŖman olsun, bakıŖlarınızla topraktan silin veba-ı, çünkü hepsi, doğada saygı uyandıran, evrenin düzenini sağlamlayan, Göksel Yazgı'yı k  k d Ŗ ren en büyük g   olduğuma inanmıŖlardı, ben de her almak istediklerini veriyor, her satmak istediklerini alıyordum, yoo anası Bendicion

Alvarado'nun dediği gibi, yumuşak yürekli olduğundan değil, kişinin kendine övgüler düzenlerden bir şey esirgemesi için demir gibi olması gerekir; oysa şimdi bir şey isteyen yoktu ki, hiç değilse bir günaydın general hazretleri diyen olsa, iyi bir gece geçirdiniz mi; geceyanları, cam sağanaklarıyla uyukularını bölen, kapıları menteşelerinden söküp askeri birliklere korku saçan o gece patlamalarının avuntusundan bile yoksundu, hiç değilse kafamda vınlayan, beni uyukarımdan eden bu sessizlikten iyiydi, diri olduğumu kavratıyordu bana, şimdi bu korkunç gösterinin duvarına çizilmiş bir korku resminden farksızım, bir zamanlar bu evde, verdiği her buyruk anında yerine getirilirdi, bugün de, siesta saatinde hamağın kurulus ilanlarına kadar okuduğu devlet gazetesindeki haberlere göz gezdirirken, en gizli gereksinimlerinin duyurulduğunu seziyordu, içinden geçen her duygu, aklına gelebilecek her tasarı gazetede iri iri harflerle, fotoğraflı olarak yer alıyordu; yapım emrini vermeyi unuttuğu köprüünün fotoğrafı, süpürme eğitimi veren okulun açılış töreni, sağmal bir inek, ekmek ağacı ve kendisinin eski görkemli günlerden kalma şeritlerle çekilmiş bir fotoğrafı yine de erince kavuşamıyordu, kocaman, bunak fil adımlarıyla evde dört dönüyor, bu ıssız beldede yitirmedeği bir şey bulmaya çabalıyordu, bakıyordu ki birisi, daha Önce davranıp kafeslere kara örtüler geçirmiş, biri, kendisinden önce bakmış denize pencerelerden, inekleri saymış, her şey yerli yerinde, düzen içinde, şamdamıyla yatak odasına dönerken, başkanlık muhafızlarının bölmesindeki hoparlörden kendi sesini duydu, yarı açık pencereden içeri eğildiğinde, televizyonun ölgün ışığı karşısında, duman dolulu bir odada uyuklayan askerleri gördü, işte ekranda kendisi duruyordu, daha ince, daha bir çekidüzenli, ama bendim anacığım; ölümünü öleceği yazıhanede oturmuş, arkasındaki duvarda ulusal hanedan arması, masasında üç altın gözlük, tam bir bilim adamı ağızıyla ulusun parasal kaynaklarının çözümlemesine girişiyor, hem de ezberden; bir daha asla yineleyemez, Allah kahretsin, ölüsünü çiçekler arasında görmek

ten de beter bir imgeydi bu, çünkü şimdi canlı görüyordu kendini, kendi sesine kulak veriyordu, öz be öz bendim anacığım, yaa, balkonda halka görünmekten oldum olası çekinen, kalabalıkta dili tutulan ben; oydu işte, öylesine gerçek ve ölümlüydü ki, pencerenin yanında şaşkın şaşkın kalakaldı, böyle şey nasıl olur, anacığım Bendicion Alvarado, aklımı koru; ama José Ignacio Saenz de la Barra, generalin uzun yönetim yılları süresince pek seyrek açığa vurduğu öfke nöbeti karşısında ses çıkarmadı; önemli değil generalim dedi tatlı bir sesle, düzen içinde kalkınma gemisini yolundan çevirmek, kayalara taslatmamak için bu hileye başvurmak zorunda kaldık, tanrısal bir esindi doğrusu general, başardık neyse ki, her ayın son çarşambası, devlet radyo ve televizyonunda, hükümet işleri konusunda halkına yatıştırıcı bir rapor veren bu kanlı canlı başkan aracılığıyla bütün kuşkuhanları giderdik. Bütün sorumluluğu üstleniyorum general, işte günebakan biçimindeki altı mikrofonuyla şu vazoyu buraya ben yerleştirdim, sizin aklınızdan geçenleri kaydettik, cuma toplantılarında size sorular soran da bendim, siz verdiğiniz rastgele yanıtların ulusa seslenen aylık konuşmanın parçaları olduğunu bilmiyordunuz tabii, sizin kullanmadığınız bir tek imge bile kullanmadım, sizin söylemeyeceğiniz tek söz söylemedim, bu banttan da anlayacağınız üzere; Saenz de la Barra, bandı masanın üstüne bıraktı, bir de şu filmler ve kendi elyazımıyla yazdığım bir mektup var, huzurunuzda imzalıyorum generalim, uygun gördüğünüz kararı verin hakkımda; general tedirgindi, ansızın Saenz de la Barra'nın yanına ilk kere köpeksiz geldiğini, savunmasız ve solgun olduğunu ayırdetmişti, içini çekti, peki Nacho, dedi sen görevini yap, dedi, sonsuz bir bitkinlikle, iskemlesine yaslandı, portrelerdeki ataların suçlayan bakışlarına dikti gözlerini, her zamankinden de yaşlıydı şimdi, daha da tasalı, daha da hüznüldü, ne var ki, aklından neler geçtiği, önsezileri belli değildi, tıpkı iki hafta sonra Saenz de la Barra'nın izin almadan, köpeğini tasmaından çekerek yazıhaneye girdiği günkü gibi, silahlı bir ayaklanma

çıktı generalim haberini verdi Saenz de la Barra, ancak siz durdurabilirsiniz ve general, yıllar yılı büyülenmişliğin çakmak taşından kaskatı duvarında aradığı gözle görülmez çatlağı birden buluverdi, anacığım Bendicion Alvarado avradım olsun, dedi kendi kendine, bu rezil herif korkudan donuna sıçacak neredeyse, ama düşündüklerini açığa vuracak tek hareket yapmadı, Saenz de la Barra'ya anaç kucakını açtı, üzülme Nacho, diye içini çekti, düşünecek bir sürü zamanımız var, kimse yanımıza gelmez, acaba yalandan bile daha az doğru gibi gelen bu çelişik doğrular batağı içinde asıl doğruyu nerede bulabilirim; Saenz de la Barra, cep saatine baktı, saat akşamın yedisini geçiyor muydu, generalim üç kuvvet komutam şu anda evlerinde karıları ve çocuklarıyla akşam yemeği yiyorlar, onlar tasarılarımından habersiz, sivil giysilerle, yanımıza kimseyi almadan çıkacağız servis kapısından, telefonla çağrdığım araba orada bizi bekliyor, adamları böylelikle atlatacağız, bakın general, işte şoförler; yaa, diye gülümsedi general, o kadar kaygılanma Nacho, sen asıl bugüne kadar derimizi nasıl yüzdürtmediğimizi açıkla bana, öyle ya, uçurulmuş kellelere bakarsan, askerimizden çok düşmanımız varmış, ama Saenz de la Barra, cep saatinin tikağından başka hiçbir şey dinlemiyordu, üç saatten az zamanımız kaldı general, şu anda Kara Kuvvetleri Kumandanı, Conde Kışlasına, Deniz Kuvvetleri Kumandanı, liman kalesine, Hava Kuvvetleri Kumandanı da, San Jeronime Üssüne gitmek üzere, istersek onları tutuklatabiliriz daha, ulusal güvenlik araçlarından birine sebze yüklettim, onları yakından izletiyorum; ama generalin yüzü hiç değişmedi, Saenz de la Barra'nın gittikçe artan kaygısını gözledikçe, saltanat tutkusundan daha da amansız bir kölelik boyunduruğundan kurtulduğunu algıliyordu, sakın ol Nacho, dedi, sen bana neden transatlantik büyüklüğünde bir malikâne almadığım söyle asıl, para umurunda değilken neye katırlar gibi çalıştığım, en sıkı karılar, yatak odana girme düşüncesiyle gevşeyip mayışırken neden rahipler gibi yaşadığını, sen papazdan daha papazsın

Nacho; ama Saenz de la Barra, yazıhanenin fırını andıran sıcağında, sonsuz zarıflığıyla bile gizleyemediği soğuk terler döküyordu, saat on bir olmuştu, çok geç artık, dedi, telgraf telleri bütün ülkedeki garnizonlara şifreli bir bildiri iletmeye başlamışlardı, isyancı kumandanlar, tören üniformalarına nişanlar takarak, yeni kurulan cuntanın toplu fotoğraf çekimine hazırlanıyorlardı, bu sırada emir subayları, düşmansız bir savaşın son emirlerim veriyorlardı, bu savaşın en önemli çatışmaları, haberleşme ve kamu hizmetleri merkezlerinin ele geçirilmesi düzeyine indirgenmişti, general gözünü bile kırpıyor, ağzının kıysından sonsuz bir gözyaşını andıran salyalar akıtarak ayağa kalkan huzursuz Lord Köchl'e bakıyordu; korkma Nacho, dedi, sen asıl bana ölümden neden böylesine korktuğunu anlat; Jos6 Ignacio de la Barra, terden yumuşamış katı yakalığını bir çekişte çıkardı, bariton yüzünün kanı çekilmişti, çok doğal bir şey, dedi, ölüm korkusu mutluluğun ateşidir, siz o yüzden duymuyorsunuz bu korkuyu general; ayağa kalktı, alışkanlıkla katedralin çanlarını saydı, saat on iki, dedi, artık dünyada kimseniz kalmadı general, ben sonuncu kişiydim, oysa general, alanda yeri yerinden oynatan tank gümbürtülerini duyana kadar kıpırdamadı, güldü sonra, sakın yanıma Nacho, dedi, halk hâlâ benden yana ve her zamanki gibi, yoksul insanlar, tan ağarırken devlet radyo ve televizyonundan, hiçbir ayırım gözetmeksizin bütün yurtseverlere seslenen bu gizemli ihtiyarı dinlemeye koştular; yüce tarihimiz, diye haykırıyor coşkuyla ve rejimin değişmez ilkelerinden esinlenen kuvvet kumandanlarımız, halkın egemenliğini temsil eden ve onun istekleri doğrultusunda karar alan ben başkanınızın emirlerine bir kere daha uyararak, bu kutlu gecede, kana susamış bir sivilin kurduğu terör mekanizmasına son vermeyi kararlaştırdılar; hain, gözödönmüş kitleler tarafından cezalandırılmıştır, işte Jos6 Ignacio Saenz de la Barra, dövülerek öldürülmüş, alandaki lâmba direklerinden birine ayaklarından asılmış, barsaklarını ağzına tıkmışlar, siz nasıl önceden bilmiştiniz olacakları generalim, ham bize elçilik

lere giden yolları kordon altına alın da sığınma hakkı isteyenlesin demiştiniz ya, onu taşta tuttular, ama biz önce dört sivilin karnım deşen, yedi askerimizi de ağır yaralayan katil köpeğin hesabını görmek durumundaydık, derken halk, herifin evine saldırdı, pencerelerden iki yüz tane işlemeli yelek fırlattılar, fiyat etiketleri üstlerindeydi daha, üç bin çift kadar İtalyan malı çizme de attılar dışarı, hiç giyilmemiş, düşünün üç bin tane general, demek hükümet parası bunlara harcanıyor muş, kimbilir kaç kutu gardenya vardı saymadım, bir sürü Bruckner plağı, bütün yönetmen partilerini ayrı ayrı, kendi elyazısıyla yazmış; sonra, zindanlardaki tutukluları salıverdiler, Hollandalılardan kalma eski deliler evini, işkence odalarını ateşe verdiler, bir yandan, general general çok yaşa, diye bağıyorlardı, damızlık boğamız bin yıl yaşasın; sonunda gerçeği öğrenmişti işte, sizin hiçbir şey bilmediğinizi söylüyorlar generalim, iyi niyetinizin sömürüldüğünü söylüyorlar, şu anda, ulusal güvenlik örgütünde çalışan işkencecilerin arımdmdalar, evet emirlerinize uyduk, yanlarında asker bırakmadık, halk bunca kinin, korkunun acısını çıkartsın demiştiniz; doğru, dedi general, tamam; şenlik çanları, özgürlük türkülleri, alana toplanan kalabalıkların teşekkür çığlıkları, bizi terörün gölgelerinden çıkaran 'En Büyüğümüz Şükürler Olsun' yazılı yaftalar onu iyice duygulandırmıştı ve eskileri anımsatan bu geçici görkem döneminde başkanımız, boynundaki kölelik zincirlerini atmasını sağlayan harp okulu öğrencilerini avluda topladı, günün esintilerine göre canının çektiği rütbelere yükseltti bizi, Leticia Nazareno ile çocuğun, iç çamaşırıyla elçiliklere sığınmaya kalkışırken yakalanan katillerinden boşalan yerlere, biz de böylece yıpranmış yönetimin son yüksek kumanda zincirini oluşturduk; ama general katilleri tanımadı bile, adlarını unutmuştu, yüreğinde ölünceye kadar diri tutmaya çalıştığı o kinin yoğunluğunu aradı ama artık işe yaramayan, yaralanmış bir gururun küllerinden başka bir şey bulamadı, götürün onları, diye buyurdu, bir daha adlarını kimselerin anımsamayacağı bir yere doğru ilk gemiye bindi

rildiler; yeni hükümetin ilk bakanlar kurulu toplantısını yönetirken, yeni yüzyılın bu en geç kuşağın temsilcilerinin, o eski, smokinleri tozlu, yürekleri pır pır bildik bakanlarına tıpatıp benzediklerinin bilincindeydi, tek farkla, bunlar gücün değil, rütbenin ardındaydılar, eskilerden çok daha kaypak, daha dalkavuk, daha işe yaramazdılar, hele, sonuna kadar sölmürülmüş bu hüznler ülkesinin neyini satsalar karşılayamayacakları bir borcun gözdağı altında; artık yapacak bir şey kalmamıştı generalim, yukarı yaylalardaki son tren, orkide kaph uçurumdan aşağı yuvarlanıvermişti, kadife kaplı koltuklarda leoparlar uyuyordu, gemi iskeletleri çeltik tarlalarına gömülmüştü, haberler posta torbalarında çürüyüp gidiyordu, başkanlık odasındaki deniz cinlerinin, yuvarlak aynaların gölgesi irisleri arasında deniz kızlarını döldedikleri yanılsamasına kapılmışlardı; yalnız başkan bilmiyordu bunları elbet, o zamanlar hayatla tek bağlantısı, hükümet orgam gazeteyi okumaktan öteye gitmiyordu, sizin için basıyorlardı general, bir tek nüsha, sizin okumak istediğiniz haberler, görmek istediğiniz fotoğraflar ve siestası süresince ona bağışlanan, asıl dünyadan çok daha değişik bir dünyanın düşlerini kurdurtan ilanlarla dolu; ben şu inanmaz gözlerimle, bakanlıkların renkli camları arkasında, liman tepelerindeki gecekonduların alacalarının hâlâ durduğuna inanayım diye, denize inen palmiyeli caddeler yapmışlardı ki birörnek kemerli, Roma tarzı villaların arkasında, ünlü kasrgalarımızdan birinin yerle bir ettiği yoksul kulübelerinin hâlâ durduğunu görmeyeyim, demiryolunun iki yanına kokulu otlar ekmişlerdi ki, başkanlık vagonundan dünya daha bir büyük görünsün, anacığım Bendicion Alvarado'nun kuş boyarken kullandığı sularla genişlesin; üstelik, ne General Rodrigo de Aguilar'ın görkemli dönemindeki gibi onu hoşnut etmek, ne de Leticia Nazareno gibi aşktan çok acıma duygusuyla onu üzmemekti kaygıları, avludaki keyba ağacının gölgesinde kurulu hamakta onu, bunaklığının bataklığına, yani kendi egemenliğine tutsak kalmak istiyorlardı son yıllarında, öğrenci kızların yeşil

limon ağacma tünemiş küçük boyalı kuş şarkıları bile gerçekdışı gelene kadar, ne pis iş, yine de bu hilelerden etkilenmiyordu, tam tersine, gerçekle uzlaşmaya çalışıyordu, devletin esenliği için gerekli kinin tekeliyle birtakım başka tekelleri yeniden devletin ele geçirdiğini düşündükçe, ama bir gün doğru haberi aldı, dünya değişiyor, hayat onun saltanatının ötesinde sürüp gidiyordu, kininimiz kalmadı da ondan general, kakao da kalmadı, çivit de, hiçbir şey kalmadı general, geriye yalnızca engin, çorak, tembelliğin pençesine düşmüş keidi öz serveti kalmıştı, ama bu haber pek sarsmadı onu, eski dostu Büyükelçi Roxburgy'ye haber saldı, domino masasında belki de içaçıcı bir çözüm bulabilirlerdi birlikte, gelgelim elçi, onun her zaman kullandığı, asla, bir milyon yıl geçse asla, ağzıyla bir yanıt verdi, ekselans, denizi saymak sak, kalp para etmez bu ülke, deniz tabii, hem saydam, hem körpe, altına bir ateş yaksan, evrenin en görkemli balık çorbasını kabuğundan içebilirsin, en iyisi düşünün ekselans, bakiye borcun yüzdesi karşılığında kabul ederiz denizinizi, düşünün ki sizin kadar yetenekli başkanların yüz kuşak sürecek yönetimi bile ödeyemez bu borcu; general, ilk görüşmede, elçiyi fazla ciddiye almadı, merdivenlere kadar geçirdi, anacığım Bendicion Alvarado, diye içini çekiyordu, bu gringo barbarların ettiklerine bak, nasıl oluyor da besin diye yalnız denizi görebiliyorlar; elçiyi her zamanki gibi omuzunu sıvazlayarak uğurladı, şimdi saltanatın çorak düzlüklerinde düşsel sislerde yapayalnızdı yine, elyordamıyla yolunu buluyordu, çünkü kalabalıklar yoktu artık alanda, tekdüze afişlerle eskimiş ilanlar, gelecekteki benzer kutlama törenlerinde kullanılmak üzere kaldırılmıştı, törenlerde geçit aralarında askerlerin halka dağıttığı iştah açıcı yiyeceklerle içecekler tükeneli beri; bârları da bomboş bırakıp gitmişlerdi; generalin, anakapıları hiç kapamayacaksınız, isteyen, istediği saatte girebilecek, bu evin, çevrenin gözünde bir ölüler evi değil bir saray özelliği taşıdığı eski günlerdeki gibi olacak, emrini hiçe sayarak, artık orada yalnızca cüzzamhlar, körler ve yatalaklar kalı

mıştı, Demetrius Aldous'un Kudüs kapılarında, güneşte yıkanırken gördüğü günlerdeki gibi bitkin ama yenilmezdi, yıllar yılı konağın önünden ayrılmamışlardı, eninde sonunda bir gün, başkanın ellerindeki şifalı tuza yine kavuşacaklarına inanıyorlardı, o, bütün talih dönmelerine, acımasız tutkulara, unutuşun en yaman saldırılarına karşı zırhlı değil miydi, sonsuzdu çünkü; düşündükleri doğru da çıktı; süt sağmından dönerken, onları avludaki iğreti tuğla ocaklarda yemek artıklarını kaynatırken gördü general, gül fidanlarının kokulu gölgeliklerinde, yaralarının saldı terden bitkin düşüp hasırlara yayılışlarını, kollarını göğüslerinde kavuşturup yatışlarını gördü, onlara ortak kullanılacak bir ocak yaptırdı, yeni hasırlar aldı, evin içine girmeye kalkışmasınlar diye avlunun gerilerinde, palmiye dallarından bir sığınak ördürdü, ama aradan dört gün geçmeden, balo salonundaki şark kilimlerinde iki cüzzamhyı uyurken yakaladı, körün biri, yazıhanelerde yolunu şaşırırmıştı, yatalağın biri, merdivenlerden yuvarlanmıştı; kapıları kapattırarak, duvarlarda açık yaralarından irin izleri bırakmalarını, yapının havasını kirletmelerini önlemeye çalıştı, sağlık memurlarının püskürttüğü ilaç da içeri sızmasın istiyordu, ama bir yerden kovulunca, başka bir yerde boy gösteriyorlardı, yapışkan, inatçıydılar; duvar oyuklarına akıl defterleri saklayan, belleğinin sisli batağındaki esintilerde yolunu uyurgezzerler gibi bulmaya çalışan bu zavallı ihtiyardan kimse artık bir şey beklemezken, onlar eski umutlarını elden bırakmıyorlardı; general, saatlerce, gözünü kırpmadan hamağında yatıyordu, şu yeni Büyükelçi Fischer'i nasıl yola getirsem diye düşünüyordu, cançekişen ulusa yeni, taze bir soluk getirilinceye kadar gibisinden kaypak bir tarih saptanarak imzalanmış ikili yardım anlaşması gereğince, denizden yapılacak bir çıkarmayı ulusa haklı göstermek için kendisinden sarı humma salgınının başladığını resmen açıklamasını istemişti; general, yönetimi ilk ele aldığı günleri yenibaştan yaşadığına kendi de şaşarak, asla olmaz, diyordu kendi kendine, o dönemde de önemli bir halk ayaklanması karşısında katı sıkı

yönetim kurallarını işletirken, bu çözüm yolundan yararlanmamış mıydı, hemen resmi bir bildiriyle salgın durumu ilan etmiş, deniz fenerinin tepesine sarı bayrak astırmış, limanı kapattırmış, pazar tatillerini kısıtlamış, kalabalıkta ölümlere gözyaşı dökmeyi, onları anımsatacak ezgiler çalmayı yasaklamıştı, keyfince, salgın kurbanıdır, damgası vurduğu kişilerin ortadan kaldırılmasında yine silâhlı kuvvetleri kullanmıştı, kollarına sağlık görevlisi şeriti takan birlikler, birbirine taban tabana aykırı görüşte kişileri halkın gözü önünde takır takır kurşuna dizebilmişlerdi, önce, rejime bağlılıklarından kuşkulananların kapılarına kırmızı bir yuvarlak çiziyorlardı, daha önemsiz suçluların, sözgelimi sapıkların alınlarını kızgın demirle dağlıyorlardı; o sırada, Büyükelçi Mitchell'm hükümetinden istediği ivedi sağlık ekibi, salgını başkanlık sarayından uzak tutmak kaygısıyla birtakım önlemler almıştı, döşemedeki hayvan dışkılarını büyüteçle inceliyor, su testilerine mikrop kıran ilaçlar atıyor,, laboratuvarlarda hayvanlara solucan yediriyorlardı; general, tercümanlar aracılığıyla ve kahkahalar atarak, eşeklik etmeyin beyler, diyordu, burada bir salgın varsa, sizsiniz; ama onlar diretiyorlardı, üstleri vardır, demiş ya bir kere, hazırladıkları koyu, yeşil bulamacı rütbe ve önem ayrımı gözetmeksizin bütün konukların çıplak bedenlerine sürmüşlerdi, herkesin toplantıları belli bir uzaklıktan, eşikten izlemelerini şart koştular, general, masanın öbür ucunda duracaktı, seslerin erişebileceği ama solukların asla erişemeyeceği bir yerde, toplantılar süresince bu soylu çıplaklar ordusu, bir elleriyle general hazretleri, diye söz alırken öbür elleriyle o boyanmış, ürkek kumrularını örtmeye çalışıyorlardı, amaç, kalkınma dönemiyle gelen rahatlamada, düzmece bir felâketi en ince ayrıntılarına kadar tasarlayan, halk, akli ne kadar az ererse, o kadar çok korkar inancı doğrultusunda dünya yalanları uydurup mahşer önsezileri yayan bir başkanı salgından korumaktı; korkudan sapsarı kesilmiş bir yaver, generalim efendim, salgın, sivil nüfusu kırıp geçiriyor haberiyle huzuruna geldiğinde, gözünü bile kırpmadı,

bmdığı başkanlık arabasının sisli camlarından, ıssız sokaklarda kendi buyruğuyla durdurulmuş zamanı gözledi, sarı bayraklardaki ürküyü gördü, kırmızı yuvarlak çizilmemiş evlerde bile kapıların örtülü olduğunu gördü, balkonlara tüneyen obur av kuşlarını ve ölümleri, ölümler sayılmayacak kadar çoktu, çamur birikintilerinde, taraçalarda güneşte üstüste yığılmışlar, pazar yerinde sebzelerin üstüne uzatılmışlar, köpek ölümleri gibi çöp bidonlarına atılmış kanlı canlı ölümler bunlar, generalim kimbilir kaç kişi, cesetlerini görmeye can attığı düşmanlarının sayısını da kat kat aşmıştı bu sayı; çürüyen cesetlerin, sokakların her günkü ekşi kokusunun arasında, salgının iğrenç kokusunu duydu yine de renk vermedi, kendini iyice toparlayana kadar hiçbir görüşmeciyi kabul etmedi, ancak bu ölümlere insan ya da tanrı eliyle bir çözüm gelmeyeceği anlaşıldığında, özel işaret taşımayan bir araba gördük sokaklarda, önce hiçbirimiz içeride saltanatın buzlu rüzgârının estiğini sezemedik, ama sonra, kara döşemenin ardındaki o dalgın gözleri, titreyen dudakları, kapı eşiklerine avuç avuç tuz serpen gelin eldivenini gördük, bayrak renklerindeki trenin en yalçın tepelere kurulmuş köylere, sisli doruklara doğru, gardenyalar ve ürkmüş leoparlar arasından geçerek tırmandığını gördük, ıssız vagonun pencerelerinden bulanık gözleri, acılı yüzü, yaşlı çocukluğunun geçtiği çorak topraklarda tuzdan bir iz bırakan o gururlu genç kız elini gördük, düşsel piyanolarından mazurka ezgileri yükselen tahta yandan çarklının, mercan adalarında, sığıllıklarda, ejderhanın yaz başı gezileri yüzünden altüst olmuş ormanın yıkıntılarında bata çıka ilerlediğini gördük, başkanlık odasının penceresinde, günbatımına uğramış gözleri, solgun dudakları, sıcaktan kavru lan köylere avuç avuç tuz serpen ve nereden uzandığı kestirilemeyen o eli gördük; tuzu yiyenler, toprağı" yalayanlar, hemen iyileşiveriyorlardı, uzun bir süre, kötü belirtgele re ve ateşli karabasanlara karşı bağışıklık kazanıyorlardı; o yüzden, sonbaharının alacakaranlığında, kendisinden, aynı siyasal sarı humma yalanıyla, yeni bir çıkarmaya kılıf hazırla

ması istenildiğinde pek şaşırmadı, yine de çapsız bakanlarının, engellemeyin efendim denizcileri, generalim, hummalı yurttaşlarımıza ilaç püskürten aletleri getirsinler, karşılığında ne isterlerse verelim, diye bağırmaclarına karşı çıktı; generalim bırakın da o beyaz hastaneleriyle, mavi çimenlikleri, döner fıskiyeleleriyle gelsinler yine, artık yılları iki sağlıklı yüzyıla noktalamayı biliyorlar onlar, ama general, yumruğunu masaya indirip hayır, dedi, bu konu benim yüce sorumluluğum altındadır; ta ki küstah Büyükelçi Mac Queen, işin tartışılır yanı kalmadı ekselans diye çıkagelene kadar, generalim, bu yönetimi ne umut, ne alışkanlık, hatta ne de korku ayakta tutuyor, kökleri çok eskiye dayanan onulmaz ve süreduran bir düşkünlüğü yatıyor temelinde, sokağa çıkın ve gerçeği gözlemlenizle görün ekselans, son dönemeçteyiz artık, ya denizciler gelir, ya da denizinizi alırsız elinizden, başka çıkar yol yok ekselans; başka çıkar yol yoktu anacığım, nisan ayındaki Karayip'i aldılar böylece, Büyükelçi Ewing'in deniz mühendisleri, onu parçalara bölüp numaraladılar, kasırgalardan uzak bir yere, Arizona'nın kan kıvıllı tanlarına ekmeye götürdüler; general hazretleri, bütün içindekilerle birlikte götürdüler efendim, kentlerimizin yansılarını, boğulmuş, utangaç insanlarımızı, kaçık ejderlerimizi; bu arada general, kaç yıllık kurnazlığını, hinliğini sonuna kadar zorlayıp bu yağmaya karşı ulusal bir direnme hareketi geliştirmeye çabalamıştı, ama kimsenin aldıracağı yok generalim, ne tatlılıktan anlıyorlar ne zorbalıktan, sokağa adım atmıyorlar; neden mi, çünkü bizler bunun da niceleri gibi yeni bir dümen olduğunu, başkanın yönetme ve direktme tutkusunu bu dümen aracılığıyla sonsuz boyutlara ulaştıracağım sanıyorduk, bir şey olsun da, diyorduk kendi kendimize, denizi bile götürseler, götürsünler Allah kahretsin, isterlerse ejderhasıyla birlikte bütün ulusu taşıyıp götürsünler, diyorduk, sivil kıhka evlerimize doluşarak, ulusunuz aşkına fırlayın sokaklara, bu yağmaya son verin diye haykıran, n'olur çığklanyla yalvaran askerlerin tatlı sözlerine kanmadık, bizi yabancılar aitt dükkânları ve villaları yağ

malamaya kıskırttılar, bu saldırıda halkın arkasında dimdik yer alacak askeri birliklerin koruyuculuğunda protesto gösterisine katılmamız için para vermeye kalkıştılar, yme de hiç kimse dışarı adımmı atmadı general hazretleri, çünkü hiçbirimiz geçen sefer yine asker sözü verip de sonra sözlerinden nasıl döndüklerini unutmamıştık, hani topluluğa kıskırtıcılar sızdı, birliklere ateş açıldı bahanesiyle halka ateş açmış, kalabalığı kırıp geçirmişlerdi; evet generalim, bu sefer halka da bel bağlayamayız artık; bu cezanın ağırlığını kendi başıma çekmek zorundaydım anacığım, imzayı tekbaşına atmak zorundaydım, denizcilerin çıkarmasına izin vermektense deniz siz kalmak çok daha iyidir, bunu senden iyi kim bilebilir anacığım Bendicion Alvarado, unuttun mu, kendi kafalarından geçen buyrukları bana nasıl zorla imza ettirdiklerini, sanatçılarımızı nasıl ibneliğe alıstırdıklarını, onlar yedeklerinde İncil'i ve frengiyi getirdiler, halkı hayatın kolay olduğuna inandırdılar anacığım, her şeyin parayla elde edildiğine, Zencilerde bulaşıcı bir hastalık olduğuna da inandırdılar, askerlerimizi ulus denilen şeyin bir alım satım sorunu, onur kavramının sa, askerler bedavadan savaşın amacıyla hükümet tarafından uydurulmuş bir nane olduğuna inandırdılar, işte bu yüzden, sırf bu belâlar yinelenmesin diye onlara, karasularımızı insanlığın çıkarları ve halklar arasında barışı sağlama doğrultusunda en uygun gördükleri biçimde kullanma hakkını tanıdım; bu devir işlemi, yalnızca başkanın yatak odasının penceresinden ufka kadar uzanan fiziksel denizi kapsamıyordu, deniz sözcüğünün en geniş tanımını içeriyordu, yukarıda sözü geçen sulara aitt bütün bitkilerle canlıları, rüzgârların esme düzenim, milibarların tutarsızlığını, hepsini yine de, benim sevgili dama tahtam denizin numaralanmış bölümlerini böyle dev, emer basar tırmıklarla tarayıp uzağa götürebilecekleri aklımın ucundan geçmemişti, denizimin parçalanmış kraterinde, bir zamanlar kasırganın yerlebir ettiğı o epeski kent Santa Maria da Dariön'in su altında karmış yıkıntılarının bir an bir kıvılcımla aydınlandığını gördük, okyanus denizleri

amiralinin gemisini de gördük, tıpkı benim pencere­m­den gördüğüm gibiydi anacığım, tıpatıp aynıydı, gövdesi, deniz tırmıklarının diplerden söktüğü kabuklu hayvanlarla kaplıydı, general, enkazın önemine yaraşır bir saygı duruşunda bulunulması buyruğunu veremedi, alıp götürdüler hepsini, hepsini anacığım, savaşlarının bütün nedenlerini, saltanatının anlamını ve geride yalnızca pencerelerden geçerken yas dolu bir yürekle, anacığım Bendicion Alvarado, diye haykırarak gözlediği katı ay tozundan ıssız bir düzlük kaldı, sen o bilge ışığınla içimi aydınlat, ana çünkü yarı ışıkl gecelerde sıçrayarak uyanıyordu uykusundan, ulusun ölülerinin mezarlarında ayağa kalktıklarını, kendisinden denizin hesabını sorduklarını sanıyordu, duvarları tınaklarıyla kazdıklarını duyuyordu, ölülerin gömülmemiş seslerini duyuyordu, bu gölgeler evinde, son kurtuluş yeşilliklerinin fokurtum batağına gömülen koca bir timsahın adımlarını anahtar deliklerinden gözetleyen ölüm sonrası bakışların ürküşünü duyuyordu, rüzgâr makinesinden yükselen gecikmiş alizelerin ve yalancı imbatların aykırı akımlarını yararak yürüyordu durmaksızın, bu makineyi Büyükelçi Eberhart armağan etmişti, deniz alışverişinden çok da zararlı çıktığını düşünmesin diye; kayaların tepesinde düşük devlet başkanlarının barındığı huzur evinin ıssız ışığını görüyordu; ben bunca acı çekerken herifler ökül gibi uyuyorlar, kahpe döller, annesi Bendicion Alvarado'nun kent dışındaki konaktan iyi geceler deyişini anımsadı, mercanköşkerlerinin nöbetçiliğinde uyuduğu temiz yürekli kuşçu kadın uykusunu; onun yerinde bir olabilseydim dedi içini çekerek, salgından korkmamayı öğrenmiş, mutlu uykular uyuyan anacığım benim, ne aşk yıldırıldı seni, ne ölüm gözünü korkuttu, oysa kendisi öylesine bunalmıştı ki denizsiz deniz fenerinin camdan vuran aralıklı çakışları bile ölümlere bulanmış gibi geliyordu, durmaksızın dönen bir karabasanın yö­rün­gesinde, çevreye ölü iliğinden ısıtılı tozlar saçan bu inanılmaz, yıldızsı ateşböceğinden deliler gibi kaçtı, söndürün şunu diye haykırdı; söndürdüler, yapıya tepeden tırnağa mal

cun çekirtti, kapılarla pencerelerdeki çatlaklardan ölümün gece kokusu içeri sızmasın sakın, başka kokulara bürünüp sızmaya kalkışmasın; karanlıkta elyordamıyla ilerliyordu; boğucu sıcakta güçlükle soluk alarak, karanlık aynalardan geçtiğini duyarak, korkudan yürüyordu aslında, neden sonra, denizin kraterinde toynak sesleri duydu, bitkin karla doğan aydı bu, ürkütücü bir ay, götürün şunu diye haykırdı, yıldızları söndürün geberesiceler, Tanrı buyruğu bu, ama eski yazıhanelerden, çağrısına koşup gelen tek kişi yoktu, yalnız merdivenlere çökmüş körler ve cılız gül fidanlarının orada ellerindeki şifah tuzdan medet uman çiğden inciler giymiş cüzzamlılar, işte o zaman vuku buldu; sizi dünyanın dört bucağındaki inançsızlar, boktan kâfirler sizi, yanımızdan geçerken hepimizin başını teker teker okşadı, yaralarımıza yumuşak, bilge elini dokundurdu, doğrunun eliydi bu ve o dokunur dokunmaz, gövdelerimiz eski sağlığına, ruhlarımız dinginliğe kavuştu, yaşama gücümüzü ve istencimizi yeniden elde ettik, körlerin gözleri güllerin ısıltısından kamaştı, gördük; yatalaklar sahanlıkta zıplıyorlardı, gördük; bakın şu benim yeni doğmuş bebeğin derisini andıran derime, dünyanın dört bucağında, bütün karnavallarda sergiliyorum derimi, herkes bu mucizeyi gözle­riyle görsün, eski yaralarım­dan yayılan kekre zambak kokusunu yeryüzüne yayıyorum ki inançsızlar yola gelsin, yoldan çıkmışlar ibret alsın; kentlerde, yollarda böyle bağırıp duruyorlardı, eğlentilerde, geçit törenlerinde kalabalıkları mucizenin korkunçluğuyla etkilemeye çalışıyorlardı, ne var ki kimse inanmıyordu söylenilenlere, sarayın köylere yolladığı üç kâğıtçılar aracılığıyla bizi yine en umursamadığımız şeylerin gerçekleşebileceğine inandırmaya çalıştığını sanıyorduk, yok körleri gördürtecekmiş, yok yatalakları zıplatacakmış, bakanlar kurulunun oybirliğiyle aldığı sıkı koruma önlemine karşın, sayıları dört beş acemi devriyeye indirilmiş başkanlık muhafızlarıyla korunan göstermelik bir başkanı gözetmek adına başvuru­lan son bir çareydi bu bizce, olmaz generalim, hiç değilse birtakım tüfekli asker bulunduralım, oysa general, ol

maz diye diretiyordu, kimse beni öldürmek istemiyor ki, ta-
bii sizi saymazsak, yaa benim işe yaramaz bakanlarım, be-
nim tembel kumandanlarım, öyle yaa, ama cesaret etmeye-
ceksiniz, beni öldürmeyi asla göze alamayacaksınız çünkü bi-
liyorsunuz ki daha soma birbirinizi öldürmek zorundasınız;
böylece ortalıkta, görkemi tükenmiş bir evi koruyan acemi
muhafızlardan başka kimse kalmadı, ilk kattan ta görüşme
salonuna kadar her yer, başıboş dolaşan ineklerle doldu, ki-
limlerdeki çiçekli çayır ları yiyip bitirdiler generalim, ama ge-
neralin dinlediği yoktu, bir ekim ikindisi, dışarıdaki korkunç
sağanak dayanılmaz hale geldiğinde, ilk ineğin merdivenler-
den çıkışım gözlemişti, kollarım sallayarak hayvanı defetme-
ye çalışmıştı, hadise ne inek, hadi bas, inek sözcüğünün *i* har-
fi ile başladığım anımsadığı, bir ineği kovmak için merdiven-
lere kadar gitmenin gereksiz olduğunu kavramaya başladığı
anda, hayatının böyle bir anında, ineğin abajurları yediğini
görmüştü, balo salonunda, sırtlarındaki keneleri ayıklayan ta-
vukların didiklemesinden sarhoşa dönmüş iki inek görmüştü;
o yüzden son gecelerde, deniz feneri işaretlerine benzer ışı-
klar gördüğümüzde, payandalanmış duvarların ardından koca-
man hayvanların tırnak seslerim duyduğumuzda, onun şam-
danıyla dolaştığını, yatacak bir köşe bulayım diye ineklerle
dalaştığını anlıyorduk artık, oysa dışarıda hayatı onsuz sürüp
gidiyordu, her gün yönetim yanlısı gazetelerde onun sivil ya
da askeri zevat arasında çekilmiş, ayrıntılı bilgiyle donatılmış
fotoğraflarını görüyorduk, duruma göre değişen üniformalar-
la, yıllar boyu böyle sürüp gitmemiş miydi, ulusumuzun kur-
tuluş yıldönümlerinde, başka önemli günlerde, radyodaki se-
sinden aynı söylevleri dinlemiştik; biz kiliseye giderken, ye-
mek yerken, uyurken o hep hayatlarımızın içindeydi yine de
görevleri gizli bal çanaklarını doldurmak ve onu beslemek-
ten öteye gitmeyen üç beş yaverden başka kimsenin kalmadı-
ğı o düşkün yapıda, kaba çizmelerini sürüye sürüye güçlkle
yürüyebildiğim bilmeyen kalmamıştı, bilicilerin, öleceği yer
olarak saptadıkları özel yazıhanesine yasaklan dinlemeyip gi-

ren yaverler, duvarlardaki porselen mareşal biblolarını kırıp
döken inekleri kovalıyorlardı, generalse, bilicilerin sözlerini
bile unutmuştu; lâmbasını asana kadar vereceği delişmen
buyrukları bekliyorlardı, sonra üç kilit kilitleniyor, üç sürgü
sürülüyor, üç kol demiri iniyordu, denizden yoksun yatak
odasının seyrelmiş havasında sesler duyuluyordu, o zaman
zemin kattaki bölmeye çekiliyorlardı, biliyorlardı ki başkan
tan ağarana kadar, boğulmuş, yapayalnız bir adamın düşleri-
ne bırakmıştır kendini, ne var ki birtakım olmadık yıldızlar
görüp uyanıveriyordu, uykusuzluğunu usulca çiğniyordu;
ineklerin geniş getirişlerinden, genel valilik döneminden kal-
ma folluklara kuluçkaya yatmış tavukların boğuk solukların-
dan başka hiçbir sesin duyulmadığı bu büyük yapıda, koca-
man, hortlak adımlarını sürüyerek dolaşıyordu, karanlıkta ay
rüzgârlarını duyuyordu, karanlıkta zamanın adımlarını duyu-
yordu, karanlıkta, annesi Bendicion Alvarado'nun yeşil dal-
lardan bir süpürgeyle yerleri süpürdüğünü görüyordu, Corne-
lius Nepos'un sayfa kenarları dağlı özgün baskımdaki gör-
kemli kahramanların yaprak fırtınasını süpürmüştü bu süpür-
ge, Livius Andronicus ile Cecilius Stratus'un o kanlı gecede
yazıhanede çöp yığınlarına karışmış unutulmaz söylevlerini
de; o gece, sahipsiz kalan bu saltanat yuvasına ilk adımını at-
mıştı, dışarıda, ünlü Latincimiz General Lautaro Munoz'un
son intihar mangaları, savunmayı yiğitçe sürdürüyorlardı, yat-
tıkları yer nur olsun, yanan kentin alevleri altında avluyu geç-
miş, şanlı başkanın konuma muhafızlarının ölülerinin üstün-
den atlamışlardı, general, sıtmanın ateşiyle tirtir titriyordu,
annesi Bendicion Alvarado'nun elindeyse, yeşil dallardan ya-
pılma bir süpürge den başka silâh yoktu, karanlıkta, başkan-
lık tavlasındaki cins atların ölülerine takılıp tökezleyerek yu-
karı çıkmışlardı, zemin kattan ta görüşme salonuna kadar
akan at kam durmamıştı daha, ölü atların saldığı kekre barut
koku, kapalı yapıda soluk almayı güçleştiriyordu, geçitler-
de at kanma bulanmış çıplak ayak izleri gördük, duvarlarda,
at kanına bulanmış avuç izleri gördük, görüşme salonundaki

kan gölünde, gecelik giymiş, güzel bir Floransah kadının cesedini gördük, yüreğine bir kılıç sokulmuştu, eski başkanın karısıydı, onun yanında, kurgulu oyuncak balerinaları andıran bir kız çocuğunun cesedini gördük, alnından vurulmuştu, başkanın dokuz yaşındaki kızıydı; sonra, Garibaldi Sezanınız diye anılan Başkan Lautaro Munoz'un cesedini gördüler, on yıl süren kanlı bir rekabet dönemi boyunca yönetimi darbeler yaparak sırayla ele geçiren on dört fedaralist generalin en yeteneklisi, en güçlüsüydü, aynı zamanda İngiliz konsolosuna kendi dilinde hayır demeyi göze alan tek kişiydi, işte şimdi kefal balığı gibi yamyassı yatıyor yerde, ayakları çıplak, gözüpekliğinin cezasını kafasına bir kurşun yiyerek çekmiş, karısıyla kızını ve kırk iki tane Endülüs kanı atını, Britanya donanmasının ellerine düşmesinler diye vurduktan sonra kendi damağına bir kurşun sıkmış, işte o zaman Kumandan Kitchener bana döndü, cesedi göstererek, bakın general, dedi, babalarına el kaldıran çocukların hali ne olurmuş görün, kendi hükümdarlığınızı kurunca, bu gerçeği gözden kaçırmayın, kaç geceler heyecan ve uykusuzluk çektikten sonra, ertelenmiş öfkelerden, sindirilmiş aşağılanmalardan sonra, tamam anacığım, silâhlı kuvvetlerin üç kolunun kumandanı ve cumhuriyetimizin başkanı ilan edildim, ülkede düzen yeniden yerleşene ve ekonomik denge kurulana kadar diye özetlenen belirsiz bir süre için, federasyondaki son savaş kumandanları, senato ve temsilciler meclisi, birleşik toplantıda oybirliğiyle karar almışlardı, Konsolos MacdonalFla geçirdiğim yorucu domino geceleri sayesinde Britanya donanması da destekledi beni; yine de başlangıçta hiçbirimiz duyduklarımıza inanamıyorduk, korkunç gecenin kargaşası içinde böyle bir söylentiye kim inanırdı ki, hele Bendicion Alvarado, ölüm döşegindeyken bile inanamamıştı daha, o kargaşada yönetme işine nereden başlayacağını kestiremeyen oğlunu anlamıştı da; koskocaman, bomboş evde yakacak bir ot parçası bile bulamıyorlardı, ne yemek pişirecek, ne ısınacak, İspanya'nın ölü görkeminden kalma güve yeniği içindeki yağlıboya

genel vali ve piskopos tablolarından başka tek değerli eşya kalmamıştı; ne varsa, eski başkanlarca yavaş yavaş özel malikânelerine taşınılmıştı, kahramanlık destanları yazılı duvar kâğıtlarının izi bile yoktu, yatak odaları, kışla talaşlarıyla doluydu, her yer, ancak bir gece beylik edebilen başkanların kanlı parmaklarıyla duvarlara yazdıkları tarihsel kıyımların ve sloganların silik izleriyle kaplıydı, gelgelelim sıtma nöbeti sırasında sarınılacak bir tek hasırcık bile yoktu, anacığım Bendicion Alvarado hemen perdelerden birini çekip örttü üstüme, üst merdivenin bir köşesine yatırdı, İngilizlerin yağma ettikleri başkanlık bölmesini yeşil dallardan süpürgesiyle süpürmeye başladı, bir yandan da kapılar m ardından fırlayıp ırzına geçmeye çalışan haydutlara karşı kendini süpürgecinin sapıyla koruyordu, evet her yeri süpürdü sıkı sıkı, tan ağarmadan az önce, kadife perdelerle sarınmış tirtir titreyen oğlunun yanına çöktü, yıkık sahanlıkta dip basamağa ter damlaları süzülüyordu, onu yatıştırmaya çalıştı her zamanki rahatlığıyla, bu perişanlık sakın sinirini bozmasın oğlum, diyordu, en ucuzundan birkaç deri tabure alırsın olur biter, hepsini çiçeklerle, hayvanlarla donatırız, kendi elimle boyarım, yalnız konuklar için hamak alman şart, hamaklar çok önemli, böyle bir eve her saat beklenmedik konuklar çıkagelebilir, diyordu, kiliseden bir yemek masası ayarlarız, demir çatal bıçaklarla kalaylanmış tabaklar alırsız, askerlerin yaşadığı zorlu hayatı onlar da yaşasınlar, ama bak, testimiz güzel olmalı, bir de kömür sobası aldık mı tamam, diyerek yatıştırıyordu oğlunu, oysa oğlunun onu dinlediği yoktu, diri insan etinde doğrunun gizlenmiş yanını aydınlatan ilk yumuşak gün ışıklarıyla yüreğinden sarsılmıştı, merdivenlere çökmüş tirtir titreyen, acınılası bir ihtiyar olduğunun bilincindeydi, anacığım Bendicion Alvarado diye düşünüyordu sevgisizce, demek hepsi buymuş, Allah kahretsin, demek saltanat dediğin bu sürgünler eviymiş, yanmış atların saldırdığı bu insan kokusuymuş, demek herhangi bir on iki ağustos gününden farklı olmayan bu asık yüzü şafak, bizim yönetimi ele geçirdiğimiz günmüş

anacığım, amma boka soktuk başımızı, kendisinden izin bile almaksızın dünyaya doğan yeni karanlık yüzyılın kalıtsal korkusunu, ilk tedirginliği yaşıyordu, horozlar ötüyordu denizde, İngilizler, avludaki ölüleri toplarken İngilizce şarkılar söylüyorlardı, annesi Bendicion Alvarado neşeli söylevine şöyle bir son yakıştırdı, satın almak zorunda olduklarımızla yapmak zorunda olduğumuz işler beni yıldırmıyor, beni asıl düşündüren bu evde çıkacak kirli çarşafların sayısı; o zaman general, kendi düşkünlüğünün büyüklüğünden güç alarak annesini avuttu, rahat uyu sen anacığım, bu ülkede hiçbir başkan fazla dayanmaz; bu söylediğine yalnız o dönemde değil, çok sonraları, kök salmış bir zorba kimliğiyle geçirdiği uzun hayatının her anında inanmıştı, uzun saltanat yıllarında, yaşadığı iki rastgele günün bile birbirine benzemediğini gördükçe, haftalık çarşamba raporunda doğrunun gözkaşıtıncı yüzünü sergileyen bir başkanın her zaman gizli bir niyet beslediğini anladıkça, bu inancı büsbütün pekişmişti, gülümserdi, aman bana doğruyu söylemeyin konsolos, inananlar çıkarsa yanarız ve bakanlar kurulunun okumadan imzalaması için terler döktüğü bir tek tümceyi elinin tersiyle iterdi; resmi çağrılarda altına kaçırdığı söylentisi yayılaberi onu böyle zinde görmemişim, ölüme yatmış hasta terlikleriyle, tek şakağına tutturduğu gözlüğüyle düşkünlüğün batağına saplanırken, kendine daha bir çekidüzen vermişti, davranışları daha tutarlıydı, uygun görmediği kararları geri çevirirken, gerekli gördüklerini okumadan imzalarken, sezgileri bileylemişti; Allah kahretsin işler yoluna girdikten sonra kimse beni takmaz, diyordu gülerek, bakm, girişe bir parmaklık koydurttum, artık inekler merdivenlerden çıkamıyor, ama şunun dediği dedik, başını pencereden uzatmış, ulusumuzun mihrabındaki yapma çiçekleri kemiriyor, hadi bas; gülümsemesi uzun sürmezdi, ne dediğimi anlıyorsunuz değil mi konsolos, bu ülkenin anasını belleyen tek şey, beni yeterince takmamalarıdır, o yaşta birinden umulmayacak bir kafa duruluğuyla konuşuyordu, Büyükelçi Kipling, yasaklanmış anılarında bun

dan söz etmişti, o dönemde çocuksu taşkınlıklar yapmaktan kendini bir türlü alıkoyamıyormuş; elçi, onu böyle, acmılası bir bunaklığı yaşarken bulmuş, ardı arkası kesilmeyen tuzlu bir sıvıda yüzüyormuş, boğulmuş bir adamın şişkin boyutlarına ulaşmışmış, gömleğinin önünü açıp ona karada boğulmuş bir adamın gergin, ısıltılı gövdesini göstermiş, bu gövdenin çatlaklarıyla oyuklarından deniz gibi kayalıklarında büyüyen asalaklar fışkırmıyormuş, sırtına gemilere dadanan bir balık asılıymış, koltukaltılarında da ahtapotlarla mikroskopik kabuklular; bu kaya sürgünlerinin, bir gün ansızın dönecek denizin ilk belirtileri olduğuna kesinlikle inanmışmış, sizin götürdüğünüz denizin sevgili Johnson, demiş ona, çünkü denizler kedilere benzer, hep evlerine dönerler; kıcının çatalında biten dizi dizi midyelerin de mutlu bir tanın muştulan olduğuna inanmıştı, o gün yatak odasının penceresini açtığında yine okyanus denizinin amiraliyle üç karavelayı görecek; demek amiral, söylentilerin doğruluğunu araştırmak için dünyayı dolaşmaktan bezmişti, onun elleri de generalinkiler gibi, tarihteki sürüyle büyük adamın elleri gibi pürüzsüzdü, onu huzuruna getirmelerini, gerekirse zor kullanmalarını buyurmuştu; denizciler, komşu denizlerin sayısız adalarını haritaya geçirirken görmüşlerdi amirali, adaların eski denizci adlarını değiştiriyor, yerine krallarla azize adları takıyormuş; bütün derdi de, dazlak kafasında saç büyümesini sağlayacak ilacı bulmakmış; tam general ondan umudu kesmişti ki, başkanlık limuzininden, kahverengi, rahip giysili bir adam gördü, beline Aziz Francis kaytanı dolamıştı, elinde, tövbekarların çaldığı türden bir çingirak vardı, pazar yerindeki kalabalığa doğru sallıyordu, hali öylesine düşkündü ki, toplantı salonumuza bir zaman al üniforması ve altın mahmuzlarıyla giren, karada yürüyen ayıbalığı gibi tetik adımlar atan adamın, bu adam olduğuna bin tane tanık isterdi, generalin buyruğuyla onu limuzine sokmaya kalkıştıklarında, izini bile bulamadılar, sanki yer yarıldı, içine girdi efendim; bir zamanlar Müslümanlığı benimsediği söylenmişti, sonra Senegal'de pelleg

radan öldüğü söylendi, giya dünyanın üç ayrı kentinde mezarı varmış ama hiçbirinde gömülü değilmiş, zamanın sonuna kadar mezardan mezara gezmekmiş yazgısı, gezginliğin cilvesi işte; geldim general, duyduklarına asla inanmıyordu, amiralin, ihtiyarlığının son yularında döneceğinden emindi, zamanın sağlık bakanı, bedenindeki keneleri cımbızla çekiyordu da o yine, kene değil bunlar doktor, diye direniyordu, deniz geri geliyor; yargısı öyle kesindi ki, düpedüz kuşkuya düştüm, halkın sandığı kadar sağlam mıydı, zorunlu toplantılarda görüldüğü kadar elden ayakta düşmüş müydü, gerçi iyice gözden geçirildiğinde, atardamarlarının camlaştığı ortaya çıkıyordu, böbreklerinde kum tortulanmıştı ve aşk yoksunluğu yüreğinde derin bir yara açmıştı; ihtiyar doktor, eski dostluklarına sığınarak, asayı artık bırakmanız gerek general, demişti, görev devri yapma zamanı geldi, hiç değilse bizi kimin yöneteceğine karar verin de öksüz kalmayalım; oysa general, öleceğimi de kim söyledi sevgili doktor, dedi şaşkınlıkla, bırak da başkaları ölsün Allah kahretsin, bir şakayla sözü bağladı, iki gece önce kendimi televizyonda gördüm, her zamankinden daha sağlıklıydım, tam bir damızlık boğa gibi, diye bastı kahkahayı, son yalnızlık gecelerinde edindiği bir huy üzere, başına ıslak havlu sarıp geçmişti ekranın başına, kendini bir sis arkasından gözlemişti, gerçekten de, ister Fransız, ister Türk, ister İsveç elçisinin karısı olsun, hepsinin albenisi karşısında tam anlamıyla dövüşken bir boğa kesiliyordu, hangisi olursa olsun canım ne farkedez, bütün kadınlar tıpatıp birbirlerine benziyorlar zaten, aradan öyle çok zaman geçmişti ki, kendini bir türlü üstünde tören üniforması, elinde hiç dokunulmamış şampanya kadehiyle onların aralarında gözünün önüne getiremiyordu, ne 12 Ağustos Şenliklerinde, ne 14 Ocak Zaferi yıldönümlerinde, ne de 13 Mart Kurtuluş Gününde, nereden bileyim ben, yönetimin tarihsel günleri saymakla bitmiyordu, artık hangisinin hangi gün kutlandığını, neyin neden kutlandığını da birbirine karıştırmıştı, büyük bir iyi niyet ve özenle duvar çatlaklarına gizlediği küçük kâğıt

ğit tomarlarından da yardım umamıyordu, neyi anunsamak zorunda olduğunu hemen uhutuveriyordu çünkü, arasına balını gizlediği yerlerde, karşısına çıkıyorlardı, bir keresinde, bir kâğıtta, 17 Nisan, Dr. Marcos de Leon'un doğum günüdür, ona armağan olarak bir kaplan göndermeliyiz, diye okumuştum, yazı, kendi elyazısıydı ama sözü edilen adamın kim olduğunu hiç mi hiç anımsayamamış; işte o zaman insanın kendi bedeninin ihanetine uğraması kadar alçaltıcı, hak edilmemiş bir ceza daha olmadığını yürekte duymuştu, Jos6 Ignacio Saenz de la Barra'mın unutulmaz korku dönemi başlamadan çok önce başlamıştı unutkanlığı, kimin kim olduğunu ancak toplantılarda çıkarabildiğini farketmişti, bu hüznün ülkesinin en kıyı köşe bölgelerinde yaşayanların bile adlarını soyadlarını bilen benim gibi bir adam, şimdi öbür uçtaydı işte, arabasından kalabalık arasında dolaşan tanıdık bir delikanlı görmüştü ve onu daha önce nerede gördüğünü çıkaramayışına çok şaşmıştı, aklını toparlayana kadar delikanlıyı tutuklamalarını buyurmuştu, mahkemede ilk gün zabıtlara geçen gerçeği tam yirmi iki yıl bir hücrede yinelemek zorunda kalan zavallı bir köylüyü, evet adı Braulio Linares Moscote idi, Marcos Linares adındaki bir tatlı su denizcisinin, Delfina Moscote adlı bir av köpeği terbiyecisinden doğma oğluydu, yasadışı bir evlilikten, ama babası onu resmen tanımıştı, anasıyla babası Rosal del Virrey'de oturuyorlardı, kendisi başkente hayatında ilk kere gelmişti, anası mart ayı şiiir şenliklerinde satılmak üzere iki köpek yollamıştı, tutuklandığı perşembe günü üstünde olan giysilerinden başka giysi yoktu yanında, kiralık bir eşekle gelmişti, pazar yerindeki bir büfede kahve içerken tezgâhtar kızlarla konuşmuş, jaguar avı için iki cins köpek satın alacak birini tanıyıp tanımadıklarını sormuştu, tam onlar hayır dedikleri sırada, davullarla borazanlar çalmaya başlamıştı, fişekler fırlatılmıştı havaya, herkes, işte geliyor, geliyor, diye bağırıyordu, kim o gelen diye sormuştu, kim olabilir, bizi yöneten büyüğümüz elbet, demişlerdi, hemen köpekleri bir sandığa sokmuş, tezgâhtar kızlara, ben dönene

kadar onlara bakar mısınız demişti, sonra bir pencereye tırmanmış, kalabalığın tepesinden geleni görmeye çalışmıştı, altın koşumlu, sorguçlu atları görmüştü, ulusun ejderhasının resmi kazılmış arabayı, kadife eldivenli elin selâm verişim, bizi yöneten büyüğümüzün solgun yüzünü, o suskun, gülümsemeyen dudaklarını, iğne atsan yere düşmez kalabalıkta kendisim ansızın bulup çıkaran üzgün gözleri, uzanan parmağı, işte şu, pencerenin çıkıntısında duran, daha önce nerede gördüğümü çıkarana kadar sakın salıvermeyin onu, tutuklayın, diye buyurmuştu general, hemen yakaladılar beni, kıyasıya dövdüler, kılıçlarının kabzasıyla vurdular, büyüğümüzün daha önce beni nerede gördüğünü itiraf edeyim diye beni fırına soktular, ama liman kalesindeki işkence odasında söylediklerinden başka ağzından hiçbir şey alamadılar, bu doğruyu öyle bir güvenle, öyle yiğitçe yineliyordu ki sonunda başkan yanıldığını kabul etmek zorunda kaldı, ama artık yapılacak bir şey yoktu, çünkü zavallı adamcağız, başlangıçta düşmanım değildiyse bile, bunca işkenceden sonra düşman kesilmiştir bana, ben bu gölgeler evinde dolaşıp iççekerken, mutlu günlerimin anası Bendicion Alvarado, sen sakın yanımdan ayrılma, bak semin koruyuculuğundan yoksun kalınca neler geldi başıma diye düşünürken, o adamcağız da zindanda diri diri çürüdü gitti, bunca gözkamaştırıcı günler yaşamak neye yarıyor ki, insan onları anıp avunamadıktan sonra, onlarla beslenemedikten, ihtiyarlığa onların desteğiyle kazanamadıktan sonra, çünkü çocukça bir çabayla belleğinin çatlaklarını o yuvarlanmış kâğıt parçalarıyla ne kadar tıkamaya çalışırsa çalışsın, eski günlerin en koyu yas anları da, en büyük mutlu anları da bir daha gelmemecesine sızmıştı çatlaklardan, şu doksan altı yaşındaki Francisca Linero'nun kim olduğunu asla öğrenememe cezasına çarptırılmıştı işte, kendi elyazısıyla yazılmış başka bir nottan anlaşıldığına göre, kraliçeye yaraşır bir gömme töreniyle gömülmesini emretmişti, halkını yarı kör yönetmek zorundaydı ve ne dediklerini kavrayamadığı, kimliklerini içgüdüleriyle sezdiği birtakım karaltılarla konuş-

tuğunu sezdirmemek için hiçbir işe yaramayan tam on bir gözlüğü masasının çekmecesine gizlemişti, milli savunma bakanıyla görüşürken korkunç bırakılmışıgım en önemli tehlikesini kavramıştı, aksırarak olmuştu da, bakan çok yaşayın generalim, demişti, bir daha aksırmıştı, bakan, bir daha çok yaşayın demişti; ama tam dokuz kere ardarda aksırdıktan sonra artık çok yaşayın demekten vazgeçtim, o katılıp kalmış yüzü, cançekişirken yaşlar içinde kalan donuk gözleri, yüzüme sıçrayan salyaları korkuyla gözledim, yanımda suçsuzluğumu kanıtlayacak kimse yokken kollarıma yığılan bu bitkin hayvanın dili, asılmış bir adamın dili gibi bir karış dışarı sarkmıştı, kimse yoktu odada, aklıma gelen ilk çare, bir an önce yazıhaneden kaçmak oldu, ama o, iki aksırık arasında sert bir buyrukla durdurdu beni, korkaklık etmeyin Tuğgeneral Rosendo Sacristan, yerinizden kıpırdamayın, Allah kahretsin, sizin önünüzde ölecek kadar budala değilim, diye haykırdı, doğruydu da, öğleüstü, ateşböceklerinin uçtuğu bir baygınlıkta yüzerek, aksıra aksıra ölümün kıyılarına varmıştı yine de annesi Bendicion Alvarado'nun kendisini koruyacağı, küçük rütbeli bir askerin önünde aksırık nöbetinden ölmesine asla izin vermeyeceği inancına sıkı sıkı yapışarak, asla olmaz diyordu, alçalacağıma ölürüm daha iyi, kişiyi onursuz bir ölüme terkedeabilen insanlarla yaşamaktansa, ineklerle yaşamım daha iyi Allah kahretsin, sıcak çikolatasını kaşıkla içtiği anlaşılsın diye, papalık elçisiyle Tanrı tartışmasına girişmekten kaçınıyordu', küstahlar bana acıyarak yenilirler korkusuyla kimseyle domino oynamıyordu, kimseyi görmek istemiyordu anacığı, attığı her adımı kollamasına, yıllardır sürüdüğü yassı ayaklarını artık sürümemeye çalışmasına, yılların utancına karşın, tıpkı o düşük diktatörler gibi, kirlenmiş onurlarıyla dünyayı pisletmesinler diye kayalıklardaki evde tutsak hayatı yaşattığı sözde konuklan gibi yas uçurumunun kıyısında, biliyordu, özel avlusunda şifalı sularla banyo yaptığı o uğursuz sabah, havuzda uykuya daldığında, tekbaşına yüklenmişti onursuzluğunu, seni görmüştü düşünde anacığı

ğı, tepemde, gerçek hayatın çiçeğe durmuş badem dalları arasında şakımdan neredeyse çatlayacak ağustosböcekleri ni senin yarattığını görmüştü düşünde, sarıcıkların alacalı seslerini senin fırçalarının boyadığını görmüştü ve suyun derinliklerinde iç organlarının koyverdiği beklenmedik yelle irki lip uyanmıştı, yaa anacığı, boka bulanmış havuzda öfkeden soluğu tıkanarak uyanmıştı, çevresinde mercanköşkleriyle hatmilerin kokulu goncaları yüzüyordu, portakal ağacının tomurcukları yüzüyordu, mis kokulu suya general hazretlerinin usulca koyverdiği tavşan pisliği kıvamındaki dışkıyı görüp de şaşkma dönen kaplumbağalar yüzüyordu, amma iş ha, ama general bunaklığın yol açtığı daha bunun gibi nice rezaletlerin altından kalkmıştı, hizmetçilerin sayısını da olabildiğince azaltmıştı, birileriyle başka tanıkların yanında görüşme olasılığını ortadan kaldırabilmek amacıyla, bu ölümler evinde günler, geceler boyu, basma ilaçlı bezler dolayıp gezdiğini, acıdan başım duvarlara vurduğunu, o dayılmaz başağrısından deliye döndüğünü kimse görmesin; başağrısından yalnız özel doktoruna söz etmişti, bunaklığın binlerce onulmaz ağrısından biriydi bu yalnızca, biliyordu, daha kara fırtına bulutları gökte görünmeden beynine taşlar yağmış gibi oluyordu, ağrı bastırıyordu, şakaklarındaki mengenenin sıkıştığını duyunca, kimseyi içeri sokmayın diye buyururdu, ne nedenle olursa olsun, kimse girmemeli buraya, mengenenin daha da sıkıldığını, kafatasındaki kemiklerin çatlayacak hale geldiğini hissedince, Tanrı bile girmesin içeri, diye buyurdu, ölsem bile girmeyin Allah kahretsin, bir an bile düşünmesine izin vermeyen, rahat bir soluk aldırmayan bu korkunç acı, yüzyıllar süren bir umutsuzluk döneminden sonra biterdi, kutlu yağmurlar indiğinde, o zaman bizi yamna çağırırdı, suskun televizyon ekranının karşısında yeni doğmuş bebekler gibi taptaze bulurduk onu, küçük yemek sofrası hazırda yanbaşında, ona rosto, bol yağ fasulye, hindistancevizi ezmesi, kızarmış muz götürürdük, o yaşta birinin ağzına sürmeyeceği, ağır bir yemek, ama televizyonda haber programının arasına aniden so-

kusturulmuş filmi ikinci kere izlerken tabağına dokunmadı bile, yemekler buz gibi oldu, bakanlar kurulunun kendisinden bir şey gizlediklerinin bilincindeydi, aynı kapalı devre yayında sondan başa oynatıldığını farketmeden filmi yinelemişlerdi ya, Allah kahretsin dedi, kendisinden ne istediklerini unutmaya çalışarak, düşündüğünden daha kötüyse, şimdiye kadar kokusu çoktan çıkardı dedi, önüne getirilen yemeğe bakıp homurdandı, saat on birde, katedralin çanları çaldığında, yerinden kalktı, dokunmadığı yemeği kenefe boşalttı, yıllardır her gece, hiçbir şey kaldırmayan midesinden duyduğu utancı gizlemek için yaptığı gibi, ne zaman bunaklara özgü sarsıklıkla saçma bir davranışta bulunsan kendine duyduğu burukluğu ve kini görkemli yılların efsaneleriyle geçiştirmeye çalıştığını, artık yalnızca sağ sayılabileceğini, hela duvarlarına general general çok yaşa, yaşasın damızlık boğamız, yazılarını kendisinin yazdığını unutmak için; birkaç kere boşala bilmek amacıyla gizlice bir iksir yürüttüğünü, bir gecede üç kere, üç değişik kadınla yatağa girdiğini ve bu bunakça tutkunun cezasını öfkeyle değil acı gözyaşlarıyla ödediğini, sifon zincirine asılarak, anacığım Bendicion Alvarado, aşağıla beni hadi, ateş sellerinde ruhumu arıt diye ağladığını da; anlamaz görünmeye çalışmanın acısını kibirle taşıyordu, yatakta yoksunluğunu duyduğu tek şeyin şeref değil, aşk olduğunu biliyordu, bitişikteki okul kapandıktan sonra, eski alışkanlığı yitirmemek kaygısıyla sevgili dostum dışışleri bakanının emrindekilerden daha az sıksa kadınlar seçiyordu, tombul, kemiksiz kadınlar, buyurun hepsi elinizin altında generalim, Amsterdam vitrinlerinden, Budapeşte Film Şenliklerinden, İtalya Denizinden, gümrükleri ödenmeden, uçaklarla yollandılar; şu harika parçaya bak, dünyanın en güzel kadını, yazıhanenin karanlığında bir şan öğretmeni tafrasıyla oturuyor, bu kadınlar artistler gibi soyunurlardı, ılık, bal rengindeki altın gövdelerinde mayoların askı izleri fotoğraf arapları gibi dururdu sedire uzanırlarken, üniformasını çıkarmamakta direnen koca öküzün yanına uzanırlardı; onu baştan çıkarmak

için bütün çekiciliğimi kullandım, gelgelelim general bu büyüleyici ölü balık çekiciliğine, baskıya boyun eğmemiş, peki çocuğum, demişti, git rahibe ol sen, sonradan tembellik ettiğine pişman olmuş, akşam saat sekizi vurduğunda, kışlanın baş çamaşırcısını pençeleriyle kavradığı gibi tekneye bastırmıştı, kadıncağız, korkudan, olmaz generalim diye özürler ileri sürüyordu, yasaklıyım, ama general onu dinlemedi, masalardan birinin üstüne yüzüstü çökerttiği gibi, bir kutsal kitap kahramanı şevkiyle abandı kıcına, kadıncağız acıyı ta canının kökünde duydu, körük gibi soluyordu, eşek olmalıymışım sen dedi ona ve o acı inlemelerden, dalkavukların yazdığı en coşkulu övgüleri dinlerken duyduğundan çok daha büyük bir hoşnutluk duydu, çamaşırcı kadına, çocuklarını okutması için hayat boyu aylık bağlanmasını buyurdu, ağıllarda inekleri beslerken, nice yıldan sonra yeniden şarkı söyledi, parlak ocak mehtabı, diyordu şarkısında, ölümü aklıma bile getirmeden, çünkü hayatının bu son gecesinde bile anlamsız şeyler üstüne kafa yormaktan alıkoyuyordu kendini, sen kararmış yolumu aydınlatan ışıksın, diye şarkısını söylerken iki kere daha inekleri saydı, sen kutupyıldızımsın benim, dört inek eksikti, konağa dönerken yolda, parmaklıkların üstünde uyukla yan tavukları da saydı, uyuyan kuşları da saydı kafeslerin üstünü örterken, tam kırk sekiz tane, girişten görüşme odasına kadar her yerde ineklerin gün boyunca bıraktıkları fişkıları ateşe verdi, çok uzaklarda kalmış bir çocukluğu anımsadı, ilk olarak kendi imgesiyle, işte buzlu, çorak tepelerde tirtir titriyor ve annesi Bendicion Alvarado'nun imgesi, çöp birikintilerinde, kara sineklerden, bir koçun barsaklarını kurtarmaya çalışıyor, öğle yemeğinde yiyecekler; yapıyı bir daha • gözden geçirip, ışıkları öbür uçtan başlayarak teker teker söndürerek yeniden kapiya vardığında, saat on biri çalmıştı, elinde lâmbasıyla karanlık aynalarda teker teker yansıyan on dört generalde kendini gördü, müzik odasında bir aynanın arkasına yığılmış bir inek gördü, peki, peki, ölmüştü inek, amma iş, muhafızların uyuduğu bölmeye girdi, aynanın arka

sında ölü bir inek olduğunu bildirecekti onlara, yarın sabah erkenden çıkarın dışarı, unutmayın diye buyurdu, akbabalar doluşmasını içeri, lâmbasını zemin kattaki yazıhanelere uzatarak öbür yitik inekleri aradı, üç tane; helalara, masaların altına, aynaların arkasına baktı, bütün odaları teker teker aradıktan sonra birinci kata çıktı, ama şu anda adım kestiremediği eski bir gelinin pembe işlemeli cibinliği altında uyuyan bir tavuktan başka bir şey bulamadı, yatmadan önce kaçak balından bir kaşık aldı, çanağı yerine koyduğunda, oyukta küçük bir kâğıt parçası gördü, ünlü şair Rubén Darío'nun doğum günü tarihi gibi bir şey yazılıydı üstünde, Tanrı yerini cennet etsin, kâğıdı yine dürüp yerine koydu, dua etmeye başladı, göklerde uçakları uçurtan, denizlerde gemileri yüzdüren göksel efendimiz diyordu içtenlikle, deniz fenerinin saçtığı yeşil gündoğumlarının tez akışlı tanlarında, onulmaz bir uykusuzun kocaman ayaklarını sürüyordu, deniz gitti diye yas tutan rüzgârları duydu, Tanrının bir sakarlığı sonucu, biraz sonra arkadan vurulup kalakalacak bir düğünden yükselen şenlik müziğini dinledi, başıboş bir inek gördü, dokunmadan kesti yolunu, peki hadi bas, yatak odasına dönerken, denizsiz kentin ışık hevenklerini gördü her pencerede, denizin iç organlarından yükselen sıcak, buğulu gizemi içine çekti, denizin bir ağızdan soluk alışındaki gizi, tam yirmi üç kere hiç aralıksız baktı denize ve elleri yüreklerinde uyuyakalmış engin, akıl erdirilmez bir insan okyanusunun her günü sonsuz kuşkularım duydu, kendisini en çok sevenlerin aslında en çok nefret edenler olduklarını bildi, azizlerin mumlarıyla aydınlatıldığını duydu, doğuran kadınların bahtını açmak, can çekişenlerin yazgılarını değiştirmek üzere adının çağrıldığını da duydu, uyrgezer limuzinin ilk günlerinde, saydam çelik pencerelerin berisindeki dalgın gelin elini, durgun gözleri, hüznü dudakları görenlerin, kendi anısını bir gün nasıl yücelteceklerini duydu, anasının anısına şovenlerdi bunlar; çizmesinin çamurda bıraktığı izi öperdik, avlularımızdan, hükümet konağının cansız pencerelerinde ışıklar dolaştığını gördü

ğümüzde, sıcak gecelerde ona hunhar ölümün işlemeyeceğini uğurlar yollardık, kimse bizi sevmiyor diye içini çekti general, cansız kuşçu kadının, sığrıcık boyayıcısı anacığı Bendici on Alvarado'mın bir zamanki yatak odasına bakarak, gövdesine talaş serpmişlerdi, iyi ölümler anacığım, dedi ona, sana da çok iyi ölümler dedi anası, hayasının ölümcül bir buruluşuyla lâmbayı kapıya astı, saat tam on ikiye, çektiği acının kapladığı yerden başka boşluk yoktu dünyada, yatak odasının üç kilidini son kez kilitledi, üç sürgüyü sürdü, üç demiri indirdi, oturağında sidik zorlamasının doruğa varmış sızısını duydu, görüşmecilerin ayaklarını keseliberi evde üstünden eksik etmediği kaba çuha pantolonu, yakasız çizgili gömleği ve yatalak ihtiyar terlikleriyle yüzüstü yere uzandı, sağ kolu başının altında kıvrılmıştı, hemen uykuya daldı, ama ikiyi on geçte, bilinci karaya oturunca uyandı, fırtınanın gözüyle gelen bayıltıcı, ılık tere batmıştı giysileri, kim var orada diye bağırdı, uykusunda biri, başka bir adla seslenmişti emindi, Nica dor, bir daha Nicador demişti, kol demirlerini bile indirmeden odaya girebilen biri, canı çekti mi duvarlardan geçebiliyor, işte o za'man kadım gördü, gördüğünüz ölümdü general hazretleri, sizin ölümünüz; üstünde bir tövbekar abası, elinde uzun saplı bir kanca, kafatasından mezarlık otları fııkmış, kemiklerinin çatlaklarımdansa yeryüzü çiçekleri, gözleri etsiz göz çukurlarından ürkek ve epeski bakıyor, onu tepeden tırnağa süzünce, kendisine Nicador Nicador diye onun seslendiğini ayırdetti, ölüm anında biz bütün insanları bu adla çağırır ölüm, hayır ölüm, diyerek directti, daha zamanı gelmemişti, su yorumcularının çanaklarında görüldüğü gibi uykusunda, yazıhanesinin karanlığında gelecekti ölüm, hayır general, dedi ölüm, işte burada, böyle yalmayak, üstünde dilenci giysileriyle olacak bu iş, ama sonradan ölüyü bulanlar, cesedi, üstünde şayak üniforması, sol topuğunda altın mahmuzuyla yazıhanede bulduklarını söyleyeceklerdi bilici rahibelerini yalancı çıkarmamak kaygısıyla, evet en istemediği anda gelip çatmıştı ölüm, bunca yıllık kısır düşlerden son

ra tam insanoğlunun aslında yaşamadığını kavramaya başladı; anda, insanoğlu yaşamıyor Allah kahretsin, atlatıyor, geçiriyor; en geniş, en yararlı hayatların bile yalnızca yaşamayı öğrenme sınırına kadar dayandığını çok geç öğreniyoruz, kendisinde sevme yetisinin olmadığını suskun avuçlarının gizeminden öğrenmişti, iskambililerin çözülmeyen şifrelerinden ve bu rezilce yazgıyı, korkunç yönetme tutkusunu durmaksızın besleyerek dengelemeye çalışmıştı, kendi mezhebinin kurbanı olmuştu, sonsuz alevlerde yakılıp kül edilmişti, yanlışlarla, suçlarla beslenmişti, namussuzlukta, onursuzlukta başı çekmişti ve bu gözü dönmüş açlığını, kalıtsal korkularını altetmeye çalışırken tek amacı, elindeki küçük cam misketi sonsuza kadar koruyabilmektir, bunun sonsuzlara kadar uzayıp gidecek, iştahı doyumuyla körüklenen sonsuz bir tutku olduğunu kavramadan; ta başlardan beri kendisini, yaranmak için kandırdıklarını biliyordu general hazretleri, yaltaklanarak parsa topladıklarını da, yolunu sevinç çığlıklarıyla, yaşından çok yaşamış başkan babamızın ömrü sonsuz olsun naralarıyla kesen kalabalıklara silâh zoruyla adam topladıklarını da; geldim bu yalanlarla ve görkemini getirdiği başka zavallılıklarla geçinip gitmeyi öğrenmişti, sayısız yıllarının sonunda, yalanın kuşkudan daha elverişli, aşktan daha yararlı, doğrudan daha kalıcı olduğuna ve kendisinin yönetme yetkisi olmaksızın ulusu yönetişine, yüceltilecek yanı yokken yüceltilişine, yetkeden yoksunken söz geçirilmesine, bu rezilce yalanlara hiç şaşmadan alışırmıştı, sonbaharının sarı yapraklarına bakarken, gücünün tümünü asla kullanmadığını, hayatı hep ters yüzünden görmeye, gerçeğin görüntüleriyle bezeli bir kilimde atkılarla çözümlerin iplerini düzeltmeye hüküm giydiğini kavramıştı, en son anda bile, yaşanılacak asıl hayatın bir gösteri olduğundan habersizdi, biz yoksul insanların sahici yüzünden gördüğümüz, sayısız acılı yıllarımızın sarı yapraklarıyla, uçucu anlık mutluluklarımızla dolu sizin olmayan o hayat, aşk gerçi ölüm tohumlarıyla çürüyüp bozulmuştu ama hayat tepeden tırnağa aşkı generalim, siz bir tren

penceresinden bakan hüzünlü, silik bir görüntüydünüz yalnızca, suskun dudakların titreyişi gibi bir şeydiniz, kim olduğu, ne olduğu bilinmedik, yazgıdan yoksun bir ihtiyarın, kadife eldiveninin sallanışydınız, kimbilir belki de bizim düşlerimizin ürünü bir görüntüydünüz, hayatın asıl yüzünü bilmeyen gülünç bir zorba, bizse sizin kanlı canlı ve geçici olduğunu aklınıza bile getirmekten ürküttüğünüz hayatı doyumsuz bir tutkuyla seviyorduk, öyle olduğunu bilerek generalim, başkası yoktu ki, çünkü bizler kim olduğumuzu biliyorduk; oysa o hiç bilemedi, ölümün kamçısıyla köklerinden biçilmiş ihtiyar bir ölü olarak kaldı usulca sızlayan hayasıyla, sonbaharında, Son donmuş yaprakların karanlık hıştırtılarında unutuş gerçeğine, sılaya uçuyordu, ölünün çürümüş cüppesinden duyduğu korkuya sıkı sıkı tutunarak, ölüm haberini alıp sokaklara fırlayan, neşeli türküler cıgran, kalabalıkların gürültülerine yabancı, kurtuluş ezgilerine, şenlik fişeklerine, zafer çanlarına yabancı, kutlu haber, bütün dünyaya bildiriliyordu; sonsuzun bitmeyen süresi dolmuştu artık.

S O N